

Origo iuris humani

Incipit processus iudiciarius eximij doctoris iuris canonici Joannis bannis de Urbach.

In nomine domini amen Rex

pacifice cunctorum causa effectiva et finalis. de sum. tri. c. j. de reliq. et vene. san. gloriosus de p. i. pn. li. et in. l. j. l. d.

sum. tri. hominem ad sui similitudinem formatum. xxxij. q. v. hec imago. de pe. dif. ij. principium Rectum creavit. Eccles. vij. c. in fi. Et disposuit sibi subditos pudicos fore pacificos et honestos. ut in phemio compilatois Gregoriana ad eorum regulationem ius naturale precreando. v. dif. in pn. Que lex naturalis ad regimen creati hominis secundum statum prime dispositionis ipsius creatoris sufficiens existebat. Cum ipse creator operis non nouerit imperfectionis. de bep. maiores. v. s. adhuc gratia. qua lege omnia communia erant. j. dif. ius naturale. viij. dif. q. iure. Sed quia ipsi subditi tales non permanserunt secundum dispositionem et voluntatem creatoris. Nam multiplicato genere humano iure gentium orta sunt bella et distincta regna dominia. ff. de iusti. et iure. l. et h. iure. et j. dif. ius gentium Et homo infinitis se immiscuit questionibus. Ecclesiastes ubi s. Et ibi subditi cupidi erant ad aliena. et ideo lites insurrexerunt. Unde Seneca. Homines querissime uiuerent in terris si hec duo pro noia non essent vel de medio tollerent. s. meum et tuum. Et alibi dicit Hostri esse minus si nostra non essent Nam cupiditas effrena ex humane conditionis corruptione surgens pacem odiosas lites et iurgia nutiens et inducens tot noua litigia generat quod plura sunt negotia quam uocabula. ff. de prescript. l. natura. extra de iusti. na. cupiscencia. xlviij. dif. bonorum et in phemio predictae compilationis. Et natura humana ad dissentiedum pna. de p. dif. iij. sicut in sacramentis. de p. cef. pben. quod diuersitate. nouas deproperat edere formas. l. de uete. iu. enu. l. ij. s. Sed quia diuine. Dinc est forma litigandi et placitandi usus in paradiso uideat exorta Nam cum Adam redargueret a domino de inobediencia. relationem huius criminis puerat in pugnam. imo in pugnis auctorem cum dixit. Mulier quam dedisti mihi sociam me decepit et comedi. de pe. dif. ij. spes. Itē

ex lege veteri ordo iudiciorum comprobatur. Nam Moyses ait. In ore duorum vel trium etc. Deuter. xx. et de iud. nouit. de testi. in oi. Item et in nouo testamento. Un aplos. Secularia iudicia si habueritis etc. l. o. vj. q. j. s. ex his. Quare secundum hominum statum nature corrupte non sufficiebat lex nature. sed necessaria erat promulgatio legis positue. quia nisi lites per iusticias repmerent in mundo non esset concordia. Fuit ergo necessaria humani generis adinuentio ad effectum. ut hominum appetitum nocuum refrenaret. et homines in tribus iuris preceptis. uidelicet honeste uiuere. alteri non ledere. unicuique ius suum tribuere informaret. ff. de iusti. et iure. l. iuris precepta. Et in phemio supra allegato. ut sic hominum coereret audacia. et inter improbos in nocentia tuta redderet. iij. di. facte sunt leges. et ut boni quete uiuant inter malos. xxxij. q. v. Non frustra Et ne quis temeritate propria sibi summat ultionem. Ergo si homines in prime dispositionis statu et innocencia permansissent. latius legis positue necessaria non fuisset. Ad quod enim indigeremus titulum de libel. ob. et lit. pretest. et similibus si lites non essent. Cum igitur ex cupiditate et malicia hominum lites orire sint et preteritiones inducte. hominum et similibus titulis ut iure posituo indigemus ad negocia tractanda et lites dirimendas. Sed licet ius super h. emanauerit posituum. tamen cum h. exercitium et scia placitandi maxime sunt necessaria. xlv. di. licet plerumque. l. di. ut constitueret. Et per sciam et experientiam omnis acquirat noticiam. iuxta illud. Usus et ars docuit quod sapit omnis homo. Et iuxta dictum philosophi in j. methaph. Experientia facit artem. Nam omne artificium per exercitium recipit incrementum. In l. legatis seruus. s. ornatricibus. ff. de l. iij. Est et ipsa experientia efficax rex magistra. de elec. q. sit li. vj. Un lex comedat iuris peritos ex experientia rex. ut i. p. i. s. j. Experi causa iudices dari possunt. l. d. iudi. certi. Nam inexptus pauca cognoscit et maxime circa formas libellorum et ordinem iudicium. circa que debite tractandum requirit experientia. Un dicit Hof. in libro iuris ciuilis in pn. quod difficile est ut quis sciatur bene libellos difficiles componere et ordines iudicij tractare. etiam si alius bonus sit i legibus. intellige in causa criminali vel ciuili. nisi i causarum exercitio pueret. Nam ut dicit Guil. in spe. de libel. pcep. in pn. circa libellorum conceptionem. grande piculum iminet. Et quasi tota vis iudiciorum in eis rite accipiendis consistit. facit d. iudi. examinata. de symo. licet hely. cum similibus.

De diffinitione et personis iudicij

Et pauci reperiunt in his plene instructi. imo nullus est qui plerumque in his vario non obducatur errore. ad hoc de immu. eccle. aduersus Idcirco dominorum meorum super hoc de uice instantia libelloz et alioz actuum iudiciorum formas tradere et declarare intendo. et iudiciorum debitum ordinem et frequentatum per singulos actus et partes iudiciales per media per quam ad finem causarum deuenit competenti et regulato ordine explicare. quantum mihi est possibile. Quod licet reuera ad hec insufficientem me cognoscere faciam tamen quod possum. xxij. q. ij. faciat hoc. Et sufficit quod in paucis amici labori consulat. ut dicit lex tutor. ff. de nego. gest. Et l. tutores. in. §. que. in. ff. de admini. tuto.

Dicit quid sit iudicium cum declaratione et personis eius

Et antequam ue

niā adpositū per euidētia pmitto. quod iudiciū est actus legitimus trium personarum. iudicis. actoris. et rei. Ita dicit Hostiensis diffiniendo in sum. de iudi. in pn. Et Jo. an. in addi. spe. ti. de actore. in pn. et doctores communiter In hoc quod est actus trium personarum includunt duo. scilicet processum et personam iudicij. Et licet sint alij iudicia in quibus non sunt omnes personae ille ut in iudicio inquisitionis generalis ubi non est persona actoris vel rei. de quo in. c. bone. §. de elect. Et in iudicio inquisitionis specialis que fit ex officio iudicis nemine provocate vel instigare. de accusa. inquisitionis. Ut quoniam episcopus inquit contra presbyter fornicarium. et c. qualiter in. ubi deficit persona actoris. et super crimine notorio ubi non erigitur persona accusatoris. de accusationis euidētia. Tamen adhuc statuta per dicta diffinitio quod in inquisitione speciali que fit ex officio iudicis fama vel infamia prece dere debet. ut in iuribus supra allegatis. Et illa est loco actoris et eius tempus gerit. ut ibi not. et inquisitione generalis ad speciales ordinatur. Et ita etiam finaliter erit ibi sicut in speciali respice actorem. Sic in iudicio quod habet super notorio crimine potest dici quod ibi notorium supplet locum et vicem accusatoris interpretatiue. Et sic in quocumque iudicio ordinario vel inquisitorio seu extraordinario predictae tres personae substantiue habentur sicut vel vere. vel saltem representatiue. Et ita iste tres personae sunt de esse iudicij et subiectae. scilicet iudex. actor. et reus. Sunt tamen etiam aliae personae quae quocumque in iudicio interueniunt. et illarum alij agunt vel defendunt sicut procurator. iuncta perso-

na. defensor. executor. syndicus. iconomus. tutor. curator. Et quaedam alie. de quibus Buius in spec. pre. §. in tertia particula per totum. Sed ille personae sunt in iudicio agendo vel defendendo nomine alie nomine. videlicet nomine actoris vel rei vel vtriusque. scilicet alij nomine actoris alij nomine rei. et sic non sunt necessarie. Alie nec agunt nec defendunt. sed sunt ibi ut presentent administratum ipsius cause ut aduocati. de postu. per totum. de iud. pastoralis ut lit. non prest. c. j. Item testes. iij. q. iij. c. j. d. §. sig. for. §. in oi. Tabellio vel ipse loco duo viri idonei qui iudici acta describant. de pba. q. niam §. fama. Et nuncius seu executor qui cetera referat. de of. dele. prudentia. j. Re. de appell. cum parati. Et ille personae etiam de necessitate non habent esse in iudicio. sed ad effectum. scilicet ut administratum. seu super dicti. Et de istarum personarum officij et eorum exercitio ac formis quibus constituantur et alijs circa huiusmodi ad practica pertinentibus super tpe patebit in processu. Et circa huiusmodi personarum et eorum officia versatur primus liber decretalium Et tota prima pars speculi iudicialis Buius duranti. quod pars persona quae ratio consideranda seu quenda est. ff. de iure. codicil. l. istoz quaedam referunt. de despon. ipu. ad dissoluendum Hodo de alia parte diffinitionis quod dictum est quod iudiciū est actus etc. Sciendum quod ad illud actus iudicij debet tam explicationem et perfectionem ambulare per multas partes et actus particulares. et certo ordine a iure et causarum consuetudine introducto regulate procedendo ad finem. que finem imponit negotio. de sequel. pos. et fruc. c. j. puenit. Et istum ordinem iudicij ac eius partes practat liber secundus decretalium. et Buius in spe. in pre. ij. per totum. Et ibi in principio istius secundae partis enumerat debito ordine partes seu membra processus iudicij. saltem ista membra quae cointer et ut in plurimum contingere solent Licet enim aliquando alia occurrant. ut ibi dicit in principio. et aliqua etiam enumerat decre. quoniam extra. de pbat. non tamen ordinem per omnia obseruando. ut ibi not. Et istarum partium iudicij alij sunt de subiecto processus vel ordinis iudicij. ut libelli oblatio. de q. in. c. primo. de libel. ob. in fi. glo. et in cle. sepe. de §. sig. in glo. que est super verbo necessario. Item litis prestat. de lit. prest. c. vnico. ut lit. non prest. que per totum in rubro et nigro. Item conclusio. de qua in alle. cle. sepe. in glo. §. conclusione. Item sententia et quod feratur in scriptis. de sen. et re. iudic. ca. vlt. li. vj. Alique vero non sunt de substantia. ut sunt exceptiones. replicaciones etc. Et ordo iste iudicij non debet permitti confundi vel

Preparatoria iudicij

pposterari. als ex omiffiōe p̄fufione v̄l p̄po-
fteratōe induceret zurgeret nullitas iudi-
cij z p̄cellus. ij. q. vi. §. diffinitiva. z fequenti
de accu. q̄liter. ij. z in spe. de fen. pla. §. intra
ppofitiōem. Nec p̄t p̄termitti etiā de p̄fen-
fu p̄tū. vt in glo. no. in. c. de caufis. de offic.
dele. z est glo. ij. in cle. fepe. p̄alle. in glo. vlti.
Et h̄mōi actū p̄iculariū q̄dā sunt ad iudi-
cij feu litis ordinatiōz. quedā ad lit̄s feu cau-
fe instructionē z decifionē. Un̄ citatōes fa-
tiffatiōes sunt act̄ iudicij ordinarij. z his fi-
milia. Sz p̄fiffiōes attestatiōes p̄batiōes z
ifta q̄ factū respiciūt sunt act̄ caufe instru-
ctorij z deciforij. de q̄ p̄ Doftriē. z In. in. ca.
caufam. extra de testi. z in cle. fepe. de p̄. fig. i
glo. p̄. defenfiones q̄ facit ad B. Et hec de p̄ti-
bus p̄cellus iudicarij ordinarij i caufis re-
gulariter obseruandis.

De caufis in q̄b̄ dicitur ordo iudicarij
nō neceffario p̄ oīa feruatur femp

Et sunt aliqui ca

Sus in q̄b̄ ex p̄uilegio iuris v̄l hoīs
aut ex caufaz natura ordo h̄mōi per
oīa neceffario nō obferuaf. vel etiā nullo mo-
do dz obferuari. nec p̄ om̄es p̄tes iudicij in
eis ambulat. Exempliū de caufis p̄uilegiat̄s
a iure. vt est caufa b̄nficialis matrimonialif
v̄furaz z decimaz. In quaz cognitōe z di-
fpofitiōe iuris iudex tenet ordinē iudicarij
um obferuare. Et iō dixi neceffario. qz p̄t fi-
vult. vt in cle. difp̄diōfam. de iudi. De p̄ui-
legijs hoīs. vt q̄n̄ p̄nceps caufas cōmittit. z
in eis p̄cedi mādāt simplr z d̄ plano. et sine
ftrepitu iudicij z figura z tūc iudex nō p̄t p̄
oīa fuare ordinē iudicariū. qz tūc ifta q̄ fūt
de figura z fuba iudicij nō dz obferuare. vt
est libel. ob. lit̄. p̄test. Et ifta sunt de ftrepitu
iudicij. fic exceptiōes. appellatiōes. replicatio-
nes. z q̄ tūc forti q̄ in alijs amputare debz
z repellere Et dixi qz nō dz tūc folēnis ordo
feruari. fi tñ obferuet p̄tibz nō p̄tradictibus
valet. vt in cle. fepe. pluries alleg. vbi tradit̄
forma p̄cedēdi q̄ fm tale mādātū dz obferua-
ri. Itē q̄n̄ ex natura caufe nō obferuaf. Exē-
pliū vt in notorijs. Nā ordinē iudicariū fer-
uari i eis effer ordinē p̄uerrere. vt in decret.
ad noftrā. ij. de iureiurā. de q̄ etiā in. c. v̄ra.
z in. c. tua. de cōba. cle. z mu. Itē in summa-
rijs cognitōibz i q̄b̄ etiā non feruaf. nec fit
trāfit̄ p̄ p̄tes iudicij. fz iudex fummariē p̄ba-
tiones recipit z fe informat. de q̄ in spe. d̄ of.

om. iud. §. p̄ftremo Et iō dixi. v̄l nullo mo-
do dz obferuari. Itē in iudicio extraordina-
rio videlicz in q̄fitorio. qd̄ expedit officio iu-
dicis nō ad p̄uocatiōz alicui v̄l inftigatiōz
z fic nō feruaf ordo iudicarij. vt in. c. q̄n̄iaz
frequēter. vt lit̄. nō p̄test. in. §. sunt z aliq̄. cuz
remiffionibz. Et fic fm diuerfitatē caufarū
diuerfi inftigūt p̄cellus. De iftis q̄ oibz iu-
dicij z p̄cellibz. z de p̄cellu executōis ad ḡ-
tias videbim̄ p̄fucceffine.

Preparatoria iudicij

Primo ergo de iu

P dicio ordinario aq̄ ad ipf̄ expedi-
tionē accedā est aduertendū. qz funt
quedā p̄paratoria ad ipm̄ iudiciū vt p̄ba-
beat quedā inueftigatio v̄l p̄meditatio ma-
tura. p̄ quā mēte z corpe fe p̄parant iudex z
p̄tes saltē actor ad iudiciū fubintrandū vel
nō Et ifto modo intelligēdo ponit Guil. in
spe. fpecialē r̄n̄bricā de p̄paratorijs iudicio-
rum. in p̄te f̄cda. rubrica p̄ma. videlicet cir-
ca p̄n. Ut agere volēs z accufare. p̄mo fu-
lat amicos. videat an habeat p̄bationem. et
v̄tz expedit fibi litē monere. ij. q. ij. de in-
ducijs. p̄uideat fibi de aduocato z testibus
cū peritiōibz p̄ferat z fe p̄muniat. quia lit̄s
enētus dubi est. ff. de pecul. l. qd̄ debet. Et
etq̄ actor inftatē aduerfario cogit litē p̄f̄q̄.
Hinc est qz inducie deliberatoriē fibi nō cō-
cedūt. f. actori. De his z alijs articul̄ p̄mo i
ueftigādis no. spe. vbi p̄mo alle. Itē circa
iudicē q̄ in cā criminali p̄us debet examinare
p̄fonā accufatorz. q̄ intētiōe moueat cui fit
opinionif. ij. q. vii. Si q̄ fūt zē. Itē in caufa
iniuriāz iudex fp̄ laborez ad p̄tes cōponēdū
in q̄ actōe potiffime p̄cedit cōpofitio. xc. di.
c. j. z. c. ftudendū. Et q̄m̄ etiā in civilibz cau-
fis iudex tēdere dz ad cōpofitōz. d̄ mu. pe. c.
f. Et marie p̄cedit cōpofitio actore vincēte.
vt i addi. spe. no. Jo. an. in ti. p̄. alle. Un̄ vt
ibi dic̄ spe. Remini expedit vt nimis facilis
fit z p̄mp̄ ad litigādū p̄ p̄iculuz aie. Un̄
dz i euāgelio. Si q̄s voluerit tunicā tuam
tollere z tecū in iudicio p̄tēdere zē. Mat. v.
xiiij. q. j. z i. §. j. Et apl̄s. Secularia iudicia
fi habueris p̄ctm̄ ē i vob. z vos p̄ceptibiles
deo faciet. j. Lo. vi. ij. q. j. §. ex his. Et mari-
me nō expedit clericz. qz nemo deo militans
implicet fe negocijs secularibz. ij. Thimo. ij.
ne cle. vel mo. c. j. multo min̄ religiosis. xvj.
q. j. monachi a monafterio. qz feruos dei nō

Requisita ad iudicium

oportet litigare. de syn. c. vnico. Itē n̄ expe-
dit p̄ dubiū lit̄ euentū. vt dicit. zc. Etiam
no. de cau. pos. 7 p. c. pastoral. in pn. Proxi-
o: q̄ q̄s sit ad cōponēdū q̄ ad p̄tendēdū
de trāfact. c. si. cū silib. Talia 7 silia dicunt̄
p̄paratoria. P̄t etiā dici p̄paratoria om̄ia
ista q̄ p̄cedūt litē p̄test. vt dicit Buil. anglie.
Pro q̄ facit q̄s dicit Buil. in spe. pte. ij. in pn.
p. j. vbi dicit q̄ ordo iudiciarij p̄prie dicit̄ in istis
p̄sistere q̄ agunt̄ iur̄ lit̄. p̄test. 7 sniam cū lit̄.
p̄test. sit exordiu. c. ex pte. ij. de p. sig. Luz aū
eā q̄s nō dicat̄ agere s̄ agere velle. qz ista q̄
p̄cedūt nō sunt p̄prie de ordine s̄ p̄parato-
ria. Et fm̄ h̄ p̄mus liber decre. 7 p̄ncipiū se-
cundi li. vsq̄ ad ti. de lit̄. p̄testa. Et istud q̄s
tractat Buil. in spe. in tota pte. j. videlicet cir-
ca p̄sonas iudiciū. arbitroz. assessoz. actorū
rei. 7 aliaz p̄sonaz. suo v̄l alio noīe agendo
vel defendēdo. aut adminiculū p̄stando in
iudicio interueniētū. Et etiā in secūda pte
vsq̄ ad titulū de lit̄. p̄test. Sūt 7 alia p̄para-
toria q̄ etiā cōpetūt post lit̄. p̄test. de quibz i
spe. de dila. §. j. p̄paratoria. De q̄bz suo lo-
co videbim̄. Istis p̄missis veniēdum est
ad p̄positū scz ad declaratoz p̄cessus 7 ordi-
iudiciarij 7 ordinarij regularim totū ipsum
p̄cessus diuidēdo i tres ptes. sicut etiā diui-
sit Buil. in spe. pte. ij. in pn. Prima ps a pri-
ma vocatiōe siue citatiōe incipit. 7 durat vs-
q̄ ad lit̄. p̄test. exclusiue. Secūda ps incipit a
litē p̄testa. 7 durat vsq̄ ad sniam diffinitiuā
exclusiue. Tertia ps incipit a snia 7 durat vs-
q̄ ad ē effectualē executionē si nō fuerit ap-
pellatū. alias si est appellatū suspēdit̄ execu-
tio quousq̄ cā appellatiōis fuerit finita. de
iurciurā. veniētes. cū p̄cor.

De his que expediuntur in prima iudi-
cij parte.

De prima parte ex-

pediunt omnia ista q̄ occurrūt cir-
ca cōpetentiā vel incōpetentiā iu-
dicis 7 ei⁹ iurisdictionē. videlicet an iurisdic-
tionē habeat i reū v̄l nō Et si hz an sit recu-
sabilis vel declinabil. Itē circa p̄sonā acto-
ris. an legitimā habeat p̄sonā ad standum i
iudicio vel nō De abilitate 7 idoneitate p̄-
sone rei nō querit̄ nec disputat̄. qz ex quo re-
us vocat̄ ad iudiciū qualiscūq̄ sit se defen-
dere potest. Unde dicit̄. si dyabol⁹ esset i iudi-
cio vt reus nō esset defensio sibi denegāda.
cum sit iuris 7 equitatis naturalis. d̄ excep.

cum inter. Unde dicit̄ ibi In. q̄ reus nō
habet firmare vel legitimare p̄sonā suā i iu-
dicio. s̄ h̄ ip̄e firmabit q̄ vocat⁹ est cum ne-
cessario habeat r̄ndere. de iudic. intelletim⁹
Et iudiciū reddit̄ inuitū. ff. de p. obli. inter
stipulantē. 7 h̄ in reo necessario. Itē querit̄
etiā in eadē pte de p̄sona p̄curatoris. an pos-
sit stare in iudicio. de pba. post cessionē. an
habeat sufficiens mandatū. de p̄cu. c. j. hec et
similia excipiunt̄. Itē de loco iudiciū. an sit
tut⁹ 7 idone⁹ reo. de ap. ex pte. j. Itē d̄ forma
libelli. de iudi. examinata. De his 7 similibz
visum est p̄ntē quasi de p̄ambulis ad iudiciū
In h̄mōi pte p̄ma querit̄ de cōpetentia
vel incōpetentia fori. de legitimatōe 7 abilita-
te vel inhabilitate p̄sonaz tūc i iudicio inter-
ueniētū. de idoneitate vel refutatōe loci. et
ap̄titudine 7 ineptitudine libelli. sufficiētia
vel insufficiētia mādatoz p̄curatoris. 7
h̄mōi. 7 nō tractat̄ illa q̄ sunt negocij p̄nci-
palis. Vex regularit̄ h̄ dico id qz fallit i cer-
tis casibz. de q̄bz in. c. j. de lit̄. p̄testa. li. vj. vt
parebit in p̄cessu In secūda pte tractatur
negociū p̄ncipale vt ibi videbim⁹ In ter-
tia imponit̄ finis ip̄i negotio p̄ sniam. ff. de
re iudi. l. j. Et p̄denatū p̄ducit̄ ad effectū ex-
ecutiue. de re iudi. cū aliq̄b. de off. dele. q̄re-
ti. S̄ adhuc aūq̄ inchoem⁹ p̄cessus sci-
endum. q̄ actor d̄z adire iudicē rei. L. d̄ iur-
ris. om. iur. l. iur̄ ordinē. qz est regula de hoc
tradita in. c. cū sit generale. de fo. cōpe. cum
p̄cor. S̄ h̄ fallit i multis casibz in q̄bz re⁹ for-
titur forz nō sui iudicis. de q̄bz in. c. vlt. de fo.
cōpe. Et matie d̄ p̄suetudine clerici trahūt
laicos ad ecclesiasticū iudiciū etiā in cā civili.
vt in. c. cū sit. iā alle. Et no. Ber. in. c. si cleri-
cus. eo. ti. in vlt. glo. 7 Buil. in spe. de cōpe.
iudi. aditōe. §. j. in pn. Itē p̄ re⁹ iurisdictoz
nō sui iudicis in se progare tacite. de fo. cōpe.
dilecti. l. p̄trahēdo v̄l soluere p̄mittēdo 7 r̄n-
dere i certo loco expresso. eo. ti. significasti.
Vox vex est de iudice ordinario. sec⁹ in de
legato. de offi. dele. Lū olim magister p. 7 g
rj. q. j. Iudices. Ad h̄m q̄ cleric⁹ valeat nō
sui iudicis iurisdictoz i se progare plura re-
quirunt̄ q̄ occurrere debēt in dicto. c. signi-
ficasti. 7 ibi no. An aūt q̄s semel progando
possit penitere 7 iudiciū iudicis progari de-
clinare. est recurrendū ad. c. j. de iudi. 7 q̄ ibi
p̄sueuerūt notari. S̄ q̄s sit cōpetēs iudex
alicui⁹ p̄ istis est aduertendū p̄nt dicit̄ Buil.
in spe. pte. j. ti. j.

Diuisio iudicium

Diuisio iudicium

Voicu alij dele

i gari. alij ordinarij. alij auditores. alij assessores. alij arbitri. alij arbitratores. s; p̄t dici distinguendo duo mebra tm̄ q̄ oīs iudex aut ē delegat⁹. aut ordinari⁹ q̄dā tm̄ est mixt⁹. sic auditor palacij aplici q̄ est nec delegat⁹ nec ordinari⁹. s; p̄t sua bz se ad vtrūq; q; bz ordinariā in cognoscendo ⁊ delegatā in p̄nūciādo. vt not. in cle. auditor. de rescrip. Et q̄ Buil. i spe. ponit auditorem intelligit cui cert⁹ cause articulo expedit end⁹ cōmittit. si h̄ guil. intelligit de articulo h̄ntē cause cognitōz annexā. tūc tal⁹ est delegatus. si d̄ nudo articulo nō h̄ntē cause cognitōz vt exātor testiu. tūc nō ē iudex tal⁹ auditor. s; nud⁹ mister. de q̄ in. c. sup̄ q̄sti onū. de of. dele. ⁊ i cle. auditor. de rescrip. al leg. Et iō nō d̄z ponere istd̄ mebz. s. assessore. quē nō optet int̄ iudices enūerari. q; p̄p̄e iudex nō est. vt suo loco parebit. Silr̄ arbit̄ ⁊ arbitrator. p̄p̄e nō est iudex. q; p̄uata p̄sona p̄t arbit̄ eligi. si sic ē q; p̄ actū p̄uatoz n̄ dat̄ iurisdictio als eā nō h̄nt. L. de iur. of. in. l. p̄uatoz. de fo. cō. si diligētī ⁊ c. significasti. ⁊ c. S; iō speculator enūeratur int̄ iudices. q; arbitraria redacta sūt ad instar iudicioz. vt in. l. j. ff. d̄ arbit̄. Itē arbitriū ē volūtariū. s; iudiciū reddit̄ i inuitū. vt d̄ dictū ē.

Delegat⁹ ē q̄ ex alteri⁹ cōmissiōe alicuius cause recipit iudicialē cognitōz. d̄ offi. dele. sup̄ q̄stionū Et iste si ē a p̄ncipe aliq̄ subdelegat⁹ Un̄ subdelegat⁹ ē cui cā vl̄ ps causa delegato sc̄do loco cōmittit. vt ibi. Et sic subdelegat⁹ d̄ etiā delegat⁹ Cōsuatores ⁊ executores etiā sūt delegati. de of. dele. c. j. ⁊ vl. li. vj. Ordinari⁹ ē q̄ iure suo vel p̄ncipiū b̄nficio vniuersalit̄ iurisdictōez exercere p̄t. ff. d̄ iurif. om. in. l. more maioz. i cle. ⁊ seque. Papa est ḡ ordinari⁹ singloz. ix. q. iij. cūcta p̄ mūdū. ⁊ c. p̄ncipalē. Itē ep̄s in e⁹ dyoc. Et oēs tpales i cui⁹ territorio q̄s domiciū h̄z. i. l. heres absens. ff. de iur. d̄ fo. cō. c. vl. Isti sūt ordinarij ⁊ cōpetētes iudices. d̄nt tm̄ tpales n̄ fundāt itētiōes suas d̄ iure cōi s̄ oēs i territorio suo sic ep̄i i dyoce. suis Pro q̄ no. in. c. sup̄ eo. d̄ proch. i. c. j. de reli. domi. Itē etiā inferiores p̄nt esse ordinarij. ⁊ h̄re iurisdictiōē ordinariā ex p̄uilegio vl̄ p̄suetudine. d̄ of. ord. cū ab ecciaz. d̄ fo. cō. pe. cū p̄tingat Archiep̄us s̄o nō est iudex

ordinari⁹ subditoz suffraganeoz suoz. sed solū in dyocesi sua. ⁊ sup̄ ipos suffraganeos h̄z ordinariā iurisdictōz. vt in. c. pastoral. d̄ offi. ordi. Un̄ nō p̄t adiri p̄ simplicē q̄relam ab ipis subdit⁹ suffraganeoz. nisi i casibz vt ibi in. c. ḡtū. de offi. dele. Itē legat⁹ est ordinari⁹ in puincia sibi decreta. vt in. ca. j. de offi. leg. li. vj.

Qualiter actor debet se habere in aduendo iudicem

Co qualiter in ad

f eūdo actor debeat se habere tractat Buil. i spe. d̄ cōpe. indi. aditōe. §. vi. fo. q; si est ordinari⁹ actor p̄ se vl̄ p̄ p̄curatore suū. ff. d̄ p̄cu. l. j. accedat ad cā hora p̄grua vt de offi. dele. p̄suluat. Ut cū seder p̄ tribunali. nō q̄n comedit vel est i diuis vel in via iij. q. iij. §. spaciū ⁊ c. Et factū suū corā eo p̄ponat p̄ se si ē discret⁹. Alioq̄n p̄ aliū. de iudi. pastoral. Et petat aduersariū citari seu vocari ad cām. de iud. c. j. q; p̄ citationē d̄z inchoari p̄cessus Est em̄ citatio fundamētū ⁊ p̄ncipiū ordis iudiciarij. de q̄ in glo. c. eccia. de p̄sti. sic litis p̄test. est fundamētū et initiū lit̄ seu iudicij. vt dictū est sup̄. Quia d̄ic notabiliter lex insti. de pet. here. §. vltra ⁊ c. q; oīm actionū instituedaz p̄ncipiū ab ea p̄te edicti p̄stituit q̄ est i ius vocādo. Si iudex est delegat⁹ accedat eū vbicūq; eū inueniat. q; ip̄e q̄nq; certo loco ⁊ p̄sistorio caret. In loco tm̄ honesto ⁊ p̄grua hora. d̄ of. dele. p̄suluat. Pro q̄ no. in. cle. q̄uis de appell. Et istam cōmissiōis sibi p̄ntet. ⁊ tunc icipit h̄re iurisdictōz. de appel. vt debet. Requas cum humilit̄ vt mādatū aplicū ereq̄ndo aduersariū citet ⁊ sine mora decretū citatiōis obri neat ad effectū iurisdictōis p̄petuāde. de of. dele. ḡtū. An p̄ subdelegatōz p̄petuet̄ iurisdictio recurrēdū est ad notata i. c. q̄uis. de offi. dele. li. vj. Itē faciat ip̄am citatiōē ab ordinario vl̄ delegato decretaz citi⁹ eteq; aduersariū. ne p̄ ip̄m aduersariū corā alio iudice possit p̄ueniri vt no. i alle. c. vt debet. Ad itelligētiā illi⁹ aduertēdū. q; i p̄libus ordinarijs q̄nq; est ḡdualitas. interdūz accumulatio fori. vt no. i. c. cū ab ecciaz. d̄ of. ordi. c. cū p̄tingat. de fo. cōpe. Ubi est pluralitas iudiciū p̄ modū accumulatiōis loc⁹ est p̄uentiōi. vt q̄ p̄mo citat sit iudex ⁊ c. als sec⁹ Itē idem est in delegato ⁊ ordinario. vt i. c. vt debet. Et ista p̄uentio sit p̄ citationē. vt

Citatio delegati

ibi. Posset etiā fieri pñctio p domiciliū mu-
rationē. de fo. cō. c. pposuisti. Itē ad effectuz
litis pendentia indicēdi accedez ad pcurā
dñi citatōz aduersario itimari. Et q̄b collig-
get res citationū effect⁹. Iudex ḡ ad petitiō-
nē actor⁹ discernere hz p̄tē reā citandaz. Et
h̄mōi citatio p̄t fieri p lras iudicis vel viua
voce. Viua voce sit multipl̄r. Dñqz p ipm
iudicē q̄ ore proprio citat. Dñqz p tabellionez
Et p̄t ipse tabellio de tali citatiōe p ipm factā
testificare z scribere se citasse. Dñqz p partē
in vim tm̄ puocatōis ad eam. de ap. cū sit. z
c. bñ. Dñqz p nūciū. d̄ off. dele. prudētia. de
ap. cū parati. de q̄ in spe. de cita. §. sequit. et
notat in. c. qm̄. de pba. Et fit etiā vt dixi per
lras. Et qd̄ debeat p̄tinere lre citatōis pate-
bit inferi⁹. Et ponit Buil. i spe. de cita. §. iā
de citatōe. Pōt etiā addi tertius mēbz vl̄ ter-
tius mod⁹ citādi vt dicit Jo. an. in add. spe.
de cita. §. seq̄. Qd̄ fit etiāz citatio ip̄o reo vt
cū psona capit̄ z inuiteducit̄ ad iudiciū.
De q̄ scripsit Jo. an. i. c. romana. z. §. cōtra-
hētes. de fo. ope. li. vj. Si ḡ iudex ē delegat⁹
q̄ est auditor. rescriptū seu lras cōmissiōis
recipiat reuerēt̄ z denote. qz p salutatiōē z
bñdictōz inducunt̄ effect⁹. de q̄b in pbe. vj.
Et q̄lre p̄sentator i p̄sentatōz iudex i recipi-
piēdo z i inspicēdo rescriptū debeat se h̄re.
tradit Buil. i spe. de rescripti p̄ntatōe. §. j. i
pn̄. Et quō sup p̄ntatōe z receptōe rescripti
d̄z fieri ad mādātū iudicis instr̄m p tabellio-
nem ibi etiā tractat. z q̄ tot⁹ tenoz rescripti
scribat̄ in̄ acta. Et scribat̄ notari⁹ sub hac
forma.

Forma instrumēti de p̄sentatōe rescripti.

In nomine domini

ni Amē. Anno natiuitat⁹ eiusdez
M. cccclxx. Inditōe tali p̄ntati/
cat⁹ sac̄tissimi i xpo p̄ris z dñi n̄ri dñi pauli
diuina puidētia pape. ij. die. x. mēsis nouēbz
hora. ij. vl̄ q̄si i opido Erfordēn. Huguū.
dyocef. i curia habitatōis venerabilis viri
dñi Hunoldi decani z corā eodē dño deca-
no i meigz notarij publici z testij infrascr-
ptoz p̄ntia psonalit̄ p̄stituit. Tal̄ cleric⁹ vel
layc⁹ tal̄ dyocef rescriptū aplicuz vel lras
aplicas cui⁹ vl̄ q̄z tenoz inferi⁹ describitur
Vera ip̄i dñi pape bulla plūbea i cordula
canapis pēdente. more romane curie bul-
lataz sanas itegras z illesas. ac oī p̄sus vi-
cio z suspitiōe carētēs. p̄dicto dño decano p̄

sentauit. Eundēqz dñm decanū humilit̄ rē-
q̄siuit. q̄ten⁹ in causa seu caus̄ sibi cōmissis
aduersus talē z t̄lēs in eodē rescripto vel in
eisde lris p̄ncipalit̄ nōiatōs p̄cedere. z eos/
dē citare seu lras citatōrias s̄ ipos sibi de-
cernere z p̄cedere z iusticiā facere dignaret̄
Qd̄ qdē rescriptū vel q̄s q̄dez lras aplicas
idē dñs decan⁹ ad se recepit reuerēt̄ vidit z
plegit. ac ei⁹ vl̄ eaz tenozē p̄ me in act. cause
p̄scribi mādauit. z citatōis lras s̄ p̄fatos A
z H. fieri decreuit. Tenoz at̄ rescripti p̄di-
cti seu lraz cōmissiōis tal̄ est. Paul⁹ zc. Dñ
ergo sic tot⁹ tenoz rescripti redact⁹ ē in act.
fidē facit etiā si rescriptū p̄deret̄. De q̄ in. c.
cū in iure. de offi. dele. z. c. cū olim. de puile.
In his z s̄ilibz est sciēdū qz tabellio debet p̄
dicta scribere. qz officij tabellionis est oīa
q̄ occurrūt i iudicio fm̄ iudicis p̄ceptū sigil-
latim z ordinate scribere. z p̄tibz exēplū tra-
dere. z traditōz exēplar retinere. vt notat p
Disti. de pba. qm̄ p̄tra. Si aut̄ citatio fiat p
nūciū scribat̄ sic notari⁹. Talis iudex iniū-
xit tali nūcio suo vt talē citaret ad petitiōē
z instantiā tal̄ tali die zc. vt no. in. c. quoni-
am. de pba.

Forma citationis delegati

Scan⁹ ecclesie be

ate marie Erford. Haguū. dyoc.
Iudex cause z p̄tū infrascriptaz
vel iudex ad infrascripta a se. ap. sp̄alit̄ de-
putat⁹ seu delegat⁹. Uniuers⁹ z singulis ab-
batibz. poribz. p̄positis. decanis. diuinorū re-
ctoribz. clericis z notarijs publicis q̄buscūqz
p ciuitatē z dyoc. Haguū. ac als v̄libet
p̄stitus. z sp̄alit̄ tali vel tali plebano Sa-
lutē in dño z mādatis n̄ris. imo veri⁹ apli-
cis. firmiter obedire Lras sanctissimi i xpo
patris z dñi n̄ri dñi Pauli diuina puidētia
pape. ij. ei⁹ vera bulla blūbea in cordula ca-
napis pēdente more romane curie bullataz
sanas itegras z illesas. ac oī p̄sus vicio et
suspitiōe carētēs. in mei notarij publici z te-
stij infrascriptoz p̄ntia p talē in eisdez lris
p̄ncipalit̄ nominatū p̄ntatas. Hos cū ea
q̄ decuit reuerētia nouerit̄ recepisse Quaz
tenoz dinoscit̄ esse tal̄. Paul⁹ ep̄us zc. Post
quaz litteraz p̄sentationē z receptionē sui-
mus p̄ p̄dictū A. req̄siti. vt in causis nobis
delegatis aduersus talē ex aduerso in eisde
lris p̄ncipalit̄ nominatū p̄cedere. citatori-
asqz lras s̄ eū decernere. z iusticiā sibi mini-

Litatio delegati

strare dignemur. Nos igitur decan^o iudex
p^rdict^o volentes m^ad^at^um aplicu^m exeq^u vt tene
mur vobis et vest^rz cuiuslibet in frute sc^e obe
dientie et sub pena exco^municatioⁿis qua^m iⁿ vos et
vest^rz quelibet p^rntis m^ad^at^um p^rtemp^rorem et
neglecto^re in his scriptis. triu^m tam^e diez ca
nonica monitioⁿe p^rmissa vel p^ruia ferim^{us} fir
miter et districte p^ricipiendo m^ad^am^{us} q^uatenus
v^ol^uis p^rntib^{us} accedat^{is} q^u p^rterea fuerit accede
dum. p^rfat^um A. publice citare curet^{is}: quem
nos p^remptorie citam^{us} p^r p^rntes vt die illi zc.
vel die. xij. a p^rsentiu^m insinuatioⁿe et publicatio
ne co^mputada. Quoz diez quattuor p^r p^rmo
et quattuor p^r secundo et reliq^uis p^r tertio. et p^rem
ptorio termino assignam^{us}. co^mpareat p^r se v^l
sufficiente p^rcuratore Erford. in curia ha
bitatioⁿis nostre hora tertiaz. cora^m nob^{is} tali
die de iusticia r^usurus. Citates eti^a eund^e
ad omⁿes act^{us} iudiciales iⁿ iure obfuari p^rsue
tos. gradatim et successine vsq^{ue} ad sententiaz
diffinitiu^m inclusiu^m. Cu^m intimatioⁿe q^u siue
co^mparuerit siue non. nos nihilomin^{us} q^uo iu
stum fuerit faciem^{us}. Die aut^{em} n^re citatioⁿis et
forma^m et q^uo feceritis in p^rmissis nob^{is} p^r v^oras
patetes l^ras haz serie l^raz p^rinetes. aut in
strumetu^m publicu^m fideliter rescribatis Da
tum et actuz Erford. in p^rdicta curia nostra
Anno dⁿi zc. nostro sub sigillo. Et ista for
ma frequet^{er} co^miter. licet sub alijs s^ubis po
nat spe. ti. de cita. s. ia de citatioⁿe. et s. viso d^e
citatioⁿe. Et ista forma sonat d^e vnico iudice
delegato. Sz q^uoq^{ue} dant plures. s. duo vel
tres. et isti q^uoq^{ue} dant simpl^r. d. off. dele. in. c.
cu^m causam Q^uoq^{ue} cu^m diuers^{is} clausulis. quia
q^uoq^{ue} cu^m clausula q^u si noⁿ omⁿis interesse pote
ritis. duo vest^rz nihilomin^{us} exequat^{ur}. de off.
dele. prudentia. in pn. et c. cu^m sup. Q^uoq^{ue} cuz
clausula q^u si ambo interesse noⁿ poterit. al^u
vest^rz nihilomin^{us} exequat^{ur}. Et h^{oc} q^uo s^unt duo
iudices vt in dicto. c. prudentia. in. s. Id^e q^uo
Q^uoq^{ue} cu^m clausula. quaten^{us} vos v^l duo. aut
vn^{us} vest^rz. Prima clausula ponit^{ur} iⁿ rescripto
appellatioⁿis q^uo p^rducit^{ur} in audietia l^raz con
tradictoriaz. Q^uoq^{ue} p^rtes noⁿ p^rueniunt iⁿ vnuz
iudice. quia t^uc dant tres cuz clausula. q^u si
noⁿ omⁿes zc. et quelibet p^riu^m eliget vnuz. et
cancellaria dat terti^um. et t^uc omⁿes tres h^unt p^r
cedere. nec duo habet^{ur} p^rcedere nisi tertius se
excuset. vt in dicto. c. prudentia Ultima clau
sula frequet^{er} in l^ris p^rseruatorijs. q^uo dant
p^rseruatores ecclⁱas v^l vn^uersitatib^{us} studi
orum. q^uo t^uc ponit^{ur} clausula. q^uaten^{us} vos vel

duo aut vn^{us} vest^rz zc. Et t^uc q^ulibet in solidu^m
p^rcedere potest a p^rncipio. Sec^unda forma p^r
qua^m dant duo iudices cu^m clausula. q^u si non
ambo. hodie noⁿ est iⁿ vsu. Q^uo g^o dant plures
iudices cu^m p^rdictis clausulis. debz de h^um^oi
clausulis fieri m^erio in citatioⁿe sic dicendo.
A. decan^o eccie beate Marie iudex vel co
seruator venerabiliu^m et circ^uspectoz viroz
dⁿoz magistr^oz docto^rz et scolarium alme
vn^uersitat^{is} studij Erford. vna cu^m ceter^{is} no
stris in hac p^rte collegi. Cu^m clausul^{is}. quatin^{us}
vos vel duo aut vn^{us} vest^rz zc. a sede aplica
delegat^{ur}. Q^uo aut^{em} delegat^{ur} quo ad nomen p^r
mitti debeat et p^rponi p^rz. q^uo rep^rntat p^rsonaz
dⁿi pape. de offi. dele. cu^m olim. cum conco^r.
Et q^uo s^unt plures delegati t^uc maior et di
gnior debet p^rponi. de quo in spe. de cita. s.
viso de citatioⁿe. s. porro. Circa q^uo notatur
vn^um dubiu^m facti. ponam^{us}. causa d^elegata fu
erat olim epo pragesi. nu^m q^uo postea cu^m eccia
ista fuerit metropolitana. ipe fact^{us} archieps
p^rcedere poterat in causa p^rus cora^m eo incho
ata. Jo. an. in addi. spe. ti. de delegato. s. li
cet. s. restat. videt^{ur} tenere q^u sic. si nomeⁿ p^riu^m
esset exp^rsum iⁿ co^mmissioⁿe. Ro^go q^uo p^r dignitate
archiepalem noⁿ definit esse eps. Un^{de} papa
vocat seip^m ep^m. fac^{it} l. eos. i. fi. l. d. no. mu.
li. x. Istud dubiu^m mouere p^r p^rpter ludentes
ad scacas. vt ibi dic^{it} Jo. an. p^r eand^e leg^{em} fu
it iudicatu^m q^uo q^uo in ludo scacoz q^uo mactare
sociu^m cum pedona facta regina victoz erit.
Pro quo Jo. an. in additioⁿe vbi supra. vbi
plures. l. et r^oes adducit. Dicit t^uc q^uo padue
audiuit p^rnu^mciare p^rtrariu^m. Lo^quendo di
stinguit. p^rmu^m dicit p^rcedere. q^uo p^ru^mcio fue
rit facta de certa pedona. secundu^m q^uo d^e cer
ta noⁿ esset p^ruentu^m. It^em in forma m^ad^at^um de
legat^{ur} oib^{us} sup^{er} quos h^uz iurisdic^tioⁿis quatu^m
ad hoc. q^uo al^us sua iurisdic^tioⁿis noⁿ poss^{et} b^u ex
plicari. de off. dele. c. j. et c. p^rterea. et c. sequ^u.
de q^uo in spe. ti. de cita. s. viso de citatioⁿe. s. q^uo
si delegat^{ur} ex^rplicat^{ur}. et c. sequ^u. An aut^{em} te
noz rescripti debeat tot^{us} inseri iⁿ citatioⁿe. legi
tur et notat in. c. ij. de dila. et no. Jo. theutu
nicus iⁿ glo. ij. q. ij. si ep^us. q^uo alias noⁿ valet
citatio. de h^uo in. c. venies. de accusa. sup^{er} fi
nem vltra glo. Sz ip^m rescriptu^m bullatum
noⁿ tenet mittere citato. vt no. in. c. ij. d. dila.
Aliqui eti^a inserunt in citatioⁿe libellu^m. de q^uo in
c. ij. iam alle. de dila. It^em citat^{ur} ad r^undendu^m
actori de iusticia. Aliq^uo citant p^rmo ad dic^u
dum s^{ed} co^mmissioⁿe q^uo q^uo dicere v^l opponere

Reuocatio subdelegati

voluerint \bar{z} ea. \bar{z} iste termin⁹ seruat⁹ i curijs p substantiali. Itē q⁹ possit iudex \bar{z} debeat cōminari. pbat in. c. cū ex lris. de resti. i integ. in fi. \bar{z} in spe. de cita. §. vi. de citatione. ver. Quid si iudex ita dicit. Itē q⁹ in forma citationis apponit q⁹ executor d \bar{z} rescribere diē \bar{z} horam. de h no. in spe. de cita. §. vi. §. Si pō mādāt. Iudex delegat⁹ qñq⁹ nō pcedit p se s \bar{z} causam cōmissam subdelegat. Et erit forma subdelegatiōis ista vt sequitur.

A. decan⁹ eccie beate marie Iudex cause \bar{z} pñiū infra scriptaz a se. ap. spēalit delegat⁹. honorabili viro tali cantori vel scolastico. Salutē in dño. Lras sanctissimi in xpo patris ac dñi nri dñi Pauli diuina pudentia pape secūdi. nos nouerit⁹ recepisse sub hac forma verbor⁹. Paul⁹ eps \bar{z} . Sed q⁹ nos tā nostris q⁹ eccie nostre negocijs legitime spediti cognitioi \bar{z} decisioni negocij hmōi ad pñs vacare \bar{z} intēdere cōmode nō valemus. Idcirco de vestra legalitate plurimū pñiū vob i hac pte cōmittim⁹ vices nostras donec eas ad nos duxerim⁹ reuocādas

Forma reuocationis iudicij subdelegati

Uobum litteris

D apostolicis hmōi nob pñtat⁹. ac p nos cū debita reuerētia vt de cuit recepisset nos forma \bar{z} tenore earū dē diligēter inspect⁹. attendētes q⁹ p tūc arduis \bar{z} legitimis nre eccie ac alijs spediti negocijs eaz executōi debite put voluissim⁹ intēdere nō poteram⁹. Uobis dñis **A** \bar{z} **A.** supradictis \bar{z} vestz cuilibet i hac parte cōmissim⁹ vices nras donec eas ad nos ducerem⁹ reuocādas put in nris lris desup cōfectis plen⁹ pñtinet. Et q⁹ de executōe pñti hmōi lraz aplicaz psonalit⁹ put tenemur i tendere voluim⁹. Idcirco p⁹ hāt et certas alias causas aim nostz ad h mouētēs hmōi p nos vobis factas cōmissiones tenore pñtiū duxim⁹ reuocādas. \bar{z} pñtib⁹ reuocam⁹ ac omēs \bar{z} singulas causas corā vob aut altero vestz in vi hmōi p nos vob facte cōmissionis qlibet int⁹ quoscūq⁹ \bar{z} sup quacūq⁹ q⁹ intētas in statu q⁹ corā vobis aut altero vestz tpe notificatiōis hmōi nre reuocatiōis fuerint \bar{z} existāt. ad nos ex certa scia aduocam⁹ \bar{z} aduocam⁹ p pñtes. Que oia \bar{z} singula vobis oib⁹ \bar{z} singulis supradict⁹ \bar{z} alijs quoz interest aut sua interesse putāt. tenore pñtiū intimam⁹. \bar{z} ad vestz \bar{z} cuiuslibet ve

strum noticiā \bar{z} . Et aliqui subiungūt mān datū. s. Mandātes vobis quatin⁹ in hmōi negocio pcedat⁹ p m traditā a se. apo. vobis formā. \bar{z} al⁹ s put de iure fuerit pcedendum. In cui⁹ rei testimoniū lras pñtes fecimus nri sigilli appensioe cōmuniti. Datū \bar{z} . Et licet ponat⁹ in forma s \bar{z} q⁹ nos tā nris \bar{z} . Licet ista dicat. tñ potest fieri subdelegatio p sola volūtate. dato q⁹ n fuerit aliq⁹ legitimo impedimēto spedit⁹ delegat⁹. de offi. dele. pastorat. post pñ. vt ibi p Inno. S \bar{z} si maliciose velit se exonerare. tūc subdelegatum cōpellere neq⁹ ad cām recipiēdā si de malicia stat. vt ibi. Et potest fieri pñtib⁹ etiā iui. eo. ti. sup questionū. §. eū \bar{z} . Et subdelegatus delegati habētis iurisdictionē h \bar{z} etiam coheritiōnē. alias delusoria videret sua iurisdictione. eo. ti. ex lris. Delegat⁹ aut subdelegatū college nō tenet admittere. de quo i. c. coram. §. nūcius p. e. ti. Dicit in forma cōmittim⁹ plenariā \bar{z} . vel donec \bar{z} . In isto ē magna diuersitas. Quia si subdelegatus ē simplr. tūc censet delegat⁹ in toto. Si ipse subdelegat⁹ vt cepit iurisdictionē. nō poterit a delegato reuocari. Itē si a subdelegato fuerit appellandū. tūc si est dat⁹ nō in toto appellatur ad delegatū. datū cū cla. appe. re. n. ad papā. vt in. c. cū te. \bar{z} . c. sup questionū. §. porro. eo. ti. Et idē si solā executionē snie sibi reseruauit. vt in. c. si subdelegat⁹. in fi. de offi. dele. li. vi. S \bar{z} fallit i duob⁹ casib⁹ i q⁹ appellat nō ad delegatū s \bar{z} ad papā. de q⁹ bus in. c. si is cui. \bar{z} . c. si a subdelegato. eo. ti. li. vi. Et qñ est vnic⁹ delegat⁹ potest plurib⁹ subdelegare. vt no. in. c. cū te. alle. Dicit etiā in forma Mandam⁹ \bar{z} . quia delegat⁹ bñ p⁹ cōpellere subdelegatū ad cām suscipiēdā. nisi p⁹ stet q⁹ maliciose velle se exonerare. vt iam dixi. Itē d \bar{z} in cui⁹ testimoniū. Nā subdelegatio pbat⁹ p lras delegati solo sigillo suo sigillatas

Forma citationis ordinarij \bar{z} declaratio eiusdem.

Officialis curie epi

scopalis Rogunt. vel al⁹ s plebano vel rectori tal⁹ eccie. Salutē in dño. Uobis in fute sancte obediētie firmiter \bar{z} districte picipiēdo mādam⁹. quatenus accedatis q⁹ p⁹ terea fuerit accedendū. talem ad nostrā pñtiam citare curet⁹ quē nos citamus pēmp⁹ tō⁹ p pñtes. vt tali die com

Citatio ordinarij

pareat in iudicio legitime corā nobis q̄relis
talis finaliter r̄nsur^o. Datū rē. Tal forma
est breuis. qz ipsi^o iurisdicō iam ē fundata
z radicata a iure. ex q̄ est iudex ordinari^o p̄ri
us z natural^{is} ipsi^o citādi. Un̄ nō oportet in
citatione exp̄mere causam ex qua competat
sibi iurisdicō. seu quare habeat iurisdicō
nem sup eū. sicut facit delegat^o dūmodo re/
cipit rescriptū apostolicū rē. vt i forma Jte
talis citatio dirigit plebano i cur^o prochia
deget ipse citādi z habet domiciliū. z comit
titur sibi citatio faciēda. Posset tñ ipi citan
do dirigi z ad eū mitti si cleric^o est Sz quia
tuti^o est citationē p̄ aliū fieri q̄ de h̄ testifice
tur. qz p̄ citatū posset occultari. de q̄ in spec.
de cita. §. iā de citatōe. §. i. Et no. de do. z cō
tuma. c. vl. Comittit^o ḡ alijs vt citet. vt p̄ co
rum relationē p̄ster de citatōe. vt ibi notat
Jte in citatōis forma ponit^o p̄bū pemp̄. Di
citur pemp̄. eo q̄ disceptatōz p̄mit. ita vult
l. ij. ff. de iudi. z p̄mit disceptationē. i. vltra
nō patit aduersariū tergiversari. de q̄ p̄ Jo.
an. in addi. spe. de cita. §. viso. Aduerten
dū est q̄ in p̄ma citatōe nō est mittendum
pemp̄. vt in. l. p̄sentancū. L. quō z q̄ iudex
z in aut. q̄ semel. nisi fieret ex causa. vt i. l. cō
tumacia. ff. de re iudi. Debet ḡ citari rē^o tri
bus edictis. z tūc tertiū edictū est pemp̄. et
am si nō exp̄mat. vt no. v. q. ij. in sum. Sz qz
ex causa potest vocari rē^o vnico edicto pem
ptorio. videlicet p̄pter distantia viar. Vel si
res celeritatē desiderat. vt in. c. cū ex l̄ris. de
resti. in inte. Et sic venit i vsum q̄ cōitez mit
tunt iudices vnica citationē pemp̄. z valet
Nec ob hoc solū p̄t appellari. vt dic̄ Jn. i p̄
alle. c. j. de dilat. Ubi dicit q̄ sola. pemp̄. af
signatio p̄ma vice facta nō est sufficiens cau
sa ad appellandū. Dz tñ p̄tinere istō pemp̄.
cōpetētia intersticia z itervalla tēpor. vt. xx
ij. q. ij. de illicita. z nota. in. c. j. de dila. Et
q̄sta tpa z itervalla p̄tinere debeat h̄ est ar
bitriū z arbitrabile a iudice ex distantia viar
negocij z p̄sonar ac t̄pis q̄litate. vt in. c. cuz
ex l̄ris. de resti. in inte. no. in. c. j. de dila. sup
alle. De quo etiā in spe. de cita. §. nūc de tē
por. Si tñ fierēt tres citatōes. tūc si rē^o i p̄
mo citatōis termino nō venit reputat^o p̄tu
mar q̄ ad h̄ vt teneat actori cōparenti ad ex
p̄sas. vt no. de p̄cu. q̄relā. z in spec. ti. de ex
pensis. §. iuxta. §. s. q̄rit. Sz pro p̄tumacia
b̄mōi nō inferunt reo aliene p̄ne p̄tumacie
qz nō p̄stituit p̄tumax q̄ ad h̄ vt posset p̄ tā

to excōicari vel missio p̄ eū fieri. vt in. c. vl.
de do. z p̄cu. nisi in p̄ma citatōe r̄nderet se n̄
ventur. qz tūc cōtumacia esset notoria. Si
ḡ in citatōe nō est p̄bū pemp̄. citat^o nō cōpa
rens excōicari nō p̄t. nec patiet missionem
salte si citat^o nō est añ iudiciū. Quid aut̄ de
citationibz iudicialibz q̄ occurrūt in p̄cessu
iudicij faciēdi p̄stea patebit. Sz q̄n citatō
est vnica z pemp̄. licet tres terminos p̄tine
at. sufficit vno termino cōparere z soluz post
vltimū loc^o est pene. de hoc in spe. de cita. §.
viso. z p̄ Jo. an. in addi. spe. sic in p̄cessibus
executorijs rē Jte dz in forma vt tali die cō
pareat. si ponit in citatōe cōpareas feria. vj.
vel die mercurij. intelligit de p̄ma feria se
pta vel die mercurij. p. l. eū q̄. ff. de p̄. ob. no.
in. c. exposuit. de dila. Si aut̄ dies illa sit fe
riata in quā vocat^o est rē^o. an artet citatum
ad cōparendū. Un̄ h̄ p̄t p̄tingere dupl̄r.
Vel qz exp̄mit in citatōe cōpareas tali die
dñico. vt nō exp̄mit. s. dz cōpareas decima
die. z in ista die incidit dies feriata. In. in. c.
vl. de ferijs post recitationē opinionū vi/
des placere finalit. q̄ licet i citatōe exp̄mat
error dicēdo cōpareas die dñico vt ex tūc i
causa p̄cedam^o. siue error tacite insit. vt pu
ta dz in citatōe cōpareas die decimo. z illa i
diē dñicū incidat q̄ sp̄ citat^o cōparere tene
atur. Rō. qz i citatōe duo vident^o mandata.
videlicet q̄ tali die cōpareat. z si illa die nō
dz vel nō p̄t. nihilomin^o videt sibi mādātū
q̄ cōpareat q̄sto citi^o facere p̄t. Hostie. re
net p̄trariū. z cū eo videt tenere Rich. de se
nis. Joh. caldrini videt ibi dicere. q̄ si error
tacite insit tūc teneat citatio. qz tenuit a p̄n
cipio. Un̄ licet tūc casus supueniēs mādā
tum suspēdat. nō tñ ex toto relaxat. z ita se
quēti die tenet cōparere. Sec^o si error ē ex
p̄ssus. qz tūc negat citatōz tenere Ad h̄ cui
randū hodie iudices sunt cauti dicēdo in ci
tatorio. decimo die cōpeas si iuridica fuerit
Alio q̄n p̄ma die iuridica seq̄nte. Un̄ cō
sultit Jo. an. in alle. c. vl. de ferijs. q̄ hanc
cautelā iudices teneat. maxie qz posset eē q̄
apud iudice nō esset dies feriat^o. z ap̄d cita
tum esset. vt ibi p̄z p̄ textū. q̄s singuli ep̄i ser
uare dñt. z ita fuant curiales. z etiam q̄n q̄
aliū iudices maxie delegati An aut̄ teneat ci
tatio z artet in casu p̄uerso. s. si citatio decer
nitur die feriata vt citef rē^o ad diē nō feriat
tum. ibi etiā no. p̄ doc. Et finaliter tenet ibi
Jo. an. in nouella. q̄ teneat talis citatō. Et

Litatio ordinarij

distinguit ibi triplicē actū in citatōe. Pri-
mus act⁹ est pceptū de die citādo. Secun-
dus est illi⁹ pcepti executio. s. ipi⁹ citat⁹ act⁹
Terti⁹ est pcessus ex tali citatōe inchoatus
Prim⁹ act⁹ vt dicit nō reqrit cause cognitō
nem. 7 iō pōt fieri die feriato. vt in. l. fi. l. d
ferijs. Secūd⁹ act⁹ ex eadē rōe s. i. r. potest fie-
ri die feriato. Terti⁹ act⁹ ē q̄ est inchoati⁹
pcessus. iste cū habeat cause cognitionē ta-
li die nō pōt expediri. 7 remittit ad spe. ri. de
cita. §. j. §. Itē q̄ citatio. Jo. cald. etiā tenet
prrariū. Et int̄ alias rōes mouet. qz citatō
est de pcessu etiā p se 7 pncipalit̄. vt i. decre.
qm̄. de pba. Pro hac facit. qz p talē actuz p
petuā iurisdictionē eo q̄ est act⁹ iudicialis. vt
no. de off. dele. licet. Et q̄ ḡ est iudicialis nō
debet fieri die feriato. 7 est h̄ forte tutius. et
ita seruat. Qñ aut̄ sit citatio vt decima die
cōpareat. an tūc dies receptōis seu insinua-
tionis lra⁹ citatōis cōputet̄ i numero dier⁹
exp̄ssoz. no. Buil. in spe. de cita. §. viso. §. pe-
nult. 7 de dilat. §. j. §. s. pone Et tenet q̄ nō
cōputet̄ ar. c. sup. eo. extra de ap. in fi. Itē in
forma citatōis nō posui de certa hora. s. cō-
pareas die tali hora tali tertiaz v⁹ vespera-
rū. zc. Et q̄ nō est p̄fixa certa hora debz iu-
dex expectare reū ad finē diei. s. vsqz ad illaz
horā qua p̄t in cām. qz incūbit añ noctis te-
nebras expedire. de of. dele. s. s. l. u. De grā
tū p̄t eū expectare vsqz ad diē sequētē. vt ibi
Itē nec de loco fit mētio. qz ordinari⁹ certū
habz locū siue p̄sistoriū. vt sup̄ dixi. Sec⁹ i
delegatō. Vñ ip̄e d̄z certū locū assignare. d̄
recrip. olim. z. c. si. Dicit in forma: cōpeas
legitime. Vñ pōt cōparere p se vel p cura-
torē. vt postea dicā. Et delegat⁹ regulariter
nō pōt quē citare vt psonalit̄ corā eō cōpa-
reat Fallit i casibz h̄ de q̄b⁹ in. c. j. de iudi. li.
vi. Itē d̄: q̄rimonijs tal⁹ r̄nsur⁹ 7 nō exp̄mit
causa ppter quā citat⁹. S; p talē citationem
nō inducit litē p̄dentia. vt i. cle. ij. vt lit. pen-
den. Ad h̄ ḡ q̄ citatio faciat litē pendere ad
effectū q̄ nihil possit inouari. reqrit q̄ cita-
tio sit instrūes. videlicz q̄ p eā p̄stet sup̄ q̄ de-
beat r⁹ pueniri. Itē q̄ a cōp̄tēti iudice sit
facta 7 q̄ puenit ad noticiā citati. vt i. cle. j.
vt lit. pen. De h̄ tñ an in citatōe sit causa exp̄-
mēda 7 q̄re fiat no. p Jo. an. in addi. spe. §. j.
sup. §. Itē q̄ in ea nulla cā. Ibi videt tenere
q̄ exp̄mēda sit causa p rōes plures quas ibi
adducit. s; cōiter nō seruat. Itē citat⁹ citat⁹
solū vt r̄ndeat q̄rimonijs actorz in causis i

q̄bus posset p̄cedi lit. nō p̄stet. vt sunt in d̄si-
riones. accusatōes. zc. de q̄b⁹ sup̄ feci mētio-
nem. Posset r⁹ a pncipio citari ad totā cau-
sam. s. ad p̄cedendū 7 ad p̄cedi videndum i
tali cā ad om̄s 7 singulos actus incūbētes.
seruatis termis debitis 7 p̄suct⁹ vsqz ad dif-
finitiuā s̄niam inclusiuē cū omnibz 7 singul⁹
actis acitrat⁹. scripturis lris 7 munimentis
quibz i negocio h̄mōi vti int̄edit. 7 se inuare
cū intimatōe q̄ siue cōparuerit vt p̄feri siue
nō. nos nihilomin⁹ in causa p̄dicta put iu-
stum fuerit ipsi⁹ citati p̄tūmācia seu absen-
tia nō obstātē p̄cedem⁹. 7 eo vlteri⁹ nō nisi p
valuas ecclie p̄dicte citato. Et qñ tal⁹ ē cau-
sa p̄uilegiata. vt electio. postulatio. zc. 7 eo-
dem mō citat⁹. nō oportet euz p̄terea postea
ad singulos act⁹ de nouo citari. Alias si nō
est causa p̄uilegiata in p̄cessu. vel si est talis
citatio q̄ isto mō nō est citat⁹. s; solū q̄rimo-
nijs r̄nsur⁹ zc. tūc oportet ip̄m ad singulos
act⁹ vocari. vt videt dicere Buil. in spe. d̄ ci-
tatione. §. viso. Dicit tñ ibi Jo. an. in addi.
q̄ hoc p̄cedit vbi iudiciū nō est i loco remo-
to a dyoc. citati. puta in curia. Hā tūc qz cēt
difficillimū citatōes p singulis actibz mitti
potest. p̄cedi ad examinatiōem cause 7 diffi-
nitionē si ps nō venit. Si aut̄ ps venit v⁹ p
curator citabit ad singulos act⁹. etiā si i vno
fuerit p̄tūmā. de quo pleni⁹ p Jo. an. i ad-
di. spe. de cita. §. viso. sup. §. d̄ns autē meus
De cōminatōe qd̄ debeat fieri dixi 7 remissi
sup̄ forma citatōis delegati. Ad tñ cōmina-
tio talis faciēda est de necessitate. nec habet
vim p̄empt. nisi alias p̄empt. exp̄māf. de q̄ i
spe. de cita. §. viso. §. sed querit. In fine cita-
tionis ponit Datū zc. nec subscribūt testes
zc. qz sufficit lram citatōis esse sigillatam si
gillo iudicis. siue sit añ iudicialis. siue de iu-
dicialibz. vt no. in. c. qm̄. de pba. Citatiōes
tñ que emanāt de curia redigūt p tabellio-
nem in publicā formā. 7 h̄ est tuti⁹ in arduis
maxime corā delegato. Et tñ de decreto ci-
tationis 7 ei⁹ forma. q̄ tñ extēdi pōt sicut vt
sum fuerit expedire

De actu citationis

Hinc videam⁹ de

n actu ipi⁹ citatōis qualit̄ iste se debe-
at h̄re cui cōmittit citatio faciēda
p lras vel voce viua. qz debet accedere ip̄m
citādū. 7 citare s̄m q̄ sibi ē iniunctū si citad⁹
copiā sui facit. Si nō pōt eū h̄re psonaliter

Actus citationis

de h. pte. et de diligētia circa h. facta. Et
semp. citandus est qd si inuenit de eo qd mit. in
pos. cau. rei. ser. c. vl. Si nō inuenit citet p/
curator ei? si quē dimisit quē dimittere tene
tur qd se absentat. maxime si semel est citatus
de p. cu. dilect. de eo qd mit. i. pos. c. fi. Si p/
curatorē nō dimisit faciat citatōz ad domū
z reqrent amici. de quo in. c. cam. qd de do. z
p. tu. z ibi i. glo. z in. c. vl. eo. r. z in. c. vl. de eo
qd mit. in pos. Itē in ecclia in cui? parrochia
deget z morat cū plus pueniret ad diuina
Et tradit certa forma in citatōe. videlicet in
tali vel tali loco publice. Et ista forma ē h.
uanda in. l. diligēter. ff. mādati. in. c. cū dile/
ctus. de rescrip. vt in citatōibz que emanant
a curi. in qbz scribit. si ei? copia h. poterit.
Alioq. in domo habitatōis sue z in ecclia
cathedrali zc. Nō tñ debet citās intrare do
mum citādi eo inuito. qz faceret ei iniurias.
ff. de in ius vo. l. pleriqz. de quo in spe. de ci
ta. §. sequit. §. s. an. reo. z in cle. causam d. ele
ctiōe. Et dicit absens qd est extra puincia. vt ibi
no. Quādiu g. qd copia sui facit nō est citan
dus ad domū. qz ad citatōē ad domū re/
currit quasi ad vltimū refugiu. vt no. Do/
sti. de do. z p. tu. causam que nisi in casibus
in qbz etiā sufficit p. ma. vice. z qn. h. locum
citatio ad domū. plene no. p. Inno. z alios i.
c. vl. de eo qd mit. in pos. imo nō sufficerz de
nunciari pcuratori si ipse est pns. Ita tenet
Un. in. c. vl. de do. z p. tu. z qn. loc. citandi
nō potest tute adiri. papa mādat citatōez
fieri p. edictū. de quo de iudi. ca. j. in cle. Et
potest iste cui cōmittit citatio faciēda p. aliū
citare. vt tenet Hof. z Host. in. c. vl. de eo qd
mit. in pos. Licet ipse peti? z abbas tenēt cō
trarium. Et dicit fieri citatio claris v. bis. An
aut credatur nūcio referēti se cita. se tractat
Buil. in spe. de cita. §. sequit. §. s. nū. qd cre/
det. z sequēti. z p. sulit ibi qd iudex q. libet. ma
xime delegat. p. nte actore z tabellione inu
gat nūcio qd ipse talē reū ex pte sua citet sub
tali forma. Sic qd tali die z loco pempt. cō
pareat in tali causa corā eo rñsur. Et tunc
notari? id pceptū iudicis z mādatū nuncio
factū redigat in act. Quia dato qd nūcio cre
dat sup. actu citatōis p. eū facto. nō tñ credi
tur sibi sup. cōmissiōe facta sibi. vt ibi dicit io.
an. in addi. Hā Hof. tractādo de edicto. si qd
in ius vocat. zc. Dicit qd ad h. qd loc. sit huic
edicto ser. esse necessaria. qz secundū ponit
qd de mādato iudicis facta sit citatio. Et hoc

ponit. ppter malos nūcios qd sine mādato vo
cant interdū. Et ppter h. qd dicit Jo. an. in ad
di. spe. in loco. statim alle. Et reprobat qd i
multis foris seruat. qd pceptū nūcio factū d
citādo nō scribit. S. z qn. scribit relatio ci
tationis dicit sic. Retulit tal. nūci? se de māda
to iudicis citasse talē. zc. Cū tñ ipsi? officium
nō sit circa mādatū. s. circa executiōz māda
ti. Scribat g. notari? in actis quō tal. iudex
pstituit talē nūcium suū ad citatōes in tali
causa faciēdas. qd nūcius iurauit cor. paliter
facto euāgelio sancto omis ambastaras z ci
tationes i. ea causa sibi p. iudicē impositas z
p. ipm iudicē imponēdas fideliter facere et
referre. Et ibi etiā ipse Jo. an. in addi. in isto
dubio. An credat nūcio etiā publicor. iura
to sup. citatōibz. Vel an. pot. standū sit iu
ramēto pris. volētis iurare se nō citatā reci
tat. diuersal. opiniones qd sentiat circa hoc
doctores z p. actici. Hosti. in sum. rubri. de
p. tu. ma. §. ij. §. qd si absens. tenet finalis qd h.
est relinquendū arbitrio iudicis qd psonarū
z negocij qualitate p. fatis vel credat nūcio
vel negati se citatū iuramētū deserat ad sui
innocētiā oīdendā. Et h. placet Jo. an. i. ad
di. vbi sup. ppter g. piculū qd imineret p/
bo viro nō citato ex dicto vilis ribaldi. non
tñ est h. sic arbitrariū sic illud. de q. in. c. p. su
luit. de off. dele. de qd nō licet q. relari. Unde
si iudex h. casu male arbitraret p. grauamē
pōt appellari. qz videm? qn. pessimos iu
dices sic z nuncios. Quādo citatio fit p. lras
pbat. facta citatio b. ipo qd citatoz remittit lie
terā citatōis seu cōmissiōis sibi facte appo
nendo ibi sigillū suū. z h. habet general. cō/
suetudo. ita no. p. Host. in. c. qm. de p. bati.
Tñ meli? est qd p. lras suas rescribat diem z
formā sue citatōis facte. maxime qn. sit cita
tio vt die. x. vel. xij. cōpareat. zc. Qualit. a. nte
debeat citari capitulū no. in. c. bone. j. de ele
ctiōe. qz ipm caplm. capitularit. aggrauatū
citari dicit si p. repiri. Si nō p. repiri puoca
ri. vel si nolūt aggregari. tūc faciat bō qd p.
Un. citet publice i. ecclia. vt ibi dicit in glo. qd i
cipit. Et sic citent etiā singuli nō tāq. singli
s. tanq. illi ex qbz pstituit caplm. z qd vna cū
alijs faciūt caplm. al. citatio nō valeret. qz
causa capituli nō est cā. singulor. vl. ecouer
so. xij. q. ij. qd manumittit. Et no. in. ca. bone
iam alle. Facta igit. citatōe si sit p. nūciū re/
deat nūci? ad iudicēz. referēdo sibi in pntia
tabellionis qliter vbi z qn. z ad quid. reum

Actus citationis

citavit. Et ista nūcij relatio est in actis scribenda. Et pot sic scribere tabellio. Anno domini. 28. die tali corā tali iudice mei notarij pntia tal nūcius retulit se citasse talē inuentū z psonalē apprehensum vel si non fuit apprehensus retulit se dixisse pcuratori tali l' familie sue q' die tali. tali hora cōpareret coram p'dicto dño iudice ad pcedenduz z ad pcedi videndū in tali causa q' vertit int' ipm z talem sup tali re. vel ad iurandū vel ad iurare testes. zc. Ille pō cui cōmittit' citatio faciēda p lras solet in cedula affixa citatōne v' in ipa citatōis carta a tergo scribere sub hac forma Ego A. pleban' vel rector tal' eccie talē fm formā pntis mādati vel citatōnis citavi tali die vt tali die cōpareat corāz tali iudice in causa tali p se vel p pcuratorē. iuxta pntium lraz pntentiā z tenorē. vel recognosco me litteras pntes tali die vel tali publicasse z intimasse z esse fidelit' executū ipm citādo put recepi in mādati. In cui' testimoniū sigillū meū pntib' est appensum Utrū aut ordinari' possit citare subditū suū extra iurisdictionē suā p nūciū v' p lras le. z no. q' sic. in. c. romana. in. §. strabentes de fo. cōpe. li. vj. Quia igit' citat' sic p iudicē z de ipi' mādato dz in termino corā ipō iudice cōparere. Et h' si est iudex ordinari' su' iste q' citat seu citare mādat vel delegat'. z h' expm' in citatōe. vt supra dictū est Ut si etiam nō est su' p'rius iudex ordinari'. habet tñ alias iurisdictionē ordinariā. z i citatōe expm' talis causa. q' si vera esset deberet coram eo rñdere. s. q' dic' eū p'raxisse vel deliquisse in terra q' est scz de iurisdictionē citātis de quo plene p doc. in. c. ij. de dila. Alias si nō cōpareret p'tumax reputaret. Si pō citatio esset tal' q' nō artaret ad veniendū. z p cōsequēs nō inferret p'tumaciā. sicut est citatō temeraria q' citatū nō artat. vt in. c. bone. §. de elec. p'cord. cle. pastoral. de re iudi. §. notorium q'ppe. Et nōnulli sunt casus in q'bus citat' venire nō tenet. de q'bz in glo. notabili in. c. veniēs. de accu. z ibi p Jo. an. super ea Et solet de h' tradi vna general' regula in. c. ij. de dila. videlicz q' vbi cūq' in citatōe ponitur aliqd iniustū vel inhonestū. v' tale q' certū est citato cōpetere exceptionem declaratoriā iudicij. Ut si citat' spoliat' q' rñdeat spoliatori i causa civili. vel aliter in causa criminali. vel militi alteri' negocia pcurati

ex quo tal' error expm' in citatōe ire non tenetur citat'. Et idē si alias est notorium fm aliq's. de q' dicēdū vt ibi. Aliq' tñ distinguūt qz aut ipō iure deficit iurisdictionē citātis. vt si laicus clericū citaret. z tñ citat' si istō est notoriū venire nō tenet. nec valet p'cessus p' eū. aut ope exceptōis pot' citat' se subtrahere z cōparere z excipe. als tenebit p'cessus p' eum. de q' p Jo. an. in addit. spe. de citat. §. i. Cōtumax est q' trinis edict' vel vno pemp'torio citat' nō venit. vel venit s'z nō obedit. l' illicētia' recedit. extra de excels. pla. c. ex l'ris Ita diffinit' Buil. in spe. de p'tu. §. i. Hosti. i summa diffinit' sic Cōtumacia est erga iudicem v' platū cōmissa inobediētia. Et dicit cōmissa qz sp obediendū est. de q' de tē. or. d. ad aures. in glo. z sup ea. Et diuersi sūt modi p'tumacie. de q' in. c. ij. de do. z p'tu. in glo. z sup ea. in. c. qm' frequēter. vt lit. nō p'test. in §. i. Quia si latitat vel impedit ne citatio ad eū pueniat. vel min' instructus cōparet zc. De q' etiā in spe. de p'tu. §. i. Itē p'tumacia ē multiplex. Aliqua est p'tumacia p'a z vere q' alias dz euidēs vel notoria. vt qū citatus respondet se nō ventuz. nec q' trāspōnet pedē h. q. vj. §. sunt etiaz quozū. Et an sufficiat h' dicere extra iudiciū. qz si in iudicio diceret esset indubitātū. Et alias septē dubia circa hoc pulcre tractat Jo. an. in addit. spe. d' cōtumacia. §. i. Secūda p'tumacia est vera p'sumpta. vt qz apprehensus est citat' psonalit' sed nō venit in termino. l. ex p'sensu. §. si. ff. d' ap. Ista dz vera eo respectu qz apprehensus psonalit'. Presumpta tñ dz. qz in nō veniēdo potest forte excusari ppter aliqd impedimentū. Tercia p'tumacia est ficta. vt qz non est apprehensus psonalit'. s'z citat' ad domum de quo etiā in clemētia vnica de do. z p'tu. in glo. magna. Et valet ista scire ppter sequētia maxime ad istud. qz p'tumacia obligat p'tumax ad restitutionē expensaz L. d' iudi. l. sanctimus. S'z qualitas p'dicta videlicet si est p'tumax euidēs siue notori' aggruat extali qualificatiōe in duob'. Primo in expensis. nō dico restituēdis. s'z pus restituēdis añq' absoluet. de sen. excō. venerabilib'. §. sec'. li. vj. Secūdo in eo q' nō h'z bñficiūz vel etiā redditus vel puētus coram iudice. de quo p Jo. an. in addit. spe. vbi sup. Si g' actor est p'tumax puniet. vt in. c. actor. de do. lo. z p'tu. li. vj. qz soluit expēsas z cū hoc non admitteret ad aliā citatiōē. nisi cautionem

Actus

faciat q̄ velit de cetero fidelit̄ cōparere. vt
ibi. Pōt tūc etiā reo instāte ⁊ docere volēte
de iure suo pcedi ad diffinitōz lit. nō p̄tes. d̄
quo in. c. cām q̄. de do. ⁊ p̄tu. ⁊ q̄lit̄ tūc sit p̄
cedendū ⁊ in q̄b̄ citatōnib̄ vocād̄ sit actor
p̄tumar. plene p̄ In. ⁊ alios in. c. f. vt lit. nō
p̄tes. S̄z si re⁹ est p̄tumar penas h̄z. q̄a pōt
excōicari. Vel si talis est causa in q̄ potest fi
eri missio. ⁊ in q̄ pcedi nō potest lit. nō p̄tes.
Sed si est causa in q̄ pcedi potest lit. nō cō
testa. ex p̄uilegio iuris vel hois. vt dicit sup̄
in clemen. disp̄diōsam. de iudi. ⁊ in clemē.
sepe. de v. sig. Tūc pcedi potest in p̄ncipa
li ad receptionē testiū ⁊ ad diffinitiuā sentē
tiam in penā cōtumacie rei. Ita tamē q̄ re⁹
citetur ad singulos actus. de quo etiā sup̄
dixi. Et sic cōseruatores dati vniuersitati/
bus studioz rē. pcedere possunt in p̄nci
pali p̄tra p̄tumacē cum de speciali mādato
p̄ncipis pcedere debeāt summarie ⁊ de pla
no rē. Possunt tñ si volunt p̄tra reum p̄tu
macem pcedere ad excōmunicationē v̄l mis
sionem sicut al̄ iudex Terminis igitur cita
tionis adueniēte actor cōpareat p̄ se vel per
procuratorē ei⁹. si talis est causa in qua p̄sti
tui potest pcurator cū litteris citatoz ijs ⁊ fa
ciat fidem iudici. de executione seu insinua
tione citationis facte reo p̄ modum quē pre
dixi. accusando cōtumaciā ⁊ absentia ip̄ius
citati. petēdo p̄nunciari eū ⁊ reputari cōtu
macem. ⁊ p̄tra eum tanq̄ p̄tumacem pcedi
vt. C. de iudic. p̄operandū. §. ⁊ si quidem.
Et notat p̄ Buil. in spe. de p̄tuma. §. sequit̄.
⁊ de cōparitione. §. j. Et facit singula redi
gi ⁊ cōscribi in actis. de p̄bat. quoniā cōtra
Et iudex p̄nunciabit seu reputabit eum cō
tumacē. dicendo. Talem p̄ nos ⁊ de mādato
nostro citatū in diē hodiernū ad instanti
am talis sup̄ re vel causa tali ⁊ sufficiēter ex
pectatū. nec p̄ se nec p̄ respōsalem compare
re curantē ad petitionē ⁊ requisitionē ipsius
actoris vel sui pcuratoris cōparētis. ⁊ eius
dem absentis p̄tumaciā accusans ⁊ petentis
eundē p̄ nos p̄tumacē reputari. reputam⁹
p̄out est merito p̄tumacem

Et iuxta istam formā scribet etiam tabel
lio. scz Anno dñi rē. diē tali. hora tali. coraz
tali iudice cōparuit talis actor vel talis ipsi
us pcurator. qui pcurator mādātū pcura
torium cui⁹ tenor inferi⁹ inserit p̄duxit vna
cum l̄ris citatoz ijs ⁊ alijs litteris sigillo tali
sigillatis. vel instrumētis sup̄ executionē ci

tationis eiusdē cōfectis. quaz tenor similit̄
infra p̄tinetur. Et talis citati ⁊ nō cōparen
tis p̄tumaciā accusauit. petēs eū p̄ ip̄m iudi
cem p̄nunciari ⁊ reputari cōtumacem. ⁊ s̄
bi decerni p̄tra eū l̄ras oportunas. quē diu
tius expectatū ipse iudex cōtumacē reputa
uit. ⁊ litteras p̄tra ip̄m decreuit oportunas
nec est vis an sic scribat tabellio in persona
sua vel in p̄sona iudicis. Isto modo talem
nō comparentē diuit⁹ expectatū reputamus
p̄tumacē rē. de quo de cōuer. p̄iuga. duduz
de do. ⁊ p̄tuma. c. j. ⁊ ij. Et ita debz actor cō
parere in termino corā iudice ⁊ p̄tumaciam
rei accusare. Si ḡ etiā actor nō cōparet. tūc
fiet cōpensatio p̄tumacie actoris cū p̄tuma
cia rei. vt no. de do. ⁊ p̄tu. actor. li. vj. Si au
tem re⁹ nō cōparet ⁊ etiā iudex est absens v̄l
impedit⁹. ita q̄ si cōparuisset nō fuisset p̄tes
sum in causa. an reputet p̄tumar ⁊ p̄denari
debeat in expēs̄is est glo. notabilis. in. c. vlt.
de do. ⁊ p̄tu. ⁊ est glo. vj. Et potest iudex a q̄
vult pena incipe. videlicet vel ab excōicatio
ne vel imissione. vt in. c. tue. vt lit. nō p̄tes. vt
ibi no. Et dz altera a p̄n. esse p̄tent⁹ q̄ magis
timef. vt. e. ti. c. qm̄. §. vlt. in fi. Honestuz tñ
esset vt a missione inciperet. qz pus est recur
rendū ad res q̄ ad p̄sonas vt ibi no. Iudex
ergo pcedendo ad missionē p̄ p̄tumacem in
actione reali. puta sup̄ equo vel fundo. De
cernit actorē mittendū tūc in possessionem
rei petite causa custodie Et fiat missio p̄ h̄
ba Decernim⁹ p̄stituim⁹ vel mittim⁹ vel iu
bem⁹ re esse possessore talis rei causa custo
die. Et volum⁹ q̄ tal̄ m̄ster noster ponat te
actualit̄ in possessionē. ⁊ talē m̄stz dz dare
iudex vt h̄ impleat ⁊ ei referat q̄n factum sit
Ita diē In. in. c. j. de eo q̄ mit. in pos. Et licz
In. ponit etiā ibi aliā missionis formā. illa
tñ ibi placet Hosti. ⁊ Jo. an. in nouella. Et
ex tali missiōe ex p̄mo decreto actor erit pos
sessor rei. s̄z cōmutabil. sic q̄ si re⁹ venerit co
ram iudice infra annū. ⁊ cautionez p̄ster de
stādo iuri ⁊ restituat expēs̄as actori. ip̄e pos
sitionē recupabit. vt i. c. qm̄ frequēt. §. i ali
is. vt lit. nō p̄tes. Et dato q̄ actor missus p̄p̄
potētiā rei v̄l cā doli nō possit possessionem
corpaliē adipisci. adhuc iuris dispositiōe itel
ligit possidere ad effectū p̄scriptiōis annua
lis. vt i. c. p̄tingit. d̄ do. ⁊ p̄tu. Si ḡ re⁹ n̄ ve
nerit infra annū p̄stādo cautōz. vt dictū est
restituēdo expēs̄as. Actor etiā citra scōm de
cretū p̄ anni discursuz vt⁹ erit possessor fm̄

Actus citationis

suaserit moderada. vt qz ptes sunt ad rixas
z ad arma parate. eo. ti. et ca. Sufficit tñ si
ne illi clausule expñsioe si alias sit cōpetēs
termin⁹ si collegiū vel vniuersitatē est p/
cedendū. qz vniuersitas vl collegiū non po
test excōicari. vt in. c. romana. §. i. vniuersi/
tate. de sen. ex. li. vi. tñ d3 collegiū vl vniuer/
sitas interdici. Un̄ d3 tñ i forma. in singla/
res psonas excōicatōis. in capitulū vel pñe
tum suspēisionis. z i ecciam vel mōasterium
interdicti snias ferim⁹ zc. vel vniuersitatem
ipam interdici⁹ zc. Si autē est eps vel su
perior archieps pmo d3 suspēdi. f. ab igres/
su eccie. nisi nimia pteruitas ptumacie exi/
gat. deinde crescēte ptumacia interdici. ter
tio excōmunicari. vt in. c. ij. de off. dele. li. vj
Subiūgit in mādato extūc put ex nūc. ex
nūc put ex tūc. s3 h nō oportet. vt no. in. c. p/
terea. c. ij. de appel. p. In. Host. z Ab. s. §. ex
cōmunicatū. z in cle. vnica. de pces. pben. su
per sbo ex nūc. Itē d3 in his scriptis excōica
mus zc. qz snia excōicatōis ferri d3 i scriptis
de sen. ex. c. j. li. vj. §. qsqz igif. S3 qd dicat d
snia in his scriptis: credit Huil. in spe. ti. de
sen. pla. §. Ut aut. §. z nota. qd excō. sen. qd nō
sit necessariū. Cōsuluit tñ qd dicat deinde si
excōicat⁹ pfeueret in ptumacia iudex proce
dat ad aggrauationē sentētie Un̄ crescente
ptumacia crescere debet z pena. vt lit. nō cō
testa. quoniā frequēter. in fine. Et tñc solet
scribi sub ista forma

Talis iudex delegat⁹ vl ordinari⁹ tali re
ctori. zc. Salutē in domino zc. Dudū au
ctoritate aplīca nobis i hac pte cōmissa si ē
delegat⁹ talē citam⁹ z citari fecim⁹ in termi
num talē ad instantiā talis. Et quia i termi
no hmōi cōparere ptumaciter non curauit
nos p cōtumacia hmōi tulim⁹ sniam excō/
municationis in eundē. z ipm mādaui⁹
excōmunicatū publice denūciari. S3 quia
idē in hmōi sua ptumacia pdurādo pdictā
excōmunicatōis sniaz temere ptempfit z dā
nabiliter in ea pfordescit. Quare cū crescen
te ptumacia merito crescere debeat z pena.
vobis mandam⁹ quaten⁹ pdictum A. excō
municatū singul dieb⁹ dñicis z festiuis ac
censis cādelis z demū extinct⁹ in terrā pie
ctis. sonātibusqz cāpanis publice d ambone
corā ppo nūciatis. z faciat⁹ tāqz excōicatū
eū ab oib⁹ artius euitari.

Ordinarij breuius sic scribunt
Talis pposit⁹ vl offic. tali rectori seu pleba

no Salutē in dño. Quia tal citat⁹ a nobis
in certū terminū ad instātiā tal nō cōpa
ruit. qre vob mādam⁹ qten⁹ eū pempt. mo
neatis vt adhuc infra. x. dies p̄tinuos a rece
ptione pñtū cōputādos se cum pdicto A.
amice vel i iure cōponat. Alioqn ipm excō/
municam⁹ i dei noie i his scriptis quē sic ex
cōmunicatū publice de ambonib⁹ nūciat⁹
Datū Anno dñi zc.

Aggrauationē sic scribūt officiales
Offic. vel iudex general plebano tal ecclie
Salutē in dño. Quia talis excōmunicat⁹ a
nobis p ptumacia ad instātiā tal hmōi sen
tentiā nō formidat. qre vob mādam⁹ qten⁹
ipm excōicatū singul dieb⁹ dñicis accensis
cādelis z pulsas cāpanis publice de ambo
nib⁹ nūciatis Datū zc. Uteri⁹ si adhuc n̄
curat parere iuri z petere absolutōz dirigit
aliud mādatū sub ista forma vt sequit
Offic. talis zc. Salutē in dño. Licz talē du
dū excōmunicauim⁹ p ptumacia aggraua
tionis snia subsecuta ad instātiā tal Ipe tñ
hmōi snias temere sustinet aīo idurato. qre
vob mādam⁹. qten⁹ eū excōicatū z aggraua
tum sic pus publice nūciat⁹. inhibētes oib⁹
z singul vestris prochanis ne eidē sic excō
municato emēdo vl vēdēdo sal. aquā. ignē.
cibū vel potū mīstrādo. vl alias quīs gene
re cōmunionis phibite p̄cipēt. quis mō s
faciēs zc. U sic. si canonicā z nostrā fugere
voluerint vltionē minorz excōicatōis snia
quā p h incurrūt fore ligatos publice nūci
etis. U sic. alioqn s ipos p executōis sniaz
vel alias penas put iustū fuerit pcedemus

Et sciēdū qd p̄cipātes excōicatō regulā
riter icurrūt minorē sniaz cū sit veniale. d q
in. c. cū sacris. qd me. cau. z ibi ple. p. Jo. an.
in cōmēto. z. c. cū desideres. de sen. ex. p. p̄ti.
Sūt tñ aliq p̄sone puilegiatē vt p̄cipēt ex
cōicatio. de qb⁹ in. c. qm̄ ml̄ros. xj. q. iij. Et i
certs casib⁹ etiā eis licite p alias psonas cōi
cat. de qb⁹ i. c. si s̄c. de sen. excō. cū p̄cord. Et
licz p̄cipātes etiā aī inhibitoz iudicis in
currūt minorē. tñ ista inhibitiō sit eo qd pl
timeri solet qd spēalit inūgit qz qd genera
liter impat. Itē ex h maior p̄surgit p̄ceptus
qd p̄tra phibitiōē iudicis sit vel fac. vt no. i
c. alle. sacris. Participātes tñ excōicatio nō
possunt p̄pter h excōmunicari maiori excōi
catione. nisi pus nominatim z in specie no
minēt. vt iuxta formā z dispositionem ca
pituli p̄stitutiōz. d sen. ex. li. vj. Et p̄cipās f

Actus citationis

crimine eadē snia inuoluit. de q̄ in. c. si cōcu
bine. de sen. excō. Postea si nec sic p̄t p̄tu
max a sua p̄tumacia reuocari. solet idici cēs
satio a diuīs q̄s diu p̄ns fuerit excōmunica
tus. et etiā istā p̄cedere debet monitio. quia
oēm vindictā p̄cedere d̄z monitio. r̄ij. q. ij. i
digne. Et scribūt p̄ ordinariū sub hac for
ma. Offic. talis tali plebano Salutem i
dño. Quāuis tal' dudū a nob' excōicationis
diuersis aggrauatōib' subsecut'. idem tū A
snias h̄mōi et penas p̄temnēs eas temere su
stinet. et i eis sordescit aīo obstinato. Tū sua
exigēte p̄tumacia ip̄m mag' aggrauare cō
pellimur. l̄s ip̄m rigid' p̄cedere nos optet
Jō vobis mādā q̄uaten' p̄cōsules cōsti
les et maiores ip̄i opidi tal'. v' iuratos et p̄
tentes tal' vīlle publice moneat' vt infra di
es. viij. vel. xv. p̄dictū excōicatū ab eoz' p̄sor
tio p̄cipatōe et cōmuniōe eijciat. excludat.
vel quantū in eis est ip̄m inducāt. vt ad san
cte matris ecclesie gremiū redeat. iuri peat
corā nobis. et b̄nificiū absolutōis citret obri
nere. Alioqn' q̄s diu et q̄riēs idē excōicatus i
eccia vestra vel ei' termis p̄ns fuerit v' mo
ram traxerit. domiciliū vel māsiōnē habue
rit. cesset et cessare faciatis ab officio d̄uio
rum. quē sic suspēdim' dei noie i his ser' p̄s
Datū rē. Aduertendū tū q̄ p̄ pecuniario
debito nō potest fieri interdictum generale
vt in extrauagātī. p̄inde Bonifacij. viij. Et
an dicta cessatio censeat general' vel sp̄alis.
tractat Jo. cald. ti. de cita. in tractatu de cē
sura ecclesiastica circa si. Et in p̄dicta forma
mouent maiores loci. quia snia h̄mōi per
quā inducit cessatio etiā ip̄i puniūt. S̄z qz
p̄ncipalit' fert snia p̄ p̄tumacē. Et iā ip̄e de
beret p̄us moneri. vt sup' allegatū est. Tū p̄
dicta forma i formis ordinariōz frequērat.
s̄z iste forme nō sunt ita p̄cise q̄n mutant p̄m
diuersitatē foroz'. Cōueniūt tū i effectu et fa
cile est stilū et p̄suetudinē cuiuslibet fori pra
cticū seq'. Solēt etiā isti p̄cessus aggrauati
onū dilatari diuers' modis scribēdi sic.

Uñ s̄ ip̄m sua p̄tumacia exposcēre ad pe
nas grauiōres nos p̄ducere oportz. vt q̄s si
mor dei a malo nō reuocat. coerceat saltem
seueritas ecclesiastice discipline. de vi. et ho.
cle. vt clericoz'. Vel sic. Cū nos dudū ta
lem p̄ p̄tumacia ad instātiā tal' duxerimus
vinculo excōicatōis innodandū. J̄p̄eqz cō
temp' eccie clauib' tāq̄ inobediētie filū ad

huc in ḡne salutis aie sue p̄iudiciū et scandā
lum fideliū p̄tinacit' in sua p̄tumacia p̄seue
ret. Jō ne de sua p̄tumacia possit gloriari et
ne facti sui p̄uersitas alijs trāseat p̄sumpto
rib' i exemplū. s̄z pot' pena ip̄i sit mer' al
teri' rē. Et matie q̄n ordinari' p̄cedit ad cor
rectionē excessuū solet scribere. videlicz' Jd
circo ne facilitas venie alijs incētū tribu
at delinquēdi. i alle. c. vt clericoz'. J̄tē q̄a si
ea habet q̄ male vsurpant vel perpetratur
omittim' excessus viā alijs apim'. vt. lxxv.
q. ix. loci. Vel sic. Qz abscondēda sūt vulne
ra q̄ fomētoz' nō sentiūt disciplinam. lxxij.
dis. plurimos. J̄tēz vt ali' ei' exēplo a silib'
arceant. d̄ vi. et ho. cle. clericos. J̄tē p̄a vni
us sit mer' alteri'. vt i. l. capitoliū. §. famos
oz. ff. de penis. J̄tēz ne facti p̄uersitas alijs
trāseat i exēplū. in. c. tāta. de excels. p̄lat. circa
medū. J̄tēz qz vbi maior ē culpa. maior d̄z
exerceri vindicta. de here. excōicam'. §. cre
dētes. J̄tēz qz vbi mag' excedit est seuer' iu
dicandū seu vindicādū. in. ca. tāta. sup' alle.
Pōt etiā p̄cedi p̄ p̄tumacē ad suspēsiōnē ab
officio et b̄nificio. Et q̄lis ordo fuād' sit i in
fictione penaz. no. in. c. cū nō ab hoīe d̄ iu
di. q̄a ali' est ordo q̄n pene sunt infligēde p̄
p̄tumacia. et ali' p̄ crimie. vt no. i glo. vlt. et
sup' ea. Et detātō maior ē p̄tumacia d̄ q̄ro
a re minori insurgit. vt no. Jo. an. xcvj. dist.
duo. in glo. s̄z male. et no. e. ti. c. cū nō ab ho
mine. J̄tē si cōparet corā iudice. nō tū vult
r̄nderē nulla iusta cā eū excusante. v' illicen
tiat' recedit reputabit' p̄tumar. vt dixi sup' i
descriptōe p̄tumac'. J̄tē d̄z citat' tēpestiue
arripe iter. qz si tarde arripiat ex impedimē
to sibi i via p̄tingēte nō excusabit'. Ita collī
git ab ar. ih. c. cū in veteri. d̄ elec. Et ibi per
Jo. an. s̄. p̄nl. glo. fac. c. venerabilib'. d̄ sen.
excō. §. adē est. i glo. Et si citat' mittit p̄cu
ratorē. s̄z iste nō cōparet et p̄tumar efficit. p̄
talē p̄tumaciā p̄curator' nō debz excōicari.
d̄ns. s̄z tūc q̄n d̄ns eū scit et nō purgat. vt i. c.
j. vt lit. nō p̄tes. Et vt snia excōicatōis p̄ p̄
tumaciā p̄curatoris iuste ferat' d̄ d̄m dat ibi
Hosti. p̄siliū. qz iudex aīqz hāc sniam ferēt
significet d̄no p̄tumaciā p̄curator'. assignā
do sibi terminū ad eū purgādū ne possit p̄
tendere ignorātiā. Et licet nō possit d̄ns ex
cōicari. p̄ p̄tumaciā p̄curator'. vt dictū est
potest tū cōtra ipsum missio fieri. d̄nabile
etiā puni' in expēsis. vt dicūt Hosti. et Jn. i
alle. c. j. vt lit. nō p̄tes. S̄z d̄ns h̄z actiōz' s̄

Comparitio rei

pcuratoꝝ. de q̄ ibi plene ꝛc. Deinde si cōtumax excōicat⁹ veniat corāz iudice ꝛ velit stare iuri ꝛ petat absolutōz. dꝛ absoluti recepta cautioe q̄ iuri pareat. vt in. c. q̄ frōte. de ap. Et ad h̄ est ps citāda p̄ q̄ lata fuerit snia excōicatōis. dato tñ q̄ nō vocef tenet absolutio. de q̄ ibi no. ꝛ de iudi. c. j. ꝛ in spe. de cōtumacia. §. si. §. s. pone. Dicūt tñ Pe. Ab. et Egidi⁹ q̄ ps ex h̄ grauat⁹ ꝛ poterit appellare ꝛ h̄ ꝛcipue qñ excōicat⁹ erat p̄ māifesta culpa. qꝛ tūc debuisset ꝛcedere satisfactio. et recurras in hac materia ad glo. añpenlt. i. c. ex lris. de offi. dele. ꝛ de symo. ad aures. vbi dꝛ. Si iudex vlt ps fecit expēsas ꝛ illi ꝛtumaciam q̄ ille añ sunt soluēde q̄ absolut⁹. d̄ ꝛ sig. ex pte. j. vt lit. nō ꝛtest. qm̄. §. in alijs. cuz ꝛcord. Sciendū est q̄ si excōicat⁹ starz p̄ annū ꝛtinaciter in excōmunicatiōe. ex h̄ surgeret ꝛtra eū suspitio q̄ male sentiret d̄ articulis fidei. Et ista ꝛtinacia annualis ꝛseueranti inducit suspitionē heresis. ꝛ ꝛ tali suspitione q̄ est ꝛbabilis ꝛssit excōmunicari. Et si tūc itez in tali excōicatiōe lata ꝛ suspitione h̄mōi ꝛseuerauerit p̄ annū. iudicabit heretic⁹. de quo de purga. c. inter. r. q. iij. c. rursus. ꝛ. c. quicūqꝛ. Si autē citat⁹ ꝛ ꝛfirmitatē vel aliā iustaz causam impedit q̄ venire nō ꝛtest ad mandatū iudicis ꝛ causa est ardua in q̄ nō tenet ꝛstituere ꝛcuratorē. dꝛ mittere excusatōz si impedimētū est ꝛpale. et ipse est tal⁹ q̄ in iudicio ꝛse stare ꝛt de quo in. c. querelā. de ꝛcu. ibi plene de h̄. Et si causa est modica dꝛ mittere ꝛcuratorē. Si autē ipse citat⁹ iuit seu misit. ꝛ detēt⁹ fuit ipse vel ꝛcurator in via seu alias impeditus si ex facto alicui⁹ h̄ ꝛtingit hꝛ actionē ꝛ dolese detinentē seu impediētē si est soluēdo si nō est soluēdo restituit ex clausula generali. ff. ex q̄. cau. ma. in inte. resti. l. sed ꝛ si. §. vl. De quo in. c. ex litteris. de resti. in integ. ꝛ in c. cum Bertold⁹. de re iudi. ꝛ ꝛ Inno. d̄ cōpartitionib⁹.

Qualiter re⁹ cōparēdo corā iudice ꝛ quē est citatus se debeat habere

Eus ergo si cōpa

ret tūc licet sup̄b humiliter. ꝛ licet melancolic⁹ hilariter debeat se iudici ꝛsentare ne iudicē exasperet. ꝛ dꝛ cōparere in loco ad quē citat⁹ est. vel vbi ꝛ iudicēz sus reddi ꝛsuevit. Et si est iudex delegatus vel alias nō est ꝛꝛ ordinari⁹ ipsi⁹. nō stat

in eum vel iurisdictionē suā ꝛsentiat. sed ꝛmittat ꝛrestationē q̄s ꝛ tale cōparationē vlt acꝛū faciendū corā eo nō velit in ipm̄ tanq̄ in suū iudicē cōꝛpetentē aut in ip̄ iurisdictionem ꝛsentire. nisi inq̄ntū tenet de iure. de quo in spe. de cōparitiōe. ꝛ. hoc quoqꝛ. Et aduertat ille q̄ ꝛrestationē facit q̄ istā clausulam vel adiectionē videlicet. Nisi inq̄ntū de iure teneor nō omittat. Tñ dic̄ notabilē Inno. in. c. humana. de electiōe. q̄ fatu⁹ est qui cōparēs corā iudice ordinario vel delegato ꝛ nō ꝛrestat q̄ nō ꝛsentit in eius iurisdictionem. qꝛ ꝛtest iudex eū ex h̄ ꝛnūciare ꝛtumacem. de iudi. c. j. de ꝛ. sig. ex pte. j. eo q̄ noluit stare iuri. ꝛ sic poterit excōmunicari. Secus si addit in ꝛrestatiōe nisi inq̄ntum d̄ iure debeo fm̄ eū. Et si reus cōpareret ꝛ ꝛcuratorē petat actor q̄ doceat ꝛcurator d̄ mādato ꝛcuratorio. qd̄ oñdere debz ꝛcurator rei nō occultare. de appel. sepe. in ꝛn. Et si ꝛcurator ꝛducit mandatū petat copiam ei⁹ actor. ꝛ etiā inducias deliberādi sup̄ ea. Et idem si actor ꝛ ꝛcuratorē cōꝛeret. reus vel ꝛcurator ei⁹ ꝛpetat copiam eius ꝛ terminū ad impugnādū si videbit sibi expedire. Reus etiā vel ꝛcurator ipsi⁹ si iudex est delegatus petat copiam sibi fieri sue iurisdictionis. de off. dele. cum in iure. Petat igitur originale rescriptum sibi exhiberi. vt ibi no. Et silt d̄ari terminū ad dicēdū ꝛ opponēdū si voluerit ꝛtra rescriptū. Et iudex hꝛ illa decernere. al⁹ esset loc⁹ appellādi. ꝛ ꝛtra. tradit d̄ h̄ formas in tractatu de li. ꝛcep. in ti. de appel. §. añ oia. in sexta forma. Et ista oia sic ꝛ ꝛpartes vel coz ꝛcuratoꝝ ꝛpetita ac ꝛ iudicem decreta ꝛ admissa debet ꝛ ꝛnotariū cause in act. cōscribi. Et ꝛtest sic scribere tabellio.

Anno dñi ꝛc. die tali. hora tali. ꝛc. cōparuit corā tali iudice tal⁹ cleric⁹ vlt laic⁹. vlt tal⁹ ipsi⁹ ꝛcurator q̄ mādatū ꝛcuratoriū infra scripti tenor⁹ ꝛducit. Et talis ad sui instanciam ꝛ diē ꝛ horā h̄mōi citati q̄rimonij ipsi⁹ us rñsur⁹ ꝛtumaciā accusauit. ꝛpetēs eū ꝛputari ꝛtumacē. Et aduerso cōparuit iudice adhuc ꝛ tribunali sedēte talis ꝛncipalis vel talis eius ꝛcurator noie ꝛcuratorio. et rescriptū aplicū originale sibi exhiberi ac ꝛ ꝛ ꝛcuratorꝛ ꝛdicti copiam ei decerni ac traditi cōꝛpetentē terminū ad dicēdū ꝛ rescriptuz ac mandatū h̄mōi si sibi cōꝛpetierit assignando. Qui iudex ipse rescriptum originale exhibuit. ipsi⁹ q̄s mādati ꝛdicti copiam sibi fieri

Comparitio rei

decreuit. ac talē die ad impugnādū p̄dicta p̄ termino pemp̄. assignauit. Vel in p̄sona iudicis p̄t sic formari. Anno dñi rē. cōpa- ruit talis corā nobis z petiuit rē. cui exhibu- imus. decreuim⁹. terminū assignauim⁹. vt in forma rē. In termino ḡ ad p̄missa assigna- to. si actor p̄curatorū rei. vel si rē p̄curato- rium actoris vel rescriptū vel iurisdictiones iudicis impugnare poterit ex aliq̄ causa im- pugnet. Et q̄ possunt opponi rē rescriptū. p̄- curatorē vel p̄curatoris mandatū. s. p̄cura- torium. tractat Bui. in spe. de rescripti p̄- tatione. z de p̄curatore. z de cōpe. iudi. adi- tiōe. si nō cōpetat sibi exceptio. petat sibi edi- libellū. Et istū regularit̄ auctor edere tenet vt. iij. q. iij. offerat. de li. ob. c. j. Et dico regu- larit̄. q̄ fallit in casib⁹ q̄ ibi nō. Et p̄ h̄ rē nō p̄sentit in iudicē. vt no. in. c. hinc monasteriū de re iudi. nisi p̄ aliquē aliū actū tal̄ p̄sentit p̄sumat. Un̄ vile ē sp̄ de h̄ p̄stari vt s̄ di- ci. Et erit forma p̄curatorij ista si sit in p̄sen- tia notarij publici.

In noie dñi Amē rē. In ditōe rē. p̄rifi. rē. tal̄ tali die. mēse tali. hora tali. loco tali. In meiq̄ notarij publici subscripti z testū infra scriptoz p̄ntia p̄sonalit̄ p̄stitut⁹. discre- tus vir h̄. cleric⁹ p̄ncipal̄ vel laic⁹ tal̄ dyoc. mō via iure cā z forma q̄b meliorib⁹ z effi- cacionib⁹ fieri potuit z debuit. fecit creauit z p̄stituit z solēniter ordinauit suos veros certos z legitimos z indubitatos p̄curato- res. actores. factores. negocioz gestozes et nūcios sp̄ales z generales. ita q̄ generalit̄- tas specialitati nō deroget. vel ecōuerso. ta- lem z tales p̄ntes z on⁹ p̄curatoris h̄mōi i se sp̄te suscipietes. z talē z tales absentes tan- q̄ p̄ntes z quēlibet eoz insolidū. ita q̄ nō sit p̄ditio melior occupātis. S; qd vn⁹ eoz i cepit alter eozū libere p̄seq̄ valeat mediare parit z finire ad agendū z defendendū. pos- set addi. p̄sequendū p̄tractādū in causa seu causis q̄ vertunt z esse sperant. q̄ vertit̄ seu vertit̄ z esse sperat̄ in ip̄m p̄stituētēz ex vna pte. z talē tal̄ dyoc. pte ex altera. omnesq̄ ali- os z singulos sua interesse putātes vel cre- dētes corā iudice tali ordinario l̄ delegato. necnō corā q̄buscūq̄ alijs iudicib⁹ ordi. si- ue extraordi. dele. vel subdelega. dat⁹ vt dā- dis. deputat⁹ vel deputādus. vel i cā quam ip̄e p̄stituēs mouet seu mouere intēdit. libel- lum seu libellos q̄scūq̄ summarias petiti- ones petendū dandū recipiendū. dari vel re-

cipi videndū. lite seu lites p̄testandū De cā- lumnia z h̄itate iurādus. ac cuiuslib⁹ alteri⁹ generis sacramētū licitū z honestū in ip̄i⁹ cō- stituētis aīam p̄standū z p̄stari videndum. Et ex aduerso h̄ fieri petendū z videndū. po- nendū. articulādū. positioib⁹ z articul̄ r̄ndē- dum. poniq̄ z articulari. z s̄ eos excipiendū ac suis r̄nderi petendū z obtineudū. Testes l̄ras z instrumēta iura z munimēta p̄duce- dum. z alteri⁹ p̄tis testes iurare z p̄batōes videndū. z testes ac p̄batōes ip̄i⁹ ex aduer- sa pte rē p̄bandū z ipugnādū. z crimia z de- fecit̄ opponendū. z p̄bandū declarādū ac de- clarari videndū. s̄ declaratoris ac p̄tiu aduer- sarioz seu aduerse p̄tis dicēdū b̄nificiuz ab- solutionis simplicit̄ vt ad cautelā ac resti. i integ. p̄ncipalit̄ vel incidēter petendū z ob- tinendū cantōes. dandū. petendū. recipien- dū. supplicandū z allegādū. renūciandū. cō- cludendū z p̄cludi petēdū. z videndū iterlo- cutozias z diffinitiuas snias ferri petēdum ab eis. vt eaz q̄libet ac q̄cūq̄ alio grauamē- ne illato vel cōminato sel̄ vel pluries puo- candū z appellādū. appellatōes intimādum z p̄sequēdū. ap̄los dāna interesse z expēsas petendū z recipiendū. ac ip̄as expēsas de- clarandū z taxari petendū z videndū. z sup̄ ip̄is iurandū. de locis iudicibus z notarijs p̄cordandū z p̄ueniēdū. suspectos et suspe- cta recusa ndū. l̄ras q̄scūq̄ tā scribēdas q̄ legēdas ḡram seu iusticia in se p̄tinētes im- petrandū. z impetrat⁹ seu impetrādus ex ad- uerso p̄dicendū aliū vel alios p̄curatores substituendū. z eūdē vel eodē reuocādum ac h̄mōi p̄curatoris on⁹ i se reassumēdū q̄n̄ z quorūcūq̄ fuerit oportunū. Et generaliter oīa z singula alia faciēdū. gerendū. exercen- dū z p̄curādū. q̄ merita causaz exigūt z le- gitimis p̄curatorib⁹ a lege vt a canone sunt p̄cessa. q̄ ip̄e cōstituēs p̄ se faceret vel facere posset si p̄sonalit̄ p̄tis esset. Et iā si mādātū exigāt mag⁹ sp̄ale. Promisitq̄ ip̄e p̄stituēs mihi notario publico solēnit̄ stipulātū. z re- cipiētū vice z noie oīm z singuloz q̄z inter- est vt interesse poterit se gratū ratū ac firmū habituz p̄petuo q̄cūq̄ p̄ p̄dictos p̄curato- res vt eoz substitutos aut quēlib⁹ ip̄ozum actū dictū gestū factū z p̄curatū fuerit in p̄- missis z q̄lib⁹ p̄missoz. ac volēdo eos ab oī- satisfactōis onere releuare. Promisitq̄ ip̄e p̄stituēs mihi vt supra. iudicio s̄isti. iudica- tum solui. cū omnib⁹ singulis suis clausul-

Forma procuratorij

oportunitis sub oim bonoz suoz pñtium et futuroz ypoteca vel obligatõe ptektas ipos pcuratores nõ velle tacite reuocare. Sup quibz oibz z singulis pstitues memorat me notariũ publicũ requisitũ vt sibi vnum vl plura pñcere instrumẽta. Acta sunt h anno Inditõe pontificat. mēse die hora z loco quibz supra. pñtibz discretis viris. a. b. c.

Potest etiã mandatũ pcuratorijz pbari p litteras pstituentis sigillo suo sigillatas. s pcura. ex insinuatione. de cens. sopite. ff. de pecu. l. si procuratorẽ. Et nõ. in. cle. j. de pecu. Et iste est casus specialis in quo sigillum pñtari facit fidem. in alle. cle. in glo. j. Et qñ in lris suis pstituens dat pcuratorẽ. debet iste lre dirigi iudici vel aduersario. de quo i spe cu. de pcura. s. ratiõne aut forme. s. ij. s. vt autem. s. si aut. z in alle. l. si pcuratores. Et erit ista forma

Forma pcuratorij quo pstituit pcura toz p lras ipsi pstituentis

Dnoabili viro

b dño officiali vel iudici tali. talis. Quidqd poterit fuitij reueren tie z honoz in causa seu causis q vertit siue veri z esse sperat inter me ex vna z tale pte ex altera i iudicio corã vobis mo do z forma melioribz z efficacioribz qb pos sum z debeo. facio creopstiuo z ordino me os veros z legitimos pcuratores. vt sup in alia forma. Et pstituit etiã pcurator apud acta. Et potest pstitui pcurator clericus vl laicũ. cũ edictũ hmõis sit phibitorij. vt i. c. j. de pecu. j. Rñso. li. vj. Et pcurator pstitutus potest añ lit. ptes. libere reuocari. postea nõ nisi in certis casibz. de quo in. c. ij. de pecu. li. vj. Et in qua etate potest pstitui habet in. c. qui generalit. e. t. li. vj. Itẽ z absens z pñens potest pstitui pcurator. e. ti. li. vj. in. ca. licet. Et ibi in glo. ij. In forma hmõis mādati pñ mo ponitur clausula in solidũ. vnde sine ta li clausula pluribz pcuratoribz pstituit vn sine altero nõ esset admittẽd. nisi in causis electionuz z in alijs spñalibz vbi pñt iudex idoneũ magis eligere. vt in. c. si duo. s. sana de pecu. li. vj. Subdit clausula ista. ita q nõ sit melior pñditio zẽ. Quis sit isti clausule ef fectus habet in. c. si duo. iam alle. ibi de hoc Et vt habet in forma pstituit ad agendũ et defendendũ. Un si est actor z pstituit pcuratorẽ solũ ad agendũ z nõ ad defendendũ

pcurator tal defendere cogit vel satisfacere de defendẽdo. vt no. de pecu. q ad agendum li. vj. in glo. j. Et i spec. e. t. s. j. s. Itẽ excipit. Valet tñ si dicat ad agendũ z excipiendum cũ excipe sit defendere. vt no. in. c. impator. de iura. ca. Itẽ si re pstitueret ad agẽdum tantũ pñmãd. esset actori ad expẽsas. de pcura. pstituit. Itẽ dicit in forma ad dandũ z recipiendũ libellũ lit. pñst. Et ista z similia que sunt de suba ordnis iudiciarij potissi me expmunt. Si tñ aliquoz taliũ non esset facta specificatio. p h nõ viciaret. ex q dicit pñ mo ad agendũ z defendendũ. Tautũ tamẽ est illa expmi z ita suat. Itẽ dicit ad pñstanduz iuramẽtũ de calũnia. zẽ. Et nisi h expmere tur in mādato nõ admitteret ad hmõi man datum pñstandũ. de iura. calum. c. vlt. li. vj. Sunt ergo aliqui act p quoz exercitio p procuratorẽ siendo requirit speciale mādatum. qui quidẽ act enumeratur in. ca. q ad agendũ. de pcura. li. vj. in glo. magna. Itẽ dicit in forma pcuratorij ab interlocutoria vel sentẽtia diffinitiva appellandũ. hoc pos set. imo teneretur pcurator etiã si nõ esset ex pressum. quia tenet appellare vel significare dño q appellet si velit. nõ tñ tenet nec pñt psequi appellationẽ. nisi pñncat in mādato hoc. Itẽ dicit aliũ vel alios pcuratores substi tuendũ zẽ. hoc nõ potest procurator añ lit. cõtest. nisi habeat specialiter in mādato. Postea potest etiã si nõ cõtinetur in mandato. vt in. c. j. s. procur. li. vj. de quo ibi. Dicitur etiã in forma mādati potestas substitutz reuocãdi. alias sine tali clausula vl potesta te sibi tradita nõ posset substitutz reuocare vt in. c. ij. de procura. li. vj. Itẽ subdit clausula Et generaliter omnia zẽ. Et ista clausula qñis generales ex verbo generalitatis hmõis nõ potest illa que requirunt speciale mādatum. de quo in. c. qui ad agendũ. de procura. li. vj. Item subiungit. promissitq ipse cõstituens ratũ. zẽ. z hoc debet cõtinere in mandato actoris qui cõstituuit pcuratorẽ sed clausula que sequit. s. iudicio sisti. z iudicãtũ solui zẽ. pñnet ad reũ qui habet cauere p suo pcuratore d iudicato solucõdo z iudicio sistẽdo. de q de pcura. mādato. Sed vtrũq ponat in mādato. qz vterq cõstituuit ad agendũ z defendenduz. Et qd dicit. qd qd p ipsos pcuratores factũ fuerit. Et si dice retur. qd qd p eos legitime factũ fuerit zẽ. nõ valerz. quia etiã qd dolose facit procurator

Oblatio libelli

valet et nocet domino. De quo per Jo. an. in si. c. 1. § dila. in nouella. Et no. in cle. f. de cura. Et sciendum quod ille qui sciens et sine prestantione recipit instrumentum. vel lras sue procuratoris in quibus constituitur cauetur per ipso inclusis in mandato cogit constituentem defendere. vt in cle. de pcu. Et aliqui constituit quis procurator generaliter ad omnes causas et coram quibuscunque iudicibus. de pcu. petitio. 7. c. ti. § generaliter li. vi. Aliqui ad certam causam et coram certo iudice. Aliquando mandatum limitatur ad certos actus tamen sicut placet constituenti. Item constituit procurator ad iudicia vt iam visum est. Etiam quibus ad negocia et ad iudicia. quibus simpliciter. quibus ad rem propria. Potest etiam procurator constitui simpliciter. vel sub forma quotiens constituentem abesse contingat. Et si simpliciter est constitutus. si tunc dominus postea per se in eadem causa compareat vt causam tractet. censetur procuratorem renocare. nisi prestat. de quo in c. penl. de pcu. li. vi. Interueniunt etiam quibus alie persone in iudicio nomine alieno. videlicet nomine actoris vel rei. Et quibus sine mandato cum cautione tamen de rato vt iuncta persona. vel consors eiusdem litis. Et que censetur coniuncta persona no. d. rescrip. nonnulli. in fine. cum remissionibus. Aliquando sine cautione. vt tutor. curator. etc. Et quando quis procurat causam collegii dicitur syndicus vel yconomus. vel causam vniuersitatis dicitur actor. qui etiam aliqui ab vno constituit. Et quod sit yconomus et quod defensor. orphanotrophus castaldus. etc. ponit Buil. in spe. pte. f. i. rubrica. de his qui alieno nomine in iudicio interueniunt. et in rubrica sequenti. Et non est vis in nomine. s. an. vocetur quis procurator vel syndicus etc. vt in c. petitio. de pcu. Sed bene est vis in modo constituedi. quod quantum ad hoc bene curatur. de quo per Inno. in c. impator. et in c. cum causaz de iura. calum. Et debet procurator esse instructus. vt dicam tempore suo etc. et quod vt dictum est si non impugnat per reum iurisdictione iudicis. vel procuratorum actoris. nec aliquid opponit reo vel opponere poterit citationem vel aliam positionem sed videtur se destitutum exceptioibus que possent opponi ante libelli oblationem. Vt si competat sibi aliquid exceptioes. vult tamen eas reseruare. an hoc possit vel tutum sit. dicam suo loco circa materiam exceptionum dilatoriarum. etc.

De libelli oblatione

Estat autem nunc

dicere de libello quem actor reo per-

tente tenet offerre. de li. ob. c. j. imo etiam si a reo non peteret. iudex ex officio suo faciet eum dari. vt ibi no. Et iste est casus in quo supplere potest defectum iuxta ea que habent in c. bone. de postu. pla. Rõ est ne sibi illudat. quod aliter iudicium non valeret. Potest tamen iudex ante datum onem libelli facere et iubere factum poni verbo per actorem vel suum procuratorem. de indi. pastoral. Et eo audito statim reum interrogare super eo et si reus confiteatur iudex precipiat ei quod satisfaciatur. et per tale confessionem non fit litis. prestat. ex quo datio libelli non precessit. Ita dicit notabiliter Bern. in c. dudum. §. de elec. in glo. que incipit. Sed pone quod reus. Nec enim fertur tunc sententia diffinitiva. sed fit preceptum reo vt soluat debitum infra certum tempus. Secus si libellus esset oblatus et super illo sequeretur confessio. tunc deberet ferri sententia. et ita feruatur. Et ista consuetudinem commendat Buil. in spe. de libel. ob. §. licet. quod per eam lites possunt minui. quod fieri debet. de do. et cõ tuma. finem. Et offertur libellus propter actorem propter reum. et propter iudicem. Propter actorem vt ius suum declararet. Propter reum an cedere vel extendere velit. Propter iudicem vt sciat qualiter formare debeat sententiam. que secundum petitionis formam est ferenda. de symo. licet heli. Idem no. in alleg. c. j. de libel. ob. Et debet continere libellus nomen actoris. rei. iudicis. et causam implicantem factum et inferentem conclusiuam petitionem. Unde dicit Jo. de lig. quod libellus est silogismus iuristarum. Et dicit Hosti. quod licet libellus multa debeat continere. sufficit tamen de consuetudine approbata quod appareat in libello quod petatur a quo. et quid. et qualiter. et coram quo. Dat versus. Quis quod coram quo. qui iure petatur. Et a quo recte compositus quisque libellus habet. Et debet libellus ista continere clare. quod debet esse sine obscuritate. Unde caueat ad hoc quod formado libellum de nimia generalitate. Item quod non ponatur ibi vel. de quo dicitur sen. et re iudi. c. abbate sane. in glo. longa. Item non ponatur dictionem si. cum sit aditionalis incerta Item caueat a verbo duplici pignati et amphibolico. et ab omni dubio et obscuro Item libellus debet esse breuis. Est. n. libellus h. scriptura breuis in tetioz actoris continens aduersarium. necessario inferens et concludens. vt no. l. aprior. c. d. ap. i. §. j. Caueat libelloz dictatores verbosis assertionibus vt. sed ea sola scribere que compensiosa narratio possint causas explanare. Vt dicitur libellus diminutiuus a libro propter sui breuitatem vt dicit Buil. in spe. de libel. precept. §. j. in pte

De libello

Sicut codicillus a codice. Potest etiam dici libellus a libra in qua ponderatur iusticia. sicut glossa. Quia dicitur quod in quibusdam causis non sit necessarium scribere libellum. petitio tamen in actibus debet describi. ut in cle. sepe. de r. sig. In quo tamen differat libellus et petitio possit dubitari. cum etiam petitio pertinere debet actoris intentione et esse clara et certa. et talis quae concludat necessarium actoris intentionem ad hoc ut sibi eam possit certa sententia ferri aliter non esset apta. Dicendum est quod in hoc differat quod in libello componendo seruanda est forma. scilicet illa que formam respiciunt obmittuntur in petitione. Unde debet esse simplex ad modum memorialis. Et in hoc alleviatur actor. Ita dicit Paulus de liza. in alle. cle. sepe. Et in omni causa civili et criminali libellus est offerendus. siue causa civilis sit realis siue personalis siue mixta. Item et in officio iudicis quod loco actoris proponitur. In omni igitur causa dabitur. nisi ius dicat vel disponat ipsum esse dandum. de hoc in c. de lib. ob. Advertendum est quod omnium actionum mundo que inter aliquem vel aliquos intertatur sunt duo membra. quia alie sunt reales. alie personales. ut in insti. de act. in. s. oim. Et ut lit. non potest. c. qm. s. in alijs. Quidam tamen his duobus membris voluit addere tertium. scilicet quod actionum alie sunt in rem. alie in personam. alie mixte. ut sunt familie herciscunde. communi dividundo finium regundorum. ut in insti. de acti. s. quedam. Sed dicendum est quod sunt duo membra tantum. Et istud tertium continetur sub primo. scilicet in rem. Et hoc quod agit ad reales prestationes. vel sub secundo. scilicet quod agit ad personales. ut non in iuribus alle. statim. In quantum igitur actiones mixte dant ad res sequuntur naturam realem. In quantum ad personales prestationes sequuntur naturam personalem. Reales actiones sunt que rem concomitantur. Unde sciendum quod res alie sunt corporales alie incorpales. Res corporales sunt in triplici differentia vel specie. Quia alie sunt immobiles. ut fundus vel predium. alie mobiles ut liber. alie se mouentes que tamen nomine mobiliu continentur. ut equus. Pro istis rebus corporalibus competit actio realis. scilicet rei vindicatio. ut quando ago contra eum qui non est mihi aliquo modo obligatus. neque ex contractu neque ex quasi contractu neque ex delicto neque ex quasi delicto. Sed quia possidet rem meam mobilem vel immobilem vel se mouentem. Ideo ad illam rem petit mihi actio contra eum. Pro incorporalibus competit etiam actio realis. non tamen rei vindicatio. quia incorporalia non possidentur sed quasi possidentur. Unde competit

peris precessoria. de quo de iudi. examinata. de ver. sig. abbate. Quid sit precessoria et quid negatoria. non in ea. cum ecclesia. de cau. pos. et pp. Personales sunt actiones que committuntur personam obligatas. Et ita obligatio surgit et inducitur quattuor modis. Causatur enim ex contractu vel quasi contractu. aut ex delicto vel quasi delicto. ut in insti. de obli. cum rubri. sequent. et non de resp. dispedia. li. vi. Exemplum de obligatione que nascitur ex contractu. sicut est contractus mutui. venditionis. locationis. et in rebus et fructibus obligatione. De quasi contractu exemplum. ut in actione negotiorum gestorum. tutelae. et sibi. Exemplum de delicto. ut in actione furti. damni dati. rapine et iniuriarum. Exemplum de quasi delicto ut in iudice male iudicatum. et in preiudicio de cenaculo quod nocuit. ex istis nascitur obligatio et ex obligatione actio. Unde contractus vel etiam quasi delictum est mater obligationis. obligatio vterius est mater actionis. et sic actio est filia obligationis. et neptis ad contractum. Sic ergo contractus est avus. obligatio filia. actio neptis. Et obligatio est ius propter quod. et actio est ius propter quod sit persecutio litis. De quo in insti. de acti. in pn. Actionum alie sunt vniuersales. alie generales. alie particulares seu singulares. Actio vniuersalis est quando ius deducitur ad iudicium cui subiiciuntur particularia supposita. Unde quattuor sunt vniuersales actiones que competunt per hereditatem. quia nomine hereditatis complectitur vniuersum ius defuncti. ut in l. hereditas. ff. de ver. sig. Ita dicitur in in. c. querere. de offi. ordi. Et sunt ille. petitio hereditatis. familie herciscunde. Actio ex testamento competens per hereditatem ex trebellianica. se. co. rescindenda. Et actio ex empto competens quando tota hereditas emittur. Actio generalis est quando generaliter pluribus suppositis agit. ut est actio tutelae. negotiorum gestorum. et siles. Actio singularis est quando per aliquam rem vel aliquibus rebus singularibus actio dirigitur. de quo etiam de lib. ob. c. ij. Et in spe. de act. et peti. s. ij. Secundum naturam et qualitatem huiusmodi actionum debet formari libellus. et aliter specificatio fit in vna quam in alia. Qualis ergo specificatio in qualibet illarum exigat patebit in sequentibus.

Forma libelli in actione reali.

Libellus in actione

reali sic componitur. Coram vobis honorabilis viro domino A. decano ecclesie sancte Marie Erford. Rogunt dyocesis.

Forma libelli

Judice cause et p[ro]p[ri]u[m] in frascriptay a se. apo. delegato. Vel si est ordinari[us]. Cora[m] vobis honorabili viro d[omi]no ep[iscop]o vel archidiacono vel officiali p[ro]ponit p[ro]curator p[ro]curatorio nomine viri discreti A. clerici vel laici tal[is] d[omi]no cef. querendo in iure aduersus tal[em] clericu[m] vel laicu[m] tal[is] d[omi]no c. et quecu[m]q[ue] aliu[m] p[ro] eo legiti me in iudicio interueniente. Et dicit q[uod] licet fundus tal[is] in campo tal[is] opidi vel ville sit cur[us] p[ro]fines inferi describunt ad memoratum A. p[ro]tinerit et p[ro]tineat. T[ame]n p[ro]dicit[ur] reus eundem fundu[m] p[ro] tot annos detinuit et occupauit put tenet et occupat fructusq[ue] q[ui] ex eo p[ro] rps h[uius]m[od]i puenierit p[ro]cepit et sibi in burfa uit. ac puenientes p[ro]cipit ac in burfat. Et talis modi fundu[m] de occupare. et p[ro]dicto A. libez et vacuum dimittere et assignare et restituere cu[m] fructib[us] vt p[ro]mittit inde p[ro]ceptis p[ro]tra de um in piculu[m] aie sue Quare agit et petit p[ro] curatoru[m] p[ro]dicit[ur] p[ro]fato noie quaten[us] cognito quantu[m] sufficit de p[ro]missis denuncietis decernatis et declaretis supradictu[m] fundu[m] ad A. a[n]d[ic]tu[m] p[ro]tinuisse ac p[ro]tinere. p[ro]dictu[m] A. eum indebite et illicite occupasse ac occupare. Et ip[s]m fundu[m] eidem A. adiudicandu[m] fore ac ad iudicetis. p[ro]dictu[m]q[ue] A. vt fundu[m] h[uius]m[od]i A. libez et vacuu[m] dimittat restituat et assignet ac fruct[us] vt p[ro]feret p[ro]ceptos vel eor[um] valor[em] que ad tot libras denarioz p[ro] singulis anis estimat. Uetra t[ame]n ac alioz quozq[ue] interest estimatioe salua tradat seu p[ro]soluat p[ro]denandum et copellendu[m] esse. et p[ro]demnetis et compellatis p[ro] vestra diffinitiu[m] sniam censuraz ecclesiastica et alia remedia oportuna. Nec petit iunctim et diuisim vna cu[m] exp[er]sis lit[er]e ac fructib[us] inde p[ro]ceptis et q[ui] p[ro]cipi p[ro]t et tpe litis p[ro]cipiendis. Ad p[ro]batione[m] necessariam et no[n] vltra se astringes. saluo nihilomin[us] iure addedi mutadi minuendi corrigendi et. vt est moris. Cofines vero sunt tales et.

Circa materia[m] h[uius] libelli et e[ius] forma[m] multa subtilia et difficilia a doctorib[us] solent tractari. Et magna est questio legistay a q[ui]bus p[ro]ncipijs censet rei vendicatio. S[ed] or[do] co[n]ter q[ui] a dominio actoris et possessione rei. Et an d[omi]no possideti et detineti omni genere detentionis copetate rei vendicatio. tagit Jo. an. in addi. spe. d[omi]no cessi. actio. s. j. Ho. etia[m] p[ro] moder nos in. c. examinata. de iudi. It[em] an rei vendicatio etia[m] sit formata q[ui] ex possessione rei re duci potest ad actu[m] et supponat reu[m] obligatu[m] de quo in spe. de acti. et pet. s. ij. p. sed quam

vocas. Et no[n] plene p[ro] Li. de ma. l. d. alie/ na. iudi. mu. cau. fac. l. vnica. in vna q[ue]stione Ego dicam aliq[ui] que p[ro] declaratioe ip[s]i libelli occurrit. Primo sciendu[m] q[uod] in actioe reali exp[er]meda est res q[ui] petit in li. de libel. ob. c. ij. Et etia[m] ei[us] q[ui]litas. vt cu[m] petit terra debz et p[ro]mi an sit aratoria vel vineata. Si petatur materia infecta. puta massa. dicat q[ui]litate. vi delictet an sit aur[um] vel argentu[m]. vel etia[m] exp[er]imat p[ro]d[omi]no. Si est signata exp[er]imat numeruz de q[ui] ibi p[ro] Jo. an. et Hosti. De q[ui] etia[m] vide q[ui]l debeat fieri specificatio. in spe. de li. p[ro]cep. s. iuxta. s. It[em] no[n] valet in actioe reali. Quia si fund[us] vel p[ro]diu[m] habet p[ro]p[ri]u[m] nome[n] exp[er]imat. et duo fundi p[ro]ximi seu vicini. Dz ei res desig[na]ri p[ro] p[ro]fina. et si necesse fuerit subijciaf oculis iudicis vel aduersarij. vt ibi no[n]. It[em] dz in li bro. q[ui] licet fund[us] ad A. p[ro]tinuerit et p[ro]tineat. et. si diceret p[ro]tinuerit no[n] addedo p[ro]tineat. an sufficiat no[n]. de cau. pos. cu[m] eccia. in glo. d[omi]no resti. spo. cu[m] ad sed[em]. in glo. It[em] posset addi i libello. i. p[ro]tinuerit iure d[omi]ni vel q[ui]si. vt in. ca. abbate sane. de re iu. li. vj. Et q[ui]da[m] dicunt libellu[m] alias no[n] esse admittend[um]. cu[m] s[ub]u[m] p[ro]tine re habeat latissima[m] significatoz. vt in. l. p[ro]tinere. ff. de s. sig. no. in. ca. cu[m] eccia. de cau/ sa pol. S[ed] Buil. i spe. de cau. pos. et p[ro]p[ri]e. i. s[ed] sequit[ur] videre. s. alie sunt reales. admittit talem libellu[m]. p. c. in d[omi]no dilectos. de fi. instru. cu[m] s[ed] s[ed] lib[er]o. Et dic[itur] ibi Jo. an. in addi. spe. q[ui] co[n]ter libellaru[m] eu[m] admittit. et videt q[uod] in libello n[on] exp[er]mit causa petedi. q[ui] s[ed] non optet in reali actioe. Pot[est] t[ame]n actor si vult cam exp[er]mere. d[omi]no re iud. abbate. li. vj. Et an tuti[us] sit exp[er]mere cam an no[n]. no. de li. ob. ca. ij. de or. cog. ca. fi. Et p[ro] Jo. an. Na[m] tuti[us] est vno respectu exp[er]mere cam. q[ui] si ex ista causa agens succub[er]it. pot[est] eandem rem postea petere ex alia ca. Nec obstat sibi exceptio rei iudicate. q[ui] licet roe d[omi]ni fiat p[ro]denatio. no[n] t[ame]n generaliter sumpti s[ed] ad cam exp[er]ssam licet remota quo ad do[mi]natione[m] limitati. de ca pos. c. fi. vt dicit Jo. cald. s. T. et Pe. in. c. ij. de li. ob. Sec[us] si nul lam cam exp[er]ssit. q[ui] t[ame]n videt officiu[m] suum in iudiciu[m] deduxisse Un[de] succub[er]es postea n[on] audif. s[ed] alio respectu tuti[us] est no[n] exp[er]mere certam cam. de q[ui] in. c. abbate sane. de re iu. li. vj. ibi de s[ed] q[ui]d iur[is]. Si cause q[ui] erat a p[ro]ncipio deserunt p[ro]dente lite. vel no[n] erat a p[ro]ncipio. s[ed] supuenerunt. an ex caus[us] h[uius]m[od]i fieri debeat p[ro]denatio vel absolutio. Et licet multi sunt modi acq[ui]rendi d[omi]ni. vt insti. d[omi]no rex di.

Forma libelli

§. singulor. ff. de acq. rez. domi. p. to. Tamē multū difficult est et pbatio. vt in .l. cum res .l. de pbat. Un̄ dato q nulla cām exprimat actor in libello i actiōe reali. adhuc tñ vt debeat obtinere oportet stare p cōfessionē v̄l pbatōnē de aliquo modo vel causa sufficiti ad dominiū rei acq̄rendū v̄l trāferendū p tanto est p̄siliū legis. q̄ q̄d̄iu potest q̄s in causa intentare possessorū non agat de proprietate. vt in .l. is qui. ff. d̄ rei vendi. Et no. Bern̄. in .c. cū ecclesia. de cau. pos. 7 p̄ri. Et etiā in spe. de act. 7 petit. §. sequit. in .f. si autem velis. Videam⁹ exemplū quō difficult est pbatio dominiū. q̄ si ex causa emptionis quis dicat dñs alicui⁹ rei oportet quatuor occurrere. Primo q̄ cōtract⁹ p̄cessit. Secundo q̄ p̄cium numeret vel de eo fides habeatur. seu alias satisficiat. Tertiu q̄ traditio rei sequat. Quarto q̄ v̄ditor fuerit domin⁹. Ista ḡ omnia pbari debēt q̄s difficile est. de quo in spe. in loco p̄alle. Potest tamē quis int̄tare publicianā in qua leuiores p̄bationes sufficiūt. q̄ nō est necesse probare venditorē fuisse dñm. quia publiciana competit ei qui ex causa emptionis vel cuiuslibet alterius iusti tituli rem bona fide de aliquo accepit. credens eū dñm fuisse. licet in veritate nō esset. De quo in spe. de cau. pos. 7 p̄ri. in rubrica de proprietate. §. nūc dicendum restat. 7 in .c. abbate sane. de re iud. li. vi. Item dicit̄ i libello q̄ reus detinet res 7 occupat si hoc in libello nō esset exp̄ssum. an in fi. lit. reus esset absoluendus. Ros. tenet q̄ non. 7 reprehendit iudicē qui hoc facit 7 distinguit. Quia aut possidet aut nō. Si possidet est cōdemnand⁹. Si nō. adhuc et quoliri se obtulit cōdemnand⁹ est ac si possideret. Istud dictū Ros. ponit Jo. an. in additōe spec. de cau. pos. in rubrica de proprietate. §. i. Quo ad cōclusionem seu ad petitionē libri vt p̄mo petit p iudicē declarari rem ad. A. p̄tinere. Item sibi adiudicari. 7 B. vt restituat 7 vacuū tradat seu dimittat cōdemnari. Verbu adiudicari exponunt Joh. 3mo. 7 Archidia. in .c. abbate sane. de re iud. li. vi. id est. iudicare ad se spectare. Et dicit̄ q̄ ad iudicatio fit p̄rie in actionib⁹ que mixtā habent causas. sed res alicuius que ab aliquo alio detinetur petitur restitui. sed iure ciuili petit quis declarare rē ad se p̄tinere. Conclusio ergo libelli omnia ista cōprehēdit. et ita solet fieri. Et ita verbū restitui non p̄ti-

net solum ad possessorū sed etiā ad petitorū. vt notat̄ de do. 7 p̄uma. c. ij. 7 in spe. de acti. 7 petit. §. sequit. Et ibi p Jo. an. in addit. de libel. cōcept. §. si. §. hoc aut̄ norandū 7 in .c. inter dilectos. de fide instru. in princ. Quia aliud est restituere rem. aliud possessionem rei. Itē petit̄ res cū fructib⁹ a tpe occupationis p̄ceptis. Nam bone fidei possessor lucrat̄ fruct⁹ ante lit. p̄testa. p̄ceptos. Unde ista petitio est intelligēda fm̄ distinctionē iuris cōmunis. De quo in spec. d̄ fructib⁹ 7 interesse. §. j. De hoc p Jo. an. i addi. de cau. pos. in rubrica de proprietate. Quō autem p̄cedit petitio exp̄nsaz. 7 super b̄ fieri debeat sentētia cū sit generalis incerta et de futuro. no. de p̄cura. audi. de libel. obla. c. ij. de sequef. poss. c. j. cum si. In fine libelli ponitur p̄testatio. q̄ ad p̄bationē necessariam tantū se astringit. de iudi. exhibita. de p̄bat. licet. §. idem quoq̄ no. in spe. de excep. §. viso. §. porro. de libel. cōcep. §. vltimo. §. Item cōsueuerūt fieri. Item illa clausula. saluo iure addendi. 7c. de fide instru. inf̄ dilectos. in principio. Et p̄ncipaliter aduocat⁹ circa libellos cōcipiendos debet aduertere tria. Primū q̄ pauca 7 nō sup̄flua effundat si tamē ponūt̄ ibi aliqua sup̄flua dūmodo libellus alias sit aptus nō viciatur. nor. de iudi. examinata. Secundū q̄ ponat̄ necessaria 7 vtilia. que probata suā iurant̄ intentionē. Tertiu q̄ ponat̄ generalia 7 nō se ardet. vt in processu plures videas 7 diuerticula plura habeat ad fulciēdam suam intentionē. De qua 7 de quibusdā aliis cautelis in spe. de libel. cōcep. §. vltimo. De causis vero circa porrectionē 7 receptionē libelli habendis. in spe. de libel. cōcep. §. sequitur. Itē in li. nō exprimit̄ nomē actionis. videlicet vt sic dicat. 7 ad hoc p̄pono rei v̄dicationē. Nā hoc nō est necesse maxime fm̄ canones. vt in .c. dilecti. de iudic. sed sufficit proponi factū. Et debet tamen exprimi tale quid p̄ quod actionis natura cognoscat. vt ibi no. 7 in specu. de act. 7 peti. §. primo. Item nō est necesse q̄ pars subscribat̄ diez porrectionū li. vt p̄ talem subscriptionē cōster de die dati libelli 7c. Sed hoc fit p̄ tabellionē qui subscribat̄ diem porrectionis li. 7 dilationē datam reo. 7 ita seruatur. De quo etiam in spe. de libel. cōcep. §. j. §. nec p̄ dicta ratio. In personali actione formatur sic libellus

Libellus actōis personalis

De libello in actione personali

Gram uobis rē. q̄ licz p̄

c dictus Seyus p̄fato Titio in decem libris denarioꝝ talis monete vel pagamēti. vel denarioꝝ currentium. z cōiter datiuoꝝ in tali loco teneat ex cā mutui vel obligatōis existat. Uel sic. q̄ licz idē Seyus Titio memorato teneat i tot libris denarioꝝ. quos idē Titio eidē Seyo mutuo ando numerauit vel q̄s bona fide deposuit apud eū. Tū hmōi debitū vel dpositū huiusmodi sibi reddere p̄dicat debitor suo creditoꝝ aūdicto soluere p̄dicat. Quare agit et petit pcurator p̄dictus quatenus p̄cognito quantum sufficit de p̄missis. p̄nūciatis. decernatis z declaratis supradictū Seyum Titio p̄fato in p̄p̄ressa pecuniarū summa ex causa p̄dicta teneri. eumq̄ eidē Titio i hmōi debito d̄demnandū. z ad ipsi solutionē cōpellendū fore. ac d̄demneri z cōpellat̄ p̄ vestram inīam diffinitiuā z cēsura ecclesiasticam. Nec petit vna cū expēsis litis. Ad sup̄fluam p̄bationē se nō astringēs s̄z ad eā solū que sue sufficiūt intētioni. de iure addendi. mutādū. minuēdū. corrigēdū. z alijs vt ē moris p̄testatur In isto libello in actione personali exprimit̄ causa petēdi mutuū vel depositum vel hmōi. z hoc est necesse. vt in. c. vlt. de libello. obla. Et quia ponitur in fine libellorum saluo iure addendi rē. vt i forma

Sciendū q̄ aliud est mutare z aliud emēdare li. Et cōit̄ d̄z q̄ mutare ē cū sublata veteri actione. p̄ponit̄ noua. quasi diceret. q̄ p̄p̄rie mutare sit substātia remota in locū ei⁹ aliū subrogare. Emēdare est addere vel detrabere quātitati petite. vt in spec. de libello. p̄cep. §. nūc ostēdam⁹. Tū alij dicūt q̄ emēdare est defectū in forma supplere. Quā ḡ vel vsq̄ ad qd̄ tps litis possit mutari v̄l emēdari libellus. potest dici q̄ si actor vult mutare hodie non potest. q̄ necesse habz p̄sistere oblato libello. Si vult emēdare eo modo. quia petijt p̄. modo vult petere min⁹ pōt vsq̄ ad sniam. Si hō alio modo. vt quia petijt minus. modo vult petere mai⁹. pōt vsq̄ ad lit. p̄testa. postea nō sine nouo libello De quo tū pleni⁹ no. d̄ li. ob. c. ij. Et in spe. d̄ lit. p̄testa. §. nūc ostēdam⁹. Et ibi p̄ Jo. an. in additione. Et q̄ libell⁹ p̄mus in actōe reali cōceptus est in petitorio. Tū q̄ aliud est iudicium possessoriū seu possessi. z iudiciū p̄p̄rie

tatis seu petitorio. vt de cau. pos. z p̄p̄rie. petitorio. Et intentat̄ q̄nq̄ solū possessoriū. q̄nq̄ vsq̄ vtrūq̄ simul. q̄nq̄ solū petitorio. Etiam in eodē libro z ab eadē p̄te. z q̄nq̄ possibil̄ sic d̄cursus petitorio z possessori in eo. li. no. in c. pastorat. z. c. cū dilect⁹. de cau. pos. z p̄p̄rie. Possessoriū ē triplex seu possessoriū sūt tres spēs. s. adipiscēde. retinēde z recupande. d̄ q̄ plene de cau. pos. pastorat. in glosa longa. Ho. ad intelligentiam z super eo in spec. de causa posse. Unde in interdicto recupande qd̄ competit spoliato p̄ spoliatozem sic formatur libellus

Libellus quando agitur in causa spoliationis.

Corā vob rē. q̄ licet tpe spoliatiois infra scripte z p̄ plura tpa ante memorat⁹ Titius fuit in possessione talis dom⁹ z p̄cedij in tali loco sit. cui⁹ p̄ fines rē. p̄fatar̄ tū Sey⁹ euz de possessione hmōi anno tali. mēse tali violenter expulit z eiecit. z temere possessionē dom⁹ vel p̄dij eiusdē spoliavit. Quā quidē domū idem Sey⁹ ab eo spoliatiois tpe detinuit z occupauit. z detinet occupatā. Uel sic. Licet rē. Tamē idē Seyus Titium eundem possessione dom⁹ vel p̄dij hmōi p̄ talē spoliari fecit. z euz de possessione ip̄a detinuit mandauit z expelli. Uel sic. Q̄ licet talis Sempronius noie z p̄emplatōe Seyi supradicti p̄dictū Titium possessione ip̄i dom⁹ rē spoliavit. Ip̄e quoq̄ Seyus eandē eodē modo z noie suo factā ratā z gratā habuit z habet se de dom⁹ vel p̄dij supradicti possessione intromittēdo Uel sic. q̄ licz rē. Tū cum idē Titio esset possessor dom⁹ p̄dicte p̄ Sempronium violēter spoliatus z de ipsa possessione eiecit. memorat⁹ Seyus domū hmōi ab eodē deietore recepit. sciens p̄dictum Titium possessione ip̄i p̄ eundē Sempronium vt p̄mittit̄ spoliatū. Quare agit z petit pcurator p̄dictus noie quo supra q̄tinuit cognito q̄ntū sufficit de p̄missis. p̄nūciatis. decernatis z declaratis possessionē domus p̄dicte seu p̄dij rē. mibi violēter ablatam fuisse z esse restituendā cū fructibz. exinde a tēpore spoliatiois p̄dicte citra p̄ceptis z q̄ p̄cipi potuerūt ac dānis z interesse. q̄s fructus singulis annis ad tot maldra frumēti Erfordensis mēsure. Damna hō z interesse ad tot libras vel marchas rē. estimat spoliatus supradict⁹. vestra iudiciali salua estimatiōe p̄dictūq̄ Seyū ad p̄missa eidem Titio

Libellus spoliatiois

Ademnadū ac cōpellendū fore. ac dēme-
tis z cōpellatis p vestrā sniā diffinitiuam
zē. vt in alijs formis. In isto libello pmo
narrat quō Titius spoliatus est p Seyū spoliatio-
sione dom⁹ vel pdij. Et ita cōpetit spoliatio-
ticio ptra Seyū spoliatorē interdictuz vñ
vi. de resti. spo. in lris. cū ad sedē. ca. grauis.
cū si. Secūdo q titius spoliatus fuit de māda-
to Seyū p aliū. Tertio q fuit spoliatus noiez
p templatōe seij. z ipe seijus spoliatioē ratā
habuit. Un istī omīs tenerent interdicto. vt
in. c. cū ad sedē. s. alle. Vel quarto q Titius
fuit spoliatus p Semproniu: licet nō nomie
seij vel mādato ei⁹. tñ Sey⁹ rē hmōi a sem-
pronio deiectore sciēter recepit. Un tenet i-
terdicto p decre. vnde vi. p. c. sepe. de restit.
spo. fm vnū intellectū eiusdē. c. Vel fm ali-
um pdiōe ex eadē decre. etiā si clusio li. est
cōmunis ad qdlibet istoz. Ad quālibet nar-
rationē hmōi apta est petitio clusina pdi-
cta. Et in hmōi interdicto est necessaria al-
legatio z pbatio duoz. s. possessiois z deie-
ctionis. de offi. dele. p sultationibz. z h qñ in-
tentat interdictū p ipum spoliatorē. Sz qñ
p cū q mādauit ibi cū h pbari oportet man-
datū. Vel qñ ptra eū q ratā habuit zē. tūc
oportet etiā pbari rati habitationē q spoliatio-
ip⁹ noie vel ptemplatōe fuit facta. qz ratū ha-
bere qñ nō pōt qñ noie suo nō est gestū. d re
in. li. vj. Un si ptra eū q nō spoliavit nec mā-
dauit nec ratū habuit. sz sciēter recepit zē
Ibi oportet etiā pbari sciam. Un diē Ho-
stienf notabilis in dicta decre. sepe q q sciē-
tiaz allegat eā pbare debet Et cū gne sit istā
pbare p tāto laudat ipe q pponatur pditio
ex canone reintegrāda. iij. q. i. p qd auxiliuz
subuenit ei q possessionē qualiter cūqz ami-
sit. Sunt tñ diuersi eiusdē canonis intelle-
ctus. vt ibi no. z in. c. cū ad sedē. z in. c. sepe
alle. Itē in li. petit possessio restitui. qz meli-
us pnūciat iudex inter pdictā possessionē
restituendā qz rē restituendā. De q in spe. de
restit. spo. s. j. s. z no. p Jo. an. in. c. cū ad sedē
sepi⁹ alle. Itē petit res cū fructibz perceptis
z qui p̄cipi potuerūt. no. in. c. grauis. d resti.
spo. Item cū damnis z interesse. vt ibi. Et
etiā de iniurijs tenet. vt ibi plene no. Et de
benf hoc casu fruct⁹ a tpe deiectionis. vt ibi
no. Si autē qd spoliatur rebz mobilibus p̄-
sic formari libellus

Corā vobis zē. q anno tali. mēse tali. p̄-
dic⁹ Sey⁹ Titii p̄fatū in tali loco vel iij

nerē p̄stitutū inuasit. eūqz rebz suis. s. libris.
vestimētis. pecunijs. z alijs qd deferebat te-
mere dep̄dauit. res hmōi ab eo rapiendo z
sibi auferēdo violēter. quas ad tot libras de-
narioz talis monete estimat. vestra iudicia
li salua taxatiōe. Quare petit z agit pcura-
tor pdict⁹. qten⁹ p̄cognita zē. pnūciatis. de-
cernatis z declaret pdictū Seyū spoliato-
rem temerariū ad restitutiōz rez pdictaruz
seu estimationē eaz p̄taxatā teneri titio sup-
dicto. z ad h sibi p̄demnadū z cōpellendū
fore. necnō dēnetis z cōpellatis p vestram
diffinitiuā zē. In tali. z p̄simili nō optz
specificatiōe fieri z exp̄sionē singularium
rez. qz pbata violētia p testes. res pbant p
iuramentū violentiā passi. De q qd me. ca.
c. vlt. de or. cog. c. ij. cū si. Itē exprimit loc⁹
z tps. qz tale interdictū informat z includit
iniuriā. Un possit etiā spoliatus petere satis-
factionē z emendaz p iniuriā. vt supra dixi.
Ergo illoz exp̄sio in libello est faciēda licz
ciuiliter agat. de pcura. tue. Itē qz i libello
ponunt s̄ba gerudiua. videlicz rapiēdo. au-
ferendo zē. Sciendū q qdā aduocati reoz
excipiūt talē libellū nō pcedere. Rō fm eos
qz gerudiū nihil ponit sz pot⁹ dēterminat
sed hoc nō est verz. quia gerudiua etiā ali-
quid ponūt. z resoluunt in s̄bū indicatiuū.
vt no. ff. z. L. de eden. sup rubri. Idē em est
dicere. dep̄dauit rapiēdo. ac si diceret dep̄-
dauit z rapuit. Itē qz in sentētijs ponūtur
gerudiua. vt patet de re iud. ad apostolice. s.
auctoritate apo. firmit̄ inhibēdo zē. Quare
ergo nō ponent̄ in libellis cū sniā debeat
esse p̄formis libello. de symo. licet hely. cuz
si. De quo p Jo. an. in addi. spe. de li. p̄cep.
s. nunc aut zē Jam aut libello oblato z por
recto iudici p actorē vel ei⁹ pcuratorē. reus
vel ei⁹ pcurator petat ei⁹ copiā inherēdo p
testationē de nō cōsentiēdo in iudicē zē. Si
talis est iudex cui⁹ iurisdicatio nō est funda-
ta. z sibi dari seu p̄cedi inducias. z vocatur
hmōi inducie deliberatorie. Et de indu-
cijs citatorijs. deliberatorijs. z p̄paratorijs
z iudicatorijs notat. iij. q. ij. in summa. De
istis z alijs viginti speciebz induciarū in spe.
de dila. s. j. Et inducie deliberatorie d̄ qd
ad p̄ns. xx. sunt dies a iure taxate. iij. q. ij. of-
feratur. nō tñ sic sunt statute i tali nūero die-
rum qñ iudex eas abbreviare possit. attētis
circūstantijs negocij z distātia lozoz. vl. p/
lōgare. no. de pcur. dilect⁹. de appel. cum sic

Libellus spoliatiois

romana. vt in glo. ij. z in regula indultum de re iu. li. vj. **U**trūq; iste inducie sint d substantia sic libellus. no. p. Jo. an. xvij. q. iij. vt oz. p. In. z Hosti. de libel. ob. c. j. Et dicunt comuniter doctores q; sint de suba si petantur. Quia licz iudex possit illas artare ex ca no tamē potest eas reo iūto penitē denega re. vt in. c. j. de dila. z in clemē. sepe. de ver. si gni. in glo. cum petito. Iudex ergo hz de cernere z dare seu fieri mādare copiā libelli reo expēsis actorz. de quo in spe. de li. obl. Et potest cedere inducias reo vt dixi. ita tuendo ipi reo terminū ad omīs dilatorias exceptiōes pponēdas. Postea nō audiat reū sup dilatoria exceptiōe. nisi in tribz casibz. vt in. c. pastoralis. de excep. Et ista omia sunt per tabellionē scribenda i actis sub hac forma vel consimili

Deinde Anno quo supra die tali. tali hora cōparuit in iudicio corā iudice predicto talis pncipalis. vel talis ei⁹ pcurator. z libellum ei⁹ in scriptis obtulit infrascripti tenoris. Et aduerso talis pncipalis vel talis ei⁹ pcurator corā p̄dicto dño iudice eo adhuc sedente p tribunali petēs p̄dicti libelli copiā decerni. z terminū cōpetentē ad delibērandū sibi postulauit p ipm dñm iudicē assignari. cui ipē iudex copiā libelli fieri z dari p me notariū decreuit. z inducias petitas sibi cōcedendo. z talē diē zc. ad pponendum omīs dilatorias exceptiōes sibi forsitan comperētis. Alioqñ dicto libello rñdendop termino ipsaz petiū vel eaz pcuratorz de cōsensu pempt. assignauit. Acta sunt hec zc.

Corā ordinario tabellio breuiter sic solet subscribere diē porrectionis libelli z dilationē reo datā isto modo.

Exhibito s libello p talē actorē vel talē ei⁹ pcuratorē in pñtia talis rei vel ipi⁹ pcuratoris. Anno tali. die tali rñdebif p pte ipius rei. vel pponētur omīs dilatorie vl declinatorie exceptiōes die vel feria tali zc. Re⁹ accepto libello z obtētis inducijs consulat aduocatū sup eo. Et quō in deliberādo debeat se reus h̄re. tradit Huil. in spe. de acti. z petiē. §. in anterioribz. Et si re⁹ uenit i actiōne reali. sz ipam rem petitā ab eo nō possidet nec detinet veniat in termino statuto coram iudice dicēdo se nō possidere nec detinere rē petitā in libello. z res est expedita. qā tūc dimittet. ff. de rei vendi. l. in rem. d. appellat. ex pte. de quo de excep. c. vl. z de re iudi.

abbate sane. li. vj. Si autē possidet. sz nomie alieno habet paratū auxiliū. in. c. qm̄ frequenter. §. q; si sup. vt lit. nō p̄test. q; habet facultatē nominādi dñm in iudicio z se exonerādi. vt ibi. Sz si possidet noie proprio. tūc offerendo se defensionē videat si habeat aliq; exceptiōes p̄tra iudicē. p̄tra actorē. vel cōtra ei⁹ pcuratorē. vel p̄tra libellū z ei⁹ formam. istas in termino sibi assignato omīs pponat. vt no. in alle. c. pastoralis. Pro q; sciendū q; exceptiōnū diuerse sunt spēs. q; alie sunt pemptorie. alie dilatorie. alie anormale. alie mixte. vt no. de excep. exceptionū. in glo. z p. Hosti. in summa. eo. ti. §. ij. Pleni⁹ in spe. c. ti. §. j. ij. z. iij. z ibi in addi. tangunt etiaz alie diuisiōes. q; alie sunt p̄petue. alie tempales. alie psonales. alie reales. de quo ibi. De pemptorijs videbim⁹ suo tpe De dilatorijs ad pñs videndū Tū dicunt dilatorie quia causam differūt. instit. eo. ti. §. appellans. Et dilatoriaz alia est dilatoria iudicij alia solutionis. Dilatoria iudicij est multiplex. quia alia petiē rōe iudicis. alia rōne actoris. alia rōe ipsi⁹ rei excipiētis. vt q; est puilegiatus vel alias habet ius reuocādi domū. vt d. fō. cōpe. c. vl. Alia rōe pcuratorz. alia rōne rescripti. alia rōe loci. alia rōe tps. s. feriatum alia rōne loci. q; extra dyoc. alia rōne cause alia rōe libelli. alia rōe fori. j. De q; in spe. de excep. §. j. §. dilatorie fo. Et iste regulariter pponēde sunt añ lit. p̄test. postea fo nō. nisi i certis casibz. de offi. dele. insinuante. Et qñ plures cōpetūt que illaz debeat p̄mopponi no. in. c. alle. pastoralis. de excep. z. c. in monasteriū. de re iudi. Et magna ē diuersitas inter doctores de exceptiōe recusatiōis au illa debeat esse por. Tamē Jo. an. ibi i nouella dicit p̄clsiue q; oīs exceptiō p quam negatur iurisdictione iudicis p̄cedit exceptiōnem recusatiōis. Utilis tñ est prestatio d tali exceptiōe recusatiōis. sz nō necessaria. Alias tñ exceptiōes q; nō afficiūt iurisdictionē p̄cedat recusatiō. Et h̄ dicit tenendū post factū añ factū p̄sultit cū Tan. cui⁹ opinio ibi habetur in glo. quicūq; c. inter monasteriū Si ergo re⁹ habet exceptiōnem inducentē nullitatem iurisdictionis. puta p quā reddi⁹ rescriptum nulluz. vel psona iudicis inabilis. vt si dicat rescriptū impetratuz ab excōmunicato p̄pter qd est nullū regularit. de rescript. c. ipso iure. li. vj. Vel iudicē excōmunicatuz fuisse tpe impetrati rescripti i quem non cadit iur.

Forma

risdictio. vel silem exceptionē istā pmo pponat. qz pus est mittēda securi ad radicem. s. ad iurisdictionē. vt. iij. q. vj. §. exceptio. si nō hz talē. hz tñ aliā ptra psonā iudicis actoris z pcuratoris. Tūc pmo pponat exceptiōem recusatōis ptra iudicē. vt no. in. c. pastoralis z in. c. inter. s. alleg. Vel meli pponat simul disiunctim seu subalternatim. Et istā suspitionē pmo pponat seu psequat. vt in dicto. c. pastoral. no. Quō aut recusē ordinarius z corā quo sit pbanda exceptio. le. z no. de fo. cōpe. si q̄s s̄ clericū. z. c. licet. de appel. cū speciali. Quō aut delegat⁹ recusē z corā q̄ sit pbanda recusatio. habet de off. dele. sup q̄ stione. z. co. ti. si ptra vnū. li. vj. cū p̄cord. Et est recusatio a iudice vel iurisdictione declinatio p exceptionē suspitionis pposita. Et licet ex vna sola causa iudex recusē. puta qz suspectus. iij. q. v. qz suspecti. vt lit. nō p̄test. accedens. i. z. ij. de appel. cū sp̄ali. Illi⁹ tñ suspitionis sunt mltē cause. z. xvij. enumerant i ca. legitima. de appel. li. vj. Et p̄t sic formari exceptio recusatōis q̄ in scriptis est pponenda. de q̄ tñ in. c. qm̄. de pba. z. ibi i glo. sup s̄ bo exceptiones zc.

Forma exceptionis recusationis

Corā vobis dño iudice tali zc. pponit pcurator pcuratorio noie zc. talis z dicit s̄ psonam vestrā excipiēdo qz cū tal' aduersari⁹ suus vester sit p sanguine⁹ domestic⁹ vel familiaris zc. vos ex causa hmōi sibi estis vebementer suspect⁹. Et qz piculosum ē corāz suspecto iudice litigare. iō rō dicitat vt vos z iudiciū vestrū recusē. Idcirco vos tanq̄ sibi in ste suspectū ex cā p̄dicta recusat. z causam suspitionis hmōi se pbaturz offert coram arbitris. quos cōiter eligere vna cū aduersario est parat⁹. Et si in cōi puenire nō p̄nt. talē noiat z eligit p pte sua. z h̄ qn̄ iudex recusatus est ordinari⁹ vel delegat⁹ vnic⁹. Si s̄o est delegat⁹ h̄ns collegā. z dati sunt cum clausula qz si ambo. tūc corā collega est pbāda exceptio recusatōis. Un̄ tūc dicat excipiens z cām suspitionis hmōi se offert coram collega vestro legitime pbaturz. Si simplr recurrit ad arbitros. vt in. ca. si ptra vnum. de offi. dele. li. vj. Et ibi qn̄ delegat⁹ vel officialis ep̄i recusat. Vel si est subdelegat⁹ tūc debet fieri pbatio corā delegato. vt in. c. super q̄stionū. de offi. dele. eū s̄o. z. §. si. De q̄ plene no. in. c. cū speciali. de appell. Et ordinarius recusat⁹ potest causam alteri cōmit-

tere. de fo. cōpe. si q̄s ptra clericū. z. c. cū speciali. de appel. Et an hoc possit delegatus et qn̄ habet in. c. iudex. de off. dele. li. vj. Et qd̄ dicit in forma exceptōis qz recusans offert p bationes cause recusatōis. z petit electionē arbitroz. Dic̄ In. in. c. cū speciali. sup alle. qz hoc nō est necesse. sed hoc iudex habet ab eo req̄rere. de quo ibi. z hoc qn̄ re⁹ recusat. Potest etiā actor recusare iudicē. nō tamen delegatū quē impetrauit ex veteri causa sed ex supuenienti. de offi. dele. insinuante. z ca. sup questionū. Ordinarius potest recusare vt in. c. alle. si quis ptra clericum. d̄ fo. cōpe. z tunc actor debet z potest sic formare suaz recusationem

Forma recusationis ordinarij

Domine ep̄e ego vellē puenire aduersarium meū talē subditū vestrū. sed qz iste est cōsanguine⁹ vel amicus vester specialis. z vos tanq̄ nimis fauēs eidē mihi estis ex hmōi cā suspectus. Ideo supplico quaten⁹ causas hu iusmodi alteri cōmittatis. seu mihi detz delegatum. zc. Quō aut pcedat in articulo recusationis. i. suspitionis. le. z no. in. c. suspitionis. de offi. dele. de appel. cum speciali. eodem ti. legitima. li. vj. cū remis. suis. Et d̄ arbitris sup hoc eligēdis. q̄ arbit̄ iure appelletur in. c. de arbi. de off. dele. li. vj. Si vero reus nō habet exceptiōem ptra psonā iudicis. videat an sibi cōpetant alie exceptiones videlicet ptra psonā actoris. an sit minor vel excōmunicat⁹ zc. Et exceptiōes q̄ p̄nt fieri s̄ actorē ponit spe. ti. de actorē. §. pmo. v̄ s̄ forum vel locū zc. vt sup dixi

Exceptio ptra actorē.

Potest ergo sic excipere contra actorē. Procurator nomine pcuratorio discreti viri Seyi p pte Titij in iudiciū z causam vocati. coram vobis dño ep̄o vel offi. zc. pponit z dicit excipiēdo qz p̄fatus Titius est in pupillari etate p̄stitutus. quare in iudicio eē z agere non potest. nec debet admitti. vt p se stando in iudicio psequat. Idcirco cōpetit p vos p̄nunciari. decerni. z declarari predictum Titij psonā stadi in iudicio nō habere. Nec eū ad agendū esse admittendū. dē nando eū p̄dicto Seyo in exp̄sis. Vel s̄ li bellum potest sic excipere reus

Exceptio ptra libellum

Excipiēdo pponit pcurator noie zc. ptra p̄tensum libellū sibi corā vobis honorabili dño decano iudicis. vel offi. p pte tal' oblatum

exceptionis

Et dicit q̄ huiusmodi p̄tensus libellus ob-
scurus est. generalis. incertus. dubius. cōfusus
z ineptus. z alias zc. z ad eum p̄ pte p̄dicti. A
minime r̄ndendū. zc. maxime ex eo quia in
eo nō exp̄m̄t causa petēdi cū tamē datus sit
in actione p̄sonali. vel ex eo quia res petita
minime specificatur p̄ cōfinia vel alias. sic
q̄ reus valeat deliberare. vel qz manifestaz
p̄tinet p̄trarietate z ineptitudinē. Ideo per
iudicē ex officio repellend⁹ z r̄nciendus est
z limitadus. Quare petit p̄curator p̄dicto
nomine quo supra quaten⁹ p̄nunciatis. de/
cernatis z declaratis. p̄asserito libello tanq̄
obsuro. incerto. z inepto. p̄ parte p̄dicti. A
nō fuisse nec esse r̄ndendum. Ipsumq̄ libel-
lum p̄ntensum r̄nciendū z repellendū. ac p̄-
dictum reū a vestra instātia iudicij absoluē-
dum r̄nciatis z absoluat. Ipsum actorē
sibi in exp̄nsis p̄terea factis condemnādo
saluo iure addendi zc. Q̄ causa petēdi i p̄-
sonali actione est exp̄m̄da patet de libelli
obla. c. vlt. Et in reali est res exp̄m̄da z p̄-
p̄finia specificāda. vt de libel. ob. c. ij. vt sup̄
dictum est Et sciendū q̄ cautū est sic pete-
re. vnde nō debet petere reus q̄ actor decla-
ret libellum obsurū. vel ineptū emēdet. q̄a
sic instrueret ip̄m actorē. sed petat vt supra.
Et tūc postea p̄m formam h̄mōi petitiōn̄.
habet interloqui iudex. vt no. de libel. obla.
ca. vlt. z in spe. de libel. p̄cep. §. sequit̄ vide-
re. §. Item p̄cepto. z. §. ad hui⁹. §. caut⁹ etiā
Et qualiter vlt̄ ex q̄b⁹ causis impugnari pos-
sit libell⁹. ponit Guil. in spe. de li. p̄cep. §. iij.
Uel si reus vult declinare forz iudicis. vt
quia est laic⁹. z est causa p̄phana z coram ec-
clesiastico iudice p̄uenit. potest sic excipere p̄-
curator noīe p̄curatorio. talis scz rei p̄ponit
z dicit excipiēdo q̄ cū causa in p̄tensio li. p̄e-
dicto reo p̄ parte actoris. Coram vob̄ ho-
norabili dño offi. vel iudi. zc. oblata p̄posita
causa sit civilis z p̄phana. ip̄scq̄ reus laicus
existat z paratus coram suo laico iudice se-
culari respōdere. cui⁹ forum actor seq̄ debz
Idcirco libello predicto z supra causa hu-
iusmodi p̄tensa corā vobis r̄ndere nō tenet
sed ad iudicem suū fori secularis. videlicet
talem. est remittēdus. Quare petit per vos
p̄nunciari decerni z declarari p̄dictum reū
ad r̄ndendum li. p̄asserito. vel alias sup̄ cau-
sa p̄dicta litigandū corā vobis nō teneri. sz
ip̄m ad p̄dictum suū iudicē cōpetentē secu-
larem remittendū fore z remittat⁹ p̄demnā

do sibi actorem in exp̄nsis. zc. Ista ecce-
ptio p̄batur p̄ ca. nouit. de iudi. z. c. cum sit
de fo. compe. z. c. licet z. c. ex parte. eodem ti.
Si ergo in termino dato ad deliberandū
reus opponit exceptionē dilatoriā aliquam
de p̄missis. vel aliam. actor vel eius procura-
tor petat eius copiā sibi decerni p̄ iudicem z
terminū cōpetentē ad replicandū assignari
q̄d habet facere iudex. Et hec scribunt p̄ ta-
bellionē sub hac forma

Forma actū in actib⁹ signandorum

Termino p̄dicto adueniente videlicet ta-
li die cōparuit coram p̄dicto dño iudice se-
denti pro tribunali ad ius reddendum. tal⁹
reus vel talis eius p̄curator z exceptiones i
scriptis obtulit. quaz tenor inferius cōtine-
tur petens istas admitti. Talis vero actor
vel ip̄s⁹ procurator cōparuit ex aduerso. et
earundē exceptionū copiā sibi decerni et
dari petiuit. ac terminū competentem ad re-
plicandū z dicendū p̄tra exceptiones huius
modi sibi cōpetierit contra eas ei assignari.
Lui iudex p̄refatus copiā petita decreuit
z tales die ad replicandū z dicendū contra
exceptiones huiusmodi si voluerit p̄ termi-
no peremptorio sibi assignauit

Coram ordinario scribere solet tabellio
breuiter in fine exceptōis isto mō. Exhibitis
his exceptionib⁹ p̄ talē reū vel et⁹ p̄curatorē
in presentia talis actoris vel sui procurato-
ris. Anno tali. die tali respondebit vel p̄tra
eas replicabitur p̄ parte actoris tali die. quē
terminum de vtriusq̄ cōsensu ad hoc duxi-
mus p̄figendū. Actor ergo in termino sibi
ad dicendū p̄tra exceptōes statuto potest re-
plicando exceptionē elidere. videlicet ecce-
ptionis replicatōe. id est resolutōne illo mō
Cōtra exceptōes p̄tensas z oppositas. p̄ p̄-
te talis rei zc.

Forma replicationis cōtra exceptiōem
recusationis iudicis.

Corā vob̄ honorabili dño iudice vos ex
tali causa vt suspectū recusando p̄ponit p̄cu-
rator p̄curatorio noīe talis actoris. z dicit
replicando q̄ exceptiōes h̄mōi fr̄uoloz fru-
stratorie nō sunt admittēde. nec ip̄e re⁹ vos
z vestrā p̄sonaz poterit taliter recusare. Cū
z si p̄dict⁹ actor sit p̄sanguine⁹ vester. tamen
quia etiā ip̄e re⁹ est p̄sanguine⁹ vester. idcir-
co par affectionis causa suspitionem tollit.
Uel sic. Licet ip̄e actor vester dicat amicus
qz tū si aliqua inter vos z eum est amicitia

Dilatoria solutio

Ista est leuis et modica. et talis non est propter quam merito debeat ut suspectus recusari. cum non omnis amicitia sufficiens sit causa ad iudicem recusandum. Quare predictus petit procurator qui tenus passertis exceptio non obstantibus pronuncietis decernatis et declaretis si predicti actoris fuisse et esse respondendum et in causa huiusmodi procedendum ad ulteriora. Ipsumque reum ad hoc cogendum fore atque cogatis. et eius predicto actori in expensis legitime condemnatis.

Hec replicatio colligitur ex nota. in. ca. accedens. ut licet non potest. et ex nota. in. c. postremo. de appel. in glo. §. sed usque ad quem quidam etc. de offi. delega. insinuante. glo. 1.

Contra exceptionem declinatoriam fori potest actor sic replicare

Replicatio contra exceptiones prentas talis rei procurator procuratorio nomine talis actoris proponit et dicit. quod exceptiones huiusmodi prentas non procedunt nec sunt admittende. sed tanquam frustratorie et friuole repellende. Nam licet dicitur sit laicus et causa spiritualis. locum in domicilio rei est de vestra iurisdictione temporalis. Uel sic de consuetudine in iurisdictione temporalis. Uel sic de consuetudine in iurisdictione temporalis et cognitio in hac parte. Uel sic. Ipse tamen secularis iudex rei est sepius super hoc pro parte actoris instanter et humiliter requisitus. quod in ipsi actori iusticiam ministrare neglexit vel recusauit etc. Quare petit ut supra dixi in prima replicatio. Ista replicatio fundatur super. c. licet. de fo. coope. et c. si duobus. de appel. cum similibus. Et post istam replicationis oblationem aliquando reus petit copiam et terminum ad duplicandum. Uel si renunciet duplicationi et petit interlocutoriam. totum debet scribi per tabellionem in actis. Et potest colligi forma scribendi ex precedentibus. Que autem sit replicatio et quomodo debeat esse talis quod afficiat tollat seu elidat vel viciet ipsam exceptionem sicut exceptio actionem vel actum viciat cui opponitur. plene nota per Jo. an. in. c. a nobis. de excep. et in. c. vlt. et de or. cog. Et dicitur quod replicatio est allegatio actoris per quam resoluitur exceptio. insti. de repli. in pn. Uel latius sumendo omittat verbum actoris. Unum replicatio est etiam exceptio. Et dicitur quasi exceptio exclusio. ff. e. l. penult. Et tantum de exceptionibus dilatoriis iudicij etc.

Exceptio dilatoria solutionis

Edilatorijs solutionis que debent ante litteras potest. pro

ni. et si de ea constet videlicet quod differenda est solutio. tunc impedit processum et inducie duplicabuntur. quia perijt plus tempore. de pl. per. c. vnico. Si non constat probabitur post litteras potest. p. Inno. et alios in. c. pastoralis. de excep. Et in spe. de excep. §. nunc videndum restat in pn. Et forma postea videbis. Est etiam exceptio anormalis. ut est exceptio excommunicationis in vim dilatorie opposita. Et dicitur anormalis quasi sine regula. quia non sequitur normam aliarum exceptionum. quia in qualibet parte litterarum et post litteras potest. vel etiam ante sententiam potest opponi. ut in clem. vnica. de excep. et c. pia. eo. ti. li. vi. Si tamen reus omittat eam opponere maliciose et dolose ut actor fatigetur. talis condemnabitur actori in expensis. ut in. c. exceptionem. de excep. Et potest eadem exceptio bis opponi. sed ultra duas vices non opponitur. ut in. c. pia. eo. ti. li. sexto. Potest ergo sic opponi et formari talis exceptio

Procurator talis rei proponit excipiendo et dicit quod vos dominus iudex ad instantiam talis actoris in causa quam mouet seu mouere intendit predicto reo coram vobis procedere non potest nec eum ad agendum seu causam inceptam processu quendam debetis admittere seu audire. nec ipse potest in iudicio stare tanquam actor. pro eo quod per tale iudicem ordinari vel delegatum. vel auctoritate talis canonis est maioris excommunicationis sententia innodata. Quare petit predictus procurator per vos pronunciarum. decerni et declarari predictum excommunicatum repellendum esse ab agendo quem et repellatis. Et in ista exceptione excommunicationis debet exprimi nomen excommunicatoris. et species excommunicationis debet exprimi. alias non est admittenda. Et talis debet probari infra octo dies apertissimis documentis. Alioquin debet excipies condemnari in expensis. quod frequenter maliciose. conuenit opponi. ut in. c. pia. de excep. li. vi. vbi de ista exceptione plene. Et quod tam ille quam alie exceptiones consueuerunt maliciose opponi ad litem protractionem.

Unde iudex potest cogere excipientem ut prester iuramentum de malicia quod eas maliciose non opponat. de quo in spe. de excep. §. ij. §. Potest etiam iudex. Nam hoc iuramentum de malicia potest in quacumque parte litem erigere iudex quando sibi videbit expedire. ut dicitur in ra. calum. c. ij. vlt. rns. li. sexto. Et contra aduocatos maliciose exceptiones tales per reos committentes. vide in spe. de excep. §. vlt. §. Itē

Exceptio peremptoria

nota fm Uber. circa finem. Cōtra p̄dictas vero exceptionē excōmunicatōnis potest replicare actor isto modo

Qualiter actor replicare debet cōtra exceptionem anormalam

Lozam vobis honorabili dño iudice talis procurator talis actoris p̄tra exceptiōez p̄ parte talis rei sibi oppositā replicādo ponit. 7 dicit q̄ p̄dicta exceptio in facto nō est vera nec admittenda. q̄ licet p̄dictus actor alias p̄ talē iudicē fuerat excōmunicat⁹. ipse tamē ab eadē sentētia est p̄ ipm iudicem absoluitus. Ad qd̄ p̄bandū litteras absolutio nis p̄ducit. 7 petit p̄ vos p̄nunciari p̄dicta exceptione nō obstante esse in causa p̄cedendum 7 p̄cedi videndū ad vltiora. Uel potest sic replicare

Lozam vobis 7c. vsq; ibi. Et dicit q̄ p̄ asserta exceptio nō procedit. sed friuola est 7 frustratoria. nec eius p̄textu debet actor ab agendo excludi cū ipa excōmunicatōis sentētia p̄fesa quā allegat nulla sit 7 irrita ipō iure. p̄ eo q̄ intolerabile cōtinet errorem. vel pro eo quia ante sniam eandē assertam ipse actor ab ea 7 p̄dicto iudice eam p̄ferente ex causa legitima appellauit. vel quia ipsa sentētia est p̄ nō suuz iudicē lata. Iste exceptiōes probant de arbitris. c. innocuit. d̄ sen. excō. p̄ tuas. de p̄suc. ad nostram. cū si. d̄ iud. at si clerici. cum si. te cōcord.

Forma duplican. actoris

Reus aut̄ potest sic duplicare. dicēdo cōtra replicationē Pro p̄te talis actoris cōtra exceptionē talis rei oblatā 7c. proponit p̄curator ips⁹ rei duplicando. Et dicit q̄ ipa replicatio p̄fesa est inutilis 7 inualida. nec exceptionē ips⁹ rei verā 7 legitimā inficere potuit 7 viciare. cum ille a quo actor se absolutum asserit absolutiōis tpe minime habuit absoluēdi potestates. Quare petit p̄curator ips⁹ rei p̄dictis suis exceptiōib; inherēdo p̄ vos p̄nunciari 7 fieri. put in ipis exceptiōib; ē petitū. 7 actorē sibi in expēsis p̄dēnari. p̄positis sic exceptiōib;. replicatiōib;. duplicatiōib;. 7 aliqñ triplicatiōib;. quadruplicatiōib; renūciatis. petāt interloqui sup̄ exceptiōe vel replicatione sua. iudex p̄ suā interlocutoriā p̄nunciabit sup̄ exceptiōe an obstet vel nō. vel si sup̄ ea inducte sint p̄batōes. an sit p̄bata vel nō. Quia tales exceptiōes dicunt emergētes. 7 sup̄ illis est p̄nuncianduz.

licet sup̄ incidenti nō sit necesse p̄nunciare. De quo plene de ord. cog. c. j. Et an sit p̄nunciandū sup̄ exceptiōe rei vel replicatiōe actoris. no. plene in. c. a nobis. de except. p̄ doct. Quia si exceptio est emergēs tūc q̄ntūcūq; sequat replicatio. duplicatio. triplicatiō 7c. satis erit sup̄ exceptiōe p̄nunciari. vt ibi nota. Est etiam vt dixi exceptio mixta. vt si re⁹ dicit se debitiū petitiū p̄misisse sub cōditiōe. s. si Tit⁹ ascēderit capitolium. Ista vocat̄ mixta ideo quia dubiū est an sit dilatoria an p̄emptoria. Nā si extabit p̄ditio erit dilatoria si nūq; extabit p̄ditio p̄emptoria. qñ ergo sit opponenda ante litis contestata. vel post. tangit Huil. in spe. de except. §. j. in fine.

De exceptionibus peremptorijs

Exceptiōes aut̄ p̄emptorie añ lit. p̄test. regulariter locū nō habēt s; post. Excipiūtur tres casus. videlicet qñ excipit de re in. trās acta. vel finita. Iste tres p̄empt. sunt p̄uilegiatē q̄ añ lit. p̄testa. opponi p̄nt. 7 ipam lit. p̄testa. impediūt. vt in. c. j. de lit. p̄testa. li. vj. sic habēt naturā p̄iudicialiū qz p̄cessui p̄iudicant. Et quō q̄ttuor modis d; p̄ditio vlt̄ exceptio p̄iudicialis. no. de or. cog. c. tuā. ibi de h; p̄ Den. insti. de acti. Et in spe. de acti. 7 petit. §. p̄iudiciales. 7 in. c. exceptiōis. de lit. p̄test. li. vj. Aduertendū ē q̄ sunt exceptiōes p̄emptorie que p̄poni p̄nt 7 p̄bati añ lit. p̄testa. 7 post vsq; ad p̄clusionē cause. vt sunt p̄dicte tres p̄uilegiatē. Alique tamē sūt que nō possunt añ lit. p̄test. opponi. sic vt lit. p̄testationē impediāt. sed solū post lit. p̄test. vsq; ad sniam seu cōclusionē cause. 7 istud est regulare. Item sunt alique que etiā post sententiā possunt opponi 7 p̄bati etiam si a sententiā nō fuerit appellatū. sicut est exceptiō compensatiōis. de quo de or. cog. ca. vlti. d̄ fide instru. cum Jo. Et in spe. de appella. §. penul. §. sed nūquid in causa. Un̄ exceptiōnum p̄empt. alique sunt que nō stant p̄ se. s; stant inquantū cōcernunt p̄ncipales actiones. vt exceptio pacti de non agendo. 7 con similes que nō opponūtur p̄ sententiā. nisi in causa appellatiōis. quia vis seu effectus illarum tollitur p̄ sententiā. Alie sunt que stant p̄ se sic q̄ de sui natura nō p̄cernūt p̄ncipales actiones. 7 sic vis istaz nō tollitur p̄ sententiā. sic exceptio compensatiōis. Et ideo opponunt etiam post sniam. de quo tamen dicendū vt no. de or. cog. c. vl. Et cas⁹ in quib; opponit̄ exceptio p̄emptoria post

Exceptio prejudicialis

sententiā ponit Buil. in spe. de excep. §. di/cto. §. Post sniam aut. z sequenti. Et Disti. in sum. c. ti. §. z qñ. §. in casibz nō. de sen. z re iudi. sub rubri. de re iudicata. §. quāta. §. nec exceptōe pempro. Itē quō aliq pemprozia/ rum dicunt ppe exceptōes. aliq defensiōes. Exceptōes vocant q ipō iure tollūt obliga/ tionē naturālē. ciuilē nō. s. istā ope exceptio nis elidūt. Un meli⁹ exceptōes elisorie q pempr. vocarent. qz nō perimūt actionē. s. elidūt. vt exceptōz pacti de nō petendo in p petuū z iusturandū. z similes defensiones que ipō iure tollūt z perimūt omnē actiōez. vt solutio. acceptilatio. de quo in spe. de excep. in pn. iste licet defendat reū. nō tamen excludūt vel elidūt actiōem cū nulla sit actiō quā sublata. Aliq tñ vt Francisc. pcel. vo lunt dicere q differētia vboz hmoi respici at solū vsū z modū duplicē alloquendū q rei vtunt. dicēdo. excipiēdo ppono. vel ad iuris mei defensionē ppono. Vel vt dic ipse defensio potest dici q reū psonalit defen/ dat. exceptio q realiter elidit. de q p Jo. an. in dicto. c. exceptōis. de lit. ptest. li. vi. in no/ nella Si ergo reo deficiūt dilatorie si habz aliquam de pempro. pziuelegiatis lit. ptest. impediētibz. potest se ad illam pvertere et opponere eam añ lit. ptesta. Et erit tunc for ma exceptiōis ista

Forma exceptionis prejudicialis.

Coram vobis honorabili viro dño offi/ ciali vel iudice zc. procurator noīe procura/ torio talis rei pponit z dicit excipiēdo q illa vice inter predictū reū z actorē prefatum coram tali iudice ipi⁹ rei cōpetenti. de z sup/ pretensio debito p ipsum actorē ab eodē reo etiā ex eadē causa. etiā petita vel dez sup rei/ pretensio ipi⁹ actorz libello petita quā actor ad se generaliter vel ex causa tali tūc etiam asseruit ptenere extitit litigatum. z ipse actor ab eodē iudice p trariā sniam diffinitiuam reportauit p quā re ipse ab e impetitiōe fuit absolutus. que snia appellatione nō suspēsa in rem transiit iudicatam. Vel sic

Coram vobis zc. vsqz ibi. extitit litigatū. Et tandē pres ipse spōte z libere sup hmoi questione z lite transierūt. sic q ipa causa p transactiōem sopita est z extincta. Un ipse actor nunc sopitā eo modo questionē resu/ scitare z refricare psumens sup hoc obstāte sibi re iudicata vel transactiōe pdicta au/ diend⁹ nō existit. Quare pdictus pcurator

rei petit p vos p nunciari decerni z declara/ ri p prefatū actorē sup petitione sua z cau/ sa hmoi nō esse vltius audiendum. nec ad/ agendū fore admittendū p dicto reo in expē/ sis legitimis cōdemnetis. Ita debet petere quādo iste exceptiones opponunt añ lit. con/ testa. Et tūc etiam fm istā petitiōis formaz hz iudicis pñciatio fieri. vt no. in. c. j. d. lit. ptest. li. vi. Prop⁹ qd esset tunc exceptōes ta/ les differri post lit. ptest. qz tunc absoluerēt re sup pncipali. vt ibi no. de q in spe. de ex/ cep. §. dicto i vl. carta. Ad hānt vt obstet exceptio rei iudicate plura hnt pcurrere. vi/ delicer q idē sit corp⁹ seu qntitas. idē mod⁹ petendi. eadē p ditiō psonaz. Et q re posse/ dit tpe snie rem petita ab eo. vt no. in. c. pñl. de excep. z in alle. c. j. de lit. ptest. Itē ad va/ liditātē z efficacitā exceptiōis transactiōis re/ quiritur q trāfactio tenuerit. Unde potest actor ptra p dicitas exceptiōes replicare. sic/ dicendo. Procurator talis actoris replicā/ do ptra ptenas exceptōes tal rei pponit z/ dic. q licet alias int ptes sup eadē re vel co/ dem debito fuerit corā tali litigatuz. z snia/ lata diffinitiuā nec p appellationē suspēsa. Quia tñ ille corā q ptes litigabāt nullā ha/ buit iurisdictionē. q snia diffinitiuā q p euz/ lata fuit est nulla. Ex tali causa actor tūc vl/ rem vel debitū petebat. ex alia cā vl agendū/ mod⁹ ē variat. qz tūc ad h agebat. nūc agit ad illud zc. Ul trāfactio ppassa dolose est/ inita z nulla ex tali cā zc. De qbz replicatiōi/ bus no. in alle. c. j. de excep. li. vi. z in spec. de/ excep. §. dicto. §. h quoqz notandū. An iste/ exceptiōes pziuelegiate opponi possint p ter/ minū dilatoriāz. late tractat Jo. an. i addi. spe. de dila. §. j. Et sibi placet q sic p ratios/ quas ibi ad h adducit. Si nō nec p dicitē/ exceptōes pempr. reo cōpetūt. s. hz aliquaz/ actiōem ptra actorē pōt eum corā eodē iudi/ ce reconuenire. siue in dex sit ordinari⁹. siue/ delegat⁹. de mut. pet. c. j. d. rescrip. dispendia/ li. vi. Offerat grē tūc actori libellū recōuē/ tionālē añ lit. ptest. qz recōuētiō hz fieri ante/ lit. ptest. postea nō hz locū recōuētiō. s. post/ lit. ptest. nisi pmissa añ lit. ptest. ptestatiōe d/ recōuētiōe faciēda q fiat p lit. ptest. in cōri/ nenti fm cōem opinionē doctorz. licz Ber. z In. videant dicere eā fieri posse etiā post/ lit. ptest. z ante cōclusionem cause. que opi/ nio cōmuniter reprobat. vt notatur i alle/ ga. c. j. de mut. peti. Quia recōuētiō vt dic

Inchoatio iudicij

Jo. de lig. est sibi respectuū p̄cernēs p̄uē/
tionē. ⁊ respectiua sunt simul tpe Etia p̄bat
H ordo rubricaz. ⁊c. Et tunc oblato libello
recōuentionali h̄mōi cause sic iure p̄uētiōis
⁊ recōuentionis illa a te vicissim. s. mutuis vi
cibz tractāde sunt ⁊ simul vna sn̄a termian
de. de or. cog. c. ij. ⁊. nos aut. ⁊ in. c. j. iā alle.
ita q̄ lit. p̄test. sup libello actorz p̄ reū Actor
etiā statim p̄testabit litē sup libello rei. Et p̄
mo iurabit sup p̄uētiōe. sc̄do iurabit sup re
cōuentionē. ⁊ sic de alijs termis ⁊ actibz i cau
sis h̄mōi obf̄uādis ⁊ fiendis. vt ibi no. Si
tū iudex alit̄ q̄ p̄ recōuentionē essz iudex cir
ca obseruationē tal' vicissitudinis sibi latior
est habena. de q̄ p̄ Jo. an. in addi. spe. d̄ recō
uentionē. §. videndū. Si at̄ re^o neglexerit ac
torē recōuenire añ lit. p̄testa. v̄l in p̄tineri p̄
lit. p̄test. p̄testatione p̄us facta. vt dictuz est
tūc si causa pendet corā delegato ⁊ re^o vult
actori mouere actionē. q̄ h̄ nō p̄t via recō
uentionis. oportet eū rescriptū ad eundē iu
dicē impetrare. vt in dicto. c. dispēdia. §. re^o
q̄z. S3 si causa est corā ordinario. tūc re^o p̄t
actorē corā eo recōuenire q̄ncūq̄ ē ordina
rius pris vt in q̄s3 tūc cessabit vicissitudo
p̄cessus. q̄ q̄libz lis tūc currit i arte sua. In
certis tamē casibz non admittit̄ recōuentionē.
vt si actor cōuenit reū possessorie. s. interdi
cto vñ vi. nō poterit actor p̄ reū recōueniri.
nisi de alia spoliatiōe. vt in. ca. v̄l. de or. cog.
Et ibi etiā de spoliatiōe in modū exceptiōis
opposita. ⁊ in. c. ij. de or. cog. ⁊ in. c. frequens.
de resti. spo. li. vj. Hoc v̄z actorē inuito. s3
eo p̄sentiente p̄cedit recōuentionē. vt de resti.
spo. c. j. Et casus in q̄bz locū nō habet recō
uentionē. no. de arbi. cū dilectz. ⁊ in glo. sup ca
An aut̄ actor debeat habere inducias deli
beratorias sup libello rei cōuentionali. no
taf̄ de mut. p̄f. ca. j. Et d̄z q̄ sic si voluerit.
Unde maliciosi aduocati reoz adueniente
termino quo debēt respōdere libello actorz
si deficiūt eis exceptiōes ad p̄telandū ⁊ dif
ferendū lit. p̄test. porrigunt libellū recōuen
tionalem. vt sic nō respōdeat libello actoris
donec actor eoz libello se paratū offerat re
spondere. et sic si actor velit statim respōde
re renunciando deliberatorijs p̄dicta mali
cia nō iuuabit

Sequit̄ secūda ps p̄cessus iudiciarij.

Expedito isto mo

do p̄ma pte p̄ncipali p̄cessus seu

ordinis iudiciarij. veniam^o nūc ad secūda^z
p̄te videlicet ad inchoationē iudicij seu litz.
que habet fieri p̄ lit. p̄testa. cū ip̄a sit iudicij
seu litis fundamentū. de lit. p̄testa. c. vnico.
Si ergo reo deficiūt exceptiōes dilatorie v̄l
peremporie p̄uilegiatē. nec potest nec vult
actorē recōuenire. debet in termino statuto
libello respōdere. ⁊ ad hoc vt lit. p̄test. debi
te fiat. actor vel ei^o p̄curator habet p̄ponere
p̄tenta in libello suo. Et iudex eis p̄positis
vel etiā ip̄e actor d̄z interrogare reū. vtrum
p̄posita in libello credat esse vera ⁊ petita fie
ri debere. ⁊ sic reo respōdente fit lit. p̄testat.
Et hoc est q̄d ter. in. c. vnico. de lit. p̄test. d̄
cit q̄ p̄ petitionē in iure p̄positā ⁊ r̄n̄sionem
secutā fit lit. p̄test. Unde nō sufficit libellū
esse oblatū ⁊ r̄n̄sionem p̄ reū factam ad hoc
vt inducta sit lit. p̄test. q̄ libellus nō loquit̄
p̄. l. vnicam. L. de lit. p̄testa. Requirit̄ ergo
q̄ actor cōtenta in libello suo p̄ponat. si tamē
inuenitur in actis oblatus libell^o. ⁊ scriptu
ra sufficiens ⁊ respōsio p̄sumit̄ p̄positionem
⁊ interrogationē interuenisse. vt no. in alle.
c. vnico. de lit. p̄testa. Et q̄ interueniat pro
positio ⁊ interrogatio raro seruat̄ i practica
de quo etiā in spe. de lit. p̄test. §. j. v̄. sic igitur
in lit. p̄test. p̄cedatur. Et est litis cōtestatio
fundamentū iudicij p̄ petitionē in iure p̄po
sitam ⁊ cōgruam respōsionē secutā animo
lit. p̄testa. factā. Quo omisso si in figura iu
dicij procedat. veran̄ in anibz laboribus et
sumptibz litigantes. Et istam diffinitionē
que est Ostien. ip̄e p̄ singula membra decla
rat. Et ponit post eum Johan. an. in. c. vni
co. de lit. cōtesta. Et fit cōmuniter per reuz
sub ista forma

Talis p̄curator A. rei r̄ndendo p̄tensio
libello actoris narrata put narranē negat
esse vera. ⁊ dicit̄ petita in ip̄o fieri nō debe
re aīo lit. cōtestandi. Et tūc scribet tabellio
lit. p̄testa. esse factā hoc modo. Anno t̄li. die
tali ⁊c. Coraz d̄no decano iudice p̄dicto eo
sedente p̄ tribunali cōparuit talis actor v̄l
talis eius p̄curator. ⁊ causam ac petitionē
suā in ip̄i^o libello cōtentā verbo proposuit.
p̄dictusq̄ d̄ns iudex vel actor seu ip̄i^o p̄cu
rator talē reum vel talē eius procuratorem
super sic p̄positis ac petitis an ea crederz
fore vera. ⁊ petita fieri debere interrogauit.
Qui ad interrogationē h̄mōi respondens
narrata ⁊ p̄posita eo modo negauit eē ve
ra. ⁊ dicit̄ petita fieri nō debere aīo lit. p̄test.

Juramentū calumnie

Uel sic rñsionem suā fecit z i scriptis obru-
lit in hec vba Talis pcurator zc. Litisqz
pstatōe sic facta. iudex ipis ptribz vlt pcura-
toribz ptiū ad pstandū z p̄stari videndū hu-
iusmodi calūnie iuramētū die talēp termio
assignauit Tabellio ordinarij sic solz scri-
bere. Talis re^o vel ei^o pcurator respōdēdo
libello actorz negauit narrata i ipō put nar-
rantē esse vera. Et dixit animo lit. p̄test. peti-
ta fieri nō debere. Et iurabit de calūnia ta-
li die zc. Per istā rei rñsionem respondēt
ad narrata z ad petita in libello. z exprimat
anim^o. s. q̄ aīo lit. p̄test. zc. vt patet in forma.
Si tñ sit rñsio ad solā narrationē vel etiaz
ad solā causaz ex qua petif. dicit Pe. z Alb.
z Osti. z Jo. an. q̄ facta est lit. p̄test. qz p ne-
gationē cause sequit negatio effect^o. z nega-
tis narratis negat p̄clusio que sequit ex nar-
ratis. Quā nō sit necessaria declaratio vlt
expressio animi. videlicet q̄ dicat re^o animo
lit. p̄test. est decisum in rota. vt patet in con-
clusionē. xvij. q̄ incipit. Itē si ps rea. Et de
terminat Buil. in spe. de lit. p̄test. §. nūc di-
camus. §. qd si pponit. qz p̄sumit anim^o ex
quo vba sunt apta. Uñ si re^o diceret aliq̄ v-
ba apta ad lit. p̄test. nō tamē veller p ea lites
p̄testari. s. diceret ea ad iudicē intētionē de-
beret de h̄ p̄stari. de quo de fo. cō. si cleric^o
Et in alle. c. vnico. de lit. p̄test. Et p̄dictā
rñsionem formaliter z cōmuniter fit lit. p̄te-
sta. An autē p rñsionē iuris si dicat re^o. no-
lo vel volo litigare. vel p̄tendendū putovlt
nō credo me debere. s. si debeo parat^o sum
soluere. vel dicit ad actorē tu mentiris p gu-
lam. vel respondet de crudelitate. zc. an lis
sit p̄ p̄testa. no. in. c. vnico. de lit. p̄test. et in
spe. e. ti. §. j. Et si re^o p̄fiteat si libell^o p̄cessit p
talem cōfessionē est facta lit. p̄test. de quo d̄
elec. dudū. ij. Et dixi alias circa materiā li-
belloy. qd tamē quidā legiste impugnat. d̄
quo plene p Jo. an. in addi. spe. de lit. p̄test.
§. j. sup. v. qd si reus dicat. Et qz vt dictū est
supra facta lit. p̄test. iudex assignet terminū
p̄tribz ad iurandū de calumnia. qz id ex ordi-
ne statim succedit. cū in ipso litis exordio sit
p̄standū. de calumnie iuramēto. c. j. Ex ex-
ponit ibi post p̄mum litis exordii. s. imme-
diate post lit. p̄testa. vt eo. ti. cū causam. Si
tamē nō fuerit iuratū in exordio poterit po-
stea in quacūqz pte litis p̄stari. vt eo. ti. ca. j.
li. vj. Etia si in tota causa omīssum fuerit ta-
cite. p hoc p̄cessus nō viciatur. vt ibi i scdo

respōso. Et quādo d̄ p̄stari iuramentū de
calumnia. debet intelligi scz vitanda. sic di-
citur. habeat vnusqzqz vtorē suā p̄p̄iam p̄p̄e
fornicationē. s. vitandā nō cōmittendā. xxx.
dis. vey. Et est calumnia qū q̄s sciēter iuste
agit vel resistit. vt in. l. j. ff. ad turpillia. §. ca-
lumnia. iij. q. iij. §. notandū. Et habet h̄ iur-
amentū h̄nc ca. que ponit Bern. de iura-
mē. calum. c. j. z in. iij. glo. Et de h̄ ponit eti-
am ibi p̄sus. Iudex q̄ faciat iurare actorē p̄
mo vel ei^o pcuratorē habentē tñ ad h̄ māda-
tum speciale sub hac forma

Forma iuramēti de calumnia

Tu iurabis vel iuras q̄ calumniose non
petis. s. qz credis z estimas te iuste petere.

Uel fm alios dic. Tu iurabis te litē istā
animo calumniādi nō mouisse nec mouere
nec motuz. Item q̄ veritatē sup bis de q̄bz
interrogaberis respōdebis. z eā nō negabis
Itē q̄ nō vteris sciēter falsa p̄batiōe. Item
q̄ nō corrupisti nec corrupes iudicē vel ta-
bellionē. nec dedisti nec dabis. nec promisi-
sti nec p̄mittes aliquid p te vel interpositaz
p̄sonā p hac causa vt sniā p te ferat. nisi illis
p̄sonis q̄bz iura dare p̄mittit. Item q̄ dila-
tionem nō petes gratia litis differende. Et
p̄cludēdo dicat iudex. Et ita iuras q̄ sicut
ego dixi vey esse. z ita seruabis sic te de ad-
iuuet z hec sancta dei euāgelia. Consultuit
tñ Buil. in spe. eo. ti. §. nūc dicam^o. in p̄n. q̄
vltimū puta de dilatione ad euitationē per
iurij multoz euitet z omittat Deinde iudex
uertendo se ad reū vel eius pcuratorē di-
cat sibi. Et tu iurabis q̄ putas te petitioni
actorz iuste p̄tradicare. z ita vey esse. z te ob-
seruaturz in defendēdo sicut iste iurauit in
agendo. sic te de adiuuet zc. In cōmunibz
aut iudicijz vbi vterqz gerit p̄sonā vtriusqz
scz actoris z rei. vt de p̄ba. ex lris. vterqz p̄e-
stet iuramentū actoris z rei. p̄tes tamen vel
pcuratores eoz se breuiter expediendo di-
cant z quilibet eoz. Ego iuro iuramētū de
calumnia cū omnibz ca. z clausulis suis. sic
me deus adiuuet. zc. omīssa expressio ca-
pituloy. z iurat pcuratores in aīas dñozuz
suoz z nō p̄p̄ias. S. qz pcurator calumni-
ari potest sicut dñs. vñ pcurator etiā in ani-
mam p̄p̄iā iurare tenet. de iura. calum. c. ij.
p̄mo rñso. li. vj. Uñ dñs nō incurrit piuriū
ex facto pcuratoris. nisi ipse dñs sit in culpa
de quo. in. c. vlt. de iure iurā. li. vj. z in cle. j.
de p̄cu. in vlt. glo. Et iuramentum istud de

Positiões et articuli

calumnia est inuentū vt veritas eliciat Itē vt timore iuramēti litigantiū temeritas cōpescat. Itē vt iuramēti timore iurās immemor sue salutis quo ad alia ca. nō efficiat. Et ita no. de iura. calum. c. ceter. in glo. ij. et super ea. Et aduertendū q̄ habem⁹ quattuor genera iuramētoꝝ que p̄stant a p̄tib⁹ in iudicio. Juramentū de malicia. qd̄ potest de ferre iudex p̄i quādocūq̄ sibi videbit expe dire. vt etiā tactū est supra circa exceptiões Itē iuramentū de calūnia. et istud p̄stari debet statim post lit. p̄test. vt dictū est supra. et p̄stat hodie tam in sp̄ialib⁹ q̄ in ciuilib⁹. vt de iuramēto calum. c. j. Rūso. ij. li. vj. Ac etiā in criminalib⁹. de quo tñ sunt opiniões vt no. eo. ti. c. j. in glo. antepenul. Item iuramentū de veritate dicēda qd̄ in sp̄ialib⁹ p̄stat. Itē iuramentū decisoriu. qd̄ defert iudex actori in supplementū p̄bationam. vlt̄ reo ad suā innocentia ostendendā. vel etiā pars parti. iuxta formā. c. vlt̄. de iureiuran. Formam autē iuramēti qd̄ iuramentū p̄stat a iudeo. ponit Buil. in spec. e. ti. §. restat p̄. sed pone iude⁹. Et si aliqua p̄tū recusat p̄stare hoc iuramentū habebit penā. de q̄ in ca. vlt̄. de iura. calum. §. penā. Et tabellio p̄ dicta scribat in actis in hac forma

Die tali. anno quo supra cōparuerūt in iudicio corā dño iudice supradicto. ip̄o i lo co suo p̄sucto p̄ tribunali sedēte talis actor vel talis ip̄s⁹ p̄curator ex vna pte. et tal̄ reus vel ei⁹ p̄curator pte ex altera. Et ibidē ptes hmōi vel eaz p̄curatores. p̄mo actor vel su us p̄curator. deinde re⁹ vel p̄curator ei⁹ calumnie iuramentū cū capitulis et clausulis suis p̄stiterūt. Quo p̄stito p̄dic⁹ dñs iudex scz actori p̄fato vel suo p̄curatori diē talem ad ponendū et articulanduz. ac parti ree ad hoc fieri videndū in causa hmōi p̄ termino assignauit Notarij ordinarioꝝ breuiter sic scribunt Die tali. Anno tali. iurato p̄ partes vel eaz p̄curatores de calumnia articu labitur tali die.

De positionibus et articulis

Termino ḡ p̄dicto adueniēte actor habe bit offerre positiões et articulos et istos vsus longeuus in causis admisit. in cle. sepe. d̄. §. sig. Sunt ergo ab vsu inducte positiones. et postea p̄ ius canonicū approbate. s. a tempe Greg. ix. Quia añ eū de positionib⁹ non ha buim⁹ exp̄ssum ius. s. p̄ ip̄m. vt in. c. dudum de elec. et in. c. vnico de lit. p̄test. Et quō vo

cabuntur aliqui articuli. aliqui positiões. ali quando ca. no. de cau. pos. et p̄ri. cū ec. de te sti. p̄sentium. li. vj. et in cle. sepe. de v. sign. Et fiunt positiões ad faciliōrē litiū expeditiōez p̄pter partiū p̄fessiones. et articuli ad clario rem p̄batiōem. vt dicit text. in cle. sepe. de v. sig. Et positiōis plures dant diffinitiones. quaz aliquas ponit Buil. in spe. de positiō nib⁹. §. j. et alie no. de p̄fess. c. j. li. vj. in glo. j. et sup ea. Et quō dicat positiō. eo qz positiōib⁹ lis ponit velut sup fundamēto. quia eis cō fessatis vlt̄ negat⁹ lis p̄cedit vlt̄er⁹ vlt̄ non p̄ cedit. Itē etiā no. p̄ Jo. an. in nouella

Articul⁹ autē d̄ vt quia artat. id est. arte cōponit et artat ad r̄ndendū. no. in. c. p̄ntiuz pus alle. et sup glo. articulis. Et est nomen diminutiū designās aliqd̄ p̄ticulare a gene re suo p̄ debitas circūstantias decisu. ad hoc de offi. dele. c. sup questionū. de articul no. Jo. an. in addi. spe. de positionib⁹. §. j.

Et dicit ibi Joh. an. in addi. spe. de testi. §. nunc videndū. in p̄n. qz ars articulandi i ter causidicos summū tenet gradū in curia romana. et maxime in beneficialib⁹ deuolutis. Unde cōsultat qz curia intrātes caueant quantūcūqz sint magni iuriste ne suo capite hanc artē in p̄n. sumant. s. antiquis aduoca tis assistant. vel secū habeāt p̄curatores ex pertos. Et ibi Jo. an. circa eundē. §. instat. et pulcrā materiā tractat ibi. Et licet positiō nes et articuli iusto lit̄ seu iudiciū ordine seu loco fiūt. scz post lit. p̄test. et iuramen. calum nie. sup p̄ncipali tñ quādocūqz faciēde sunt p̄bationes fieri p̄nt. de quo in spe. de positiō nib⁹. §. iij. in p̄n. Quia si reus habet p̄ba re exceptionē vel actor replicatiōē suam re diget exceptiões vel replicatiōes i positiões et articulos. Ad formandas igit̄ positiones hac via puenit. Nam formas eas habeat li belluz p̄ oculis. et ex eius tenore sumat et for met positiones et diligēter p̄sideret qd̄ habe at necesse p̄bare et sup omnib⁹ q̄ debet p̄ba re positiones faciat. nec valet positiō nec eti am cōfessio. nisi fiat sup re de qua agitur. de quo in spe. de pos. §. v. §. regulariter autem de quo etiā de cōfess. c. j. et ij. li. vj. In actiōe ḡ reali sicut visum est supra in p̄ma forma li belli. sic ordinet positiões suas actor. Posi tiones et articulos infrascriptos ac p̄tenta et descripta i eis oia et singla dat fac et exhibet

Corā vobis honorabili dño A. iudice. et p̄curator nomie p̄curatorio talis actor⁹

Positiões et articuli

medio suo iuramēto in tali cā rē. Quibz oī-
bus petit sigillatim p talē reū rñderi p iura-
mentū suū sufficientē. z clare p s̄bū creditū
nō credit offerens se ad pbandū negata. ad
supflūā tñ pbatōne se nō astringēs. In pri-
mis ponit z pbare intēdit q anno tali tem-
pore tract. de q̄ infra talē Sempronius i
cāpo tal loci talē fundū cur. p̄sines isra spe-
cificantē habuit ad eū ptinentē. Itē q̄ idem
sempronius anno p̄dicto die z mēse tali fun-
dum hmōi titio actori p̄dicto emēti vēdidit
p̄cio tot librarū denarioz. Itē q̄ ipse titius
p̄ciū p̄expressatū p̄dicto suo vēditōri nume-
rauit realitē z p̄soluit. Uel ponat si nō est fa-
cta solutio q̄ vēditōr de p̄cio fidē habuit zē
vt in forma libelli Itē q̄ sempronius vēditōr
memorat fundū p̄dictū z ei possessionē re-
aliter tradidit titio emptōri aūdicto. Itē q̄
Sevius re. p̄dict. eundē fundū a tali tempe-
detinuit z occupavit detinet z occupat. fru-
ctusq̄ ex eo p̄ueniētes p̄cepit z p̄cipit. z euz
titio actori restituere libez z vacuū dimit-
tere seu assignare cū fructibz p̄ceptis refraga-
tur in piculū aīe sue. Itē q̄ de p̄missis oībz
z singulis fuit z est publica vox z fama. Dat
etiā libellū p̄ pte sua oblatū p̄ positionibz et
articulis. ac p̄ducta ac p̄ducēda in hmōi cā
inquātū faciūt p̄ pte sua z nō vltra. nec non
de notōijs signis z sigillis saluo iure addē
di. minuēdi. supplēdi. declarādi. vt mox est
Et positōes sic sunt formāde. q̄ fundēt intē-
tionē ponētis p̄siderata natura p̄sitate acti-
onis. Si ergo actor agit de dñio rei petite.
habet p̄siderare que necessaria sunt in p̄ba-
tione dominij Et q̄ sunt ista tactū est supra
circa p̄mū libellū. z no. Guil. in spe. de loca-
to. §. nūc aliqua. §. lvi. Si igit agit publici-
ana p̄sideret que sunt necessaria i ea. z sic de
alijs. de q̄ in spe. de posi. §. v. ad fi. Et debēt
fieri positōes de p̄tētis i libello v̄l ad ea pri-
nentibz. Et iudex dz examinare eas an faciāt
ad cām v̄l nō zē. vt postea patebit. vt no. in
c. j. de p̄fes. li. vj. Et debēt dari positōnes p̄
iuramentū. z q̄ dat p̄trarias incurrit p̄iuri-
um. de q̄ de iure iu. c. vl. li. vj.

Tabellio sic scribit.

Anno tali. die tali. tal actor v̄l ei. p̄cura-
tor cōparuit corā iudice p̄dicto. ac positio-
nes z articulos obtulit infrascriptos. q̄bus
p̄ partē aduersam rñderi z eā ad h̄ cōpelli z
cogi postulauit. Ex aduerso p̄dicto dño iu-
dice adhuc sedēte p̄ tribunali talis re. v̄l

talus etus p̄curator corā eo cōparuit. ac po-
sitionū z articuloz p̄dictoz copiam sibi de-
cerni. ac terminū ad dicendū p̄tra eas v̄l re-
spondendū eisdē cōpetentē petiūt assignari.
P̄dict. §. dñs iudex copiam hmōi reo v̄l ei.
p̄curatori fieri decreuit z diē talē ad dicen-
dum p̄ positōes z articulos hmōi v̄l eis rñ-
dendū p̄ termino assignauit

Uel corā ordinario scribit tabellio.

Exhibitis his positōibz z articulis p̄ ta-
lem actorē vel ei. p̄curatorē in p̄ntia tal rei
vel p̄curatoris sui. Anno tali. die tali. eis re-
spōdebūt. vel ipi impugnabūt p̄ ipm reū v̄l
eius p̄curatorē die tali. Et in hmōi assigna-
tione terminoz aliqui nō exp̄m̄t p̄emptorie
quia isti termini p̄emptōrij intelligunt licet
nō exp̄mant. vt no. in. c. pastoralis. d. excep.
Nisi fieret citatio v̄l assignatio ad sniaz au-
diendā. vt suo loco patebit.

Forma positionū z articuloz in actio-
ne personali

Positiones z articulos zē. vt supra i for-
ma p̄cedenti. In p̄mis igit ponit z pbare i-
tēdit q̄ Titius actor p̄dict. p̄fato Sevio reo
mutauit v̄l mutui causa numerauit decē
libras denarioz talis monete. Itē q̄ idem
Sevius debitor hmōi mutuatā sibi pecuniā
p̄dicto titio creditori suo soluere p̄misit i ta-
li termino z loco bona fide. Itē q̄ hmōi de-
bitum ipse Sevius debitor aūdict. suo credi-
tori Titio in p̄expressato termino dudū el-
p̄o soluere neglexit. z hodie m̄strare z d̄ eo
satisfacere indebite contradicit. Item q̄ de
p̄missis omnibz z singulis fuit et est publi-
ca vox z fama Insup dat libellum vt in p̄-
cedenti forma.

In actioe depositi sic recipiant zē.

Positiones zē. In p̄mis ponit z pbare
intēdit q̄ Titius actor p̄fatus penes sevium reum
p̄dictū deposuit decretales. Itē q̄ hmōi de-
positus liber decretaliū scrip̄ fuit in cartis
bedinis seu in p̄gameno. Itē q̄ glo. habuit
ordinariā seu aparatū Bern. p̄positi papiē-
sis. Itē q̄ habuit desup coreū rubeū albus
vel nigrū. Itē q̄ secūndus sexternus sic incipi-
ebatur. Itē q̄ p̄mi quaterni p̄ncipiū fuit ta-
le. Itē q̄ memorat Sevius p̄dictū libz decre-
taliū ex causa depositi ad se recepit. Item
q̄ ipsum libz p̄dicto depositōri idē depōsi-
tari reddere z restituere p̄tradicit. Item q̄
de p̄missis oībz z singulis zē. Et iā insuper
dat libellū in p̄ma forma

Positiões et articuli

In possessorio recuperãde seu interdicto unde vi fiant sic positiones et articuli

Positiones et. vt pus. In p̄mis ponit et pbare intēdit q̄ anno tali. die tali titi⁹ actor p̄dictus talē fundū vel domū cui⁹ p̄ fines i fra describunt possedit. Itē q̄ Seyus p̄dictus p̄dicto anno et die eundē Titū sic in possessione reali et corpali existentē d̄ domo seu fundo hmōi Seij et possessione violēter expulit et eiecit. Itē q̄ domū seu fundū huiusmodi seu ei⁹ possessionē a tpe deiectionis et spoliatiōis p̄dicte detinuit et occupauit. detinetq̄ et occupat. et possessionē eādē cū fructibus inde p̄ceptis et q̄ p̄cipi potuerūt p̄dicto Titio spoliato restituere d̄dicat. Itē q̄ damna p̄pter h̄ p̄dict⁹ sustinuit spoliat⁹ ex tali causa et. et ip̄i⁹ interest spoliatiōez hmōi et deiectionē factā nō fuisse. Itē q̄ fruct⁹ p̄ceptos et q̄ p̄cipi potuerūt a p̄dicto tpe verisimiliter put et p̄cipi annuatim p̄sueuerūt. videlicet tot maldra frumētū talē mēsure. Dana s̄o et interesse ad tot libras denarioz ip̄e spoliat⁹ estimat. vestra tñ iudiciali salua taxatione. Itē de p̄missis oib⁹ et singul⁹ fuit et est publica vox et fama. dat nihilomin⁹ libellum et. Sic fiūt positioes et articuli mēbra tim et distincte. q̄ articulus est p̄s intētionis. vt no. de testi. p̄ntiū. in glo. s̄. articulis. li. vj. Uel si agit p̄tra eū q̄ nō spoliavit. s̄ spoliari mādauit. vel spoliatiōē ratā habuit vel rē spoliatā recepit sciēter a deiectore. sic p̄cipiantur positiones vt pus

Forma p̄tra detentorē mandatorē vel detrahentem

In p̄mis ponit et pbare intēdit p̄curator p̄dict⁹ q̄ tali tpe Tit⁹ rē talē possedit. Itē q̄ talis semp̄roni⁹ eodē tpe. videlicet tali die veniēs eundē titiū possessorē de possessione eiusdē rei expulit violēt et eiecit. Itē q̄ seij⁹ spoliatiōē et deiectionē eandē p̄ eundē semp̄roniū fieri fecit et mādauit. Uel si nō mādauit. s̄ ratū habuit ponat sic. Itē q̄ spoliatiōē et deiectionē hmōi idē semp̄roni⁹ fecit noie et p̄emplatiōē seij rei supradicti. Itē q̄ ip̄e seyus eandē spoliatiōē sic suo nomie et ei⁹ p̄emplatiōē factā gratā et ratam habuit Itē q̄ rem hmōi ip̄e sey⁹ ad se recepit. et eaz a tpe deiectionis et spoliatiōis p̄dicte hucusq̄ detinuit et occupauit. detinetq̄ hodie occupatā. Uel sic qñ puenit rē q̄ sciēter rem recepit a deiectore p̄missio. p̄missis duob⁹ p̄mis articulis. puta de possessione titij et spo-

liatione semp̄ronij: de cetero ponat sic. Itē q̄ p̄dictus seyus p̄fatam rē spoliatā a p̄dicto semp̄ronio deiectore et spoliatore recepit. Itē q̄ ip̄e seyus sciuit titiū p̄dictum rē hmōi a semp̄ronio fuisse et esse spoliatū

Pro formis positionū in diuersis materijs habeat recursus ad spe. ti. d̄ testi. s̄. nūc videndū. Et in tractatu libellozū. ibi quasi p̄ singulos titulos i materijs formant positiones sup libellū. Et etiā aliq̄ positioes formant de p̄fef. c. j. li. vj. in glo. magna. ibi de materia positionū. et c. sequenti

De modo r̄ndendū ad articulos

Factis autē et oblati positioib⁹ rē si sunt prinētes clare et certe debet ad eas r̄ndere. d̄ testi. p̄ntiū. li. vj. imo si interrogat⁹ sup positionib⁹ et iussus r̄ndere hoc facere recusat habent positioes p̄ p̄fessatis. nisi rationabilis causa recusantē excuset. vt in. c. ij. de confess. lib. vj. Et que sit causa rationabilis ibi no. in glo. puta si positio est supflua que nō facit ad causam. vel obscura incerta captio/ sa de facto alieno imp̄tinēs. v̄l indiffinita iuris. vt ibi. Ponēs em̄ debet ponere certum et sic r̄ndens certū potest dare r̄sum. vt no. in iurib⁹ alle. Et ista singula declarant. c. ij. de p̄fef. li. vj. in p̄dicta glo. Et qd̄ d̄r ponit et pbare intēdit hoc hodie est i vsu. als positiones dabant sic dicēdo. p̄mo ponit tal et Et si negabant iste positioes postea dabant articuli sic dicēdo. Tal intēdit pbare et. Hodie ergo simul fiūt ita q̄ positioes negate succedūt in locū articuloz et intentionuz pbadi. de quo etiā in spe. de testi. s̄. nūc videndū. in pn. cū remiss.

Exceptiones p̄tra articulos et positioes

In termino igit⁹ p̄dicto puta ad dicendū p̄tra positiones et articulos v̄l eis r̄ndendū statuto solēt qñq̄ dari exceptioes p̄ positioes et articulos sub hac forma

Forma exceptionū p̄tra positiones.

Cōtra positioes et articulos p̄tensos oblatos p̄ talē actorē vel talē ip̄s⁹ p̄curatorē in causa tali et. p̄curator nomie p̄curatorio talis rei ponit et dicit excipiēdo. q̄ hmōi p̄tense positioes et articuli sunt generales nimis obscuri incerti in formes indeterminati dubij multiplices indiffiniti iure captiosi de facto alieno et imp̄tinētes ac tales q̄ minime releuarēt actorē probati vel p̄fessati. et eis inquantū p̄ positioib⁹ dantur nō est propte rei r̄ndendū. Inquantū vero offerūtur

Forma exceptionum

vt articuli nullatenus sunt admittendi. vt ex eorum patet inspectio euidenter. et latius si fuerit opus deducet. Quare predictus procurator rei petit per vos pronunciari decerni et declarari positiones et articulos passertos non esse admittendos. sed eos reijciendos et repellendos fore. ac reijci et repelli parte ream ab instantia iudicij vestri inde absolui. et actori sibi in expensis legitimis condennare saluo iure addendi diminuendi etc. Non tamen positiones et articuli sunt obscuro imprincentes vel inadmissibiles. sic quod probati non releuaret ponentem. dicitur Jo. an. in ca. dudum. ij. de elec. quod incaute facti aduocatus prius alteri si petit declarari articulum. Ultra principio dicit eum non esse admittendum. vel etiam si format interrogatoria talia que per testes hoc habeat declarare. Iudex tamen potest examinare positiones et articulos et imprincentes repellere. quoniam de impertinentia constat. In dubio potest habere admittere. vt no. de testi. per tuas et de ptes. c. ij. li. vi. de appel. cum special. §. porro. §. excessu. q. 3. Vnde si fuerint fieri rationes ad positiones et articulos saluo iure imprincentium et non admittendorum. de quo etiam in spe. de positionibus. §. vij. §. si vero certum est etc. Possunt ergo fieri responsiones ad positiones formatas super libello in actione reali sub hac forma

Responsiones ad positiones in actione reali.

Procurator nomine procuratorio seipsum rei saluo iure imprincentium et non admittendorum positionum et articulorum pretensoz titij actoris sic quod responsiones quas forsitan ad imprincentes et inadmissibiles positiones huiusmodi fieri contingit per non facti habeant. dat facit et exhibet medio iuramento rationes infra scriptas etc. Ad primam positionem prentam que sic incipit. In primis etc. procurator seipsum predicti respondendo ad eam non credit. Ad secundam etc. non credit. Tertia dependet a secunda negata. similiter et quarta. Ad quintam credit se fundum possidere. et eius restitutionem seipsum et assignationem iuste pertra dicere. Et finale credit de confessatis. et negat de negatis. Et licet predictae positiones sint pro maiori parte de facto alieno. tamen quod faciunt ad causam. ideo est ad eas respondendum quod siue sint de facto proprio siue de facto aduersarij. siue etiam de facto tertij. debet eis responderi. Ita dicitur Jo. an. in addi. spe. de posi. §. vij. Item supra dicitur in rationibus ad tertiam et quartam positiones. quod dependeat a secunda negata non optet aliter

ad eam rationem fieri. Vnde ex quo negat pertra ctus emptiois seu venditiois. negant alia inclusa vel necessario percurrerit ad tale contractum. vt per se numeratio rei traditio ex tali causa facta etc. Positio tamen dependet a negata que non dependet aliquando a confessata. vt no. de ptes. c. ij. li. vi. sup. glo. §. rationabili. Et quod sit responsio per verbum credit vel non credit. hoc procedit et vi iuramenti calunie talis. Sed iuramentum de veritate artat per se iuramentum scio vel nescio. Tamen iurans de veritate est interrogandus et etiam respondere tenetur de credulitate. vt no. per Ostien. in. c. lras. de in. calum. Et confessio de credulitate etiam iudicat sicut confessio de veritate. vt no. de iure iura. ex lris in glo. si. et de iura. calum. cum causam. De solito tamen iurat quod dicere veritatem quam scire credit. Si respondet per verbum dubito an sufficit at no. in alle. c. cum causam. in glo. j. et super ea. Quid etiam iuris sit cum actor petit centum. reus respondet se sub conditione promississe. an videatur pure confessus no. per archidia. et Jo. an. de ptes. c. j. li. vi. Ista ratio est in parte pertra rudentem se in quantum dicit quod sub conditione promissit. sed confessioni stat pertra rudentem non pro eo. Et sic videtur fundata intentio actoris per tale confessionem. nisi reus probet conditionem. Sed in pertrariu facit quia ista ratio est vnica et vnum constructum ergo actor aut tota approbet. aut tota refuset vel recuset. Et quod si vult approbare pro se debet etiam pertra se approbare. Finaliter credit Jo. an. quod reus iuste petere declarari per actorem an ponat ipsum promississe pure vel sub conditione. et sic cessaret illa perplexitas. Archidia. tamen dicit quod reus posset negare se pure promississe. Istum autem actum rationum factarum scribat tabelio hoc modo

Forma actuum in actis

Die tali. Anno quo supra. talis reus vel talis eius procurator coram prefato domino N. iudice in solito suo loco ad reddendum iura per tribunali sedere comparere responsiones ad positiones et articulos talis actoris sibi ibidem comparentis infra scripti tenore obtulit. et rationes huiusmodi facit medio iura. quibus rationibus sic factis et receptis actor predictus vel procurator eius sibi dilationem competentem ad producendum testes per sua intentione fundata assignari postulauit. Cui ipse dominus iudex predictus tale dicit vel vnum mensem per terminum et dilationem ad testes producendos assignauit. Vel sic scribit

Forma interrogatorioꝝ

notari^o ordinarij. Factis vel exhibitis rñsi
onibz p̄dictis p talē reū vel talē ip̄^o pcura
tozem. anno tali. die tali. in p̄ntia actoris vl
sui pcuratoris pbabit. vel pducen^t testes p
actozem p p̄ma dilatoe die tali zc. De istis
aut dilacionibz pducēdis an dent tres dila.
vel vna tm̄. vel ita spaciōsa q̄ infra illā pos
sunt fieri tres pductiones. no. de dilat. c. ij.
in glo. ij. z sup. ca. vt postea videbim⁹. Pars
p̄tra quā sit pductio testiū dat interrogato
ria. z dant sup articulis volētis pducere te
stes. z formant fm̄ circūstātiās cause z p̄so
narum testiū. de p̄ba. licet. §. post hoc. de te
sti. cū causam. z. c. p tuas. vbi hoc. z de testi
bus p̄ntium. li. vj. Et ibi ponit forma eozuz

Datis ergo articulis p alterā p̄tū. ps cō
tra quā dant petit terminū ad dandum iter
rogatoria. z iste termin⁹ dat vt pbant iura
alle. z etiā vt generalis habet p̄suetudo dan
dus est. Fuit ergo isto modo sup articulis i
reali actione zc.

Forma interrogatorioꝝ

Interrogatoria infrascripta dat. fac z ex
hibet pcurator pcuratorio noie talis fm̄ q̄
omnia z singula petit singulos testes partif
aduerse interrogari. z interrogatōes hmōi
cum rñsionibz testiū ad eas in actis redigi z
p̄scribi. Alioquin de inualitudine depositō
num. z q̄ sibi nō p̄ndicet ac alijs protestaf
put est moris. Diligēter ergo z nō p̄functo
ric testes ibi examinent. et ab eis prudenter
sup quolibz articulo quera^t de singulis cir
cumstātijs. Quera^t etiā a quolibet teste de
ip̄si⁹ erate. fide. fama. statu z p̄ditōe. an sit no
bilis vel plebeius. Itē quantū habeat i bo
nis. Itē an prece vel prece gratia odio timo
re vel fauore testificet. Itē an ei datū sit ali
quid vel p̄missum. vel aliquā habeat spem
q̄ sibi detur vt sic testificetur. Itē an sit ex
cōmunicat⁹ maiori excōmunicatione. Itē
an sit amicus soci⁹ vel familiaris. p̄sangu
neus. affinis. vel subditus. vel de iurisdicō
ne pducētis. vel e⁹ cōtra quē pducit inimi
cus. Itē an sit instruct⁹ cōtra quē z quid de
ponere debeat. Item an sup hoc p̄cordaue
rit cū testibz suis. Itē vtz sit subordinatus.
Item quā p̄tem mallet in hmōi causa obri
nere. z cui pl⁹ faueat zc. Et specialiter si di
xerit testis esse vez qd̄ in p̄mo articulo cōti
netur interroget de causa scientie. videlicet
vnde sciat testis fundū ad sempromium pri
nuisse. z quō hoc. vel qñ Sempromi⁹ domi

nium acq̄sinit. Itē de p̄finibz eius dez fundi

Itē circa secundū articulū quera^t. si te
stis dixerit eū vez esse de causa scientie. an te
stis fuerit p̄sens in p̄tractu. z q̄ cū eo fuerit
p̄sentes. quot numeroz ad quid ibi fuerunt
Itē de loco p̄tract⁹ in qua domo an dom⁹
sit terrea lignea vellapidea. in q̄ p̄te domus
Item de tpe. s. de anno mēse die hora. Itē
de forma ip̄si⁹ p̄tract⁹. an fuit pur⁹ vel cōdi
tionalis vel modalis. z p̄ q̄ verba celebrat⁹.
Et si conditionalis vel modalis. quera^t an
p̄ditio postea extiterit z fuerit purificata vl
modus seruat⁹. Itē an testis nouerit perso
nas p̄trahentiū. Itē an p̄cium interuenerit
z an p̄eciū solutū fuerit. in qua moneta per
quē cui quō loco tpe die hora. quibz p̄ntibz
z semp de causa scientie. de auditu fama cer
titudine z credulitate z singulis circumstā
tijs alijs que ad veritatē faciūt eliciendaz z
detegendā falsitatē. de testi. cū causam. Ple
nissime de testi. §. iam de interrogatorijs. in
spe. Et cautū est q̄ hmōi interrogatōnes di
stincte formen^t ponēdo an quālibet. Itē vl
p̄simile vt tradit doctrinā Buil. in spe. de te
stibz. §. nūc de interrogatorijs. Et sūt inter
rogatoria circa p̄sonas testiū z circa dicta.
Sed dicit Buil. in spe. de testi. §. iam de in
terrogatorijs. §. in summa q̄ sunt duo gene
ra questionū seu interrogatoriāz. Unū ge
nus sit ad destruendū dicta testiū. Aliū ad
fundandū exceptōes. i. intētiōe eius p̄ quā
testes pducant. quia testis deponere debz p
vtraz p̄te. Dicit tm̄ Jo. an. ibi in addi. q̄ in
terrogatoriū nō debet p̄tinere nouū capitu
lum p aduersario. Exemplū Titius pducit
testes cōtra Seyum ad pbandū mutuum.
Seyus dat interrogatoriū petēdo interro
gari testes sup solutōe mutui. scz an soluerit
hoc faciendū nō est. quia Seyus de hoc bz
facere capitulū z Tit⁹ interrogatoria. Pri
mum gen⁹ interrogatoriāz sit duplicif. vi
delicet vel rōe p̄sone testis. vt quia est excō
municat⁹. instruct⁹. subordinat⁹. iudeus. su
spectus. vel alias min⁹ idoneus ad testificā
dum. vel rōe dicti. vt qz deponit contraria.
vel vacillat. vel nō reddit aptā dicti sui cau
sam. De diuersis aut interrogatorijs et for
mis interrogatoriāz p Buil. in spe. de testi.
§. iam de interrogatis. De hoc etiā in. c. p̄e
sentinm. de testi. li. vj. Et ibi textus loquit⁹
interrogatorijs. z in glo. ponit forma. z an
te nō habuim⁹ textū de eis. De materia etiā

De testibus recipiendis

ista no. in. c. p. tuas. 2 in. c. cū cām. de testibz.
Et ibi no. q. si aliq. necessaria interrogatio fu-
erit omissa post publicatōz attestatiōnū. pe-
titur a iudice vt iterz interroget. vt qd omis-
sum est recuperet. Idē Buil. in spe. §. nūc vi-
dendū. in fi. Et ista interrogatoria vel copia
de ipis nō debēt dari pti aduerse pducen-
ti testes ppter subordinatōis timorē. qz eis ha-
bitis posset instruere testes vt pcoriditer ad
interrogata rñderent ne posset falsitas de-
phēdi. 2 sic p hoc tolleret efficacia interro-
gatorioz q ad h sunt inuēta vt falsitas faci-
cilius dephēdat. s3 danf iudici q debet il-
las moderare. superflua 2 inutilia refecare.
Si autē nō facit. nec ps dat interrogatoria
tūc iudex faciet ista q habent in. c. cuz cām.
de testi. Et p̄sulit Disti. q ponit⁹ fiāt supflua
q aliqd necessariū omittat ex duabz causis
Prima qz si factū est interrogatoriū 2 omit-
titur negligēter necessariū seu dolose supple-
bitur seu repetit nō obstāte publicatōne. vt
supra dictū est. Secunda causa qz forte iu-
dex ex officio plura refecabit vel refecar3 qz
expediret. Ita no. in. c. p̄sentium. de testi. li.
vj. sup glo. interrogatoria

De testibz recipiēdis 2 examinādis

Factis rñsionibz ad positioēs si p eas re-
us cōfitef positioēs. releuat p talē p̄fessionē
actor a p̄batiōe. 2 tūc nō restat aliud nisi cō-
fessum p̄dēnare. qz nō sunt p̄tes iudicis ad
p̄fitemē nisi vt p̄nūciet. d. trāsac. p̄terea. Ad-
uertat tñ diligēter actor an omēs suas posi-
tiones sit re⁹ p̄fessus. Si q aliqs positioēs
est p̄fessus videat an p̄fessatas ei⁹ intentio
fundata sit vel probata. 2 tūc sniam postu-
lat ip̄e actor. Et p̄romptiores sunt negatio-
nes in iudicijs p quas oportet ponentē on⁹
p̄bandi subire. Tñ si reus omēs vel aliqs
positioēs negauerit. tunc habet actor suam
intentionē p̄bare. ff. de p̄ba. l. ei qui. vj. q. vl.
accusator. Actor q tūc perat sibi terminum
dari ad p̄bandū. 2 iudex statuet sibi termi-
num cōpetentē p̄ p̄ma dilatōe. qz dare iubz
tres dilatōes. de testi. vltra tertiā. no. de di-
lat. c. j. Uel fm alios statuat terminū vnuz
p omnibz dilatōibz. videlicet p̄ p̄ma secūda
2 tertiā dilatōe. p̄mū tñ seruat De q in spe.
de p̄ba. in p̄n. Et no. in alle. c. j. de dila. ple-
nius in. ca. in causis. de testi. in glo. Finita
tñ p̄ma dilatōe iudex nō dabit scdaz nisi ex
iusta causa. Tñ vt ibi dic⁹ Inno. secūda 2
tertiā dilatio dabit qñ petēs illā ostēdit se i-

peditū in p̄ma. Quantū autē ad temp̄s spa-
cium cōtinere debeāt iste dilatōes habetur
in. §. spaciū. iij. q. iij. no. plene p Jo. an. in. c.
vltra tertiā. de testi. in cōmento. Actor q
vult pducere testes. faciat eos p iudicē vo-
cari. qz testis sine vocatiōe se ingerens ex h
qdammodo se suspectū reddit. vt. L. d. test.
autē. rogati. 2 faciat citari aduersariū vt vi-
deat eos inuare. alias receptio testiu3 cōtra
absentē nō vocatū facta nō valet. vt in. c. ij.
de testi. Iudices autē raro p se recipiūt te-
stes. vel eos examināt s3 alijs committunt.
De hoc cōquerit Disti. vt scribit Jo. an. i. c.
p̄sentii. de test. li. vj. sup glo. interrogatoria
De quo etiā in spe. de testi. §. nūc tractādū.
§. licet autē dixerim. Hā in probationibz pe-
det totū ius cause. Tñ deberēt iudices po-
tius cōmittere alia qz testiu3 examinationez
facit. xliij. dif. quiescamus. S3 qz ex quo est
onerofum eis. ideo de facili p eos cōmittit.
qd tñ fieri nō deberet. Si tñ vtiqz cōmitte-
re vellēt. deberēt nō notarijs vel alijs sim-
plicibz. s3 idoneis discretis 2 honestis delega-
re. de testi. si q testiu3. de testi. cogen. c. j. de cō-
sang. 2 affi. c. j. Quia tñ qñqz testes sūt q nō
possunt vel nō tenent ad inuicē venire p̄ te-
stimonio ferēdo. s3 iudex ad eos ire vel mit-
tere debet ppter p̄uilegiū vel impotentiā ipo-
rum testiu3. videlicet si testes sunt egregie p-
sone vel mulieres. aut senes seu remoti Uk
q pducit est paup̄ 2c. de quo in. c. si q testiu3
de testi. 2 ibi de hoc danf versus. Tñ tunc
est iusta causa cōmittendi alijs receptionez
testiu3 2 examinationē. vt ibi no. de testi. cuz
causam. Prius tñ qz scribat iudex seu com-
mittat examinationē testiu3. recipit cautioēs
ab eo p̄tra quē pducunt testes. vel commit-
tat vt vadat infra terminū cōpetentē ad vi-
dendū inuare testes. vt dicit Buil. in spe. de
testi. §. qualif. §. sunt autē testes. De h tamē
est dicendū vt no. in. c. p̄stitut. de fideiussō.
in glo. antepenul. 2 sup ea. 2 in. c. statutū. de
rescript. in glo. penult. li. vj. Et sic cōmissio
sub hac forma

Forma cōmissionis recipiēdi testes.

H. decan⁹ 2c. Iudex cause 2 p̄tium infra
scriptaz a sede apostolica delegat⁹ vel arch-
idyaconus vel officialis 2c. tali notario pu-
blico vel alteri cui cōmittit Salutē i dño.
Quia talis actor in causa quā tali reo mo-
uet in iudicio corā nobis ad intentionez ei⁹
fundandā nōnullos intendit pducere testes

Juramentum testium

quoz receptioni z examinatioi psonaliter i-
teresse no valem? Idcirco de vestra legali-
tate z discretioe plurimu cofissi vobis comit-
timus z madamus qten? testes quos idem
actor vel ei? pcurator vobis duxerit nomi-
nandos ad vestra pntiam puocetis. recepto
q? fm forma iuris z iudicij more ab eis pri-
mitus iuramento sup intentione z articulis p-
sentibz inclusis. vel vobis p parte actoris et
hibendis. z fm interrogatoria partis alteri-
us si vobis dabunt cogatis eosdem verita-
ti testimoniu phibere attestatodes in publi-
cam forma redactas sigillo vestro clausas.
fideliter z secrete inclusas p nunciu fidelez
z idoneu nobis i tale die remittat. Vel sic.

Talis iudex zc. Salutē in dño. Haueri-
tis q in causa q inter talē ex vna. z tales pte
ex altera vertit in iudicio corā nobis partes
hincinde nonullos volētes pducere testes
p fundada sua intentione. quos corā nobis
difficile foret pducere z partibz onerosum.
Idcirco discretioni vestre comittimus. ac
firmiter ac discrete picipiendo mandamus
quaten? testes quos ps vtraqz pducere cu-
rauerit corā vobis infra spaciū vni? mēsis.
vel talem diē legaliter recipe. ac eos sup ar-
ticulis a ptibz hincinde i causa huiusmodi
datis. z fm interrogatoria partiu que vob
vna cū pntibz trāsmittim? fm datam a deo
vobis prudentiā diligēter examinare cure-
tis seruata forma debita z consueta.

Depositōes ipoz testiu cū articul? z iter-
rogatorijs pdictis ac toto pcessu quez sup h
corā vobis hre ptingit sub sigillo vestro si-
delit? inclus. nob qstori? poteritis remittere
studeat. Aliqñ cōponit etiā forma com-
missionis decipiēdis testibz reprobatoijs
clausa sub ista forma. Qd si forte altera pri-
um testes alteri? reprobare voluerit. testes
sup reprobatoe hmoi pducēdos infra. xv.
dies post dictū mēsem imediate sequentes
fideliter admittere z examinare solcite stu-
deat. Aliqñ etiā addit clausula. Testes vo
si se grā odio vel amore pccio vel timore sub-
traxerint p cēsura ecclesiasticā ad phibēdum
testimoniu veritat? auctoritate nra. imo ve-
rius aplica cōpellat. Aliqñ etiā additur
clausula videlicet significātes nob qnta fi-
des possit ipis testibz adhiberi. Ista clausu-
la habet de fideiuss. pstitut. in fi. ibi de h. d
quo etiā no. in. c. qm? ptra. de pba. de ista cō-
missione seu remissioe z ei? forma vide i. c.

psentiū. de testi. li. vi. vbi papa fac remissioz
ad ptes p testibz pducēdis z d receptoribus
testiu. an possit vltiori? comittere habet d re
iudi. cū bertold. z in cle. indices. de offi. de
le. Pōt etiā iudex h officiu comittere tabelli-
oni seu notario cause. z sic exercebit vtrūqz
officiū. s. receptor? testiu. z scriptor?. z ita te-
net Inno. in. c. qm? ptra. de pba. Et h etiaz
habet general? psuetudo. Et dic ibi Dstien-
sis. q sanū est psiliū q de cōmissione iudicij
tabellioni facta fides fiat nō p ipm tabelli-
onem cui facta est cōmissio. qz ei in h nō cre-
ditur. s. p instm alteri? tabellionis vl? lras
autētico sigillo sigillatas. Quz q ps pducit
testes suos corā iudice vel eo cui h est com-
missum. debēt testes iurare dicere veritates
quia sine iuramento dictis coz nō creditur
quantūcunqz sint religiosi. nisi iuramentuz
eis a partibus remittatur. vt in. c. nuper. et
in. c. de testibz. de quo etiā in spec. de testi. §.
sequitur.

Forma iuramenti testium

Forma autē iuramenti testiu habetur d te-
stibus. fraternitat. in vlt. glo. qz iurabūt q
dicant totā veritatē iudici vel cui comiserit
quā nouerint de ista causa seu re super qua
iurant. Itē q nullam interdicāt falsitatem.
Item q pro vtraqz parte dicāt iudici veri-
tatem quā sciūt. Item q dicāt omnē verita-
tem siue sint interrogati siue nō. Itē q nec
pccio nec amore vel odio. seu p aliquo com-
modo testimoniu dicāt. Et de facto addit
ferrū. s. q secretū teneāt dictū suum vsqz ad
publicationē. de quo etiā in spe. de teste. §.
sequit. Et debēt iurare tactis euāgelijs. vt i
iij. q. ix. hortamur. An vero si nō apparet te-
stem tetigisse illud euāgelium presumat tra-
ctat Jo. an. in addi. spe. in. §. primo alle. sup
p. z no. Quando autē debz probari psanguī-
nitas ad dirimendū matrimoniū est specia-
lis forma iuradi vel iuramenti testiu. de quo
in. c. licet ex quadā. de testi. Pars autē cōtra
quā testes pducunt sit pns in pductōe testi-
um. z videat personas testiu quales sint. an
sint tales q nō possunt testificari z faciat p-
testationem q dicere velit in psonas testiu.
alias post publicationē ac testationem non
potest nisi in duobus casibz. scz nisi iuret q
hoc ex malicia nō procedat. vel nō ostendat
se post publicationē ea didicisse que obijcit
in personas. vt in. c. pntium. de testibus. Et
debet fieri ista ptestatio tempe pductionis

Forma actuum in actibus signatorum

testium. ut in ti. et pte. eo. ti. Tamen ista pro-
testatione facta si testes aliquid dixerint p-
restante. eis de facili non crederet. ut in alleg.
ca. pntium. in fi. Qualiter tamen hoc intelli-
gatur ibi non. Et ista omnia puta testium rece-
ptione eorum iuramenta et prius prestationes ta-
bellio scribat in actis. de pbat. qm. ptra. Et
erit ista forma

Forma actuum in actibus signatorum.

Anno tali. die tali. tal. actor vel tal. ipius
pcurator coram tali iudice vel tali commissario
comparuit. et A. B. C. testes ibidem comparuites
pduxit. petens eos p predictum dominum iudicem seu
commissarium recipi et admitti. Et aduerso ta-
lis reus vel talis ipse pcurator ibidem com-
paruit. prestat expresse qd in personis testium hmoi
dicere vellet et obicere seu post depositionis
aperturam reprobare. Predictus ergo dominus iu-
dex vel commissarius testes p nominatos rece-
pit. qd omnes et singuli factis enagelibus solutum
pstituerunt iuramentum etc. Tandem iudex vel co-
missarius pcedendo ad examinationem testium:
vocabit ad te testes et singulos secrete et sigil-
latim examinabit. exemplo Daniel qd falsos
sacerdotes contra Susanna inductos se-
crete examinavit. ut habet Dan. xiiij. Et no-
de testi. ca. ij. in glo. non est ita. ibi de hoc. Et
dicet ei. amice falsidie testis tribus personis est
obnoxius. s. deo. cuius pntia cum sit ubique ptenit
Item iudici quem mendiando fallit. Item parti
innocenti quam falso testimonio ledit. s. crimi-
ne falsi. c. j. Et quonia testis qd veritatem oc-
cultat et qd mendacium dicit est reus. qd pimus
pdesse non vult. secundus nocere desiderat. xj.
q. iij. quisqs. Unde cum iuraueris dicere ve-
ritatem. p id iuramentum obsecro te ut animam
tuam salues. et qd scis de tali negotio plene di-
cas. Deinde pponas sibi qualiter inter tales
et talis causa vertit super tali re vel debito etc.
Deinde legat et exponat sibi primum articulum
et super illo teste interroget an sciat eum esse verum
Et si testis dicit eum esse verum querat ab eo
de causa scientie. ex qua causa sciat eum esse ve-
rum. et fm alia interrogatoria que data sunt
circa istum articulum eum diligenter interroget et
sigillatim. Deinde facta interrogatione de
his que in primo articulo ptenentur. et de inter-
rogatorijs circa eum datis. et factis depositio-
nibus et rnsionibus p testem ad ea tunc descen-
dat examinatus ad secundum articulum. tandem
ad tertium. et sic de alijs. Adhibeat tamen caute-
lam si visum fuerit expedire qd pmo querat a

teste in genere qd sciat de tali causa que pnt
inter tales etc. anteqs aliquem articulum sibi ple-
gat. Vel qm pmo interroget de ultimo vel
de medijs articulis. Ista ppostatione ser-
uando ut p hoc facilius apprehendere vale-
at an testis sit subordinatus seu instructus vel
non nec suadeat ei neqz ipsum inducat ut aliqd
certum dicat. sed querat in genere. nec etiam in-
ducat eum ad dicendum se scire quod credit. vel
ecouerso. de quo in spe. de teste. s. nunc tra-
ctandum. Hac tamen cautela et sequentia notarius
scribat isto modo.

Forma depositionum in actibus signato-
rum

Anno. mese. die. talibus talis testis iuratus
super primo articulo qd sic incipit. Item ponit etc.
sibi lecto diligenter et exposito examinatus dixit
se articulum ignorare. vel dixit vera esse qd
in ipso ptenetur. Interrogatus de causa scien-
tie seu quomodo sciret. rnsit qd interfuit. et ita fieri
vidit et audiuit. Interrogatus de tempore. etc. fm
qd interrogatoria data fuerunt. rnsit qd anno
tali. die tali etc. Item super secundo articulo qd sic
incipit. Item etc. sibi lecto et clare exposito di-
xit. et sic de alijs articulis. Et querat de cau-
sis et circumstantijs circa formam interrogato-
riarum circa quemlibet articulum datorum et re-
sponsiones ipsius testis qualescuqz fuerint re-
digantur in scriptis. ut in forma supra sicut a
teste pferunt. nihil mutado vel detrahedo.
et diligenter vulgare interpretet in latinum. nec
scribat testes dixisse credo vbi dixit scio. vel
ecotra. Nam taliter posset dictum testis redi-
gere in scriptis qd auferret ius habenti. et sic
se sibi ad restitutionem seu satisfactionem obli-
gabit. Cauet etiam ne scribat tal. testis dixit
p omnia sicut talis pimus vel secundus. sed
cuiuslibet testis dictum per se in scriptis in in-
tegrum redigat. ut no. de s. sig. nihil obstat. s.
quo ibi plene. Et aduertendum qd vbi super ar-
ticulo principali testis deposuit. examinatus
seu tabellio non debet vti his verbis. videli-
cet talis testis requisitus vel interrogatus super
articulo tali rnsit etc. Sed dicat seu scribat
Talis iuratus qd super articulo tali sic dixit.
Sed vbi de causa scientie vel de circumstan-
tijs extra articulum principale queritur. tunc
his verbis tabellio vtitur scribendo Talis
interrogatus vel requisitus quomodo sci-
ret vel de tempore seu loco. etc. respondit etc.
De quo in spe. de testi. s. nunc tractandum.
s. et aduerte diligenter. Quomodo etiam in

Forma cōmissionis

testiū examinatōe quedā cōsiderāda sunt cir-
ca examinatorez testiū . videlicet q̄ sit pru-
dens. exp̄tus. diligēs. z attēns. fidel̄ et cau-
tus. prudēter z discrete attēdendo verba q̄li-
tatem z vultū ipsi⁹ testis. Quedā circa ip̄os
testes. videlicet an sint inimici vel infames.
Et quedā circa dicta testiū videlicet an de
positionis causam reddāt zc. Ponit Buil. i
spe. in ti. de testi. §. nūc tractandū. in §. vt at
hoc pleni⁹. Debet ḡ examinatorez iudex vl̄ cō-
missarius attēdere an testis vacillat vl̄ titu-
bat. seu cū trepidatōe vel icōstātia loquat̄.
Et si vacillat debz ḡ scribi in actibz p tabel-
lionem. Sz an tabellio debeat hoc scribe-
re ad p̄ceptū iudicis examinātis. etiā si tabel-
lio nihil de titubatōe vel vacillatōe perp̄-
dat. no. de p̄ba. qm̄ p̄tra. z in spec. de testi. §.
nunc tractandū. §. cōsiderare dz. z sequenti.
Et d̄ ibi q̄ sic triplici rōe. Prima q̄a iudex
habet autoritatē in recipiēdo z examinādo
testes. sed tabellio solū in scribēdo. Secun-
da quia iudex superior est vñ sibi magis est
credendū. Tercia q̄a tabellio int̄tus circa
scripturā nō potest ita attēdere circa varia-
tionē testiū. z titubatōnē pallore vel mu-
tationē faciei ipsi⁹ testis sicut iudex. q̄ sp̄ p̄t
oculos ad testē habere. iō sibi magis est cre-
dendū. Potest tamē tabellio saluādo p̄sci-
tiam sic scribere hoc casu. Et iudex mihi ta-
bellioni sic dixit vt scriberē q̄ testis vacilla-
bat. sed scrip̄tura esset efficacior si adderz ta-
bellio. z sic in ibi videbat q̄ vacillaret dum-
modo rei veritas sic se habebat. Debet etiā
q̄ntum possunt cū veritate exp̄mere. scz va-
cillationis modū. Et talis testis vacillādo si-
ue tremēdo vel trepidatōe vel sudatōe p̄ ni-
mio timore loquebat̄. vr. vel pallid⁹ efficie-
batur. vel hm̄oi. Et debet ḡ scribere teste re-
cedēte vel ignorāte in p̄senti. Tñ ex q̄ testis
audiuit. nisi iudex veller p̄sset testē ex p̄ pu-
nire. de q̄ no. in alle. c. qm̄ p̄tra. de p̄bat. per
Inno. z Osti. z in spe. §. prim⁹ alle. supra
Postq̄ aut̄ testes recepti sunt z examinati. si
hoc factū est p̄ aliū ex cōmissione iudicis. ip̄e
redactis attestatōnibz in scriptis ipsas atte-
stationes cū articulis z interrogatorijs ac
alijs coram eo super hoc actis iudici remit-
tat sic scribendo

Forma cōmissionis examinationis te-
stium.

Honorabili viro dño A. iudici vel offi-
ciali zc. Salutē in dño. z mādātū vestrum

iniunctū p̄no suscipiēdo z exequēdo affectu
testes quos talis in causa tali corā me. p̄du-
cere voluit. vel testes mihi p̄ tale nomiat os
citauit. z ab eis p̄ talē actorē vel ei⁹ p̄curato-
rem in p̄ntia tal̄ rei vel tal̄ ipsi⁹ p̄curatoris.
vel in penā p̄sumacie rei p̄ me ad hoc citati
z nō cōparētis p̄ductis. iuramentum iuxta
morē qd̄ ipsi om̄s z singuli tactis sc̄tis euan-
gelijs p̄stiterūt recepi. Ipsosq̄ sup̄ articul⁹
actoris z fm̄ interrogatorijs ipsi⁹ rei mihi
transmissa cū diligētia qua potui examina-
re curauit. Quoz depositiōes p̄talem nota-
rium publicū in scriptis redactis sub sigilli
mei impressiōe inclusas. vna cum articul⁹
interrogatorijs. citationibz. p̄stationibus
testiū iuramentis. z alijs corā me i negotio
huiusmodi actis. factis. et productis. per la-
torem p̄sentū quez ad hoc de vtriusq̄ p̄tis
p̄sensu tanq̄ idoneū z fidelē duxi assumen-
dum vobis remitto. Aliquādo additur ista
clausula. Et partibz talē terminū in quo se
coram vobis rēsentare p̄ se vel p̄curatorē
teneatur assignauit. Et in forma dicit̄ de te-
stium iuramentis. ideo posui. qz iuramenta
huiusmodi sunt in acti. scribenda. vt tactus
est supra. Unde nō sufficeret poni in attesta-
tōnibz sic. talis testis iuratus dixit zc. qz af-
fertio ista seu narratio est de p̄terito. nec p̄-
eam apparet de p̄sentia iudicis vel part̄
quam nec dies p̄senti iuramentū. de quibz om-
nibus cōstare debet. de testi. c. ij. de probati.
qm̄ cōtra. Ita dicit Jo. an. in addi. spe. §. te-
sti. §. sequitur. Si tñ scriptū inuenit i actis
testium corā iudice iurasse p̄tibz p̄sentibz.
bene p̄sumit iurasse vt debuit. scz cum ta-
ctura euangelioz. vt etiā dixi supra. Et ple-
ne p̄ Jo. an. in loco alle. Et debet testis reci-
pi z venire exp̄nsis p̄ducētis. vt in. c. statu-
tum. §. penul. de rescrip. li. vi. Nec pars alia
pro eo q̄ dat interrogatorijs tenet aliqd̄ ad
exp̄nsas testiū ministrare anteq̄ iter arripi-
at p̄eundo zc. Et quō nō habet rō illarum
exp̄nsarū quas testis domi facturū erat.
z quomodo soluet etiā exp̄nsas p̄ vectura
equoz si conditio persone testis hoc requi-
rat. etiam si testis propriū equū duceret. tra-
ctat Jo. an. in addi. spe. de teste. in. §. qualif
Utrū aut̄ valeat depositio testis facta post
terminū datum ad producendū z ad recipi-
endū testes seu probandū no. in spe. §. pri-
mo. alle. §. Is quoz cui. Et ibi late p̄ Jo.
an. in addi. cui finalit̄ placz distinctō Buil.

De publicatione attestacionum

ibi posita in primo et secundo membro. salvo eo quod non in specie de dilatione. §. i. §. illud quod in fine.

De publicatione attestacionum post dilationes habitas.

Postquam hic producti et examinati sunt testes si hoc factum est in prima dilatione. et sufficiens est facta productio. procedet ad publicationem attestacionum. Si non est sufficiens et producat perat secundam vel tertiam dilationem. Si iusta causa subest. dabitur cum causa cognitione secunda vel tertia. ut supra dictum est. Et non de dilata. c. ij. de testi. in causis. cum similibus. Quarta dilatio non dabitur nisi cum quadam solennitate legali. De qua et qualis sit illa solennitas habetur in. c. ultra tertiam. de testi. et ibi plene Testibus sic productis et examinatis partes renunciant testimonio productioni et postulant attestaciones publicari. vel saltem pars producat id petit. Iudex ergo volens attestaciones publicare vocabitur partes. quia eis absentibus et non vocatis non debet aperire. de re iudi. cum ita et maxime vocare debet illum pro quo sunt producti ut si velut possit aliquid in apertione prestari partibus sic vocatis et presentibus. Vel altera pro contumaciam absente procedit iudex ad publicationem isto modo. quia precipit notario quod legat coram se et partibus publice in iudicio dicta testimonium vel ipse met legat. et si sunt multe vel prolixae. sufficit legere unam pro omnibus. Quo facto iudex dicit. Iste sunt attestaciones in tali causa habeatis eas pro publicatione. vel ea pro publicato. de quo in specie de teste. §. satis utiliter. in principio. Dicit autem ibi Jo. an. in addit. de facto servari quod legitur aliud de una attestacione in principio. et de una in progressu et de una in fine. Satis tamen est iudicem pronunciare istas pro publicatione haberi. et ita communiter in istis partibus servatur. Et omnia ista per tabellionem rediguntur in actibus modo

Forma actuum in actibus signandorum.

Anno. die. mese. etc. Talis actor vel talis ipsi procurator ex una. et talis reus vel talis ipsius procurator parte ex altera ad publicandum et publicari videndum et ad audiendum dicta testimonium pro parte dicti actoris productoris citati comparuerunt coram predicto domino iudice sedente pro tribunali et testibus producendis renunciarunt. ac dicta testimonium productorum publicari consenserunt et expresse postularunt ac ipsarum copiam sibi fieri et decerni attestaciones huiusmodi

petierunt. Predictus autem reus terminum ad dicendum contra personas et dicta testimonium competentem sibi petiit assignari. Prefatus ergo dominus iudex attestaciones huiusmodi pro parte talem ipsarum attestacionum publice coram se legere fecit. Quo facto ipsas attestaciones voluit et fecit pronunciarum. et pro apertis et publicatis haberi. et copiam de ipsis partibus vel earum procuratoribus hoc petentibus fieri et dari decrevit. Et tali reo vel eius procuratori talem diem ad dicendum et obijciendum in personas vel ad dicta testimonium pro termino assignavit. Vel sic breviter

Consimilis forma

Lece et publicate sunt he attestaciones in presentia partium vel earum procuratorum presentium et publicationem fieri petentium. vel in presentia talis actoris seu sui procuratoris publicationem fieri postulantis in penam contumacie talis rei ad hoc citati et minime coparentis. Anno tali. die tali etc. Excipietur contra dicta et personas testimonium etc. In renunciacione tamen habeatur cautela. scilicet quod fiat renunciatio solum productioni testimonium non publicationi in genere. quia tunc non possunt produci instrumenta que alias produci possunt usque ad conclusionem cause. de fide instru. cum dilectus filius. Item quod una partium non renunciat. nisi et alia renunciat. de quo in specie de teste. §. ult. §. Item notandum. et si. pro abbate. de testi. in. c. de testi. quia alias pro que non renunciasset possit producere testes ante publicationem. Et talis renunciatio admittit facultatem producendi testes alteri parti super eodem articulo. de quo plene in. c. cum venisset. de testi.

Quid agendum sit pro reprobacione testimonium pro publicationem attestacionum.

Attestacionibus publicatis solet super eis disputari. ut dicitur in. ca. in causis. de testibus. Testes etiam quandoque consueverunt reprobari et an hoc liceat vel an post publicationem. habetur in. c. presentium. de testi. li. vi. Impugnantur autem ut etiam alias dixi probaciones facte per testes ratione personarum. et etiam ratione dictorum ipsorum testimonium. Videamus de prima. ratione personarum repelluntur testes seu reprobantur aliquando propter crimen. aliquando propter suspicionem. quibus propter defectum. Propter crimen. ut quod est latro. fur. raptor. puerus. infamis. vel alias criminosisus. de testi. testimonium. et. c. sicut nobis. cum similibus. Et si propter suspicionem. ut quod est pater. sanguineus vel socius. vel familiaris. affinis. coniungit.

Forma exceptionis

vasall^o. libert^o. vedito^r. fideiussor ei^o q^o e^o p
ducit. De q. iij. q. iij. §. Itē testiu. de testib. i
sup. z. c. cū nūci^o. z. c. in lris. Et plene i spe. d
teste. §. j. Propter defectū potest poni exem
plū de ipubere. de q^o in spe. d teste. §. j. §. Itē
excipit. q^o est impubes v^l furiosus v^l iudeus
de testi. iudei. z. c. licet. Et generalit^r req^rūf
in testib^o septē. q^o his s^olib^o p^rinent. Lōditio.
secus. etas. discretio. fama. Et fortuna. si
des. in testib^o ista requires. Illos s^o sus po
nit glo. in ca. ij. d testi. in glo. ij. z. ibi sup glo.
Ad singula ista dan^t p^rcordātie. Iudei q^o fa
cta publicatōe assignabit terminū ista quē
recipiāt copiā attestatiōnū. q^o copiā facere
tenet iudex. de pba. qm̄ p^rtra. Et originalia
debet iudex vel tabellio apud se retinere. vt
ibi no. Deinde habita copiā attestatiōnum
p^r partes iudex dabit aliū terminū reo infra
quē z testes si potest repellat. Et post istum
terminū nō audiet. de pba. licet. de q^o etiā in
spe. de test. §. pe. Quis tū aū publicatōz at
testatiōnū testes reprobat^r z repellūf. de q^o vi
delicet an exceptio p^rtra testes p^rponi debeat
z p^rbari ante publicatiōnē attestatiōnū. vel
an post fieri possit magna est diuersitas int^r
doctores. z diuerse sunt opiniones. Tenet
tamē cōmuniter q^o exceptio legitima q^o oppo
nitur p^rtra testes semp a p^rncipio sit recipiē
da siue faciēda. Et iudex nō recipiēdo gra
uar et partē. z sic locus esset appellatiōi. Sz
recipe statim p^rbatōes sup tali exceptiōe. v^l
hoc differre post publicatiōnē est i arbitrio
iudicis. Ab isto excipiunt tres casus. d q^o b^o
in. c. ex pte ade. de testi. in glo. h^o mōi. z sup ea
Et iudex in talib^o arbitrarjis d^rz aduertere
ad plura. videlicet an illud de quo excipit
habeat eandē equitatē cū p^rdictis casibus
exceptis. vt sic ex eadē equitate p^rbatōes p^r
us recipiat. Itē an sit publicū q^o excipitur
Itē an habeat p^rbatōes. Itē an sit p^rsum
ptio p^rtra excipientē q^o faciat h^o causa differē
di z fm̄ huiusmodi z alias diuersas circum
stantias facti videbit iudex an expediat p^rus
recipe testes reprobatōrios vel nō. In du
bio tamē differat reprobatō. de quo plene
in ca. ex parte. supra alleg. z ibi p^r Joh. and.
sup p^rdicta glosa Et ita est in arbitrio rei op
ponere exceptiōnē p^rtra testes a p^rncipio. v^l
illam differre in temp^o disputatiōnū dum
modo de hoc ante p^rstetur iuxta dispositō
nem. c. p^rsentiū. de testi. Sed in arbitrio iu
dicis regulariter est p^rbatōes sup huius

modi exceptiones statim recipere. z ipsas dis
cuti aut in temp^o p^rdictū differre dū mo
do attētis facti circumstātijs bene arbitrat^r
vt dictū est. Et d^r regulariter. quia in trib^o
casib^o p^rbatōes statim admittunt. vt supra
patet. Et si ad probatiōnē testiu probatori
orum inducunt testes reprobatōrij. z isti te
stes probatoriij possunt p^r alios testes repro
bari. sed v^lterius non admittat reprobatō
vt est casus in ca. licet. iij. de testi. De h^o dan
tur versus. In testem testis z in hūc sed nō
datur vltro. Et i exceptione cōtra testes qm̄
reprobat^r p^rtertextu criminis. debz fieri spe
cificatio criminis cōtra p^rsonaz cuiuslibz te
stis. vt in ca. p^rsentiū. de testi. li. vj. Exceptio
tamen bene recipit sine tali specificatione. z
tunc debet fieri specificatio aū testiu recep
tionem. vt ibi no. sup glo. notabili. De qua
aū specificatione intelligat. no. ibidē i glo.
nō esse. z supra.

Forma vero exceptionis p^rtra testes z p^r
sonas testiu^o erit ista. excipiēdo cōtra testes
p^r talem p^rductos

Corā vobis honorabili d^rno iudice zc.
In causa que inter eundē actores ex vna z
talē reū parte ex altera sup tali re v^l debito
vertitur. p^rcurator p^rcuratorio nomie p^redi
cti A. rei p^rponit. z dicit q^o testes h^o mōi ad te
stimoniū p^rtra ipm̄ reū nō sunt admittendi.
sed a testificadi officio seu actu excludendi
z repellēdi. vel dicit q^o testes tales A. B. C.
intra ordinē vel numerū testiu admittendi
nō sunt vel cōputandi nec eis nec eorūz di
ctis dari debet fides v^l adhiberi. nec dicta
eorū in aliquo sunt sequēda. sed tanq^o mor
bosa z infecta reprobatāda z relinquenda. ex
eo z p^r eo q^o talis testis fuerit tpe depositōis
piurus. Nam alias in causa tali coram tali
iudice induct^r in testē peierauit vel de per
iurio est cōnictus. Itē q^o talis testis erat tē
pore depositionis adulter. z de hoc p^rcessus
vel p^rdemnat^r vel adhuc potest p^rbari. vt de
testi. sup eo. j. Itē talis testis p^rcio corrupt^r
falsum testimoniū dixit in huiusmodi cau
sa. Nam cū deposuerit me tali die p^rtraxisse
Erfor^r. ego fui eodē die Doguū. Itē ta
lis z talis sunt leuis opinionis z suspecte vi
te. z tales q^o eorū dictis dari vel fides adhi
beri in iudicio vel extra nō consuevit. Qua
re petit huiusmodi exceptiones admitti. et
p^rbatōes super eis recipi. ac ipsis p^rbatōis
legitime p^r pte sua sniam absolutōriā ferri.

Forma exceptionis

Utrum aut sufficiat obijcere et pbare qd testes corrupti fuerint. vel an cu hoc exigat pbatio falsitatis dicti ipsi testis. no. in. ca. li. cet. de pba. §. post hoc. et in. c. sicut nobis. de testi. Nam si excipit an sniam. sufficit pbare corruptionem cu p hoc phibent criminosi. Et idē post sniam in causa appellatōnis. vel alias in causa vbi snia nō habet effectū rei iudicate. vt no. i. dicto. c. sicut nobis. §. si fo. S; vbi snia trāsuiit i rez iudicatā tūc oportet addi de falsitate. et etiā pbari. imo tūc etiā addi d; q iudex i sententiādo fuit dicta testiū corruptoz secus p inra q alle. i. dicto ca. licz dilect. de testi. in. ij. glo. Et ibi ex ter. Ab. collegit sex exceptōes ptra testes. Pna de ptradictione. Secūda de singularitate. Tertia de mala fama. Quarta de leui opinione. Quinta de falsitate. Sexta de corruptione. Iste tñ exceptōes nō omnes directe sunt psonas testiū. s; aliquē respiciunt dicta testiū. Vtz aut testis puniat ppe crimen sic in modū exceptōis vt a testimonio repellatur pbatū ptra eū. le. et no. de or. cog. ca. ij. Et ita habem⁹ quō pbatōes p testes repbatur rōe psonaz

Qualiter dicta testiū impugnentur.

Uideam⁹ ergo nūc quō dicta testiū reproban⁹ et impugnan⁹. qz nisi excipiant attestaciones q etiā alias nō valerēt. possent p cōsensum ptiū etiā tacitū ratificari. d; q no. de testi. cū causam. sup glo. ij. Uñ aduertendū q habita copia attestacionū aduocati ptiū i aliquib; locoz ptiū faciūt mēbra vt ipi vel iudex meli⁹ et facili⁹ ad indaginē veritatis pnt puenire. De istis rubricis qualiter sunt faciēde tractat Huil. in spe. de testi. i. §. publicat. i. pn. Videbit em causidic⁹ vtriusq; ptiū depositiōes testiū et aduertit an articuli sint plene pbari vel nō. Uñ aduocatus isti q pducit testes signet articulū p crucez lram vel aliud signū. Et vbi p dicta testiū alicui⁹ pbatū idē articul⁹. ibi ponat idē signum vel lram eandē in margine circa eadem dicta. Et vbi alij testes cū eo pcordāt. faciat idē. ita videlicet q fm pluralitatem et diuersitatē articuloz diuersificet etiā lras l signa. vt p signoz vel lraz diuersitatē appareat q articuli p q dicta sūt pbari. et vbi ac i quib; testes pcordāt. Possent em poni circa pmiū articulū. A. circa secundū. B. circa tertium. C. et sic de alijs. Et vbi p dicta alicui⁹ testiū pbatū est pmius articul⁹. ibi etiā

in margine ponat A. vbi vero pbatū ē secundus ponat B. vbi tertius C. et sic de alijs. Ecōtra aduocat⁹ rei ptra quē testes pducti sunt studere habet designare p bmoī vl cōsimilia signa discordātiā et pparietates dictoz testiū q habeat eas in parato. Et vt facilius et clari⁹ possit eas ac ipa dicta impugnarē. de q plene in spe. de testi. i. dicto. §. publicatis. Iste tñ rubricē seu talia signa rubro raro sūt hic in partib;.

Forma exceptionū ptra dicta testiū

Possunt tñ sic formari exceptōes ptra dicta testiū. Procurator pcuratorio noīe tal rei exceptōes ptra dicta testiū ptenozum p ductoz p parte talis actoris in causa quaz mouet tali reo p dicto sc; S; exo vl titio et

Coram vobis honorabili viro dño iudice et pponit et dicit q ipa testiū dicta seu testimonia ptena sunt singularia. obscura. dubia. incerta. et testes ipi varij sunt. et in dictis suis vacillāt et negatiuā asserere et pbare intendūt. nec causas dictoz suoz seu sciētie sue reddunt reqsiti. vel reddūt malas in sufficiētes et ineptas vel alias non pbant ad qd pbandū sunt inducti. sibiq; in dictis suis euidentissime ptradiciūt. Itē dicta ipsoz nulla sunt et inualida. ex eo q minime iurauerūt vel deposuerūt nō iurati. vel pte nō presente nec citati iurauerūt. vel deposuerūt sup nō iuratis. vel quia deposuerūt de sciētia itpe quo nondū citat⁹ erat testis. Quare reiectis et minime attētis testiū bmoī dictis nullis et inualidis. petit pcurator p dictus in cā concludi. et se ab actoris impetitiōe absolui. ac ipm actorem in litis expensis p demnari sibi. Istaz exceptiōnū aliquē puta tres habent in. c. cū eccia sutrina. de cau. pos. aliqui. ex. c. licet de pba. Itē ex. c. ij. et c. tuis. et c. nup. d; testi. Itē aliquē istaz nō indigēt probatiōe. sed veritas vel falsitas eaz patet ex dictis. Sufficit ergo in his sola allegatio et ostēsiō dictoz vt veniat pbatio facti. vt in exceptiōne de singularitate. variatōe. nō redditiōe cause. pparietate. et bmoī. In quib; autē debeant pcordare no. de testi. ca. ij. Et dantur de hoc § sus p Inno. Res. psona. grad⁹. locus. hec sunt psona tps. In his variatōe impediunt fidē suā. Alique reqrūt pbatiōem puta cū opponit de nullitate. et aliqñ incumbit pbatio pducti testes ex causis an dictis vt q iurati deposuerūt. vel q ps fuit citata Aliqñ fo parti opponēti seu excipiēti icūbit

Forma exceptionis

probatio. vt si dicat testis corruptus v' falsū
dixisse. de quo etiā p Jo. an. in addi. spec. de
testi. in. §. sepe. Aduertendū q' aliqu' opponi
tur de falsitate cū corruptōne. aliqu' de sola
corruptōe. Item de falsitate aliqu' directe.
aliquādo indirecte. Falsitas directa rarop
cedit post publicationē. nisi ex culpa iudicis
nō facientis fieri debitā specificationē. de q'
p Jo. an. in addi. spe. in loco. pxi. alle. Falsi
tas indirecta potest post aperturā per testes
pbari. vt in. c. ex tenore. de testi. vbi de hoc.
Sicut aut' falsitas directa admittitur post
aperturā. p' omissionē debite specificatiōis
articulorū. vt supra dictū est. et sic indirecta
pbatio falsitatis excludit post publicationē
ppter specificationē factā. vt ibi post Inno.
scripsit Jo. an. Nā si in articulis nō decla
ratur loc' et tps. sed testes hoc bene expresse
runt. admittit post publicationē pbatio fal
situdinis dictorū testium indirecta. secus si i arti
culis tps et locus fuissent declarata q' tūc
post aperturā volēs etiā indirecte pbare cō
trarium nō audiet. p. cle. ij. de testi. Super
ista §. pbatiōe indirecta falsitatis dictorū testi
um potest sic formari exceptio.

**Forma exceptiōis indirecte falsitatis p
bationis**

Excipiēdo. pponit et dicit pcurator talis
rei ptra dicta testium talis actoris q' testes hu
iusmodi falsum tulerūt testimoniū. vñ ad
hōi eorū dictū falsum ipse re' nō est p dem
nādus. Dixerūt em̄ ipm reū tali die i opido
Erforz. cū actore talē ptractū celebrasse. et
ipse re' eadē die fuit in ciuitate Maguntii.
Tūc ipm tūc Erforz. psonaliter vt testes ex
p'munt ptractisse nō est possibile q' per testes
idoneos est pbare parat'. Quare petit rē.
Qd aut' supra dicit excipiēdo de ptractate te
stium obstat qñ dicta testium que vident con
traria nō possunt reduci ad cōcordiam. al's
si fieri potest semp dicta testium sunt p cordā/
da ppter odiū piurij. Et p quē modū hoc fi
eri potest v' debeat. hēt et no. in. c. cū tu. et. c.
in nostra. de testi. et ibi in glo. Et qd excipit
q' nō reddat aptā causā sciētie. Sciendū
q' si testis interrogat' est de sciētie causa et eā
nō reddit. nō valet dictū ei'. Et idē si reddit
malā et ineptā. de testi. cū causam. Si nō est
testis interrogat' de causa. tūc si data sūt p
ptem alia interrogatoria. idē q' supra. vt ibi
no. et in. c. p'sentiū. de testi. lib. vj. Si nō sunt
data interrogatoria. tūc dicūt aliq' q' bñ va

let dictū testis. de quo in dicto. c. cū causā.
de testi. Dicūt tamē qdam q' iudex nō qres
de causa sciētie tenet parti ad interesse. p. l. si
qñ. L. de testi. in fi. qd restringūt aliq' vbi est
notabilis negligētia. Qd putat Jo. an. ve
rum in foro penitēciali. si causa exp'ssa parti
nō nocuisset Sed in iudiciali petitio nō ha
bet effectū. nisi ipse re' p'fiteret. de quo p euz
in addi. spe. de teste. §. j. Et intelligit de cau
sa sciētie. s. quō sciat illud qd dicit. nō d' cau
sa act' isti' de quo deponit. q' de illa non te
netur dicere. q'uis de ea posset interrogari.
de renū. c. sup. h. Et istas exceptiōes p' pso
has et dicta testium

Tabellio scribat in actis hoc modo.

Anno tali. die tali. cōparentib' corā tali
iudice. tali actore. vel tali eius pcuratore ex
vna. et tali reo vel ei' pcuratore parte ex alte
ra. p'dictus re' vel pcurator ei' et exceptiōes
ptra psonas et dicta testium actoris exhibuit
infrascriptas. Et aduerso ipse actor v' eius
pcurator copiā ipsarū p iudicē sibi decerni
ac fieri. et terminū cōpetentē ad rñdendum
seu publicandū ptra eas si sibi cōpetierit ei
assignari postulauit. Prefatus igit' iudex co
piam petitā actori dandā decreuit. et diem
talē ad dicendū ptra exceptiōes p'dictas sibi
p termino p'fixit rē. Istis exceptiōib' p ta
lem exhibitis anno tali. die tali. in pñtia tal'
rei vel sui pcuratoris dicef seu replicabitur
ptra eas tali die rē. Quō aut' actor ptra istas
exceptiōes rei factas ptra psonas v' dicta
testium possit replicare. videlicet dicere testes
criminosum fuisse de crimine emendatum.
ergo in ciuili admittendū. de testi. testimo
nium. infamē restitutū fame. de re iudi. c. ij.
Et. et. Vel dico absentē citatū ad vidēdū
iurare et p'tumacē rē. Et replicationūz for
ma patet ex superiorib'. Et plures sunt mo
di pbandi seu species pbationū. de qb' no. i
ca. cū ad sedem. de restit. spo. in glo. et no. q't
tuor. et sup. ea. in spe. de pba. §. videndū aut'
scz p testes. p instrumēta. p euidētiā facti
p p'sumptionē. p famā. p delationē iuramē
ti. Si ergo actoris intētio nō est pbata p te
stes. potest rcurrere ad instrumēta si habz et
ista pducere añ p'clusionē causē etiam post
publicationē. de fide instru. cū dilectus. ni
si dat' esset termin' et lapsus a iudice ad in
strumēta. sicut fit dando terminū ad pducē
dum oia. post quē sup. pductōe nō audiet i
ista instātia. de quo ibi no. in spe. de dilat. §.
h

Forma exceptionis

videndū. & quid si datus. pleni⁹ in cle. sepe. de p. sig. p. eo salvo. in glo. vbi g. Quid autē sit instrumentū z quorū sint species instrumētoꝝ. z in q̄b; instrumētis adhibeatur fides. z qualiter z que scripture p̄ducte in iudicio impugnent. z de alijs circa hoc plene i spe. de instru. cdi. p. totū. Et videat ps̄ quaz p̄ ducitur instrumentū q̄ copīā ei⁹ petat. z terminū ad impugnandū illud. z in termino si potuerit id impugnet. qz alias eo ipso q̄ pro publico instrumēto fuerit p̄ductū. z aduersarius q̄ nil opponēs tacuit. Uidet illud ap̄ probasse de offi. dele. gratū. Ho. Dsten. i. c. qm̄ cōtra falsam. depba. Et ibi etiam plene no. quō instrumentum debeat redigi i actis scz p̄ncipiū z finis. Ponēdo tñ cautionē de tenore q̄ cesset equiuocatio zc. vt ibi plene. Si ergo actor pb̄auit intentionē suam p̄ testes vel instrumēta. reus si hz p̄empt. exceptionē opponat eā. videat tñ vt eam probet quia si fundata actoris intētionē reus opponit p̄emptoriū. z si in ei⁹ deficit pb̄atiōe cōdemnabit actori i expensis quas fec̄ postq̄ reus accepit inducias. Et si soluēdo nō est ad arbitriū iudicis punietur. Ista est p̄uisio decre. finem. de do. z ptu. Si tñ vult eaz in incōtinenti pb̄are licet deficiat sibi pb̄atio. nō est locus pene. vt ibi no. Debēt ergo duo p̄currere ad hoc q̄ excipies patiet hanc penam. scz q̄ fundata sit actoris intētio. z q̄ n̄ in cōtinenti reus assumat on⁹ pb̄andi. vt ibi no. Potest ḡ re⁹ opponere exceptionē rei iudicate vel trāfactōis. z formas istaz habuimus supra. Vel pōt excipere de pacto de non petendo. vl̄ de p̄scrip. vl̄ solutōe debiti factā zc. sub hac forma

Forma exceptionis ad puniēdam seu elidēdam intētionem actoris

Corā vobis honorabili dño iudice zc. p̄ponit p̄curator p̄curatorio noīe talis rei. excipiendo ad intētionē talis actoris perimēdā seu elidēdam. z dicit q̄ ipse reus domū talem quā actor ab eo vēdicat possedit pacifice. annis. xxx. z vltra cōtinue eā p̄scripsit bona fide. Quare petit ipm̄ reū ab actoris impetitiōe absolui p̄ vestrā sniam diffinitiuaz z eundē actorē sibi in expēsis lic. p̄dēnari

Vel sic. In exceptione solutionis ad elidēdam z efficaciter perimēdam talis actoris intētionē p̄curator talis rei p̄ponit z dicit excipiendo q̄ etiā si debitū p̄tesum per ipm̄ actorē a p̄dicto reo petitū est legitime z suf

ficienter pb̄atum. Ipe tamē reus de codē de bito p̄teso illud sibi numerādo realiter z i parata pecunia p̄soluēdo satisfecit. Cū autē solutioni eius qd̄ debet oīs obligatō sit sublata. Idcirco p̄dicit⁹ p̄curator nomie quo s̄ petit zc. vt in p̄cedenti forma. z sic de alijs exceptionib; . Et reus exceptionem p̄empt. per eū oppositā pb̄are debet. qz in excipiendo reus fit actor. z ita in eū transferit onus pb̄andi ff. de excep. l. j. z in. l. exceptio. saltē regularit̄ quia in casib; nō pb̄abit excipies. sed actor vt in exceptionē nō numerate pecunie vl̄ dotis. de quo etiā in spec. de excep. §. viso. Si tamē eam nō pb̄at reus ex eo solo nō obtinebit actor nisi pb̄et intētionem suā. de excep. cum venerabilis. de quo etiā in spe. de excepti. §. viso. §. illō quoq̄. Et diligēter aduertat aduocat⁹ rei quib; verbis vtat̄ in excipienda exceptionē. de quo etiā in spe. in. §. p̄xi. alleg. Et tabellio huiusmodi actū exceptionis p̄empto. opposite scribit hoc modo.

Comparuit in iudicio coram tali iudice anno tali. die tali. talis reus vel talis suusp̄curator. z infra scriptā obtulit p̄empt. exceptionem. Ex aduerso iudice adhuc p̄ tribunali sedēte talis actor vel talis eius p̄curator comparēs. eiusdē exceptionis copiaz sibi p̄ ipsum dñm iudicē decerni z fieri petijt. ac cōpetentē terminū ad dicendū p̄tra eandem seu replicandū assignari. Cui p̄dicit⁹ dominus iudex copīā exceptionis huiusmodi decreuit. z talē diē ei statuit ad dicendū s̄ eam seu replicandū si voluerit. Acta. zc. Vel sic Exhibitis his exceptionibus per talē reū vel talē eius p̄curatorē in p̄ntia talis actoris vl̄ sui p̄curatoris. anno tali. die tali replicabitur die tali. zc. Si autē in termino sic dato actori ad replicandū. actor nullā p̄ponit replicatiōem. quia forte nō habet tūc admittitur exceptio rei ad probādum. z dabit reus arti. de materia huiusmodi sue exceptionis z illas pb̄abit si poterit per testes vel instrumēta. zc.

De renūciatione z cōclusionē

Postq̄ vt p̄missum est p̄cessum est in causa. vt quia lis est cōtestata. iuratur est de calumnia. date sūt positiōes z articuli. z ad positiōes z respōsiones facte sunt pb̄atiōes testium vel instrumētoꝝ. induce exceptiones opposite replicatiōes. forte z duplicatiōes subsecute. cū partes nō habēt qd̄ vltius i causa p̄ponāt vltiorib; p̄ponēdis renūciāt

Interlocutoria sententia

z postulant in causa pcludi. Et ista omnia sunt redigēda in scriptis z in actis. de pba. qm̄ Et si vna partiu renūciat seu renūciare velit. z alia dicit q̄ adhuc habeat aliqua p̄ponere. q̄re dicit q̄ nō vult renūciare. Tūc iudex assignabit ei terminū cōpetentē infra quē pponat q̄cqd̄ velit. de quo in spec. de renunc. in pn̄. Et videt̄ aliquibz q̄ idem sit renūciare z pcludere. z hoc tenet Hoff. vt no. de cau. pos. pastoralis. cū textu ibi. Et in. ca. qm̄ p̄tra. de pba. ponit ista vt diuersa. z q̄ eorum quodlibet sit act⁹ p̄ se. Et tenet H. i. spe. cu. de renunc. z cōclusionē. in §. z nota. Et sic potest dici q̄ p̄ renūciationē renūciat p̄bationibz z allegationibz facti. Per p̄clusionem inducit renūciatio allegationuz iuris. Dicit tñ Jo. an. in addi. spe. in loco supra allegato. q̄ in renūciationibz hm̄oi sunt p̄de randa verba z status cause z p̄suetudo fori quia si fit renūciatio allegationibz z omnibz p̄bationibz. certū est q̄ ista renūciatio est cōclusio. vt no. in. c. cū dilect⁹. de fi. instrumē. in glo. ij. Et idem putat ip̄e si fit renūciatio allegationū iuris facti. z hoc qm̄ stat⁹ cause patitur pcludi. Itē si habet p̄suetudo fori p̄bum allegatois cōprehēdere ius et factum. Et p̄ illud solū pcludi. vt tūc renūciatis allegationibz p̄ h̄ etiā intelligat̄ cōclusum. de q̄ etiā p̄ modernos in cle. sepe. d̄ §. sig. Potest ergo sic registrari i actis renūciatio z p̄clusio p̄ tabellionem Anno tali. die tali Eō stituit⁹ corā tali iudice partibz p̄dictis. puta tali actore z tali reo vel eoz p̄curatoribz. ip̄e partes in causa hm̄oi allegationibz vltorio ribz mutuo renūciarūt. petētes pcludi causa in eadē. In qua etiā quātuz in eis erat cōcluserūt. Tñ iudex p̄dictus hm̄oi renūciationem admittēdo in ip̄a causa cū eisdē ptibz seu eoz p̄curatoribz vt p̄ferē cōcludētibz et pcludi volētibz z petētibus p̄clusit. z habere voluit p̄cluso. Acta zc. Facta p̄clusioe in causa ampli⁹ p̄bationi nō est loc⁹ etiā p̄ instrumēta. vt in dicto. c. cū dilectus. d̄ fide instru. Iudex tñ ex officio interrogare p̄t p̄ p̄clusionē de facto si aliqd̄ dubitationis occurrat. vt in. c. cū Jo. eo. ti. Sed hoc iudex nō faciat ad petitionē partis. vt ibi no. z i. c. i. p̄ntia. de pba. in fi. glo. iij. z in. c. p̄ tuas. d̄ te stibz. Quō aut̄ fiat allegationes iuris tractat Buil. in spe. de dispu. z alle. p̄ totū. Et sic sumus expediti de secūda pte p̄ncipali ordis iudiciarij

Interlocutorie sentētie. Eō antequā ueni

amus ad tertiā ptē. s. de sn̄ia z illis que eā sequunt̄. quia aliqñ aliqua emergūt in lite seu causa sup quibz iudex bz interloqui. Nā licet sup incidētī nō sit neces se p̄nūciare. tamē sup emergētī est p̄nūcian dum. vt no. de or. cog. c. j. Et qd̄ sit incidens vel emergēs ibi no. z ideo de interlocutorijs videam⁹. Et que sit sn̄ia interlocutoria no. i clemē. vnica. de sequest. poss. in glo. §. diffi nitina. z vide no. in. c. j. de ap. li. vj Sup ex ceptōe ḡ dilatoria videlicet an libell⁹ sit offe rendus vel nō. vel an sit ei r̄ndenduz. vel an causa sit corā ip̄o iudice tractāda vel nō. vel vtrū excōmunicationis exceptio p̄tra acto rem opposita sit p̄bata vel nō. vel vtrū dila tio petita sit p̄cedēda vel nō. z de similibz ex ceptionibz iudex p̄nunciet interloquēdo s̄b hac forma

Forma sentētie interlocutorie sup ex ceptione dilatoria
H. decan⁹ zc. Cū in causa tali que int̄ tā lem actorē ex vna. z talē reū parte ex altera. de z sup re vel debito tali in iudicio corā no bis vertitur p̄ parte dicti rei oblata fuit ex ceptio talis vel talis dilatio petita. v̄l fuit p̄ positum excipiēdo libello sibi p̄ actorē obla to nō esse respondēdum vel actorē ab agen do repellendū. p̄ eo q̄ maioris esset vinclo excōmunicatiōis innodat⁹. vel nobis i hac causa iurisdictionē nō cōpetere. p̄ eo q̄ tem pore impetratōis rescripti ip̄e actor ipetrās fuerit maioris excōmunicationis sn̄ia liga tus zc. Nos visis z diligētē cōsideratis su per hoc p̄ testes hincinde corā nobis produ ctis p̄positis z allegatis. Habito etiā cōsilio cū peritis. p̄nūciamus. decernimus. z decla ramus p̄dictā exceptionē admittēdā nō esse seu ea nō obstāte in causa hm̄oi ad vltorio ra p̄cedēdum fore. z p̄ nos ac corā nobis p̄ cedi debere Uel sic si est legitima exceptō Decernim⁹ z p̄nūciam⁹ ip̄am exceptionem esse admittēdaz. z admittim⁹ actorē p̄pter ex cōmunicationis vinculū ab agēdo repellē dum excludendū fore. z excludim⁹ seu repel limus seu nobis obstāte exceptione p̄dicta iurisdictionē z cognitionē in negocio hm̄oi nō competisse. neq̄ cōpetere seu libello pre dicto p̄ ip̄m reū r̄ndendū nō esse. sed eūdem reū ab instātia iudicij fore absoluendū z ab

De sententia diffinitiva

Soluimus. Et ipm actorē sibi in expēsis legi-
timis condemnā. eaz taxationē nobis in
postez reservātes Et tunc in fine interlocu-
torie tabellio subscribet isto modo

Recta et lata est hec interlocutoria āno ta-
li die tali. in pntia ipaz ptiū vel pcuratori-
bus pntibz talibz. zc. Et de istis et de alijs i-
terlocutoriaz formis no. in spe. de excep. §.
viso. Et est interlocutoria q̄ fert inter pnci-
pium cause et finē nō sup pncipali. s; sup in-
cidētibz questionibz vel emergētibz. d̄ ap.
significātibz. de testi. significauerūt. Et tran-
sit interlocutoria in rē iudicatā quo ad ptez
si ab ea infra decē dies nō fuerit appellatus
vt in. c. cū q; dilecta. in fi. de elect. s; nō q̄ ad
iudicē qn possit eā reuocare etiā post decē
dies. de q̄ tñ dicendū est. vt ple. no. in. c. cum
cessante. de ap. in glo. j. Ubi distinguūt tres
spēs interlocutoriaz. Quia qdā interlocu-
torie pparāt seu ordināt litē. Quedā emer-
gentia seu incidētia in lite decidūt. Quedā
aliqd restitui vel dari vel nō dari. fieri v̄l n̄
fieri. v̄l aliqd eq̄pollens iubēt. pcludēdo tñ
ibi tenēt doc. q̄ oīs interlocutoria mutari et
reuocari p̄t ex causa. sine causa nō. maxime
post. r. dies sine volūtate p̄tis p qua est lata
Uñ si iudex sine causa iusta interlocutoriaz
reuocet poterit appellari

Formas autē diuersas reuocationis in-
terlocutorie ponit Buil. in specu. de excep. §.
viso. Quia potest sic dicere iudex.

Hos talis iudex zc. q; in tali causa zc. p̄i-
dem sup tali exceptōe p talē reū opposita. p
nūciamus interloquēdo eandē exceptiōem
nō esse admittēdā. vel q; extra talē sic pcessi-
mus zc. Habito postmodū p̄silio peritorū
inuenim⁹ ipm grauasse. vel indebitē p̄cum
pcessisse. Idcirco v̄si p̄silio saniori interlo-
cutoria ipam vel p̄cessum hmōi expresse re-
uocamus. Quidā tñ iudices erubescētes
factū suū reuocare sic dicūt. Hos tal' iu-
dex zc. Si te talē in aliquo grauauimus. il-
lud reuocam⁹ zc. S; tal' reuocatio dubia ē
p̄ditionalis et incerta. et ideo nō admittēda.
Uñ appellās nō obstāte tali reuocatiōe ni-
hilomin⁹ insistere potest p̄secutōi sue appel-
lationis. si pure nō fiat reuocatio. Quidāz
etiā iudices sic dicūt. Frater site grauau-
imus i aliquo parati sum⁹ illud reuocare
de p̄silio sapientū. Et p̄figim⁹ tibi talem ter-
minū ad cōparendū. infra quē volum⁹ ple-
nys deliberare. Et dicit Buil. vbi supra q̄

hec forma habet in. c. aplice. de iudi. li. vj. §.
eratq; parat⁹. Glo. in. c. cū cessante. d̄ appel-
lat. dat aliā reuocatiōē hmōi interlocuto-
rie vel grauaminis formā. videlicet vt sic di-
cat iudex. Non credo te grauasse. s; si ḡua-
ui te in aliquo illud reuoco. S; ista forma
que duo mēbra p̄tinet. quo ad vtrūq; nō est
sana. q; in p̄mo docet mētiri. Nā potest esse
q; iudex p̄trariū credit. Et p̄tra tales caute-
las vel doctrinas videndū est qd no. Buil.
in spe. de excep. §. penul. et in vlt. colū. Quo
ad secundū membrū est p̄ditionalis incerta
vt dixi supra. Uñ Ostiēn. dat talē formam
videlicet vt si dicat iudex ad eū p̄tra quē est
lata interlocutoria. Tu dices te grauatiū
p talē interlocutoria qd nō p̄siteor. Ego tñ
reuoco tuē satisfaciēs volūtati. ne de me sal-
tem de facto p̄queri posses. Et siml' forma
traditur in. c. nisi specialis. de vsu pallij Et
q; dicit iudex in reuocatiōe q; nō p̄siteor cau-
te dic. q; p hoc nō sequit q; neget se ḡnasse.
Et aliq; iudices p̄sueuerūt statuere terminū
appellati ad docendū de grauaminē. s; ad p̄-
ipe appellās nō tenet. de quo in. c. si a iudi-
ce. de ap. li. vj.

Sequitur tertia pars ordinis iudiciarij

Hinc ergo iudex

mus de tertia pte ordinis iudicia-
rii. s. de snia et que illā sequuntur Et
Buil. in spe. de sen. pla. in p̄n. diffiniēdo sic
dicit. Sentētia est iudicialis diffinitio con-
trouersie finē imponēs. p̄demnationē v̄l ab-
solutionē p̄tinēs. Dicit em̄ snia iudicial' dif-
finitio p̄trouersie finē imponēs. vt in. l. i. ff.
de re iudi. Et debet p̄tinere absolutionē v̄l
p̄demnationē. de accu. illa p̄positoꝝ. Et ibi
de hoc in vlt. glo. Vel aliquid qd tantū va-
leat. de p̄. sig. in his. Utrū autē snia diffiniti-
ua sit de actis cause ita vt p̄tineat int̄ acta.
tractat Jo. an. in addi. spe. de sen. pla. in p̄n.
Et ibi post ar. p et p̄tra videtur tenere q; sic.
maxime p. c. cū eterni. d̄ re iudi. li. vj. vbi sen-
tentie ferēde et p̄cipiēde ponūt in actis cause
Et debet ferri snia diffinitiva partibz p̄nti-
bus. vel altera absente p̄ p̄tumaciā. ita vt cī
tetur ad sniam audiendā. de testi. cū olim. i
fine. als si ferat p̄tra absentiē nō citatū nō te-
net. vt no. de sen. et re iudi. tenor. in glo. p̄nl.
et sup ea. Et necesse est hoc casu q; exprimat
pempt. vbi vnica fit citatio. de hoc. xxiiij. q.
iij. de illicita. in fi. magne glo. Et in spec. de

De sententia diffinitiva

electionibus. §. viso de tempor. Et p Jo. an. in. c. cū Bertoldus. de re iudi. in §. remisit/ sent. Et de accu. ad petitiōem. nisi i causis i quibus sine strepitu z figura iudicij pcedetur vt i clemē. sepe. de §. sig. circa si. ibi etiā de h in glo. ar. iij. Si autē in snia cōtinetur cum ptra quē lata est fuisse citatū an stetur snie. ita q nō sit necessaria alia pbatio citatiōis. tractat Huil. in spe. de sen. pla. §. vt autē. §. z nota. Sed pleni⁹ p Jo. an. ibi in addi. qd de iuris subtilitate necesse est pbare pempt. Et si qd velle tenere q victor h nō habeat pbare. vict⁹ tamē potest pbare se citatū non fuisse pducēdo acta. Et si inter ista nō apparet hmoi citatio habebit p nō citato. nisi p betur cōtrariū. Utrū autē psumat p demna tum fuisse pntem in snia si aliud nō dicatur vel exprimat in ca. no. Huil. in spe. in loco p ximo alle. Et snia diffinitiva debet generali ter ser ptnere. Primū nomē iudicij z eius qualitatē. puta an sit delegat⁹ vel ordinari⁹. Secundum nomia litigator⁹. Tertiū teno rem petitiōis i iudicio porrecte. Quartum subam pcessus cause. puta lit. ptest. iuramē ti pstationē. z silia. Quintū q fiet mentio in snia pres fuisse pntes vl ad psumaciā absen tes. de quo supra dixi. Sexto q ptneat cō demnatiōem vl absolutiōem vel aliqd equi ualens. de q etiā tactū est supra. z ista etiam enumerat Huil. in spe. de sen. pla. §. qualiter aut. iuxta finē zc.

In actione ergo reali potest sic dictari et formari sentētia.

In nomine dñi Amen. Official vl iudex talis. orta inter A actorē ex vna. z B. reū de z sup tali fundo area vel domo pte ex altera materia questionis. Idē A. libellū dedit vl obrulit in hac forma. z ponat totus tenor li belli in snia. Lite igit coraz nobis legitime ptesta. z pstito a ptyb vel eaz pcuratoribz hincinde calūnie iuramēto. factisqz z obla tis positioibz z articulis. ad ipas positioes respōsionibz subsecutis testibz z instrumētis pductis z attestatiōibz publicatis. opposi tisqz cōtra dicta testiū nōnullis exceptiōibz z replicationibz factis. tādem renūciat⁹ p p curatores partiū hincinde positioibz cum ipis pcuratoribz partiū pcludētibz z pclu di perētibus i ipsa causa pclusimus z habu imus pcluso. Nos igit visis z auditis di ligēter iuribz rationibz pbatōibz z allega tiōibz partiū. cognitisqz z inuestigatis ad

plenum ipsi⁹ cause meritis deliberatiōe pte habita. diligēti z cōmunicato pssilio iurispe ritoz xpī noie inuocato. ptyb ppter hoc i no stra pntia pstitutis z sniam ferri postulanti bus. vel tali actore vel reo pntē z sniam fer ri perēte. Et tali reo vel actore ad h pempt. citato cōrumaciter se absentate. cui⁹ absentia dei pntentia repleat. p tribunali sedentes. z habētes p oculis deuz solū sententiādo In his scriptis pnūciamus. decernim⁹. z decla ramus fundū pdictū ad pstatū A. actorem ptnuisse d iure z ptnere. pstatūqz A. reuz fundū hmoi occupasse z detinuisse. ac occu pare z illicite detinere. z ipm fundū memo rato actori adiudicandū. ac A. reū aūdictū ad restituēdum z libere dimittēdū fundum eundē eidē actori p demnādū z repellēdū fo re. adiudicamusqz z p demnam⁹ ipm reū su pradicto actori in fructibz a tpe mote lit. vl a tempe occupatiōis z detētionis valet i tot modijs seu maldris frumēti zc. rōe fructuū pceptoz ex fundo hmoi p eū perceptis. Et in expēsis litis nihilomin⁹ p demnātes. qua rum expēsar taxationē nobis in posterū re seruamus Vel si debeat fieri snia pro reo absolutoria. forte quia actor nō pbauit. vel reus probauit de iure suo. tūc ita formetur.

In noie dñi Amen. zc. vsqz ibi. pnūcia mus. decernim⁹ z declaram⁹ predictum A reū a pstatū A. actoris imperitiōe absoluēdū. ac eidē actori sup petitiōe sua z fundo predi cto silentiū ppetuū imponēdum fore. ac ab soluim⁹ z imponim⁹ ac nostra snia diffinitī ua mediāte p demnātes eundē actorē eidē reo in expēsis litis. quaz taxationē zc. In cui⁹ rei testimoniū zc. ista snia incipit. In nomi ne dñi. zc. vt. xxiij. dif. In noie. de testi. In noie. Veli⁹ ad ppositū in. c. veritatis. d do. z pty. Et nō scribit seu dirigat alicui. videli cet partibz vel alijs vel vniuersis Quia si iu dex sic scriberet. vniuersis zc. noueritis q i causa tali pnūciamus zc. tales lre seu scpta re nō facerēt fidē. qz essent poti⁹ testimonia les seu recitatorie pteritoy qz assertorie p sentium. vt no. Huil. in spe. de sen. pla. §. iuxta. §. z no. q qdam iudices. Ho. etiā in. ca. apostolice. de re iudi. li. vj. Item in sentētia sit narratio pcessus ad quē affectum h fiat. no. in spe. de sen. pla. §. restat. §. in summa. Ho. z In. z Oti. in. c. cū in iure. de off. dele gati. vbi etiā no. qd fieri debeat si p aliū ta bellionē scribat sentētia. z acta p aliū fuerit

De sententia diffinitiva

scripta. Item in sententia dicitur. nos visis et auditis diligenter iuribus probationibus. et allegationibus partium etc. Quia iudex secundum allegationem et probata coram eo debet iudicare: non secundum conscientiam quam habet ut privatus. sed secundum conscientiam ex actis probationibus et allegationibus informatam. ut in l. q. vij. Judicentis. de quo de offi. dele. pastoralis. in glo. ar. contra et de offi. ordi. c. j. in glo. canonum. et in spec. de dispu. et alle. §. ult. §. licet autem. Et ibi dicitur hoc per Joh. an. in addi. ubi ponit rationes quod rursus theologorum qui tenent contrarium. et illas solvit. Et quale remedium tunc habeat iudex ibi nota. quia deponet si potest conscientiam. si non potest deleget causam alicui. vel ad superiorem remittat etc. ut plenius notatur ubi supra. Item sequitur in sententia cognitio et investigatio ad plenum cause meritis. etc. Nam ferri non debet sententia nisi liqueat de meritis cause. de quo in c. prout. de dolo et pti. cum si. Sententia enim non est precipitanda ut in l. q. l. de sen. ex. peri. reci. hac lege. et in clem. pastoralis. de re iudi. imo cum peritis super ea ferenda consilium habere debet. de dolo et cotu. cum olim. de consue. ad nostram. De quo et qualiter iudex deliberare debeat et consilium iurisperitorum requirere. et diligenter cum peritis super negotio conferre. inspiciendo petitionem iuxta quam sententia est formanda. de accu. q. liter. ij. de symo. licet hely. Positiones et articulos probationes et alia acta cause. etc. ut tradit Buil. in spe. de requisitione consilij. Et ideo dicitur in sententia deliberatione prehabita et habito consilio cum peritis. Item subditur in sententia partibus propter hoc in nostra presentia constitutis et sententiam ferri postulantibus. etc. De isto ponit Buil. in spe. rubricam specialem. scilicet de petitione sententie et eius cautela. ibi dicitur hoc. Item quando altera partium est absens per contumaciam solet dici in sententia. Cuius absentia dei presentia repleatur. de quo in ca. de manifesta. ij. q. j. in c. veritatis. de dolo et cotuma. Item in forma sententie ponitur per tribunali sede. et habentes per oculos solum deum. de hoc in c. cum eterni. de re iudi. li. vij. Unde de sedendo debet iudex sententiam proferre non stans. alias non valeret. ut in c. ult. de re iudi. li. bro. vij. Et que sit ratio ibi non. nec debet per gratiam vel forte iudicare contra iustitiam et contra conscientiam. alias sustinebit penas. de quibus in c. cum eterni. all. Item illis per bis tractatur iudex in sententia vel partibus pronunciamus

decernimus. non tamen refert an sic dicat iudex. an dicat precipio vel statuo vel ordino ut in c. in his. de ver. sig. Nam quis lex dicat non valere sententiam que condemnationem vel absolutionem non continet. ut in l. ptes. l. de sen. et interlo. om. iudi. et tactum est etiam supra. Sufficit tamen si contineat condemnationem seu absolutionem vel equipollens de quo etiam in spe. de sen. pla. §. ut autem. §. et nota. Et non est vis nec refert etiam an sententia feratur sub verbis prime vel tertie persone. de quo etiam in spe. eo. ti. §. iuxta. §. non valet. de quo etiam dicendum est ut ibi. Item dicitur in sententia sententiando et sententialiter in his scriptis etc. hoc ideo. quia sententia diffinitiva debet ferri in scriptis. Debet etiam in scriptis recitari et perferri. et per ipsum iudicem non per alium legi. aliter est nulla. de quo in c. vlti. de re iudi. li. vij. Non tamen est necessarium exprimi in sententia in his scriptis dummodo aliter in scriptis feratur. licet sit cautum. de quo in spe. §. iuxta. in §. non valet etiam super alleg. et in dicto. ca. ult. de re iudi. li. vij. Et quod sequitur in sententia scilicet fundum predictum ad prefatum. Actorum presentium esse etc. hoc patet declaratum circa petitionem in libello presentiam secundum quam ut dictum est sententia ferri debet. Item condemnet iudex victum in expensis ipsi victori quod fieri debet. ut in l. eum quem temere. ff. de iudi. et in c. calumnia de pen. nisi ipse victus habuisset probabile causam litigandi. que cum excusaret. ut no. in dicto. c. calumnia. et in dicto. c. finem. de dolo et cotu. in glo. magna. et super ea. Et tunc quando omittit iudex condemnationem expensarum. debet causam exprimere in sententia propter quam victum in expensis victori non dedit. ut ibi no. et pba. in aut. de iudi. §. oportet. coll. vij. Et iste est versus casus qui in sententia debet exprimi scilicet causa illa. vij. alij casus no. in c. sic nobis de sen. et re iudi. alias regulariter in sententiis non debet exprimi causa. ut ibi. Imo fatuum esset exprimere. quod facile posset mala causa exprimi et bona subtrahi. et ita non valeret sententia. De qua causa. ex pte. de pces. pben. de resti. in inte. cum ex lris. §. nos igitur. et etiam obtinet in interlocutorijs. Si tamen iudex exprimit aliquas causas tunc post specialia submittat clausulam generales. videlicet ex his et alijs nos moventibus. etc. Et sic sub tali generalitate comprehendit sententiam seu decisionem cause iustificatam. ut no. de re iudi. abbate. li. vij.

Sententia in actione personali potest sic

Forma appellationum

formari

In nomine dñi Amen. zc. vt in pcedenti forma vsqz ibi p̄tinuando. p̄nūciamus. de/ cernim⁹ z declaram⁹ p̄dictū A. reū memo/ rato A. actori teneri z obligatū fore in decē libris zc. Et ip̄m eidē actori in debito hui⁹ modi esse p̄demnandū. z ad ei⁹ solutiōz cō/ pellendū. ac i eisdē. x. libris. necnon in lit. ex pensis legitimis eundē reū p̄fato actori cō/ demnam⁹ taxationē exp̄fay nob in postez referuātes. An autē snia sit p̄cipiēda i p̄sonā pcurator⁹ vel dñi. no. de elec. querelā. i glo. p̄. yconomi. z sup ea. Sz licet in h̄ multum instēt doctores z maxime legiste. tamē Jo. an. ibi nō placet legalis subtilitas in h̄ casu. qz si pcurator fuit in causa noīe dñi sui q̄le peccatū est si dñs p̄demnat. Cū graue esset dicere sniam p̄pter hoc in p̄cura. ferendā. q̄s tamē videt velle. l. j. C. de sen. z interlo. om niū iudi. Ostiē. tamē in dicto. c. querelam motus ista subtilitate legali. ponit formam sentētie in causa matrimoniali. p̄sulendo q̄ iudex p̄nūciat isto modo Pronūciamus de cernim⁹ z declaram⁹ r̄itiū fore maritū seye. z procuratorē ipsi⁹ noīe ad matrimonū. de quo actū est p̄demnam⁹. p̄cipiētes vt dictus titius deinceps seye adhercat vt vxori. z tā i lecto q̄ extra lectū eā maritali affectōe p̄tra cter. Pro qua forma allegat. c. ex parte. et. c. veniens. de sponsa. Alie sentētiarum forme de facili possunt haberi. quia libell⁹ bñ for/ matus in quacūqz actione dat formā sentē/ tie p̄cipiēde. que ex forma petitionis libelli p̄cedere debet. vt allegatū est supra. Et vt s̄ patet in sentētia absolutoria. reus absoluit ab impetitione actoris. z actori silentiū im ponitur. Qd̄ vtrūqz illoz ponēdum sit sen/ tentia z quare habetur in. c. cū ecclesia sutri na. de cau. pos. z p̄prie. in fi. in. c. dudum in fi. de cōuer. diug. cum similibz. z no. in specu. de sen. pla. §. vt autē. §. q̄ autem vtrūqz.

Et lecta sentētia notari⁹ subscribet sentē tie annum z diē ac testes zc. h̄ modo

Lecta z lata est hec sentētia diffinitiuā vt supra tali die in subscriptione interlocuto rielata est hec sentētia interlocutoria. Vt si redigitur sentētia in formā publici instrum̄ ti. scribitur in hac forma. In quoz omniuz z singuloz testimoniū p̄ntes l̄ras seu p̄sens publicū instrumētū p̄ talē notariū. publicū in causa hmōi coraz nobis scribā fieri z pu/ blicari mādamus. nostriqz fecim⁹ sigilli ap

pensione muniti. Datū z actū in loco tali q̄ nos p̄uenim⁹ sedere ad reddendū iura pro tribunali. Anno tali. inditiōe tali. p̄tificat⁹ sanctissimi in x̄po p̄ris z dñi nostri dñi pau li diuina p̄uidētia pape secūdi. āno sexto. die iouis. ij. mēsis decēbris. hora tertiay. vel q̄ si presentibz discretis viris A. steinhorn. et stephano religiosis. z pluribus alijs fidedi gnis testibz ad p̄missa specialiter vocatis et rogatis zc.

De appellationibus

Lata sentētia diffinitiuā. si ab ea non ap pellat pars cōtra quā est lata infra decē di/ es. trāsit in rē iudicatā. vt in. c. q̄ ad p̄sulcati onem. de re iudi. Et idē de interlocutorijs quo ad p̄tē. vt in. c. cū dilect⁹. in fi. de elec. et etiā tactū est supra Cū aduertendū q̄ ali ter appellat ab interlocutoria. z aliā diffini tiuā. Qñ appellatio interponit ab interlocu toria vel alio grauamine. oportet q̄ i scriptis fiet. z cū expressione cause iniuste seu iniq̄ta tis interlocutorie vel grauaminis Ista duo substātificē requirūtur etiā si causa sit noto ria. De quo p̄ Jo. an. in. c. cordi. de appel. li. vj. in nouella. nisi quādo in maioribz z in re seruatis interponit appellatio. de quo in. ca. vt debitus. in fi. co. ti. Et. xij. que requirunt seu debēt recurrere i appellatō ante sniam ad ipsam appellatiōem validādam colligū/ tur z enumerātur in. c. dilecto. de appell. ibi p̄ Ostiē. super verbo firmato. Et p̄mū est q̄ causa in appellatione expressa sit vā. Se cūdum q̄ exceptio opponatur. Tertiū q̄ co ram iudice p̄ponatur. nisi excuset iusta cau sa. Quartū q̄ appelletur. Quintuz q̄ coram iudice. nisi ex causa. Sextū q̄ exceptio non admittatur. s. q̄ expectet repulsa exceptione Septimū q̄ propter iniustā repulsiōē ap pelletur. Octauū q̄ exceptio opposita sit le/ gitima. Nonū q̄ grauamē illatū sit vt com minatū. Decimū q̄ in scriptis fiat appellatō vt supra. Undecimū q̄ petatur apostoli in fra. xxx. dies. Duodecimū q̄ si petierit appel latus veniat appellās instructus iuxta casū. ca. cordi. de appel. li. vj. Tredecimū q̄ appel latio interponatur infra decē dies. de h̄ eti/ am in. c. cordi. de appel. li. vj. z i spe. p̄tē. ij. co. ti. §. qualis. §. in sum. no. z hoc i appellatiōe iudiciali. s. in extraiudiciali ista oīa nō req̄ runt. quia ibi nō exigitur veritas cause. sed sufficit ipsi⁹ veri similitudo. Item nō requi ritur ibi grauaminis illatio seu cōminatio.

Forma appellationum

sed sufficit q̄ timeatur inferri in futurū. De istis et alijs differētijs scz i q̄bus differūt appellatio iudicialis et extraiudicialis. v̄l etiā in quibz p̄ueniūt. solet norari in. c. bone. de appel. vbi noratur duodecim differētie et tres p̄ueniētie. Quādo autē appellat a diffinitiva tūc lata sentētia iste cōtra quē fertur si vult potest appellare verbo apud acta dummodo hoc faciat in p̄tinenti iudice adhuc p̄ tribunali sedēte. añq̄ se diuertat ad alios act̄ vt in. l. litigatoribz. l. eo. tit. Canonisata. ij. q. vi. c. si. ff. litigatoribz. no. de appel. c. j. li. vi. in fi. Sed si ex interuallo. videlicet dum iudex diuertat se. scz post latā sniam ad prandium vel alios extraneos act̄ velit appellare. tūc necesse est etiā appellare in scriptis. sic ab interlocutoria. vt in. l. ij. ff. eo. ti. et. l. eo. ti. l. eos. §. sin aut. Et ista est vera opinio seu exceptio. licet q̄dam exponūt ilico. qd̄ ponitur in. l. p̄dicta. i. eadez die. vt no. in dicto. c. cordi. Itē a diffinitiva appellat sine exp̄sione cause. vt ibi. et in iuribz pri. alle. Cū sufficiat appellari dicere. appello a tali snia diffinitiva tanq̄ iniqua et iniusta. de quo etiā in spec. de appel. §. qualiter. in p̄n. Et tamē diffiniēdo appellationē dicit q̄ appellatio ē sentētie vel grauaminis relaxatio p̄ p̄clamatōnem a minori ad maiorē iudicē facta p̄textu iniqui iudicis grauaminis vel iniuste sentētie. Joh. teu. ponit vnā diffinitioem. ij. q. vii. in sū. Disti. p̄les ponit i sum. e. ti. §. j.

Potest ergo sic formari appellatio a snia mine vel interlocutoria snia iudicis

Corā vobis dño iudice tali puta ordinario vel delegato. et tenotario publico ac testibz hic p̄ntibz. Ego talis p̄ncipalis vel talis eius p̄curator nomine p̄curatorio talis actoris vel rei p̄pono animo appellandi. Et dico q̄ licet in causa que inter talē actorē ex vna. et p̄dictū A. reū de et sup re v̄l debito tali parte ex altera vertit in iudicio corā dño iudice p̄dicto exceptioem talē opposueri Et ponat tenor vel saltē mens et effect̄ ipsi exceptiois in appellatōe exprimat. Et tūc subiungat si velit eam p̄ vos admitti vel fm cōtenta et petita i ipsa pronūciari postulaueri. Vos tamē domie iudex hmoi exceptioe legitima sp̄reta et neglecta ipsaz saltē tacite repellendo in ipsa causa ad talē exceptioem v̄l ad aliū actū exceptioni mee cōtrariū p̄cessistis. vel eadem exceptioem per vestrā quam tulistis interlocutoria p̄nūciando sic vel sic

minus iuste repulistis. vel alias in causa huiusmodi p̄ talē vestrā cōminatōne sine actū seu p̄ceptū tale me indebite grauastis Cū ad interlocutoria hmoi iniqua et iniusta seu ex p̄dicta exceptioe nō admissa. vel saltem tacita repulsione. vel a tali vestrā cōminatōne seu p̄cepto tali tanq̄ iniquo grauamie in bis scriptis ad reuerēdum in xpo patrem et dñm episcopū talē. vel ad sanctā sedem apostolicā et sanctissimū in xpo patrē et dñm nostrum dñm Paulū diuina prouidentia papaz secundū puoco et appello. et apostolos p̄mo secūdo. tertio. et cū debita instātia mihi dari peto. subiūciēs p̄dictū A. reum cū adherētibus suis p̄tectioni dñi episcopi vel domini pape et sedis apostolice speciali. Et protestor q̄ appellatioem hmoi possim corrigere. emēdare. et innouare. ac eā itimare verbo et p̄sequi put mihi videbit̄ expedire

Dicit̄ p̄mo in forma. Corā vobis etc. q̄ coram iudice et ei⁹ p̄ntia est appellandum. vt ij. q. vi. biduū. §. dies aut. de appel. suggestū. si eius p̄ntia potest haberi. vel nisi iustus metus excuset. tūc debet protestari in p̄ntia bonoz virozū volēs appellare iuxta formā. ca. vlt. eo. ti. Et si sunt plures iudices quoz p̄sentia simul haberi nō potest. tūc fiat fm q̄ habet in clemē. j. eo. ti. quia tūc potest corāz ipsis v̄l corā maiori p̄te eoz appellari. et apostoli possunt peti sepatim. vt ibi. Aliq̄ in appellationibz solēt p̄mittere cū appellatōis remediū ad releuamē oppressoz a iure sit inuentū. de appel. c. cū speciali. §. porro. et in. l. p̄fecti p̄torio. ff. de mino. cum similibus. Sed de hoc nō est curādum. quia ista sūt verba iuris quoz nō est necessaria p̄positio. sed verba facti sunt p̄ponenda. de quo in. c. si quis iusto. §. elec. li. vi. Item d̄r ordinario vel delegato. quia debet exp̄mi iudicis q̄litas. que p̄siderāda est. maxime qñ super appel. man. aper. impetrat. de excep. dilecte. §. appel. ex insinuatōe. Postea fit mētio i appellatione de p̄cessu cause et de grauamine seu interlocutoria. et causa iniquitatis et grauaminis seu interlocutorie exp̄matur. q̄ hoc ē necesse qñ añ sniam appellat. vt dictū est supra. Nā nō sufficit dicere appello a tali interlocutoria tanq̄ iniqua et iniusta. q̄ tñ sufficeret a diffinitiva. de q̄ no. in. c. p̄nl. de no. ope. nūcia. Itē d̄r in forma appellatōis q̄ iudex nō admisit exceptioem. s̄ ea sp̄reta p̄cessit. v̄l q̄ ipsam interlocutoria repulerit. Nā duobus

Forma appellationum

modis iudex repellit exceptiōem. videlicet ta-
cite et expresse. Tacite quā exceptiō neglecta iu-
dex pcedit ad ea que se nō compatiūtur cū
exceptiōe posita. de appel. ex pte. et no. eo. ti.
dilecto. Et i specu. de except. §. ij. et no. fm
ybertū. H. no. etiā p Jo. mo. in. c. j. de appel.
li. vj. Et tūc poterit appellari b̄ exp̄sso in ap-
pellatione q̄ pcessit iudex exceptiōe non ad-
missa Expresse repellit. puta quā p̄ interlocu-
toriā p̄nūciat b̄ exceptiōem. Quid autē faciē-
dum sit quā iudex nō repellit expresse nec eti-
am tacite. puta pcedēdo vt dictū est. nec eti-
am admittit sed sp̄ est in deliberādo forte vt
excipiēs fatigat⁹ et veratus laborib⁹ et expen-
sis ex diuersis terminis quos iudex ad audi-
endam deliberatiōem assignat cedere liti. l̄
ab exceptiōe recedere cogat. no. in dicto. c. di-
lecti. de appella. quia vt recitat ibi D̄stien. si
iudex tertio requisitus humiliter expectato re-
sponso tpe cōgruo nō respōderit. Expresse
tali grauamine poterit appellari. de quo ple-
nius ibi. Itē d̄r in forma appellatiōis q̄ a ta-
li interlocutoriā v̄ tali grauamine tē. appel-
lo. Possunt etiā plura grauamīa exp̄mī i ap-
pellatiōe. s̄ caueat appellās q̄ sint legitima
et vera. Hā cancellaria vnū soluz respicit ḡ-
uamen. vel vnā appellatiōis causam. s̄ quo
in. c. cū causam. de appel. sup alle. glo. Unde
posset cancellari⁹ eligere causam forte falsā
sup quolibet tñ grauamine dat vnū singu-
lare vel speciale rescriptū ad eosdē iudices
vt ibi no. Et ex sola causa in appellatiōe exp̄s-
sa et nō ex alia pcedēti vel supueniēti appella-
tio iustificari poterit vel impugnari. vt i cle.
appellāti. eodē ti. Itē d̄r in appellatiōe ad ta-
lem ep̄m superiorē vel ad papā appello tē.
Et si simplr dicerz appello. nō exp̄sso an ad
ep̄m vel ad archiep̄m seu ad papā ad quem
videatur appellasse. V̄ si dicat appello ad
maiorē. no. in ca. vt debet⁹. de appel. Et dicitur
ibi q̄ intelligit ad primū appellasse. De
quo etiā in spe. eo. ti. §. nūc tractemus. s̄. sed
quid si q̄s. et sequē. Urz autē valeat appella-
tio alternatiua videlicet sub hac forma.
Appello ad archiep̄m vel papā quā ab ep̄o
appellā. vel appello ad ep̄m vel archiep̄m:
cū appellā ab inferiori iudice. no. de off. de
le. si is cui. li. vj. in glo. p̄nl. et sup ea. Et meli-
us in questione posita sup regula in alterna-
tiuis. de regu. iu. li. vj. Et dicit ibi ocluden-
do q̄ in p̄mo casu. scz quādo appellatur ab
ep̄o ad archiep̄m vel ad papā tenet appella-

tio. dūmodo appellans eligat infra tempus
quo debuit appellare. videlicet infra decem
diūm. In secūdo casu etiā appellatio valet.
scz quādo appellatur ad episcopū vel archi-
episcopū. quia tūc inquātum exprimit d̄ ar-
chiepiscopū est inutilis. qz eo casu nō potest
ad archiepiscopū appellare episcopo medio
omisso. de appel. dilec. vlt. Inquātum autē
interponit ad episcopū est vtilis. sed vtile p̄
inutile nō viciatur. vt in regula. vtile. de re-
gu. iu. li. vj. igitur tē. Et quomodo gradatū
siue seriatim est appellandū. si tñ omittit me-
dius et nō opponit exceptio an teneat appel-
latio. vel an in hoc valet consuetudo tē. etiam
no. in dicto. c. dilecti. Et si vnus litigātium
appellat ad archiep̄m. alius ad papā. quid
iuris sit habetur in. c. si duob⁹. de appell. tē.
Item subiungit in appellatiōe et apostolos
p̄mo secūdo et tertio. et cū debita instātia pe-
to tē. De hoc. ij. q. vj. post appellationem. §.
vlt. ad finem. et in. l. iudicib⁹. l. eo. ti. Suffi-
cit tamē q̄ ista petitio fiat vnico p̄textu. vt i
clemen. quāuis rigor. de ap. Et de istis aplis
infra patebit. et nō est de substantia appella-
tionis q̄ in ipsa appellatiōe petant dūmodo
petatur postea infra. xxx. dies. vt in. le. j. ff. de
appel. in glo. De quo in spe. iij. pte. ti. de ap.
§. sequit. in fi. et no. in alle. cle. quāuis. eo. ti. in
glo. lex. Dicit postea in forma. sequit adhe-
rentib⁹. quō appellās se adherētesq̄ suos s̄b
mittit p̄tentiōi et ad quē appellā. De ist⁹ ad-
herentib⁹ tangit in. c. vt circa. de elec. lib. vj.
Diuersas appellatiōnū formas iudicialiuz
ante sniam a grauamine vel interlocutoriā
ponit Buil. in spe. iij. pte. §. j. vt supra tactū
est. Causa debet exp̄mī in appellatiōe aut sen-
tentiā interpositā. et illa debet esse rationalis
et vera. Vñ appellās quilibet habet pbare
duo. s̄. causam appellatiōis esse legitimā.
sed ad hoc pbandū nō requirunt testes v̄ i-
strumēta. sed est in arbitrio boni viri scz iu-
dicis. videlicet an causa sit talis que pbata
debeat legitima reputari. vt in. c. vt debitus
de ap. Itē pbare d̄z appellās causam appel-
lationis esse verā. et ad hoc requirit pbatio
vt no. in. c. cū speciali. eo. ti. nisi appellās ob-
tulisset se pbaturz veritatē cause corā iudice
a quo nō fuisset admissus. ac p̄ tātō appellā-
set. de quo dicendū est vt in. c. interposita. e.
ti. in p̄n. Debet ergo causa appellatiōis esse
vera. al̄s appellatio est frustratoriā. vt i. c. vt
debit⁹. sup̄ alle.

Forma appellationum

Appellatio a diffinitiuā poterit sic forma
ri qñ in scriptis ex interuallo appellat

Coram vobis tali iudice zc. Ego tal' pn
cipalis vel talis pcurator. vt supra in pcece
denti forma Dico z ppono animo appelladi
q' decem dieb' nōdum elapsis in causa tali
que inter me ex vna. z talē B. aduersarium
meū pte ex altera. de z sup re vel debito tali
asserto vertebat in iudicio. Corā vobis sen
tētiā cōtra me z p aduersario meo tulistis
diffinitiuā. Si nomen sentētie mereret ha
bere me p eandē sniam ptesam vestrā eidez
meo aduersario in petitis p eū minus iuste
z dēnādo. vel eundē aduersariū meū a mea
impetitiōe absoluēdo z mihi super petitis p/
petitiū silentiū perperā imponēdo. Idcirco
ab eadem snia ptesa tanq' iniqua z iniusta
ipsi' nullitate sp' salua in his scriptis ad talē
appello zc. vt supra in alia forma zc. Vt bre
uiter posset sic dicitari ista appellatio

A tali snia ptesa diffinitiuā p vos dñm
iudicē in causa tali cōtra me z p aduersario
meo tali lata tanq' iniqua z iniusta i his scri
ptis appello ad sedē talē zc. An aut dies late
snie sit inserēda in appellatōe. v' persona ad
uersarij in ea expmenda. z qd si plures habe
at quis aduersarios. z vnū expmit z aliū sub
ticet. z de quibusdā alijs tractat Guil. i spe.
tū. pte. de appel. §. j. si vero appellat. Nec d'
istis est curandū multū. quia notari' qui d'
appellatiōe p'ficat instrumētū talia d'z decla
rare. Et de die sentētie late p' stabit p instru
mentū sentētie de die interposite appellatio
nis p instrumētum appellatiōis p' stabit. Quā
vero appellat ilico a snia viua voce apd' acta
nō est necesse dari formā. qz p sniam q' ime
diatē lata est z a qua in p'ntēti appellat. satis
p' stare potest q's cōtra quē. a qua snia. et a q'
iudice vel ad quē iudicē appellat. licet ista in
appellatōe nō expmāf. Dicit g' ille p' tra quē
est lata snia. Ego tal' a tali snia tāq' iniq' z i
iusta ad talē superiōrē appello. Et aliquādo
sentētia cōtinet plura capitula. z in vno fer
tur pro vna parte. z in alio pro alia parte. et
sic vtraq' pars appellat ab eadem. de quo in
ca. Raynūcius. z in. c. Raynald'. de testa.

Notari' autē appellatiōis sic cōficiet in
strumētum sup appellatōe.

In noie dñi Amen. Anno a natiuitate
eiusdē domini. M. cccc. lxx. inditione. xij.
pontificatus sanctissimi i xpo patris ac do/
mini. domini nostri Innocēti' diuina prou

dentia pape secūdi. anno pmo die secunda
mensis decembris. hora tertiā. vel quasi i
opido Erford. Dagū. dyoces. in domo
vel loco tali coram tali iudice. in meiq' no/
tarij publici subscripti z testium infra scrip/
torum p'sentia psonaliter cōstitutus. discre
tus vir talis p'ncipalis vel tales ipsius p/
curator nomie pcuratorio habēs in mani/
bus suis quādam papiri cedula. infra scri/
ptam appellatiōe in se p'ntētem. quam ap/
pellatiōe ibidē interposuit z legit alta itel/
ligibili z sonora voce. put in ipā cedula cō/
tinebatur. seu fm eiusdē cedula appellatiōis
formā z tenorē appellauit. apostolos petiuit
protestabatur. z alia fecit sic exprimitur i ea
dem. Cuius appellatiōis tenor de p'bo ad
p'bum fuit z est talis

Coram. zc. Qua appellatiōe sic interpo
sita. ac apostolis petitis a iudice supradicto
idem iudex appellatiōem eādē plectā z in/
terpositā habuit copiā eiusdē appellatiōis ab
appellāte petijt. z eam sibi p eūdem appellan
tem vel ei' procuratorē traditā recepit. ac ta
lem diē vel terminū iuris ad dādū sibi apo
stolos. z p'inde ad recipiendū eosdē ei p ter/
mino assignauit. z infra terminū iur' se apo
stolos datur eidē promisit. Super q' om
nib' z singulis idē appellans vel ipsius. pcur
ator me notariū publicū vt sibi vnū vl' pla
p'ficerem instrumēta requisit. Acta sunt
hec anno. inditione. mense. die. hora z loco
quibus supra p'sentib' zc. Et appellatō sp'
potest interponi siue dies feriata sit siue nō.
Et peti possunt apostoli etiā extra locuz iu/
dicij. In loco tamē cōgruo et honesto. z ho
ra cōgrua. nō quādo iudex est in balneo vel
in mensa zc. vt no. in clemē. q'uis rigor. de
appella. Et sufficit appellatiōe coram iudi
ce interponi z iudici scriptam offerri. licet
ipsius appellatiōis tenor nō legatur. vt in
ca. appellatio. eo. ti. li. vj. Et q' dicit in instru
mento q' iudex assignat certū diē ad dādū
z recipiendū apostolos appellati. vl' dicit se
datur infra terminū iuris vel in termino iu
ris qui est infra. xxx. dies. qui currūt a tem
pore interposite appellatiōis. nō a die senten
tie. vel grauaminis. vt tenet ibi Benz. z cū
eo tenet Rota. propter motiua z ratōes q's
inducit. licet Johā. an. in dicta cle. q'uis te
neat q' a die late sentētie z nisi appellans pe
tat apostolos infra. xxx. dies. vel in termino
sibi p iudicē ad hoc assignato appellatiōi

Forma appellationum

renunciat. vt in alle. cle. quis. Et iudex te-
net illos dare appellatiz petenti. als. ipi pces
sus no valebit. vt. in. c. i. z in. c. ab eo. §. illud
eo. ti. li. vi. si no dedit eos expisse vl tacite. Et
appellās nihilomin⁹ potest psequi appellati
onem suā. vt in cle. quis. eo. ti. in fi. z ibi eti-
am no. in glo. sepi⁹ alle. An grati dari debe-
ant apli vel expsis ipsi⁹ appellatis. Et sunt
apli quedā lraꝝ breuis forma. vel verborū
quia scriptura no est de substātia. iudicē ad
quē appellat instrues. motiū iudicis a q̄ z
toti⁹ appellatiōis circūstantias breuit̄ com-
prehēdens. vt pbat. ij. q. vi. post appellatōz
z. c. forma. Et dicunt apostoli ab epi. qd̄ est
supra. z stolon missio. quasi lra missa ad su-
periore. Et debēt cōtinere q̄s appellauit. a q̄
ptra quē. sup quo. z ex qua causa. Et an ille
a quo appellat deferat appellationi vel no
z quare hoc faciat vel no. vt in lege vnica. ff
de libel. dimisso. z in. c. cordi. de appel. li. vi
Et notat in clemē. quis. de appel. eo. ti. z in
spe. eo. ti. parte quarta. §. penul. Et sunt plu-
res spēs apostolorū. Nā quidā sunt puentio-
nales. vt quādo ps admittit appellationem
sentētie in iudicio iudice eam resurāte vl ta-
cente. vt de appel. sepe. z. c. oblate. siue extra
iudiciū. vt ibi. Alij sunt testimoniales quia
testificatur de appellatiōe facta corā iudice
vel alijs honestis psonis. Alij sunt dimissio-
rii. p quos apparet q̄ iudex appellationi de-
tulit. z q̄ appellante a sua iurisdictione exe-
mit. z causam ei ad quē appellatū est remit-
tit. Alij sunt reuerētiales. vt quādo propter
superioris reuerētia appellationi deferit.
vt in. l. eos. §. super his. C. de appella. Alij
sunt refutatorij per quos apparet q̄ iudex
no defert appellationi. scz cum appellatio ē
frivola z frustratoria. Talibz em̄ appella-
tionibus no est deferendū a iudice. nec ius de-
fert. vt in. c. cū appellationibz. de appel. li. vi
Unde vt sciatur cui appellationi deferendū
sit an no Est aduertendū q̄ quadruplex est
appellatio. Q̄ est appellatio manifeste fru-
stratoria. vt quādo appellatur in crimie no-
torio. Est z latēs frustratoria. vt cum in ap-
pellatione exprimit̄ rationalis causa. sed
ista est falsa. Est etiā latēs pbabilis. vt q̄ ex-
primitur in ea causa iusta. sed a iure non ex-
pressa. Itē est aliqua manifeste probabilis.
vt cū appellatur ex causa iniusta in iure ex-
pressa manifeste notoria. vt lic. no testa. ca.
ij. z sic attendit̄ qualitas appellationū. Atē

ditur etiā qualitas iudicis. videlicet an sit de
legatus cū clausula ap. re. vel sine tali clau-
sula. seu ordinarius. Prima appellatio re-
pellitur a iure z a iudice quocūqz. Secun-
da repellit̄ a iure sed admittit̄ a iudice quicūqz
constet de falsitate cause Tertia admittitur
a iure z iudice. nisi dato cuz clausula ap. re.
Iste no tenetur tali appellationi deferre.
Quarta admittitur a iure z iudice. ita post
pe. z Ab. no. Jo. an. in. c. pastoralis. de ap.
Et quādoqz iudex assignat appellatū termi-
num in datione apostolorū ad appellatiōis
sue prosecutionē. vt in. c. cū sit romana. d ap-
pel. cum cōcord. Utrū isti⁹ termini assi-
gnatio habeat vim delationis. solet notari i
ca. oblate. de appel. plen⁹ in. c. cū appellatō
nibus. eo. ti. li. vi. Et dicit̄ ibi q̄ no. quia ista
ponunt̄ ibi vt diuersa. Si vero dicat nota-
rius q̄ iudex benigne recepit appellationē
an intelligat̄ delatū no. in spe. ap. §. nunc di-
camus. in fi. Et dicit̄ Huil. ibi. q̄ no videt̄ iu-
dex detulisse. dicit̄ tñ q̄ clemēti placebat cō-
trariū. Si iudex simplicit̄ dat apostolos n̄
exprimēdo an deferat vel no. dicit̄ Ab. q̄ de-
ferre videtur. ita no. ipe in. c. dilec. de appel.
Itē dicit̄ q̄ si dat acta p aplis. qz tūc detulit̄
se intelligit̄. ita est decisum i rota. An autez
postqz iudex detulit appellationi possit de-
lationē ipam reuocare. no. de ap. pstitut. ij.
de accu. meminim⁹. de ap. cū appellatiōibz.
li. vi. Et tenet̄ doc. q̄ no possit etiā re itegra-
licet Jo. an. tenuerit p trariū p duas rōnes.
Prima qz interlocutoriā pōt iudex reuoca-
re. §. z delationē zē. Itē qz appellans potest
reuocare appellatōz. pari rōe iudex delatio-
nē. sz iste rōes no vrgēt. vt ibi no. Et q̄ iu-
dex detulit appellatōi an post delationē pos-
sit statuere terminū appellatū. etiā no. i. c. cū
appellatibz. Et p Bern. in. c. ij. d. matrimo-
nio. cōtra. cō. interdic. eccle. in. iij. glo. z te-
net̄ q̄ sic. Et pbat Jo. an. in. c. cū appellatō
nibz. i non ella. p plures rōes. vt ibi patet.

Et ē aduertendū q̄ aliqui iudex defert ap-
pellatōi. aliqui ps appellata. Sz ob iudicia
lem reuerētia iudex dz appellationē recipere.
Pars s̄o dz illā approbare appellationē. vt
no. de ap. interposita. In potestate ḡ est alte-
rius. s. iudicis z appellatis approbare appel-
lationē. Un appellat⁹ etiā iudice inuito pōt
eam approbare z ecōtra. Iudex p̄t eā admit-
tere quis displiceat appellatū. Et sic in hoc
equiparant̄ iudex z appellat⁹. Sz iudex et

Forma apostolorum

appellator etiā comparant in vno. videlicet in termino assignando. vt in. c. psonas. z i. c. oblate. de appel. Sz in potestate soli appellatoris est an appellet vel nō. z sub q̄ forma. Laueat tñ ne erret. vt in. c. cordi. eo. n. li. vi. In potestate autē z arbitrio soli appellatis est an velit pncipale negociū tractari vel nō. vt in ca. cordi. iam alle. Et effect⁹ delatiōis est q̄ p eā abdicat iurisdicctio a iudice a quo z i superiorē ad quē transfundit. vt in. c. cū appellationib⁹. sepi⁹ alle. Effect⁹ ho assignationis termini est q̄ si i termino appellās nō psequitur suā appellatōnē. inducit renūciatio z desertio appellatōis. z actus a q̄ emissa ē appellatio manet rat⁹. vt in. c. cū sit. z in. c. rep̄bensibilis. z in. c. sepe. de ap. z termin⁹ hmōi statuitur vel ad iter arripiendū. vel ad pntādū se superiori ad quē appellatū est. de quo in. ca. psonas. in glo. ij. z sup ea. Ipsi⁹ tamē termini diuersi surgunt z causant effect⁹. fm q̄ in ipsi⁹ assignatōe aliqua pcurrit vel nō. Itaq̄ aliqñ appellatio soluz recipit a iudice. ita q̄ cum assignatōe termini pcurrit delatio iudicis. Aliquādo solū approbat a pte. Aliqñ pcurrit vtrūq̄. q̄ recipit a iudice. z a pte approbatur. Aliqñ neutz fit. q̄ nec recipitur nec approbat. Si ergo appellatio recipitur a iudice. vel etiā si approbat a parte. tūc termin⁹ hmōi habet vim pempt. ita q̄ non venientē pstituit ptumacē. sic q̄ in articulo appellationis s̄ eū vt ptumacē potest procedi Et tenet mittere pcuratorē sufficientē saltē ad articulū appellatōis expediendū. vt in. c. sepe. z. c. Nicolao. de appel. Idē z forū vbi vtrūq̄ pcurrit. s. receptio iudicis. z approbatio partis. Sed vbi neutz interuenit. quia nec recipit a iudice appellatio. nec approbat a parte. tūc sufficit mittere pcuratorē ad impediendū z p̄tradicendū tñ. nec pcedere in articulo appellatōis p̄tra absentē. vt no. i dicto. c. Nicolao. licet glosator ibi videat tenere p̄trariū. Si autē recipit z approbat appellatio. z cū hoc petit appellat⁹ q̄ veniat appellans instruct⁹. tūc debet mittere pcuratores instructū sufficientem. ne dū ad articulum appellatōis s̄ etiā ad causam pncipalē. vt in ca. cordi. de appel. li. vi.

Forma apostolorum q̄ dimissorij dicitur est.

Sanctissimo in xpo patri ac dño domino Paulo diuina puidētia sacrosancte romanē ac vniuersalē eccie summo pontifici.

Episcopus talis zc. vel tal official ei⁹ deuotus fidelis ac obediēs deuota pedū oscula beatorz. Hauerit sanctitas vestra q̄ cum in causa que inter A. ex vna. z B. ex altera pte de z sup domo vel fundo tali seu debito talicorā me in iudicio vertebat. sniam predicto A. z p̄tra Bernardū p̄fatū tuli diffinitiuam. vel interlocutoriā sic vel sic pnūcian do sup exceptōe tali. Et quia ab hmōi sentētia diffinitiuam vel interlocutoriā idem B ad e. v. s. ad sanctā sedē apostolicam appellauit. Idcirco ipsum B. appellante a meo iudicio dimitto ad. v. s. ex amē. ex his lras meis dirigo sibi lras huiusmodi sigillo meo sigillatas pcedens. In testimoniū pmissorij. Datum zc. Et hoc cū appellatū est ad papam. Si vero ad inferiorē puta ad episcopuz vel archiep̄m scribatur sub eadē forma. verbis cōpetenter mutatis. scribēdo. Reuerēdo vl reuerēdissimo zc. Aliqui nō dirigūt superiori sed scribūt vniuersis. Alij breuiter sic pcludendo dicūt ad appellante verbo. vel i cedula nuda scribūt in hec verba vel similia. Quia tu a me appellasti a tali snia mea diffinitiuam interlocutoriā. Ideo ab obseruatōe mei iudicij his apostolis te dimitto z ad ei⁹ ad quē appellasti examen dirigo. Et si volūt ibi statuere terminū. iungit triū vel quattuor mensium spaciū. Vel diē talē statuo p termino ad iter accipiendū pro appellationis tue prosecutione faciēda. vel ad presentandū te cōspectui sedis aplice vl alteri⁹ superiorz ad quē appellasti zc.

Forma apostolorum reuerentialium potest esse talis.

Sanctissimo vel reuerēdo zc. vt supra. Talis actor vel talis re⁹ in causa tali que inter ipm vel talē ex vna et talē parte ex altera de z sup tali re z eius occasione i iudicio coram me vertebat. a snia diffinitiuam vel interlocutoriā zc. ad sanctitātē vestrā vel reuerētiam appellauit. Et quous appellatio sua mihi frivola videat. tñ ob reuerentiā vestram eidē sue defero appellatio. statuēdo sibi terminū zc. vbi supra.

Apostoli refutatorij possunt dari sub hac forma

Sanctissimo vel reuerēdissimo zc. vt sup. Hauerit sanctitas vel reuerētia vestra q̄ talis a me z interlocutoriā sentētia in tali causa que corā me inter ipm z talē super re tali vertebat. ad e. s. v. seu ad vos appellauit Et

Forma apostolorum

quia hmoi appellatio friuola est z frustrato-
ria ex tali causa. ideoq; cu hmoi appellatio-
bus friuolis nec ius deferat nec sit ei p iudi-
cem deferendū. eidē appellatōi nō duxi dese-
rendū neq; defero. z hos apostolos refuta-
torios sibi tradidi atq; trado. In quorū te-
stimoniū zc. vt supra. Et ponit ista forma d
interlocutorijs qz quādo a diffinitiuā apel-
latur tūc necesse est deferri. qz ius defert. d
iureiurā. veniētes. de appel. nō solū. libro. vj
nisi in casib; ibi no. in glo. vt quia. Iudices
modernis tēpib; raro dirigūt tales lras ad
superiore. s; facile se de istis apostolis expe-
dientes dicūt verbo ad appellantē vel ei^o p
curatorem sub hac forma

Appellationi tue ob reuerētiā sedis apo-
stolice vltalis superioris ad quē est appellatū
deferim^o seu defero. z talē tibi terminū pfi-
go ad appellationē tuā psequendā. Uel qā
appellatio tua videt nobis friuola. ideo ei nō
deferimus. hāc responsionē tibi p apostolis
refutatorijs zcedēt. Et hoc faciūt iudices
p notariū scribi loco apostolorū. Et scribit
notarius si vult appellatiōem z apostolorū
dationē in eadē carta seu in vno instrumen-
to ponēdo in fine instrumēti appellatōis for-
mam. de qua supra. Itē anno inditōe pon-
tificatus qbus supra. die tali. mēse tali. Lo-
raz iudice p̄dicto ac i mei notarij publici ac
testiū infrascriptoz p̄ntia psonaliter zstitut^o
p̄dictus A. appellās vel talis ipsi^o pcurator
apostolos p p̄dictū dñm iudicē sup appella-
tione sua p̄dicta sibi dari cū instantia hūili-
ter postulat. Qui iudex ipse dando aposto-
los in hec s̄ba r̄ndit vel scriptā cedulā tra-
didit. z in ea p̄tēta p apostolis sibi dedit. cu-
ius tenor talis est zc. Et scribit tenorem seu
formā apostolorū. z subiūgit postea. Super
q̄b; zc. vt supra in instrumēto appellationis
Si aut iudex terminū datū vel dandū ad
recipiendū apostolos progar in alium diēz
an tūc iterato appellās teneat cōparere seu
apostolos petere. vel si r̄ndet iudex aposto-
los se datūz nullo certo termino p̄firo. qd
turis sit legit z no. in cle. q̄uis rigor. sup sepi-
us alle. Et ita sunt ista expedita q sequūtur
sniam quādo ab ea appellat. quia tunc sentē-
tia nō debet exeq. cū p appellationē sit suspē-
sa. vt in dicto. c. veniētes. de iureiurā. Imo
quidqd post sniam etiā aū appellatiōz p iu-
dicem vel aduersariū sit. totū reuocabit per
modū acceptati. De quo plene in. c. nō soluz

supra alle. z sic trāsit nō in rem iudicatā Si
s̄o a sentētia nō fuerit appella tū. z sic transi-
uit in rem iudicatā tūc ipa snia debet exequi
al's paz. pdesset snias dari si executōi nō de-
mandarent. vt de re iudi. cum aliquibus

Aduertendū tū q sunt quedā snie q nun-
q; transeūt in rem iudicatā. vt sunt snia q̄rū
obseruātia induceret periculū aie. de re iu-
di. tenor. z. c. p sanguinei. de fri. z male. frat-
nitatis. cū similib; Quedā sunt que statim
transeūt. vt est snia excoicationis. de appell.
pastoralis. de sen. excō. p tuas. que tñ prope
nō est snia. Et h̄ vcz q nō statī trāsit in rē iu-
dicatā quo ad puatā vtilitatē. S; q ad pu-
blicam vtilitatē tangentiē piculū aiaz nūq;
transit. ar. de excep. pia. li. vj. Nam semp au-
ditur cōquerēs de iniusta excoicatione.
de offi. dele. cū ptingat. Sunt etiā quidam
casus in quib; diffinitiuā snia statim transeūt
in rem iudicatā. que no. de re iudi. sup Ru-
brica. Quedā snie tenēt mediū. qz transeunt
in rem iudicatā. s; nō tñ statim. s; post decēz
diēs. Et istud regulariter obtinet i sentētijs
p̄dicta extrema sunt casualia. notat de re iu-
di. sup Rubrica. z in. c. p sanguinei. Et h̄ qñ
sentētia tenet licet sit iniusta. Secus si esset
nulla. qā tūc nō transit. de sen. z re iudi. ca. j.
Et modos nullitatis ponit Guil. in spec. de
sen. pla. §. iuxta ppositiōis. Et d̄ snia nulla.
quia lata est p̄tra ius zstitutōis expresse In-
iusta d̄ que est lata p̄tra ius litigatoris. Nul-
la tamē nō transit. iniusta sic vt dictum est.
Distinguit tamē. qz qñq; snia est nulla. nec
seruatur. vt si cōtra ius zstitutōis est lata ex-
presse. Quādoq; est nulla. sed seruatur donec
de nullitate p̄ster. vt si est lata p falsos testes
seu falsa instrumēta. quia ista est nulla in ve-
ritate. sed est aliqua in opinione. de quo de
except. cū venerabilis. Qñq; nulla est z trā-
sit in rem iudicatā post. xxx. diēs. vt ibi. no. s̄
quo p Disti. in. c. cū Bertoldus. de re iudi.
Sentētia q̄ trāsit in rē iudicatā i acti-
one psonali demādabit executōi post temp^o
qua drimestre. qz istud tps p̄demnat in pso-
nali actiōe zcedit a iure. vt in. c. querenti. s̄
offi. dele. Potest tamē hmoi temp^o artari vt
plongari p iudicē ex causa. sine causa s̄ non
potest. Alias si artauerit sine causa suplebi-
tur a lege. vt ibi notat. z in spe. de sen. excō. s̄
videndū. in pncipio. Et fiet executio in hu-
iusmodi actione psonali isto modo seu ordi-
ne. Quia precipiet reo q pecuniam in qua

Forma apostolorum

cōdenat⁹ est actori sibi soluat. Et an ipse cōdenatus ad ipsi⁹ pecunie solutionē precise cogi debeat victore instāte z petente. recitat Jo. an. ibi in addi. spe. q. Buil. in ista q. stione tenuit cōdenatū. si habet i pecunia ad illud teneri. Si vero nō habet victus in pecunia vñ satisfaciet executio fiet in rebus eius. Et pmo mobilibz. videlicet vt capiantur mobilia si possidet. Si mobilia non habet. recurrit ad immobilia Si nec immobilia possidet puenit ad nomina sine iura. scz ad ipsi⁹ pdenati debitorē. sic tamē q. nomina debitorē debitorē pfitentiū z nō negantium pignora capiant. de quo in spe. de sen. exec. §. sequit videre In actione reali statim fit executio post q. snia trāsīuit in rē iudicatā. scz si regulariter post decem dies.

Un si actū est ad fundū vel domū zc. mittēdus est actor in possessionē eiusdē rei. s. fundi vel domus. de re iudi. cū Bertoldus. i. si. Nec sufficit dare pignora. sed requiritur corpal' possessionis traditio. vt in. c. cū aliquibus. de re iudi. Et quomodo iudex mandat executori suo q. eandē rem actori adiudicatam seu eius rei verā z corpalē possessionē det ipsi actori. Buil. ponit formā in de sent. execu. in dicto. §. sequitur Quia preceptum hmoi scribi debet in actibz p notarium.

Talis iudex talis curie exequēdo sententiāz diffinitivā in causa tali p eū latā vel p tales inferiorē iudicē vel ipsius delegatū latā manu talis notarij scriptā vel subscriptā. ac ipsius iudicis sigillo vel pdicti notarij signo signatā z sigillatā. Et pcepit z iniūxit tali executori seu cursori siue nūcio q. rem talē tali actori p sniam predictā adiudicatā. ac eius nudā z possessionē corpalē det et assignet eidē victori pdictū. H. reū amouendo ab eodem. Acta sunt hec zc.

Uel sit pceptū iudicis p lras dirigēdas executori. Et possunt tūc scribi sub hac forma

Iudex tali actori zc. Salurē in domo puidē orta inter talē actorē ex vna parte. et reum de z sup tali fundo vel domo ex eius occasione pte ex altera. materia questionis z causa hmoi intētata z introducta in iudicio corā vobis. Nos in causa eodē iure z iudicario ordine obseruatis pcedētes. Sententiā tulimus diffinitivā pdicto actori domū petitam p eundē adiudicādo. ac prefatū reum ad traditionē seu restitutiōem dom⁹ huiusmodi. z in expēsis litis pdenādo prout in

ipsa sententiā nostra plen⁹ cōtinetur. Veruz quia paz prodest sententiāz ferre nisi executioni demandet. Idcirco p parte memorati actoris humiliter reqsiti ad pdicte sententię executionē duxim⁹ pcedendū. Vobis ergo in pte sancte obediētē firmis et districte pcepido man. quate. pfatū. H. actorē in corpalē z realē pdicte dom⁹ sibi vt pferatur adiudicate possessionē inducat. ac ipsam domū ac eius possessionē tradetis z assignetis eius detentorē abinde remouēdo. Vobis eundē. H. reū quē nos p sentibz pemptorie monem⁹. vt infra sex diebz spacium a notificatiōe pntiū sibi facta cōputandum quoz duo. p pmo zc. ab eiusdē dom⁹ detentione z occupatiōe desistēs. eam pfato actori vacuā z liberā tradat. z ad ipsi⁹ corpalē z pacificā possessionē illū admittat. sicq. sūmam talē florenoz seu libraz denarioz tali um. p expēsis p eū in lite pdicta corā nob factis restituat ac p soluat. z alias pdicte snie nostre pareat humiliter z inrēdat. Alioquin ptra ipsū p censurā ecclesiasticā z alia iuris auxilia. put de iure poterim⁹ pcedemus Diem 8o zc. vt supra in formis alioz mandatorū. Et si executio illi⁹ ptexti iudicis fit p cursorē seu nunciū habebit referri iudici diem z formā executionis. Et quidquid factum est p eū z huiusmodi relatio scribat in actis. videlicet.

H. talis curie cursor seu executor siue nūcius retulit se de mādato talis iudicis i vim executionis sententię talis. in tali causa lata de tali rededisse z assignasse tali victori nudam z corpalē possessionē talis fundi eidem actori p eandē sniam adiudicati quas talis victus detinuit z occupauit

Utrū autē delegat⁹ ordinari⁹ possit exequi sniam suā no. in. c. si quis ptra. de foro cōpetēti. U⁹ an hoc possint minores iudices. notat in. c. cū ecciaz. de offi. ordi. cū remiss. Et sunt opinionēs. potest dici q. delegati ordinarij etiā alij minores iudices hoc possunt p cēsura ecclesiasticā que est simplicis iurisdictionis. sed nō p traditionē possessionis qd est mixti imperij. Iudices tñ indifferent exequunt snias suas p excōmunicatiōem z pmissionē. Et delegat⁹ pncipis exequit sententiā suā infra annū. post annū expirat tota liter ipsi⁹ potestas. Ita etiā q. excōicatū per eū infra annum anno elapso nō absoluit. vt legit z notat de offi. dele. querenti. Iudices

Forma absolutiois

tamē exequentē iudicialiter snias suas et per
excomunicatōem et pmissiōem. Et q̄ hoc caus
vel p̄ quas exceptiōes impediri possit execu
tio sentētie. plene no. in. c. doctor. de re iudi.
Et in spe. de sen. excō. §. vlt. Sed quo iure
petat̄ executio no. in spe. eo. ti. §. breuiter Et
dicit ibi Buil. q̄ victor ibi habet duo auri
lia p̄ que exequit̄ sniaz. s. officiū iudicis et acti
onem iudicati. nō autē p̄ actiōem in factū Et
in hoc dicit errare multos aduocatos. et p̄
ceditur summarie sine datōe libelli et lit. con
testa. de quo dicendū est vt ibi. Licet autē
snia trāsmit̄ in rez iudicatā. et sic faciēda sit
ipsa executio. vt dictuz est. Victus tñ qñq̄
releuatur remedio supplicatōis. vt in. c. ex lit
teris. de resti. in inte. De quo in spe. de sup
plicatōib. p̄ totū Vel bñficio restitutōis in
integrū. vt eo. ti. p̄ totū. Et tñ ex quo sic im
petratur p̄ncipaliter. p̄cedetur in causa re
stitutiois in integro ordine iuris obseruato
vt de offi. iudi. c. ij. Et ista causa tunc finiri
debet et expediri infra quadriēnium. vt i cle
men. vnica. de resti. in inte. Et libellos i ma
teria restitutōis ponit Buil. in spec. pte. iij.
de resti. in inte. Raro hic in p̄tib. practica.
igitur omitto. Et quia vt dictū est aliqui re
nō parens sentētie excomunicatur. et aliqui
p̄ cōtumacia. quia citatus nō cōparet. vt vi
sum est supra in p̄ncipio p̄cessus. Et q̄a vo
lens parere et absolutōem petēs debz absol
ui. vt in. c. cū cōtingat. de offi. dele. Ideo vt
habeant forme absolutiois sciendū. q̄ si q̄s
est excomunicat̄ p̄ p̄tumacia. si vult cauere
de parēdo iuri est absoluendus sub forma iu
ris. Si offert cautionem de parendo iuri et
soluēdo expēsas rōe sue cōtumacie p̄ aduer
sariū factas. de apel. qua fronte. §. sane. d̄ in
di. c. j. Et hoc si sentētia est iusta. quia si est i
usta debet absolui sine difficultate. de snia
excō. cū medicinalis. li. vj. §. si quis. cum cō
cord. Et intelligendū est etiā quādo excom
municat̄ est p̄ p̄tumacia vel offensa dubia.
Nam si quis est excomunicat̄ p̄ cōtumacia
vel offensa notoria nō absoluitur. nisi satis
factione p̄missa. vt in. ca. ex pte. de ver. sig. q̄
ad offensam manifestā. De manifesta cōtu
macia p̄bat. vt i. c. venerabilib. in. §. sec. de
sen. excō. li. vj.

Sequitur forma absolutiois sub forma
iuris

A. talis iudex etc. Rectori tali seu plebano
Salutē in dño. Quia talis excomunicatus

a nobis p̄ cōtumacia ad instātiā talis pa
ratum se offert stare iuri corā nobis. Unde
ipm ab hmoi excomunicatōis snia absolui
mus in dei noie in his scriptis. Et idē tales
in quo p̄dicto actori satisfaciāt et iuri pareat
corā nobis sibi p̄ termino pemp. assignam⁹
Quare vobis mādāmus quatenus eūdem
A. sic absolutū publice nūciētis. Volētes
autē p̄dictū terminū actori memorato tem
pestiue intimare vel nunciare. Datum etc.
Vel breuius sic.

Officialis vel iudex talis tali plebano sa
lutem in dño. Quia talis excomunicatus a
nobis p̄ cōtumacia ad instātiā talis para
tus est die seu feria tali stare iuri corā nobis
vnde ipm sub forma iuris absolui⁹. Mā
damus vobis. quaten⁹ eundē A. sic absolu
tum publice nūciētis et p̄dictū terminū vo
lumus actori mature nūciari. Datū. etc. Et
ista forma corā ordinario sic frequentatur.
In aliquib. locs absoluit̄ excomunicat⁹ per
iudicē a vinculo excomunicatōis et remitti
tur ad sacerdotē ad recōciliandū p̄ peccato
inobediētie p̄ quo fuit excommunicat⁹. Et
hmoi recōciliatōis formā ponit Buil. i spe.
de sen. pla. in §. debet autē fieri absolutio cuz
psalmo penitēciali. Possit etiā forma abso
lutiois extēdi et dilatarī narrādo p̄cessū ha
bitū et p̄tumacie q̄litate et alia. sic faciūt q̄dā
delegati sub hac vel p̄simili forma

A. p̄positus vel decan⁹ eccie talis iudex
delegat⁹ etc. Uniuersis et singulis p̄positis.
decanis. scolasticis. cantorib. thesaurarijs
hebdomadarijs. plebanis. vicarijs. altaristis
ceterisq̄ diuinor̄ rectorib. et vices eor̄ tenē
tibus seu gerentib. clericis et notarijs publi
cis quibuscūq̄ p̄ talē ciuitatē vel dyocēsim
Wagun. ac als vbiliber p̄stitutis q̄ p̄ntib.
fuerint req̄siti Salutē in dño. et mādāt̄ no
stris imo verius apostolicis firmiter obedi
re. Cū in causa que inter talē actorē ex vna
pte. et talem reū parte ex altera de et sup talē
re vel debito vertit̄ coram nobis. et p̄dictus
actor p̄fato reo libellū in scriptis obtulisset.
Nos eidē reo die talē ad r̄ndendū eidē libel
lo. vel exceptiōes dilatorias sibi for̄sitā cōpe
tentes p̄ponendū p̄ termino pemp̄torio du
rimus assignandū S3 qz in termino hmoi
idem re⁹ minime cōparuit p̄ se vel r̄nsalem et
exceptiōes aliquas p̄ponere aut p̄dicto
libello r̄ndere p̄tumaciter non curauit. Id
circo idem A. reus p̄ p̄tumacia huiusmodi

Libellus beneficialis

monitione pmissa p nos fuit z est, excomuni-
cationis vinculo innodat. Nunc autem ipse
se representans coram nobis petit humiliter z
deuote ab hmoi excomunicatois snia se ab-
solui offerens se iudicio fisci seu de parendo
iuris cautioni, etiam prestans z dicens se paratum
parti aduersae satisfacere pgrue de expensis
Cui citato adhuc ipso aduersario, z pnte vl
psumaciter absentate, ac recepto ab ipso ex-
comunicato pus iuramento fm forma iuris
de parendo madatis eccie, z pgrua facienda
satisfactioe expensaz eu ab hmoi excomunicatois
vinculo absoluim? zc. vt supra. Et cautela
de custodienda z seruanda absolutioe dat
glosa in. c. pposuit. de cle. exco. ministran. Et
Buil. in spe. de sen. pla. §. nunc autem. §. absolu-
tionem autem. Dum vero excomunicat? p debito
vel pro re iudicata vel p crimine vl offensa
manifesta satisfecit, tunc simpliciter absoluerit
sub hac forma.

Forma absolutionis super debito vel re
iudicata

Officialis zc. Quia talis excomunicat?
pre iudicata vel p tali manifesta offensa ad
instantiam talis de hmoi iudicato vel offensa
satisfecit. Idcirco eu absolutioem petentem
absoluim? in dei noie i his scriptis. Bada-
tes zc. vt sup. De absolutioe ad cautela quod
z qualiter fiat. no. in. c. aplice. de excep. z in. c.
solet. de sen. exco. li. vi.

De pcessu q fit simpliciter z de plano

Sum est supra de

pcessu ordinario q in causis regula-
riter obseruat. Sed est qda special'
pcessus q obseruat qm iudex simpliciter z d
plano sine strepitu z figura iudicij pcedit.
Et quis ordo tuc seruandus sit tradit in cle.
sepe. de s. sig. qz libell? necessario non offert
Est tñ dada petitio summaria i scriptis, vl
facienda verbo z in actis redigeda. Itē pce-
detur sine litis ptest. ac sine pclusionē. q tria
in pcessu ordinario sunt de substātia, vt ibi
dictū est. Potest etiā ferre sniam diffinitiuā
stando qd in alijs nō posset, vt etiā ibi nota.
Et valz citatio ad sniam audiendā, etiā nō
pempt. q alias sufficiens nō esset. Itē in isto
pcessu fortius q in alio d3 iudex amputare
materiam dilationū, refrenare iurgia partiū,
z testiu multitudinē. Et pcedere potest tem-
pore feriaz, z in fauore hoim introductorū
Et ita sunt plura in s pcessu specialia. s. xi.

vel. xij. vt no. in illa cle. sepe. de s. sig. in glo. j
Et pcessum hmoi aliqui iudex tenet obfua-
re. aliqui potest si vult. qz si pnceps mandat
sic pcedi vt faciat in pseruatorijs studioz
tuc ita iudex tenet pcedere. Valet tñ pcessus
si ordo iudicari? pti oino nō tradicētibz
fuerit obseruat?. vt sepe. alle. S3 pot iudex
sic pcedere si vult. scz in causis puilegiat? a
iure super tali pcessu. Et iste sunt quattuor
species cause. beneficiales. matrimoniales.
decimaz z vsuraz. In istis relinquē pote-
stati iudicis si vult pcedere simplr z de pla-
no. vel ordinē iudicariū obseruare. vt i cle-
men. dispēdiosam. de iudi. §. de h in glo. nō
licet. Et qz pot iudex vt dictū est i istis cau-
sis obfuaire ordinē z sic libellū exigere Qua-
liter q in causa bnificiali formadus sit libel-
lus videam?. Et pot sic picipi

Forma libelli in causa beneficiali

Coram vobis honorabili viro dño audi-
tore vel iudice pponit pcurator pcuratorio
noie discreti viri A. canonici eccie bte Ma-
rie virginis Erford. Waguū. dyoc. coque-
rendo i iure aduersus B. clericū se asserēte
dyoc. eiusde z quelibet aliū p eodē iudicio
legitime internenientē. Et dicit q licet pfato
A. vigore gre aplice eidē de canonicatu s b
expectatoe pbende i eccia sancte marie pdi-
cte in speciali facte canonicat? z pbēda per
mortē quondā C. eiusde eccie dñi viri ca-
nonici pbēdati tuc vacātis p certū exco-
to rem ad h a sede aplice spēaliter deputarum
fuerint z sint collati. z sibi de eisdē sit pmissus
Ac ipse A. ad canonicatū ac pbēdā hmoi p
eundē exco torem inuestit? existat. sic q idem
canonicat? z pbēda cū iuribz z pinentijs
suis vniuersis pntēat z pntere debeant ad
eundē. Tamē pfato B. ad eisdē canonicat-
tū z pbēdā se intrusit de facto z intrudi fe-
cit z pcurauit. ac intrusionē de se factā ratā
habēdo pdictos canonicatū z pbēdam de-
tinuit z occupauit. detinet z occupat fruct?
reddit? z puenus. iura z obuētiō. pueniēti.
ex eisdē pcepit z inbursauit. pcepit z inbur-
sat. Secz pfato A. opposuit z opponit. ac eū
impedit z impediuit. fecitqz z facit p intrusi-
onem. occupatiōem z alia supradicta qmi-
nus ipse A. canonicat? z pbēde hmoi ac iuri-
um ac pntētiar earundē possessionē seu qsi
asseq possit. z habere aie sue piculū. z pdicti
A. p iudiciū z detrimētū. Quare agit et pe-
tit pcurator q supra noie pcuratorio qten?

Libellus beneficalis

vos dñe auditor seu iudex reuerēde p̄cogni
to q̄ntum sufficit de p̄missis p̄nūciatis. de/
cernatis z declaratis canonicatū z p̄bendā
p̄dictos ad memoratū A. p̄tinuisse d̄ iure p̄/
tinere. z eos eidē A. adiudicādū fore. ac ad/
iudicari debere z adiudicari. Intrusionēq̄
detentionē occupatiōem z alia p̄missa teme/
raria illicita z iniusta fuisse z esse. Et p̄redi/
ctum B. occupatorē ab occupatiōe impedi/
mentis z alijs p̄dictis cōpescendū z compe/
scatis sibi de p̄fatis silentiū imponēdū z im/
ponatis sup̄ eidē z canonicatū z p̄bendā. z
eorū detētiōem eū remouendū z remoueatīs
p̄dictūq̄ A. in possessionē seu q̄si eorū/
dem canonicatū z p̄bende. iurūq̄ z p̄tinen/
tiāz ip̄az inducendū z inductū defendēdū
atq̄z inducatīs z defendatīs. seu induci z de/
fendi p̄cipiatīs. ip̄m B. p̄dicto A. i fructibz
p̄ceptis z expēsis litis legitimis nihilomin⁹
p̄dennādo p̄ vestrā diffinitiuā sn̄iam z eius/
executiōem. Nec petit p̄iunctim et diuisim
ad necessariā p̄batiōem solū se astringēs. of/
ficiū vestrū i p̄missis oibz z singulis quantū
opus fuerit humilit̄ implorādo. saluo iure
corrigēdi. addēdi. minuēdi zc. vt est mor̄
Iste libell⁹ p̄cedit q̄n agēti b̄nificiū iā ē col/
latū. ita q̄ est suū z habet ius in re. Si vero
nondū esset sibi collatū vel de eo vel de ea
p̄uisum. s̄z p̄ferendū ita q̄ nō esset suū s̄z sibi
debitū esset ius ad rem. de quo d̄ rescrip. au/
ditor. in cle. in glo. si p̄nūciaret. Tunc fm̄ B.
deberet mutari libell⁹. s̄. narrādo quō b̄nifi/
cium tale de tali cā sibi esset debitū. Et petē/
do id sibi debitū z p̄ferendū p̄nūciari. z tūc
auditor q̄ p̄nūciat illud ei debitū potest sibi
sine nouo mādato de illo p̄uidere vt circui/
tus euitet. vt in cle. alle. c. auditor. d̄ rescrip.
Uel etiā debet fieri mutatio libelli fm̄ q̄nti/
tatē facti. Et plures libelloz formas ponit
Guil. in spe. de p̄ben.

Si b̄nificiū est de iure patronat⁹ tūc b̄nifi/
ciatus sic format libellū suū

Corā vobis zc. Et dic̄ q̄ licet A. p̄dictus
ad ecciam vel vicariā talē p̄ mortē quondā
L. vlt. rector⁹ eiusdē vacātis p̄ D. clericum
vel laicū ip̄i⁹ eccie vl̄ vicarie vep̄ patronuz
z in iure patronat⁹ eccie vel vicarie eiusdē i
possessione vel q̄si existētem. ac p̄ tali habi/
tum cōmuni iure z deputatū vob dño p̄po/
sito vl̄ archidiaē. vl̄ offic. infra tps debituz
q̄drimestre p̄ntat⁹ existat. Ad inuestiēdū tū
p̄dicē B. p̄ntationi h̄mōi facte. z inuestiture

faciēde se opposuit z opponit temere. impedi/
uit z impedit friuole. ac fecit z facit min⁹ iu/
ste. Quo min⁹ p̄sentatio p̄dicta per vos ad/
missa fuerit suū debitū sortita atq̄z sortiatuz
effectū. Agit igit̄ z petit p̄curator p̄dicē no/
mine q̄ supra. q̄ p̄cognito q̄stū sufficit de p̄/
missis p̄nūciari decerni z declarari p̄ntatio/
nem de p̄fatis A. vt p̄ferē fuisse factā esse ad/
mittēda z admitti. ip̄m q̄z A. ad ecciam vl̄ vi/
cariā p̄dictā instituendū z inuestiendū fore
institui z inuestiri. Ac in corpālē ac realē ip̄i/
us eccie seu vicarie. iurūq̄ z p̄tentiāz eius/
dem possessionis vel q̄si inducēdū z induci. p̄/
dictoq̄z B. aduersario sup̄ oppositiōe z impedi/
mentis ad ecciam seu vicariā talē p̄petuū si/
lentiū imponēdū z ip̄oni. Et ab ip̄is impedi/
mentis ab oppositiōe esse cōpescendū ac cōpe/
sci vestra sn̄ia diffinitiuā z cēsura. ecciastica
mediāte. Nec petit p̄iunctim z diuisim vna
cū expēsis litis zc. Ista petitio colligit̄ ex
no. p̄ In. in. c. cū Bertold⁹. de re iudi. Et q̄
dam addūt i libello. Peto p̄ntationē meam
admitti. z p̄ntatiōz aduersarij p̄ nō patronū
z eū q̄ nullū ius p̄ntandi h̄z factā cassari zc.
De quo in alle. c. cū bertold⁹. S̄z nō est cu/
randū Et si aduersari⁹ p̄ntat⁹ a nō patrono
tam esset institut⁹ fm̄ h̄ aliter formare p̄nti/
tio isto mō. Peto talē a nō patrono nec iure
patronat⁹ possessore p̄ntatū z male institu/
tum ab illo b̄nificio amoueri z meā p̄ntatiōz
a vō patrono factā admitti ip̄m b̄nificiū mi/
hi adiudicari z me ad illud institui z inuesti/
ri zc. vt in. c. cū bertold⁹. sup̄ alle. Et si forte
p̄ntator i veritate nō est patron⁹ s̄z solū pos/
sider in patronat⁹ cū bona fide. tūc p̄ntatus
nō dicat i libello ip̄m esse patronū. s̄z ipsuz
fuisse tpe p̄ntatiōis z esse i possessione vl̄ q̄si
iuris patronat⁹. z sufficit. vt in. c. p̄sultatōibz
de iure patronat⁹ zc. de q̄ etiā no. in. c. ij. d̄ re
sti. in. inte. cū similibz. Cū aut̄ de iure patro/
nat⁹ agit inter patronos. q̄liter tūc cōcipiat
libell⁹ ponit Guil. in spe. de iure patronat⁹.
Et potest sic formari

Libell⁹ q̄n agit de iure patronat⁹ int̄ pa/
tronus.

Corā vobis zc. p̄ponit p̄querēdo in iure
p̄curator noīe p̄curatorio discreti viri. A.
laici aduersum B. laicū. Et dic̄ q̄ licet ius
patronat⁹ tal̄ eccie vel vicarie ad p̄dicē A.
p̄tineat z p̄tinere debeat de iure. Ip̄seq̄z A.
fuerit tpe spoliatiōis infrascripte i possessione
vel q̄si iuris patronat⁹ eccie vl̄ vicarie eius/
63

Libellus beneficialis

dem. Tñ pdict⁹ B. die anno z mēse tali qñ dā D. ad ecciam seu vicariā pdictā tunc certo mō vacantē vob pñtauit. ipm a possessio-
ne vel quasi iurispatronat⁹ pdicti spoliādo. Quare agit z petit pcurator pdict⁹ q̄tenus vos dñe iudex p̄cognitis q̄tū sufficit de p̄missis pnūciētis. decernat⁹. z declaret⁹. iurispatronat⁹ eccie vel vicarie pdicte ad p̄fatū A. p̄tinuisse z p̄tinere. p̄ntationēq; z spolia-
tionē pdictas z temerarias z illicitas iniu-
stas esse z fuisse. ac eundē A. in p̄stinū statuz possessionē seu q̄si eiusdē iuris reponēdū re-
stituendū z reducendū fore. restitui. reponi. z reduci debere. Restituat⁹q; reponat⁹ z re-
ducatis p̄ vestrā diffinitiuā sniam Et p̄ istū libellū intērat⁹ possessorū z petitorū. Pos-
set etiā alterz tñ intētari. vt dictū est i alio p̄cessu circa formas libelloz. Et ista cā super iure patronat⁹ nō est bñficialis. cū d̄ titulo bñficiali nō agat. Un̄ in ea p̄cedēdū est or-
dine iudiciario obfuaro. Et sup p̄mo libel-
lo p̄nt sic formari positōes z articuli. vt in p̄-
ozib; formis In p̄mis ponit z pbare intē-
dit q̄ in dyoc. Daguū. i terra thuringiorū fuit añ. x. xx. xxx. vel. xl. annos citra vel vltra z a tpe de quo vel de cui⁹ initio siue contra-
riō memoria hoīm nō existit. fuit z est q̄ddā opidū vocatū cōiter opidū Erford. habēs diuerfas eccias collegiatas z prochiales. ac als palā z notorie. Itē q̄ in eodē opido Erford. inter alias eccias ibidē fuit a predi-
cto tpe z p̄ idē tps. z est etiā collegiata eccia beate marie p̄ginis ab Erford. cōiter appel-
lata. hñs p̄positū. decanū. z capitulū. certas ac distinctas p̄bendas ac iura alia eccie col-
legiate publice ac manifeste. Itē q̄ de p̄mis-
sis z signāter oib; fuit z est publica vox z fa-
ma. Itē ponit z pbare intēdit q̄ sanctissim⁹ in xp̄o p̄r z dñs noster Inno. diuina p̄uiden-
tia papa modern⁹ pdicto A. grām faciendo sp̄calem die tali. mēse tali. canonicatū in ec-
clesia pdicta pdicto A. p̄tulit. z ipm p̄ decanū z capitulū recipi mādauit i canonicuz z frēm. stallūq; in choro z locū in capitulo cū iuris canonici plenitudine eidem assignari Itē q̄ p̄bēda si q̄ tñc vacar⁹ vl̄ quā i postez vacare p̄tingeret eccia i eadē. eā pdictus A. infra mēsis spaciū vni⁹ acceptaret. pdictus dñs n̄r papa eidē A. cū oib; iurib; z p̄tinen-
tijs suis vniuers⁹ p̄ferre z d̄ ea sibi prouideri ac ipm ad eandē i p̄suisq; ac iuriū p̄tinetia-
rumq; possessionē eiusdē vl̄ q̄si iuēstiri z in-

duci. iductū q̄z tueri z defendi voluit z mā-
dauit. Itē q̄ idē dñs n̄r papa ad collatiōez p̄uisionē z inuēstiturā. z als pdicte grē debi-
tam z effectualē executōz faciendū certū vel certos executores deputauit. Itē q̄ memo-
rat⁹ A. grāz pdictā sibi vt p̄mittit factam ra-
tam hñs z gratā sup eū l̄fas i forma p̄suetā extrabi. z p̄cessus p̄ executorē fieri pcurauit Itē q̄ de p̄missis oib; z singulis fuit z ē pu-
blica vox z fama. Itē ponit z pbare intēdit q̄ die anno dñi. D. cccc. lxxv. die tali. mē-
se tali. z añ. M. A. fuit canonic⁹ z pdicte ec-
clesie beate marie certos p̄bēdat⁹ et certos canonicatū z p̄bēdā i eadē eccia habuit et possedit. Itē q̄ idē A. canonic⁹ anno z mēse pdictis. die tali dñe suū extra romanā curiā clausit extremū. Qd̄q; p̄ ipsi⁹ obitū canoni-
catus z p̄bēda pdicti q̄s inl̄ p̄fata eccia obri-
nebat vacare inceperūt z vacauerūt. z vaca-
re cōiter reputabant palā z manifeste. Itē q̄ pdict⁹ A. vel talis e⁹ pcurator pdictos canonicatū z p̄bēdā sic vacātes tanq; grē pdicte vigore sibi z nulli alteri de iure de-
bitos. die tali. mēse tali. pdictis cū p̄statarōe p̄suetā acceptauit Itē q̄ p̄ talē pdicte grē ex-
ecutorē A. pdict⁹ canonicatū z p̄bēdā sibi p̄ferri de eiusdē p̄uideri. ac se i ipoz iurium z p̄tinentiaz in earundē possessionē vel quass inuēstiri obtinuit tali die. Itē q̄ de p̄missis oib; z singulis fuit z est publica vox z fama Itē ponit q̄ A. pdictus tpe grē sibi facte ac collatiōe p̄uisionis z inuēstiture pdictaruz fuit z est cleric⁹ vel sacerdos z c. i cōmunio-
ne fidelīū de legitimo matrimonio p̄creat⁹. Et als abilis z idone⁹ ad ecciasticū bñfici-
um. maxie canonicatū z p̄bēdā sup̄dictos obtinēdū. Itē q̄ B. aduersari⁹ añdic⁹ ad p̄dictos canonicatū z p̄bēdā post pdicti qñ-
dam A. mortē se intrusit seu intrudi fecit z pcurauit. ipsosq; canonicatū z p̄bēdā deti-
nuit z occupauit. detinet z occupat fructus reddit⁹ z p̄uētus ex eiusdē p̄ueniētes p̄cipit z p̄cepit. inbursauit z inbursat. ac p̄fatū impe-
dit z ipediuit. fecitq; z facit p̄ intrusionez. oc-
cupatōz. z alia pdicta q̄ min⁹ grā collatio p̄-
uissio z inuēstitura. z alia p̄missa suū debitū sortiri poterint z sortiant effectū. Et pdict⁹ A. possessionē seu quasi possessionē canoni-
cat⁹ z p̄bēde pdictorū asseq; possit libere z h̄re. Dat in sup libellū p̄ pte sua oblatū. ac p̄ducta z p̄ducēda in hac causa in q̄ntuz fa-
ciunt p̄ pte sua p̄positiōib; z articulis z c. Ac

Libellus matrimonialis

etiam denotatū signis et sigillis saluo iure addendi. corrigēdi. supplendi. declarandi et vt moris est et stili

Quā bñficiū est de iure patronatū tūc ex libello seu petitiōe formant positōes et articuli hūc modū. Positōes et articulos vt sup̄ in alijs. In p̄mis ponit et pbare intēdit q̄ in opido Erford. Hagū. dyoc. a. r. xx. xxx. v. l. annis citra vel vltra. et a tpe et p tps de cuius p̄trario seu initio nō est memoria hoīm fuit et est certa eccia parochial' appellata cōmunē sancti Pauli Erford. Qd̄q̄ in eadez eccia fuerūt et sunt certe vicarie ppetue a secularibz clericis solite gubernari. Itē q̄ inf alias vicarias ppetuas i eadē eccia existētē fuit a tpe et p tps. de quo supra. et ē certa vicaria ad altare sancti talis palam et notorie. Itē q̄ vicaria hōmōi ppetua p talē laicuz in staurata est et fundata ac de bonis suis dotata. et p loci dyocesanū p̄firmata. Itē q̄ iur patronatū vicarie eiusdē eidē instauratori et suis heredibz fuatū existit ac p̄tinuit et p̄tinet ad eodē. Itē q̄ de p̄missis oibz et singul' fuit et ē publica vox et fama. Itē ponit q̄ sup̄ predict' A. fuit p̄fati q̄ndā instauratoris filius legitim' et natural'. Eidēq̄ patri suo in bonis p eū relictz et maxime i iure patronatū predictē vicarie insolidū heres successit. ac hereditas paterna cū iure p̄dicto fuit et ē ad eū tanq̄ vtz heredē et primū deuoluta. Itē q̄ idē A. fili' et heres q̄ndā D. p̄dicte vicarie vicariū ad eandē vicariā tūc certo mō vacātem vob dño officiali p̄ntauit. qd̄q̄ eadē p̄ntatio p vos admissa fuit. et idē quondā p̄sentatus ad p̄ntationē eandē ad predictā vicariam institut' eaz tenuit et pacifice possedit. Item q̄ predict' A. fuit et est i iure patronatus memorate vicarie possessiōe vel q̄si. Itē de p̄missis omnibz et singulis. Item q̄ de anno dñi tali die. tali mēse. tali bone memorie D. predictus vicari' vt p̄mittit vicarie predictē nouissim' fuit viā vniuersē carnis ingressus. Itē q̄ p eiusdē quondā D. nouissime sepeditē vicarie rectoris mortē ipsa vacare cepit vicaria. vacauitq̄ et vacare reputata fuit palā et notorie. Itē q̄ A. predictus ipsi' vicarie patron' et iurispatronat' eiusdē possessoz p̄fati A. ad eandē vicariā sic vacātem die tali. mēse tali. anno sup̄dicto vobis dño officiali p certas lras suas ipsi' sigillo sigillatas p̄ntauit. Itē q̄ tpe p̄ntatiōis hōmōi idem A. p̄ntat' fuit p̄t est in etate legitima

et in mioribz ordinibz in cōmunionē fidelium aliasq̄ abilis et idone' ad bñficiū hōmōi obtinendū. Itē q̄ B. aduersari' memorat' p̄teritu eiusdē p̄ntationis p nō patronum. nec iurispatronat' possessozē de ipō p̄dicto A. et p̄ntatiōe de eo vt p̄fert p vtz patronuz facte opposuit de facto et opponit. impedit et impediuit. ac fecit et facit. Quo min' eadē p̄ntatio p vos admissa fuit et est p institutiōem et iuestiturā. ac als suū d̄bitū sortita atq̄ sortiat effectū. Itē q̄ de p̄missis et c. dat etiā libellū seu petitiōem saluo iure corrigēdi et c. Et si p̄ntat' est a patrono s̄ nō est i possessiōe p̄ntati. v' si forte ē possessoz iurispatronatus bona fide. licet i v̄itate nō sit patron' s̄m h̄ forment articuli vt dictum est circa libellum in hac materia

In causa matrimoniali sic potest concipi libellus.

Corā vob honorabili viro dño p̄posito vel officiali. ponit pcurator noie pcuratorio A. aduersus B. puellā et quēcūq̄ aliū p ipsa B. legitime i iudicio interueniētē. Et dicit in iure querēdo q̄ licet inter A. et B. predictos matrimoniū legitime sit p̄tractū p mutuū et simultaneū vtriusq̄ p̄sensum vobis de p̄nti ad h̄aptis vltro citroq̄ interminatū vtroq̄ dicēte. Ego recipio te i meam et ego te i meū. nec te dimittā p meliori v' deteriori: subarratiōe etiā mutua subsecuta. v' arris dat' bininde et recept'. Tū B. p̄dicta matrimoniū hōmōi p corpalē copulā p̄summare predicto A. tāq̄ marito suo adherere et eū vrozali affectiōe p̄tractare recusat i periculū aie sue. Quare agit et petit pcurator predict' q̄ supra noie p vos p̄nūciari. decerni. et declarari sentēntialit' et diffinitive matrimoniū int' A. et B. sup̄dictos fuisse et esse cōtractū. dictāq̄ B. eidē A. i vrozē adiudicandam. et ad m̄rimoniū de q̄ agit. et ipsi' p̄summationē faciēdū ac vt sibi tāq̄ marito adhecreat. Et eū tā in lecto q̄ extra vrozali affectiōe p̄tractet p̄dēnandū et cōpellēdum fore adiudicareq̄ p̄dēnari cōpelli iusticia mediante. Dec petit vna cū expēsis litis

Itē pōt etiā matrimoniū p̄trahi p alia s̄ba. de q̄ in. c. et lris. et in. c. si int. despon. Et sic forment libell' s̄m q̄ se habebit factū. Si s̄o matrimoniū iā nō est corpalē copulā p̄summarū. et aliq̄dū ipsi vrozales cohabitauerūt sed tandē alter eoz ab alio se dinertit. et euz dimittit. tūc dimissus pōt agere petitorio et

Libellus matrimonialis

possessorio. s; cantius est agere possessorio
Dportet in restitutionem petentem pbare iu-
gium et copulam. q; ista possessio non habet si-
ne iure. vt in. c. et transmissa. de resti. spol. Et
tunc forme sic libellus

Coram vobis honorabili viro archidiacono.
vel officio. et pponit procurator nomine procurator
rio A. viri querendo in iure aduersus B. mu-
liere. Et dicit quod licet dudum B. mulier supra-
dicta cum prefato A. traxerit matrimonium. et tra-
ductione ac carnali copula subsecuta sibi in lo-
co tali per plures annos vel menses cohabitauit
tanquam vxor eius in omnibus affectibus vxorali pra-
ctando. Tunc de anno tali die tali mense tali.
ipsa B. nescit quo spiritu deducta a prefato A.
se diuertit sine iudicio ecclesie. et eundem dimi-
tit propria temeritate eius possessione vel quasi ipsi
et iuris coniugal in ea destituendo temere et spo-
liando in aie sue detrimendum. Agit igitur et petit
prefatus procurator nomine procuratorio quod supra. quod
tenus percognito quantum sufficit de premissis pro-
nuncietis. decernatis. et declaratis. diuisionem
dimissionem. et spoliationem prefatas fuisse et esse
temerarias illicitas et iniustas. temere illicite
et iniuste de facto presumptas. Item quod A. ad
possessionem seu quasi prefate coniugis sue et iuris
coniugal in ea restituendum et reducendum fore
ac reducat et restituat. ac ipsa B. vt ad eun-
dem A. que inconsulte dimisit. redeat et coniuga-
lia obsequia sibi post se habere pcedenda et co-
genda esse. pcederent et cogant per vestram diffini-
tionem et sententiam et cesuram ecclesiarum et alia remedia
oportuna. Nec petit etc. Si autem vxor op-
poneret marito restitutionem petenti. exceptionem
consanguinitatis in gradu prohibito. an facienda sit
restitutio non. et habet in. c. lras. de resti. spo.
de ma. etiam libelli. in. c. questione. e. ti. vbi dicitur

Aliquam autem agit inter coniuges ad diuortium.
et hoc dupliciter. Quia quicquid per separationem quantum
ad vinculum. quicquid quantum ad thorum et mutuam
seruitutem In primo cum agit ad separationem vin-
culi. saltem de facto tracti. tunc recipitur sic li-
bellus

Coram vobis etc. pponit procurator nomine pro-
curatorio A. viri aduersus B. mulierem. Et dicit
quod licet A. et B. prefati sibi inuicem attineant. et
sint in tertio vel quarto gradu consanguinitatis
coniuncti. Et licet prefati A. et B. affines existant
in primo affinitatis genere. et in primo vel secundo
vel tertio gradu. ipsi tamen de facto matrimonium
cum se traxerunt. illud etiam carnaliter presu-
mando. Quare agit et petit prefatus procurator no-

mine procuratorio quod supra per vos percognito quan-
tum sufficit de premissis pronuncietis et decerni et
declarari inter A. et B. prefatos consanguinitatis
et affinitatis impedimento prefato matrimonio
non esse nec subsistere posse. Ipsosque sic de
facto traxerunt. de facto diuortios et se-
parandos fore. et cohabitationem ac mutua ser-
uitute ac vinculo facti absoluendos diuortia-
ri. separari. et absolui. Datisque prefato A. licenti-
am ad vota alia voluntati sententialem diffinitiu-
ne. Nec petit vestrum ad hoc officium humiliter im-
plorando. Et idem de aliis impedimentis que sunt de
iure dirumpere matrimonium. mutatis mutandis

In secundo hoc casu cum agit ad separationem thori
que fit propter adulterium sic recipitur libellus etc.

Coram vobis etc. pponit procurator nomine pro-
curatorio A. mariti querendo in iure contra B. mu-
liere eiusdem A. vxorem. et eam accusando seu de-
nunciando. dicit quod prefata B. vxor post factum
inter ipsam et prefatum A. matrimonium de anno
tali. die tali. mense tali. cum L. viro in tali loco
et in camera tali in lege coniugii committendo. et
thorum violando adulterium perpetravit. seu eide-
m L. adhesit publice et adheret cum eadem adul-
terando. Quare petit procurator prefatus quod supra
noie. quantum percognito quantum sufficit de premissis
pronuncietis. decernatis. et declaratis prefatos A. et
B. coniuges ad instantiam et petitionem ipsius A. mari-
ti propter prefatum adulterium vxorem separandos et di-
uortios fore quod ad thorum et mutuam seruitutem.
atque separationem per vestram diffinitionem et sententiam

Aliquam addit. atque dicit eide A. adiudicanda
dum et adiudicatis. vt in. c. plerumque. de dona. in
ter vi. et vi. Isto modo agit de crimine adulterii
civiliter. Et dicit in libello expressi tempus et locus. s; in
scripto non est necessaria. De quo et de materia
huiusmodi libelli in. c. tue. de pecu. vide. et in. ca. j. vt
licet. non est testis. cum remis. Et quando sic agit de
adulterio ad separationem thori non est causa matri-
monialis. quia non agit de federe matrimonii. s; de
crimine adulterii. et ideo in processu talis cause
debet ordo iudicialis observari. Ita habetur
in. c. j. vt licet. non est testis. sicut in simili dicitur
de causa beneficii et causa super iurepa-
tronatus.

Super libello in causa matrimoniali quam
agitur de coniugio positiones et articuli sic
formantur

Positiones et articulos vt in precedentibus
formis articuloz In primis ponit et pbare i-
tedit quod de anno domini. M. cccc. lxx. in mense septem-
bri. A. et B. prefati in domo vel in loco vel in

Libellus matrimonialis

domo tali puenertit ad inuicē ad matrimo-
nium p̄trahendū. z ibidē de p̄trahēdo p̄ eos
matrimonio simul p̄tract^o habuerūt. Item
q̄ tandē p̄ tractat^o h̄mōi ad p̄cordiā venien-
tes matrimoniu p̄sensum mutuū z simul-
taneū ibidē ad inuicē p̄traxerūt. Itē q̄ p̄ cō-
sensum tali modo matrimonialē idē A. z B.
p̄bis de p̄nti apris vltro citroq̄ intimaueit
expresse vtroq̄ dicēte. Ego te recipio i meā
z ego te recipio i meū. vel p̄ meliori vl' peio-
ri te dimittere nō intēdo. Itē q̄ in signū ma-
trimoniū int̄ eosdē A. z B. vt p̄ferē cōtracti
ip̄e A. eidē B. sp̄ose sue anulū vnū aureum
tradidit. z ip̄a B. eidē a sp̄oso suo circulum
vnū argenteū tradidit. q̄ hincinde sic data
arre noie receperūt. Itē q̄ tpe p̄tract^o p̄ar-
ticulati A. z B. p̄dicti puberes z als apti et
idonei fuerūt ad matrimoniu p̄trahēdū pa-
lam z notorie. Itē q̄ de p̄missis oibz et sin-
gulis fuit z ē publica vox z fama. Possent
positiōes z articuli p̄ aliū modū sic for̄mari
In p̄mis ponit z pbare intēdit q̄ A. et B.
p̄dicti die tali currētis anni vna cū certis p̄-
sonis alijs fuerūt in tali loco p̄gregati. Itē
q̄ p̄dict^o A. p̄fate puelle vl' mulieri B. sup-
plicauit vt cū eo m̄rimoniū p̄trahere seu ip-
sum ad maritū recipe vel ducere dignaret.
p̄mittēs eaz h̄fe in vxorē. z nunq̄ dimittere
p̄ meliori seu deteriori. Itē q̄ p̄dicta B. i ip-
sum A. p̄sentis statim dixit q̄ cū eo libenter
vellet p̄trahere z eū ducere vl' recipe seu ha-
bere in maritū. Itē q̄ idē A. z B. ibidem ad
inuicē matrimoniu p̄traxerūt. vn' alterum
mutuo p̄sensu v̄bis p̄suetis exp̄ssis recipien-
do dicente A. se ip̄am B. recipe z de cetero
habere velle in vxorē z eam nunq̄ p̄ melio-
ri vel peiori dimittere. Ac similiter B. dicē-
te q̄ ip̄m A. in suū recipe z habere eū vellet
in maritum

Cū agit ad disūgendū p̄pter impedi-
tū positōes z articulos sup libello sic for̄mēt
Positiōes z articulos zc. Et ponemus q̄
vocat^o Scyus z titia de quoz matrimoio
agit. In p̄mis ponit z pbare intēdit q̄ i tali
loco opido vel villa erāt olim z morabātur
quondā Martin^o. z quondā Berta mulier
palā z notorie. Itē q̄ idē A. z B. fuerunt
soroz z frater. z se tales nominauerūt. gesse-
runt. habuerūt. ac tenuerūt. ac ab alijs com-
muniter tēti z noiati habiti z reputati fuerūt
Itē q̄ ex p̄dicto quondā B. descēdit Lo-
thari^o. z fuit fili^o naturalis eiusdē qd ē palā

z notoriū. Itē q̄ idē Lothari^o p̄dictū scyuz
genuit. ip̄seq̄ lothari^o pater fuit eiusdez scij
naturalis. Itē q̄ ex alio latere de p̄dicta ber-
ta mulier reberga descēdit ip̄s^o berte carna-
lis filia. Itē q̄ eadē reberga titiā predictaz
filiā suā p̄creauit. Itē q̄ de p̄missis oibz z
singulis fuit z est publica vox z fama. Item
q̄ scyus z tytia p̄noiati sic existētes p̄sanguī-
nei. z i p̄sanguinitat^{is} gradu titio p̄iucti tali
tpe inuicē de facto z q̄stū in eis fuit m̄rimo-
nium p̄traxerūt. z carnali copula subsecuta
sibi tanq̄ p̄iuges mutuo adheserūt. z adhe-
rent de facto.

In actione iniuriarū qñ agit ciuilit̄er ad
interesse cōcipit sic libell^o

Lozā vobis p̄ponit p̄curator p̄curatorio
noie discreti viri titij cōquerēdo in iure ad
uersus sempromiū seu quēcūq̄ aliū pro ip̄o
in iudicio legitime interuenientē. Et dicē q̄
licet Tit^o p̄fatus fuerit ab annis discretio-
nis sue. z sit homo pacific^o z bone fame. sta-
tus integri. laudabilis vite. z p̄uersationis
honeste. de legitimo genit^o matrimonio. Et
vt talis ac p̄ tali cōmuniter habit^o. tent^o. no-
minatus. z reputat^o. Tñ de anno corrente
videlicet. M. cccc. lxx. die tali. mēse tali. i ta-
li domo vl' vico p̄dictus Sempromi^o nesci-
tur quo sp̄ū duct^o memoratū Titij animo
sibi iniuriādi verbis affectit iniuriōsis dicen-
do expresse z nominādo ip̄m Titij filiū me-
reticis vel hereticū seu nequā pessimū. vel
de eo malū cantauit canticū seu carmen fa-
mosum. seu libellū famosum de ip̄o scripsit
videlicet in tali forma zc. Quā iniuriā eidē
titio p̄ eundē sempromiū illatā. idē titius re-
uocauit z reuocat ad animuz. ac eā pro sua
estimauit ac sua estimat interesse ad tot mar-
cas florenoz seu libraz denarioz malēs de
suo tantū pdere si haberet cōmode q̄s tali fa-
uore iniuriā sibi irrogatā tolerare. vestra ta-
mē iudiciali taxatiōe sp̄ salua. Agit igit z pe-
tit p̄curator p̄dict^o quo supra. q̄ten^o postq̄
p̄stiterit de p̄missis p̄nūciatis z declarez p̄-
dicta verba p̄ Sempromiū p̄dictū d̄ p̄dicto
titio seu p̄tra eū vt p̄fertur dicta z plata seu
alio modo p̄sumpra fuisse z esse temeraria.
illicita z iniuriōsa. temere illicitez iniuriōse
p̄sumpra. Et i p̄dicti titij iniuriā attēprata.
ip̄sumq̄ sempromiū p̄pterea eidē titio ad in-
teresse teneri. ac eū sibi i p̄dicta marcarū seu
florenoz seu libraz sūma noie itereffe. v̄ra vt
p̄mittit taxatiōe salua iudiciali p̄dēnandū. z

Defensiones beneficiales

ad satisfactionem compellendū fore. et ac cōdemnetis et cōpellatis per vestrā diffinitivā sententiā

Positiones et articuli in actione huiusmodi pōt sic formari

Positiones et articulos ut in forma supra. In primis ponit et probare intendit quod Titius predictus ab annis discretiois sue fuit et est hodie homo pacificus bone fame. opiniois illese. vite cōmendabilis. et cōversatiois honeste. Et ut talis ac p tali tētus communiter nominatur et reputatur palam est et notorium. Item quod de anno recurrēte die tali mēsis septembris Sempronius predictus malo ut creditur spiritu duce. verbis turpibus et iniuriosis Titium predictum affecit. sibiq; cōviciū publice dicens eū meretricis filiū vel hereticū seu nequā pessimū nominādo expresse et appellando turpissimū temere animo sibi iniuriandi. vel tale de eo cantavit canticum vel carmen tale famosum. vel talē cōscripsit librum famosum. Item quod Titius predictus iniuriam passus. eandē iniuriā statim postq; eā sibi irrogatā intellexit. reuocavit. pnt reuocavit ad animū. et ipam estimavit et estimat p suo interesse ad tot marcas vel florenos vel libras denariorū talis monete. pro quibus nollit iniuriā tali modo sustinere. vestra salua iudiciali taxatione. Item quod predictus sempronius tempeillate iniurie supradicte fuit doli capax. sane mentis. et alias talis quod potest iniuriā irrogare Item quod de pmissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Et ita habemus libellos et articulos in causis beneficialibus matrimonialibus et iniuriarum etc.

De defensionibus in istis causis beneficialibus matrimonialibus et iniuriarum

Hunc de defensionibus reorum in huiusmodi causis videamus. Et primo in causa beneficiali pōt reus cōcipere in vim pempt. defensionē illo modo ut pntensa beneficiali causa que inter A. et vna pte. et B. ex altera pte vertit corā vobis dño iudice. pcurator nomine pcuratorio B. p dicti pponit et dixit excipiēdo quod beneficiū de quo est questio inter ptes p dicto A. minime debet. nec ius aliq; habet in eo vel ad illud maxime ex eo quod grā pntensa p eū impetrata fuit et est surrepticia p veri taciturnitatē. vel falsi expressionē obtēta Tacuit enim eā impetrando se beneficiū in tali eccia obtinere. de quo nullā in huiusmodi grā impetratōe fecit mē-

tionem. vel expōsit fructus talis beneficii decem marcarum valorē annuū nō excedere. cū tamē valeat quōdecim marcas annuatim. Vel falsē expressit se clericū cū nondū habuerit primā tonsurā. Vel beneficiū est post impetratōnem em grā affectus. quod cū beneficio de quo est cōtrouersia de iure tenere nō potest. per quod gratie huiusmodi pretēse renunciauit iuris dispositione. Vel similes potest opponere exceptiones

Quā beneficiū est de iure patronatus et agitur inter pntentatos potest sic excipi

Procurator nomine procuratorio B. pntentati proponit in vim pempt. Et dicit excipiēdo quod pntentatio p dicti B. p vos dñm iudicē admittēda est de iure. Et idem B. pntentatus ad beneficiū de quo agitur institutus. quia et si nō cōstat eum esse patronū et ipsius beneficii ius patronatus habere a quo talis B. est pntentatus. Fuit tamē pntentationis tempe. et sic est idem pntentator in possessione seu quasi ipsi iuris patronatus bona fide. Unde dato etiā quod ex aduerso esset probatū pntentatorē alterius partis dicti beneficii fore patronum. Quia tamē ius patronatus nō ipse sed pntentator predicti B. possidet et possidet. Unde ipsius possessoris pntentatio est preferēda de iure et admittēda. Vel dicit excipiēdo quod cū ipse B. p patronos numero plures pntentat excitat. et plures patronorum voces habeat preferēdus est tanq; in iure potior et inuestiendus. cum ipse a tribus et alter a duobus tantum sit pntentatus

In causa matrimoniali quando agit de cōiungēdo potest reus dicere excipiēdo ad libellum

Ad elidēdum intentionē actoris talis in causa quā supra pntenso matrimonio prosequitur aduersus talē ream in iudicio coram vobis procurator nomine procuratorio eiusdē ree proponit excipiēdo. et dicit quod ipsius actoris intentio quo ad vinculum matrimoniale nō est legitime pbara seu in aliq; fundata. Et dato quod de cōtractu pnteso sufficienter constaret. Quia tamē ipse actor et rea si bi attrinent et sunt consanguinei in tertio vel quarto gradu. vel sunt affines in primo genere affinitatis in tertio vel quarto gradu. vel inest eis cognatio spūalis. cū pater ipsi ree leuauit actorē de sacro baptisate. Unde huiusmodi affinitatis vel consanguinitatis vel spūitalis

Libellus appellatorius

cognationis impedimēto obstāte inter eos matrimonium esse nō potest. Quare petit procurator p̄dictus quo supra nomie p̄ vos p̄nunciari matrimonium inter ip̄as p̄tes legitime p̄trahi. vel cōtractū subsistere non posse dictāq; reā ab actoris impetitione absoluēdū fore. Et eidē actori silentiū est imponēdum. ac absoluatis z imponatis diffinitive

Quādo agit ad matrimonium. dirimēdū p̄pter aliquod legitimū impedimētū potest reus sic excipere

Procurator noie p̄curatorio talis rec p̄ponit i modū exceptōis ad perimēdū intentionē talis mulieris seu vxoris matrimonium min⁹ iuste accusans. Et dicit dato q̄ p̄san-
guinitatis v̄l affinitatis v̄l sp̄ialis cognationis impedimētū p̄ p̄te ipsi⁹ actoris allegatus sufficēter z legitime sit p̄batū. Matrimonium t̄n inter eos p̄tractū h̄mōi assignati v̄l p̄ assignati impedimētū occasione nō est dirimēdū. cū sup tali impedimēto p̄tensio p̄ sedē apostolicā dudū sit disp̄sata. z ip̄m impedimētū sublatū vt videt̄. Et iō eo nequāq; obstāte int̄ eos matrimonium legitime potest p̄trahi. seu ip̄e actor z re⁹ in matrimonio cōtracto licite remanere. Quare petit procurator p̄dictus p̄fato noie quaten⁹ p̄nunciēs de cernatis z declarēs p̄fate mulieri sup accusatiōe siue denunciatiōe matrimonij occasiōe p̄ferti vel p̄assignati impedimētū silentium imponēdū fore. z imponētis diffinitive.

Quādo autē agit ad separationē thori p̄pter adulteriū excipi p̄t̄ illo modo

Excipiēdo p̄ vim p̄mp̄. p̄ponit procurator noie p̄curatorio tal mulieris p̄ talē maritū suū de p̄tensio adulterio accusato ad separatōnem thori. Et dicit q̄ si adulteriū p̄tensum ipsi⁹ mulieris esset sufficēter p̄batū. diuortium t̄n p̄ p̄te mariti desideratū z petitū nō est int̄ ip̄os coniuges celebrandū ex eo q̄ ipse maritus eandē vxorē suā tradidit adulterādam. v̄l ip̄a mulier fuit violētē oppressa. v̄l ip̄e marit⁹ post adulteriū ab ea cōmissūz eā sibi reconciliauit. vel ip̄am de tali modo adulterij cōmissi mime accusare iurauit. Quare petit zc.

In actione iniuriarū potest reus sic se defendere excipiēdo

Pro p̄te viri discreti B. rei p̄ponit ipsi⁹ procurator p̄curatorio noie corā vobis domino iudice. Et dicit excipiēdo q̄ p̄fata iniuria quā A. actor p̄ B. p̄dictū sibi asserit irroga-

tam p̄bata nō est legitime. nec ipsi⁹ actoris int̄tio fundata est p̄ testes vel instrumenta aut quis alio mō vel genere p̄batōis sed dato. mime t̄n p̄cessū q̄ de iniuria h̄mōi p̄fata p̄staret. ip̄a t̄n asserita iniuria dissimulatōe l̄ lapsu anni dudū est sublata z tacite vel exp̄ se remissa. Nā eo die q̄ iniuria ip̄a illata p̄tē dicitur. z postq; B. ip̄i A. iniuriā vel p̄nunciū dicit idē A. z B. simul comederunt. Quare p̄dicit̄ procurator nomie quo supra petit B. reū p̄fatu a memorati A. impetitione absolui. z eidē A. sup iniuriā p̄tensa z eius p̄secutione p̄petuū silentiū imponi. ac euz p̄dicto B. in expensis litis p̄demnari

In causis appellationū libelli formant̄ fm formas ipsarū appellationū. Vñ quedaz est appellatio iudicialis. z est etiā extraiudicialis Item iudicialis aliquādo imponit an̄ sententiā. aliquādo ab ipsa sententiā diffinitiva Si ergo appellatur in iudicio ante sententiā diffinitivā. potest appellator libell⁹ sic formari.

Libellus qñ appellat a grauamine

Corā vobis honorabili viro dño iudice offic. in causa appellationū z p̄tū infrascriptarū. a sede ap̄lica delegat⁹. Vñ corā vobis dño offic. curie ep̄alis tal zc. v̄l archiep̄alis procurator noie p̄curatorio discreti viri Titij appellatis aduersus semp̄roniū appellatum z quēcūq; aliū p̄ eo in iudicio legitime interuenientē p̄ponit z dicit. q̄ licet in questione seu causa que vertitur inter Titij z Semp̄roniū p̄dictos de z sup re tali vel debito tali corā tali iudice ordinario vel delegato in iudicio vertebat̄ p̄ parte p̄dicti Titij propositū fuerit. excipiēdo q̄ libello p̄tensio p̄ predictum semp̄roniū sibi oblato nō erat r̄ndendū sibi ex tali causa rei. vel q̄ positōni tali q̄ imp̄tinēs erat nō esset r̄ndendū. vel licet p̄ p̄te ipsi⁹ titij Semp̄roniū p̄dictū tūc actorē fuerit opposita exceptio excōicatōis z p̄bata qua obstāte idē actor v̄lteri⁹ sup p̄secutione cause p̄tense nō erat audiēdus. s; ab agendo fuit repellēdus. Idē tamē iudex exceptōem h̄mōi admittere denegauit. vel eā nō esse admittendā interloquēdo pronūciauit p̄perā z iniuste. vel eam tacite repellendo in causa eadē ad talem vel talē actū eidem exceptiōi sue contrariū processit. Unde predict⁹ Titius se per hoc grauātū sentiens. a denegatione admissiōe huiusmodi vel a repulsiōne z nō admissiōe predictę exceptiōis sue

Libellus appellatorius

vel a p̄dicta sn̄a interlocutoria iudic̄ tanq̄
iniqua z̄ iusta. ad sedē apostolicā v̄l ad do
minū ep̄m vel archiep̄m p̄dictū z̄ ei⁹ curiaz
in scriptis appellauit infra .x. dies. ac sup̄ ap
pellatiōe hm̄oi apostolos tpe p̄gruo petiuit
z̄ recepit hm̄oi appellatiōis causam p̄ sanctif
simū in x̄po patrē ac d̄nm nostr̄ d̄nm Pau
lum papā modernū vobis obtinuit delega
re. z̄ h̄ q̄n̄ est delegat⁹. Quare p̄curator p̄di
ctus quo supra noīe petijt p̄ vob̄ p̄nunciari
decerni z̄ declarari p̄dictū iudicē male p̄pe
ram z̄ iniuste p̄cessisse. vel p̄ eū male z̄ iūque
interlocutū seu p̄nunciatū fuisse Dicitur q̄z
titiū b̄n̄ atq̄ legitime ab eo appellasse. seu p̄
dictū titiū ab eadē interlocutoria p̄tensa b̄n̄
z̄ legitime appellatū fore. Ipsumq̄ p̄cessum
seu interlocutoriā p̄assertā iudicis p̄oz̄ cas
sandam z̄ reuocandā esse z̄ reuocari z̄ cassa
ri. Sentētiaq̄z excōmunicatiōis post appel
latiōem p̄dictā p̄ eundē in dictū Titium de
facto lat̄. Et quiddā post appellatiōem eadē
p̄ eundē iudicē vel p̄rem aduersarij i hm̄oi
negocio i aliā p̄tē vel ipsi⁹ appellātis p̄indi
cium fuerit attēptatū p̄ modū innouati seu
attēptati. reuocari ac cassari irritū. z̄ nulluz
p̄nunciari. Et p̄dictū semp̄roniū eidem ti
tio in expensis lit̄ legitimis p̄dēnari. Nec
petit p̄iūctim et diuisim saluo iure corrigē
di vt est moris

Libellus i causa appellatiōis interposite
a diffinitiuā sic formatur

Corā vobis. z̄c. vt supra p̄ponit p̄curator
nomie p̄curatorio titij appellātis aduersus
semp̄roniū appellatū. z̄ aliū quēcūq̄z p̄ eo in
iudicio legitime interueniētes. Et dic̄ q̄ nu
per in causa q̄ inter titiū z̄ seyum p̄dictos d̄
z̄ sup̄ re tali vel debito tali vel eius occasio
ne vertebat in iudicio corā tali iudice. p̄po
sito. archidiacono v̄l officiali. Idē iudex p̄
dicto Titio nō vocato de meritis cause suffi
cienter nō cognito iure z̄ iudiciario ordie p̄
termisso z̄ ex obzupto. z̄ p̄cipitāter sn̄iam si
sn̄ie nomē habere meret. p̄ semp̄ronio p̄redi
cto z̄ p̄tra eundē titiū tulit diffinitiuā. Ip
sumq̄z titiū eidē semp̄ronio ad petita z̄ nihil
omin⁹ in lit̄. expēsis p̄demnādo. vel eūdem
semp̄roniū ab ipsi⁹ ipetitōe absoluendo. Et
eidē titio sup̄ petijt p̄ eū imponēdo silētiū p̄
peram z̄ iniuste. Et q̄z p̄ p̄tē eiusdē titij a sen
tētia p̄tensa hm̄oi tāq̄z iniqua z̄ iniusta fuit i
scriptis appellatū infra decē dies. vel in p̄ti
nēni postq̄z ip̄a sn̄ia nuncupata lata fuerat.

Prusq̄ q̄z iudex ip̄e p̄ferēs ad alia se diuer
teret. viua voce apud acta ad sedē apostoli
cam vel ad p̄dictū d̄nm ep̄m seu archiep̄m
z̄ eius curiā appellatū. ac apostoli congruo
modo petiti z̄ recepti. Et hm̄oi cause cogni
tio z̄ decisio p̄ sedē p̄dictā vobis demādata
si est delegat⁹. Idcirco p̄curator p̄dict⁹ noīe
quo supra petit. quaten⁹ p̄nūciētis. decer
natis. z̄ declarētis sn̄iam p̄dictā fuisse z̄ esse
iniquā z̄ iniustā perperā iniūque z̄ iniuste la
tam. Ipsamq̄z cassandā infirmandā irritan
dam z̄ retractandā z̄ reuocandā fore cassa
ri. infirmari tractari z̄ reuocari debere. atq̄z
cassētis. infirmētis. retractētis. reuocētis z̄ irri
tētis z̄c. p̄dictūq̄z semp̄roniū titio sup̄dicto
ad petita p̄demnādū. z̄ ad traditiōem resti
tutiōem siue spoliatiōis siue solutiōem ad cō
demnādū z̄ cōpellēdum. ac cōpellētis z̄ cō
demnetis p̄ vestrā diffinitiuā sn̄iam. Et hoc
si appellās fuit actor. Si fuisset reus dicat.
Ip̄m titiū a p̄dicti semp̄ronij impetitōe ab
soluēdū ac absoluatis. z̄ eidē semp̄ronio silē
tium p̄petuū imponēdū z̄ iponatis p̄ vestrā
diffinitiuā sn̄iam. Aliq̄ petēdo sic p̄cludunt
Peto p̄nūciari decerni z̄ d̄clarari sn̄iaz p̄di
ctam cū oib̄ inde z̄ ob eā secur̄ nullam fore
cassam z̄ irritā ip̄o iure. Vel si p̄pter defectū
p̄bationū vel als appellauit ip̄am tāq̄z iniū
stam cassandā annullādā irritādā z̄ in
firmādā fore. Et tūc etiā in narratiōe li
belli ponit quō sn̄ia est lata z̄ nulla ex tali cā
sic q̄ ab ea necesse appellare nō fuisset. tamē
ad cautelā tātum. z̄ ne ip̄e contra quem lata
fuit eam ratificare intēderet. s̄z vt sibi p̄uide
ret saluo nullitatis b̄n̄ificio. ip̄e ab ea appel
lauit. de quo in. c. dilecto. de appella. Et ibi
Disti. tradit formā.

Sup̄ p̄mo libello appellatorio positōes
z̄ articuli possunt sic formari

Positiōes z̄ articulos infra scriptos z̄ cō
tenta ac descripta i eis. oīa z̄ singula narra
tiue z̄ dispositiue dat facit z̄ exhibet p̄cura
tor noīe p̄curatorio titij appellātis in causa
appellatiōis que int̄ eūdem titiū ex vna. z̄ sem
p̄roniū appellatū p̄tē ex altera vertit coram
vobis d̄ne iudice Quib̄ oib̄ z̄ singulis per
semp̄roniū p̄dictū petit r̄nderi sigillatū suffi
ciētē z̄ clare p̄ iuramētum offerēs se nega
ta necessaria p̄batuz̄ necessaria d̄ūtaxat pro
batione In p̄mis ponit z̄ p̄bare intendit
q̄ nup̄ inter titiū z̄ semp̄roniū p̄dictos de z̄
sup̄ fundo agro seu domo tali v̄l tali debito

Libellus appellatorii

tot libras denariorum talis monete. coram tali iudice suborta et suscitata fuit materia questionis. Vel sic. In primis ponit et probare intendit quod Sempromius predictus prefatum Titium de et super tali re vel debito tali et eius occasione coram tali iudice in iudicio traxit. Et in causam petendo in libello pretense que obrulit. eundem Titium sibi condemnari et compensationem rei predictae vel debiti solutionem supradicti. Item quod in causa huiusmodi coram predicto domino iudice fuit pro parte Titij antedicti positum excipiendo quod et libello preasserto ex causa tali pro parte ipsius Titij non erat respondendum ac petiti hoc pro predictum iudicem pronuntiari. et ipsum Titium a sui instantia iudicii absolui. Vel quod positioni tali ipsius Titij pro eo quia impertinens erat. non fuit respondendum etc. ut in libello. Item quod iudex predictus huiusmodi exceptionem admittere denegauit vel eam non esse admittendam pro sua interlocutoriam prentensam quam tulit in scriptis pronuntiavit vel eandem exceptionem tacite repellendo in causa predicta ad ulteriora ad actum talem vel tale prefate exceptioni contrarium processu perperam et iniuriam. Item quod ipse Titius pro hoc se grauatum sentiens ab huiusmodi admissione denegatione seu repulsionem. et non admissionem dicte exceptionis sue vel a predicta pretense interlocutionis iudicis predicti sentiam tanquam iniuriam et iniuriam ad sanctam sedem apostolicam et sanctissimum in christo patrem ac dominum nostrum dominum Paulum papam modernum. vel dominum episcopum vel archiepiscopum et eius curiam in scriptis infra .x. dies appellauit. Item quod in appellatione huiusmodi idem Titius appellans apostolos a iudice predicto instaret et congruo tempore petijt et recepit. Item quod super appellatione huiusmodi idem Titius appellans memorat predictae appellationis sue persecutori insistens huiusmodi appellationis causam infra tempus debitum predictum dominum nostrum papam obtinuit vobis delegari.

Vel sic si ordinari. dicat infra tempus debitum coram vobis introduxit. et aliter circa persecutionem huiusmodi instaret. putat instat coram vobis. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Et licet sic possent formari libelli et articuli in causis appellationum ante diffinitiuam. tamen aliqui iudices et presertim in curia romana non faciunt dare libellum et articulos in huiusmodi causis. De quo an debeant dari an non. de testa. Raynal. in glo. et ita et super ea. cum remis. Sed in eis procedunt isto modo. quod primo per absens citat ad precedendum et procedi videndum in causa huiusmodi putat de iure debeat procedi. Et si partes in huiusmodi termino compareant producit appellans suam appellationem et alia iura et munimenta fundamenta iurisdictionem iudicis appellationem. videlicet faciendam ad deuolutionem cause. Quibus productis citet pars. vel si est presens dat sibi terminum ad dicendum et excipiendum contra appellationem et alia producta. Deinde assignatur terminus ipsis partibus. videlicet appellanti ad iustificandum appellationem et impugnandum processum iudicis prioris. Et contra ipsi appellato ad iustificandum processum et appellationem impugnandum. In causa autem appellationis a diffinitiuam sententiam seruat ordo iuris sic in principali. quia ibi articulus appellationis non est separatus a negotio principali. Et tunc sic formantur positiones et articuli. Positiones et articulos etc. In primis ponit et probare intendit quod predictus de anno tali coram tali iudice preposito vel decano vel officio. inter Titium actorem ex vna et sempromium supra dictos de et super domo vel fundo. vel super tali debito et occasione parte ex altera questio fuit et causa in iudicio vertebatur. Item quod predictus iudex in causa huiusmodi taliter qualiter ex obrupto et iure et iudicario ordine premissis procedens causa ad plenum non examinata. nec ipso Titio vocato sentiam diffinitiuam. si ita nunc pari meret. tulit pro predicto Sempromio et contra Titium antedictum. pro qua eundem Titium eidem sempromio ad perita condemnauit. vel pro qua absoluit eundem sempromium ab impetitione Titij supradicti. Eadem etiam Titio silentium imponendo perpetuum super petitis pro eum imponendo perperam et iniuriam. Item quod ab eadem sententia tanquam iniuriam et iniuriam perperam. et iniuriam lata fuit pro parte ipsius Titij in scriptis infra decem dies vel in continenti postquam iudex ad actum alios se diuerteret et eo adhuc sedente pro tribunali viua voce apud acta ad sedem apostolicam. vel ad dominum episcopum vel archiepiscopum etc. et ipsi curiam appellatum apostolicam petiti tempore congruo et recepti. Item quod predictus Titius appellans etc. ut in forma precedenti in alia positione. Item quod de premissis etc. Et si post sententiam vel appellationem interpositam per litem vel aduersarium in negotio aliquid est attempatum in preiudicium appellantis etc. De his etiam in articulis. Et potest sic formari articulus.

Positiones et articuli quoniam aliquid attempatum in preiudicium appellantis. Item ponit quod post sententiam latam vel appellationem interpositam iudex memorat in negotio huiusmodi in ipsius

De presumptionibus

appellatis iudicium pcessit ad tale vel talem actum vel in ipm appellante tulit sniam excommunicatois de facto. vel pdict^o aduersari^o appellat^o ipm appellante domo vel fundo p dicto. et ipsi^o possessioe spoliavit. vt supra in alijs formis

Exceptioes appellati contra appellantem Appellat^o aut pot se sic defendere excipiendo p appellatione. et ipam ipugnado h modo

Procurator pcuratorio noie Sempromi appellati excipiendo ptra appellatione ptesam Titij appellatis. Et eandem appellationem impugnado pponit. et dicit q ipsa ptesa ipsius titij appellatio nulla est et cassa pro eo non est interposita infra decem dies. vel interposita est p eum qui mandatū nō habuit appellandi. vel licet ab interlocutorio vel gnamine vl etiā a diffinitina ex interuallo sit appellatū. nō tamē in scrip^t sed verbo tātū Uel quia licet fuerit interposita appellatio. apostoli tamē infra tps cōgruū petiti nō fuerunt nec recepti vel ipa appellatio iusto cesante impedimento infra terminū talē a iudice statutū vel infra annū nō est p appellatorem psecuta. Unde iurisdictione et dispositione deserta est appellatio derelicta et dimissa. et causa ipa corā priore iudice tractanda et finienda. vel snia diffinitina executioni debite demandanda. Uel licet sit appellatū. ipa tamē appellatio ex falsa et frustratoria causa est omissa. et male ac iniuste interposita. Et p priore iudicē bñ et iuste pcessum ex tali vl tali causa. Quare petit pcurator predictus noie quo supra. quaten^o pnuncietis. decernatis et declare^t pdictam appellatōem ptesam ex causis pmissis fuisse et esse irritā. nullam. et inanē. vel desertā derelictā et dimissā vel p dictū Titij male et frivole appellatū. Et per iudicē a quo bene et legitime pcessū vel iuste pnunciatū et interlocutū. Ipsaqz asserta appellatione nō obstāte pdictum iudicē priore sua posse et debere iurisdictione vti et pcedere in pncipali. vel sniam pdictaz fuisse et esse executioni demandandā. et ipm appellante eidē appellato i expēsis legitimis p demmandū. atqz p dēnetis iusticia exigēte. salvo iure corrigēdi. addēdi. mutādi. diminuendi. vt est moris Et tantū de appellationibus et pluribz alijs dicta sufficiāt

Incipit tractatus psumptionum.

Resumitur cō

tractus simulat^o sine aliq p batione his casibz. Primus inter patrem et filium. ff. de pba. l. qui testamētū. Secundus inter maritū et vxorem ff. de dona. inter vi. et vxorē

P

l. qntus mucius. et l. si spōsus. §. certa. et l. iij §. i. l. de pgrabē. emp^t. et vendit. Tertio est de auctoritate pstanda. l. vlt. §. sine domino Alij recolligunt in. l. p diuersas. l. māda. et l. ab Anastasio. que loquunt de cessione fraudulosa. Et qd dictū est in vxore pot etiā dici de yconomō. et h ex lra quā habem^o l. de epi. et cle. aut. legitimā. Ibi dicit in glo. et in tex. q ea que pstant epm acquisiuisse aut episcopatus. et que in iure successionis vsqz ad quartū gradū habuit q de illis dispone re pot. de alijs acqstis ipsi^o episcopat^o non sed remanēt ecclie. Et dicit glo. ad quartū gradū. qz vltra psumit q affectōe ecclie et nō affectione cognatōis vel agnitōis acqstis set. hoc idē est in alijs clericis. Idē est in ad ministratore qd in yconomō eadē rōe. qz qbt bet pcurator tutor aut ali^o negociator seu negociū gerēs alteri^o. si acquirat psumit de bonis que in manibz habuit acqstis. nisi p trariū doceat. vide etiā in. c. inquirenduz de pecu. cle. in tex. et glo. q etiā res empras p platū poterit vdicare sibi licet sue sunt. si p latus emit etiā eas etiā noie ecclie. quia d bo nis et pecunijs ecclie presumunt empte. vide etiā glo. indefensiois facultas. l. d iure fiscali. x. q delegat^o etiā nō visis allegatōibz delegati ad aliquā puinciā regēda deputati pnt tollere ea que delegat^o sup lucrat^o est vltra debitū. vt ibidem

Presumit ignorātia nisi pbetur sciētia. ff. d pba. l. ver^o. l. de epis audiēdis. l. si legibus l. qui milita. non possunt. l. super bis. et ad terculia. l. ac si.

Presumit aliquē hēre bonā famā. l. q milita. nō possunt. l. sup seruū. l. d pscip. lō. tē. p. vel. xxx. annoz. l. sup lōgi

Presumit aliqz viuere nisi pbet mortuus. l. de dona. int vi. et vx. l. si vi^o. et aut. hodie l. de cap. et postliminiū reuer^o. l. nec nos

Presumit aliqz sane mētis fuisse. nisi pbet p trariū. l. de codicil. l. nec codicillos

Presumit et omi rpe bon^o q semel fuit bon^o.